

THEMAREKENING 2024

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Algemeen	4
Voorwoord	5
Samenvatting	6
Financieel resultaat 2024.....	10
Jaarverslag	12
Programma's	13
Thema's	35
Sociale Leefomgeving	37
Economische Leefomgeving	58
Fysieke Leefomgeving	68
Middelen, Mensen en Bestuur.....	83
Dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien	91
Paragrafen.....	97
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	98
Onderhoud kapitaalgoederen	114
Financiering	122
Bedrijfsvoering	127
Indicatoren	138
Samenwerking	139
Grondbeleid	161
Lokale Heffingen.....	167
WOO.....	175
Jaarrekening	178
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	179
Balans.....	186
Toelichting op de balans	188
Activa	189
Passiva.....	200
Niet uit de balans blijken rechten en verplichtingen	207
EMU-saldo	210
Overzicht lasten en baten en toelichting	211
Rechtmatigheidsverantwoording 2024.....	215
Overzicht incidentele lasten en baten	217
Overzicht lasten en baten per taakveld.....	224
Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa).....	228
Overzicht reserves en voorzieningen	269
WNT	272
Overige gegevens.....	275
Investeringskredieten	276
Controleverklaring	284
Indicatoren	285

Algemeen

Voorwoord

Met trots presenteren wij u de themarekening 2024 van de gemeente Heerenveen. Een jaar waarin we samen met inwoners, partners en organisaties hebben gebouwd aan een toekomstbestendige samenleving. Ondanks de onrust in de wereld en de financiële druk die daarvan het gevolg was, wist Heerenveen koers te houden. Het jaar werd afgesloten met een positief financieel resultaat van € 9,9 miljoen, maar belangrijker nog: er zijn betekenisvolle stappen gezet op het gebied van gezondheid, wonen, economie, duurzaamheid, bereikbaarheid en veiligheid.

We zien dat inwoners elkaar steeds vaker weten te vinden in buurten, initiatieven en verenigingen. In de zorg verschoof de aandacht van hulp naar preventie en versterking van de sociale basis. Op de woningmarkt zijn versnellingen doorgevoerd en is er intensiever samengewerkt met woningcorporaties en regionale partners. Tegelijkertijd investeerden we in een duurzame en circulaire economie, betere bereikbaarheid en een veiligere leefomgeving.

Daarnaast zetten we in op het goed draaiende houden van onze gemeentelijke organisatie. Goed werkgeverschap, ruimte voor ontwikkeling en het blijven versterken van onze dienstverlening zijn hierin belangrijke speerpunten. Alleen met een wendbare en betrokken organisatie kunnen we blijven inspelen op de vragen en behoeften van onze inwoners, ondernemers en bezoekers.

Bij het opstellen van deze themarekening is ook gekeken naar de rechtmatigheid van processen en uitgaven. Er blijven op enkele onderdelen verbeteringen nodig. We blijven daarom werken aan een zorgvuldige en transparante werkwijze.

Met deze themarekening leggen we niet alleen verantwoording af, maar kijken we ook vooruit. Want de keuzes die we vandaag maken, bepalen hoe leefbaar en veerkrachtig Heerenveen morgen is.

Samenvatting

Voor u ligt de Themarekening van 2024. De financiële afwijkingen op de baten en lasten boven de € 50.000 lichten we binnen de thema's per taakveld toe.

Wijzigingen op begroting in relatie tot het resultaat

De basis voor de begroting 2024 is gelegd doordat u hebt ingestemd met de Perspectiefnota 2023. Op 9 november 2023 hebt u vervolgens de Themabegroting 2024 vastgesteld. Later is de begroting via de Voorjaarsrapportage, de Najaarsrapportage, de Decemberbrief en een aantal specifieke raadsbesluiten aangepast tot de meest actuele versie waar tegenover de realisatie nu wordt afgezet. Deze tussentijdse wijzigingen hebben geleid tot een uitzetting van de begroting op de lasten met € 14 miljoen en de baten met zo'n € 15,5 miljoen.

2024 was een roerig jaar

Het jaar 2024 was in vele opzichten een roerig jaar en dat merkten we ook in Heerenveen. De internationale geopolitieke situatie en de daaruit voortvloeiende onzekerheid blijft invloed houden op onze samenleving: we vangen nog steeds vele vluchtelingen op en Heerenveen was ook in 2024 de centrale opvanglocatie voor Oekraïners.

De inflatie bleef aan de hoge kant waardoor de prijzen verder stegen. Voor veel inwoners en ondernemers betekent dit dat het steeds lastiger wordt om rond te komen. Dit zien we ook terug in de opgave die we met elkaar hebben om de komende jaren te komen tot een structureel sluitende begroting. We zullen forse en soms vervelende maatregelen moeten treffen om tot die sluitende begroting te kunnen komen.

Aan de andere kant heeft de gemeente de dienstverlening aan haar inwoners in stand kunnen houden en zijn er ook in 2024 belangrijke besluiten genomen die belangrijk zijn de toekomst van onze gemeente. In de Themaverantwoordingen wordt daar nader op ingegaan.

Versterken sociaal netwerk en betaalbare zorg

De mate van sociale samenhang bepaalt de kracht van een samenleving. Een sociaal netwerk, het verenigingsleven, de nabijheid van fijne burens, vrienden of familie: het is allemaal belangrijk voor mensen. En dit heeft invloed op zowel welzijn en gezondheid van mensen als op kwaliteit van zorg, kansengelijkheid en veiligheid. De basis is versterkt. Het aanbod van algemene voorzieningen dat aansluit bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep, waaronder de ontmoetingsplekken is uitgebreid. Hiervoor is ook de Europese subsidie Active Ageing Centres aangevraagd. De sociale netwerken in de samenleving zijn versterkt en gevoelens van eenzaamheid onder inwoners zijn verminderd.

De komende jaren staan we voor grote uitdagingen door toenemende kosten en vergrijzing. In 2024 hebben we daarom stappen gezet om een beweging van zorg naar gezondheid te maken, met als doel om deze taakstelling in 2026 te realiseren. We werkten aan het intensiever inzetten van voorliggende oplossingen en de beweging van zorg naar gezondheid, om minder uit te hoeven geven aan maatwerkvoorzieningen en zo de kosten te beheersen.

Na twee keer een jaar uitstel zijn de nieuwe contracten Specialistische Jeugdhulp van SDF per 1 januari 2024 van kracht geworden. Op provinciale schaal is in het evaluatieproces van SDF geconstateerd dat het inkoopstelsel onvolmaaktheden bevat,

die naar het gevoel van veel gemeenten leiden tot een gebrek aan grip op de kostenontwikkeling.

Het aantal voorzieningen op het gebied van welzijn, sport en cultuur om zoveel mogelijk inwoners mee te laten doen is uitgebreid en in kaart gebracht. We hebben inwoners ondersteund die om verschillende redenen (zoals schulden of beperkingen) niet op eigen kracht konden meedoen. Er was extra aandacht voor de groepen met grote gezondheidsachterstanden, zoals kinderen en mensen met een lage sociaaleconomische status, en er was extra inzet op de drie speerpunten die veel ziektelast veroorzaken. Wijken en dorpen zijn groener en aantrekkelijker geworden met speciale aandacht voor mensen met een beperking. De sport- en beweegmogelijkheden in de wijk zijn vergroot.

Cultuur, sport en vrije tijd

Ook in 2024 hebben we ons profiel als stad van sport uitgedragen. Naast de aanwezige topsport is er een grote variëteit aan breedtesport met onder andere circa 115 sportverenigingen. Wij zien sport dan ook als middel om de gezondheid, vitaliteit en weerbaarheid van onze inwoners te versterken en draagt het bij aan de saamhorigheid. Door middel van het WK IJshockey onder 18 (v), de realisatie van topsportcampus Cunabula en de Nations-League wedstrijd Nederland – Duitsland gaf topsport een impuls aan de breedtesport. Dit gebeurde enerzijds door de aantrekkingskracht van deze events op onze individuele inwoners en anderzijds door de inspirerende werking die hiervan uitgaat.

In de eerste helft van 2024 zijn scenario-onderzoeken uitgevoerd over de toekomst van de gemeentelijke ijshockeyhal en het gemeentelijk sportcentrum. In de tweede helft van 2024 zijn aanvullende onderzoeken gedaan waarin extra scenario's zijn uitgewerkt en businesscases zijn opgesteld. We hebben afrondende gesprekken gevoerd over de gewenste indeling, de deelname van beoogde culturele partners en andere initiatiefnemers en de financiële haalbaarheid voor de verbouwing en verduurzaming van de Heerenveense School.

Ondernemen en wonen

We willen ondernemers een aantrekkelijk ondernemersklimaat en vestigingsklimaat bieden met goede voorzieningen voor werknemers en voldoende arbeidskrachten. Er ligt meer focus op de transities (energie en circulair) vanuit ons focusplan economische ontwikkeling. Zo hebben we onze bedrijven gestimuleerd om meer bij te dragen aan deze transities en om zo onze werkgelegenheid toekomstbestendig te houden.

Het realiseren van voldoende woningen vraagt om een versnelling en vergroting van het aantal woningbouwprojecten en versterking van de capaciteit; anders zijn de doelen niet haalbaar. Met de F4-gemeenten (Leeuwarden, Súdwest-Fryslân, Smallingerland en Heerenveen) brachten we het samenwerkingsverband Fries Stedelijk Netwerk tot stand. Hiermee verwierven we met succes draagvlak voor een positie in de Nota ruimte (Nationale omgevingsvisie) van de rijksoverheid en maakten we (met andere overheden) een begin met een verstedelijkingsstrategie. De ontwikkelingen dragen actief bij aan de leefbaarheid van de provincie en aan het in stand houden van de brede welvaart, juist in de periode 2030 – 2040.

In 2024 zijn verschillende woningbouwprojecten afgerond (o.a. woontoren WoonFriesland, Cunabula Topsporthuisvesting). We hebben daarnaast meerjarige prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties en de huurdersorganisaties, ook over de jaarschijf afspraken voor 2024 en 2025. De woningbouwstrategie 'Heerenveen Groeit' is door het college vastgesteld. Hierin staat met projectenkaarten aangegeven hoe we middels woningbouwprojecten uitvoering geven aan de woonvisie. Daarnaast bevat het uitkomsten van de verdichtingsstudie en richtlijnen voor verdichting. Voor ruim twintig woningbouwlocaties zijn de voorbereidingen op woningbouw in 2024 een stap verder gebracht.

Organisatieontwikkeling

Het jaar 2024 heeft grotendeels in het teken gestaan van de organisatieontwikkeling binnen de gemeente Heerenveen. Deze verandering werd grotendeels vormgegeven door onze eigen medewerkers. Dit vroeg van hen de nodige inzet terwijl de dagelijkse dienstverlening aan onze ondernemers en inwoners onverminderd doorging. Per 1 januari 2025 is er een nieuwe Directiestructuur van kracht en zijn er geen afdelingen meer. De nieuwe Concerndirectie is feitelijk per 1 maart 2025 van start gegaan. Per 1 mei 2025 is de nieuwe organisatiestructuur van kracht gegaan met de plaatsing van de teammanagers.

Bedragen x € 1.000				
Omschrijving	Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Vershil
Totaal Lasten	-216.806	-229.952	-233.424	-3.472
Totaal Baten	212.783	229.619	236.240	6.621
Saldo van baten en lasten	-4.023	-333	2.815	3.149
Mutatie reserve	7.852	7.292	7.078	-214
Resultaat	3.829	6.958	9.893	2.935

Het jaar 2024 sluit af met een positief financieel resultaat

Het in de jaarrekening 2024 opgenomen positieve resultaat bedraagt € 9,9 miljoen. Ten opzichte van de geactualiseerde begroting bij Decemberbrief is dit € 2,9 miljoen positiever. Dit is vooral het gevolg van het positieve effect van de Decembercirculaire ad € 1,2 miljoen en het per saldo positieve resultaat op het thema Economische leefomgeving van € 1,7 miljoen. Daartegenover staan per saldo enkele kleinere tegenvallers. In totaal is aan lasten € 3,5 miljoen meer uitgegeven dan begroot en aan baten is € 6,6 miljoen meer binnengekomen. Er is tot slot per saldo € 0,2 miljoen minder onttrokken aan de reserves dan begroot. Dit betreft een eenmalig incidenteel resultaat dat hierna wordt toegelicht.

Toelichting resultaat op hoofdlijnen per thema

Op het thema Mens en Maatschappij is een nadelig resultaat gerealiseerd van per saldo € 0,3 miljoen. Dit is het resultaat van diverse voor- en nadelen. Het grootste nadeel heeft zich voorgedaan op de Jeugdzorg (€ 2,2 miljoen nadelig) en dan met name bij de specialistische Jeugdzorg. Hogere trajectkosten is hier onder andere de oorzaak van. Op de WMO is aan de andere kant een voordelig resultaat behaald van € 1,1 miljoen in 2024. Het meer gebruik maken van algemene voorzieningen i.p.v. professionele zorg en het verminderd aantal afgegeven indicaties zijn de belangrijkste oorzaken. De kosten

voor samenkracht en burgerparticipatie (waaronder middelen voor opgroeien in een kansrijke omgeving) vallen € 0,4 miljoen lager uit.

Op het thema Economische Leefomgeving is een voordelig resultaat te zien van € 1,7 miljoen. Op onderwijshuisvesting is een voordelig saldo te zien van € 0,8 miljoen dat voor een deel (€ 0,6 miljoen) een technische oorzaak heeft. De begrote afboeking als gevolg van de sloop scholen is in 2024 niet verwerkt en wordt in 2025 benut. Op de gemeentelijke opvang van Oekraïners hebben we € 0,3 miljoen overgehouden en de kosten voor inburgering zijn € 0,35 miljoen lager dan begroot. De kosten voor de inkomensregelingen (waaronder de bijstand) zijn € 0,3 miljoen lager uitgevallen.

Op het thema Fysieke leefomgeving is het resultaat per saldo ongeveer nihil. Dit is het gevolg van diverse voor- en nadelen die elkaar opheffen. Op verkeer en vervoer is een voordelig resultaat gerealiseerd van € 0,6 miljoen hetgeen veroorzaakt wordt door lagere energiekosten op de openbare verlichting en lagere onderhoudskosten. Op economische havens en waterwegen is het resultaat € 0,4 miljoen positief door achterblijvende investeringen en lagere onderhoudskosten. Het voordeel van per saldo € 0,4 miljoen op de fysieke bedrijfsinfrastructuur hangt samen met het resultaat op de grondexploitaties. Op rioleringen en afval is een nadelig resultaat van € 0,6 miljoen gerealiseerd en het saldo op de grondexploitaties is € 1,8 miljoen nadelig.

Op het thema Middelen, Mensen en Bestuur is per saldo een nadelig resultaat gerealiseerd van € 0,3 miljoen. Een extra storting op basis van de actuariële herberekening in de pensioenvoorziening voor bestuurders ad € 0,5 miljoen is hier de belangrijkste oorzaak voor.

Op de algemene dekkingsmiddelen, overheid en VPB is een voordelig resultaat te zien van € 1,7 miljoen. De uitkomsten van de Decemercirculaire ad € 1,2 miljoen en een voordeel op de post overige baten en lasten van € 0,5 miljoen zijn hiervan de voornaamste oorzaken. Laatstgenoemde post doordat de begrote toerekening van uren aan projecten uiteindelijk niet ten laste van deze post is verantwoord.

Het begrote resultaat in de Decemberbrief van € 7,0 miljoen zorgt uiteindelijk voor het totale resultaat (baten minus lasten) van € 9,9 miljoen. In het raadsvoorstel bij de Jaarstukken wordt een voorstel voor resultaatbestemming aan uw raad voorgelegd.

Begrotingsrechtmatigheid

Dit is het tweede jaar dat het college verantwoording aflegt over de rechtmatigheid. Ook in deze jaarrekening ziet u dat het college veel onrechtmatig verklaart. Dit komt enerzijds voort uit een aantal inkoopcontracten die niet (tijdig) zijn aanbesteed. Anderzijds komt dit voort uit de aangepaste kadernota rechtmatigheid. Een nadere toelichting hierop vindt u in de bijlage in de Jaarrekening.

We sluiten 2024 weliswaar positief af, maar vanaf 2026 vertoont het begrotingssaldo een negatieve trend die oploopt naar ruim € 6 miljoen. Dit komt onder andere door minder inkomsten van het Rijk en grote geplande investeringen. In gezamenlijkheid werken we aan de voorstellen een "Gezonde financiële positie" voor de gemeente Heerenveen. Dit betekent in veel gevallen dat we ons uitgavenpatroon moeten aanpassen en goed moeten bezien welke investeringen we wel en niet kunnen doen. Dit is noodzakelijk zodat we onze ambities kunnen realiseren en tegelijkertijd financieel gezond blijven.

Financieel resultaat 2024

De uitkomsten van de jaarrekening 2024

Het jaar 2024 wordt afgesloten met een positief resultaat van € 9,9 miljoen. Ten opzichte van de begroting is dit een voordelig saldo van € 2,9 miljoen. In de onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de jaarrekening 2024 opgenomen ten opzichte van de initiële en de actuele begroting.

		Bedragen x € 1.000			
Omschrijving		Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Verschil
Sociale Leefomgeving	Lasten	-68.299	-73.893	-74.689	-796
Economische Leefomgeving	Lasten	-47.668	-61.096	-60.720	376
Fysieke Leefomgeving	Lasten	-63.328	-57.063	-59.719	-2.656
Mensen Middelen en Bestuur	Lasten	-8.117	-9.263	-10.081	-817
Totaal Lasten		-187.411	-201.315	-205.208	-3.893
Sociale Leefomgeving	Baten	3.689	6.168	6.600	433
Economische Leefomgeving	Baten	22.088	34.932	36.712	1.781
Fysieke Leefomgeving	Baten	42.070	37.087	39.440	2.353
Mensen Middelen en Bestuur	Baten	3.368	4.678	5.157	478
Totaal Baten		71.215	82.865	87.909	5.044
AD, overhead, VPB, onvoorzien	Lasten	-29.395	-28.637	-28.216	421
AD, overhead, VPB, onvoorzien	Baten	141.568	146.754	148.330	1.577
Saldo van baten en lasten		-4.023	-333	2.815	3.149
Totaal toevoegingen reserves		-1.279	-12.576	-12.283	292
Totaal onttrekking reserves		9.131	19.868	19.361	-506
Resultaat		3.829	6.958	9.893	2.935

Toelichting van de belangrijkste verschillen

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste verschillen opgenomen die leiden tot het resultaat van € 9,893 miljoen voordeel. In deze verschillen zijn de onttrekkingen en stortingen in de reserves al meegenomen. Een uitgebreide toelichting is opgenomen in de thema's.

Thema	Omschrijving	Bedragen x € 1.000	
		Lasten	Baten
Sociale leefomgeving	Jeugd	-1.839	-120
Sociale leefomgeving	WMO	930	431
Sociale leefomgeving	Brandweer/openbare orde en veiligheid	-147	
Sociale leefomgeving	Posthuis	63	79
Sociale leefomgeving	Maatschappelijke dienstverlening	93	
Sociale leefomgeving	Sportaccommodaties en vastgoed	169	
Economische leefomgeving	Bijstand	349	117
Economische leefomgeving	Minimabeleid	-168	129
Economische leefomgeving	Participatie	1.083	-140
Economische leefomgeving	Vastgoed	611	-11
Fysieke leefomgeving	Grondexploitatie	-3.734	2.264
Fysieke leefomgeving	Handhaving	67	
Fysieke leefomgeving	Riolering	-750	352
Fysieke leefomgeving	Duurzaamheid	433	-435
Fysieke leefomgeving	Verkeersveiligheid	138	
Fysieke leefomgeving	Wijken	329	181
Fysieke leefomgeving	Wegen	307	109
Middelen, Mensen en Bestuur	APPA-regeling	-393	
Middelen, Mensen en Bestuur	Leges	-144	257
Middelen, Mensen en Bestuur	Vastgoed	-314	74
Middelen, Mensen en Bestuur	Algemene inkomsten		147
Algemene dekkingsmiddelen	Algemene uitgaven	546	
Algemene dekkingsmiddelen	Gemeentefonds		1.193
Begroot resultaat	Begroot resultaat Decemberbrief	6.958	
Overig	Kleine afwijkingen	-809	1.488
Totaal		3.778	6.115

Jaarverslag

Programma's

Gezond Welzijn vernieuwen (zorgtransitie)

We maken een beweging van zorg naar meer gezondheid en preventie. We maken minder gebruik van intramurale zorg en lossen meer op in de wijk. We gaan hierbij uit van vertrouwen en minder controle. We werken samen op basis van verbinding in plaats van concurrentie.

Doelen

- Minder inzet van professionals door de juiste zorg op de juiste plek te organiseren.
- Een sterkere ketensamenwerking in het voorliggend veld voor alle doelgroepen.
- Een toekomstbestendig en beheersbaar stelsel om zorg te kunnen blijven bieden aan wie dit echt nodig heeft.
- Een gezondere fysieke en sociale leefomgeving.

Wat hebben we bereikt?

Een toekomstbestendig en beheersbaar stelsel om zorg te kunnen blijven bieden aan wie dit echt nodig heeft en minder inzet van professionals door de juiste zorg op de juiste plek te organiseren.

We hebben de professionele zorgkosten voor dagbesteding en thuisondersteuning teruggedrongen door onder andere een pilot voor voorliggende dagvoorzieningen te starten in combinatie met meedoen locaties/ontmoetingsplekken. Hiermee zijn synergievoordelen benut. In 2024 is hierdoor een daling te zien in de indicaties dagbesteding en thuisondersteuning. Daarnaast zijn onderdelen uit de maatwerkvoorziening thuisondersteuning en hulp in het huishouden deels verlegd naar freonskippers, waardoor lagere indicaties zijn afgegeven en dus minder kosten worden gemaakt in de maatwerkvoorzieningen. Wel zien we dat er spanning is ontstaan door het lager/minder indiceren bij onder andere de medewerkers van de toegang, maar ook bij aanbieders en inwoners. Voor sommige onderdelen is er een ondergrens bereikt.

Tot slot hebben we met onze welzijnsorganisatie en zorgaanbieders samenwerkingsvormen georganiseerd tussen informele ondersteuners, professionals en inwoners.

Een sterkere ketensamenwerking in het voorliggend veld voor alle doelgroepen.

Er is een beweging ingezet van professionele zorg naar gezondheid en preventie door onder andere de sociale basis te versterken. We hebben het aantal voorliggende voorzieningen uitgebreid en in kaart gebracht. We creëerden samenhang en verbinding in de uitvoering van bestaande beleidsmaatregelen uit uitvoeringsprogramma's, het Gezond & Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorgakkoord (IZA) en nieuwe inspanningen zoals de woonzorgvisie en sport & beweegbeleid. Alle inspanningen dragen bij aan de programmadoelen en benaderen we hierdoor als geheel. Zie voor meer inhoud het thema Sociale Leefomgeving - Betaalbare en beschikbare zorg en positieve gezondheid.

Een gezondere fysieke en sociale leefomgeving.

Zie voor inhoud het thema Sociale Leefomgeving - Positieve gezondheid.

Binnen het programma creëerden we samenhang door alle reguliere inspanningen en specifieke programma-inspanningen met elkaar te verbinden. Hierdoor ontstond focus en samenhang.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- Er zijn drie meedoen-locaties (ontmoetingsplekken) geïntensiveerd en er is een voorliggende dagvoorziening als pilot toegevoegd. Er zijn voorbereidingen getroffen voor een tweede ontmoetingsplek/voorliggende dagvoorziening (pilot) in één van de dorpen.
- We hebben het gebruik van meedoen-locaties zowel kwantitatief als kwalitatief gemonitord.
- We hebben (preventie)budgetten gericht en in samenhang ingezet.
- De voorliggende voorzieningen zijn uitgebreid en verder ingezet in samenspraak met de meitinkers.
- Er zijn freonskippers ingezet ter vervanging van een deel van de thuisondersteuning en het gebruik van voorliggend vervoer is geïntensiveerd.
- We hebben voorbereidingen getroffen voor de start van een integrale visie op preventie en de sociale basis samen met het programma Meedoen aan de samenleving.
- We hebben alle inspanningen/opgaven niet los van elkaar gezien, maar benaderd vanuit het perspectief toekomstbestendig gezondheidslandschap.

Meedoen aan de samenleving (sociale transitie)

Iedere inwoner heeft toegang tot gelijke kansen en kan meedoen. Zij/hij heeft hiermee perspectief op het gebied van gezondheid, onderwijs en werk. Hiertoe werken we aan een gemeenschap waarin mensen elkaar vertrouwen en eigenaarschap tonen voor het creëren van een kansrijke (opvoed)omgeving. Wij willen vanuit een gezamenlijke visie met onze maatschappelijke partners en inwoners werken aan een sterk sociaal weefsel in onze dorpen en buurten, zodat onze inwoners zich verbonden voelen met elkaar en vanuit vertrouwen met elkaar samenleven.

Doelen

- Versterken van de onderlinge verbondenheid, het onderlinge vertrouwen en de veiligheid in de samenleving.
- Professionals, ouders en andere inwoners vormen een sterk netwerk rondom de Heerenveense jeugd.
- Dit netwerk creëert een omgeving waarin elk kind zich naar vermogen kan ontwikkelen (brede ontwikkeling).
- Meer kinderen groeien op tot zelfredzame (jong)volwassenen.
- Veerkrachtiger jeugd en meer gezinnen in balans.
- Kinderen groeien veilig op.
- Meer bestaanszekerheid onder gezinnen.

Wat hebben we bereikt?

Startnotitie en visie opvoeden en opgroeien

Op 27 juni 2024 stelde de gemeenteraad de startnotitie 'Onze visie op opvoeden en opgroeien' vast. Deze startnotitie geeft de gemeenteraad informatie over welke stappen we de komende tijd gaan zetten. Het doel van de startnotitie is om het proces van ontwikkeling en besluitvorming en de leidende principes voor de visie op opvoeden en opgroeien vast te stellen.

Op 27 februari 2025 ligt de visie opvoeden en opgroeien ter besluitvorming bij de gemeenteraad. We willen dat jeugdigen in 2035 de kans hebben om op te groeien in een liefdevolle, veilige, gezonde en kansrijke omgeving. Om dit te bereiken, moet er iets veranderen. Waar nu sprake is van een individuele focus (op het kind), maken we een omslag naar een meer contextgerichte focus. Dit vraagt om een beweging van niet alleen de inzet op jeugdhulp, maar ook op andere gebieden.

Door basisvoorzieningen te versterken en te zorgen voor vrij toegankelijke hulp en tijdige gerichte preventie, kunnen we er als gemeente voor zorgen dat er (op den duur) minder kinderen en jongeren jeugdhulp nodig hebben. Het versterken van de basisvoorzieningen werkt door in een positieve ontwikkeling van de jeugd. Hiermee verminderen we opvoeden- en opgroei problemen of kunnen we deze eerder signaleren en oplossen. Preventie is belangrijk omdat dit voorkomt dat kinderen en jongeren later (grote(re)) problemen krijgen en problemen mogelijk worden voorkomen. Op deze manier verbeteren we de individuele levens van jeugdigen, zorgen we ervoor dat zij de kans krijgen om zich optimaal te ontwikkelen en blijft de specialistische jeugdhulp voldoende toegankelijk voor jeugdigen en gezinnen in kwetsbare situaties.

Nu investeren in de jeugd heeft op de lange termijn een duurzaam en kostendrukkend effect op het budget jeugdhulp, maar ook op andere gebieden. Wanneer jeugdigen liefdevol, gezond, veilig en kansrijk opgroeien werkt dit door in hun welzijn en

gezondheid op latere leeftijd en op dat van hun (eventuele) kinderen. Monitoren en meten in het sociaal domein zijn onderdeel van de verschillende inspanningen binnen het nog op te stellen programma/uitvoeringsplan.

Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO)

De gemeente heeft middelen ontvangen vanuit FriZa (Friese integraal Zorgakkoord) om een projectleider OKO aan te stellen. Deze is op 1 oktober 2024 van start gegaan en eerst aangesteld voor de duur van een half jaar. We kijken naar de specifieke vraagstukken rondom preventie van middelengebruik en hoe we deze willen aanpakken. Er is veel wetenschappelijk onderbouwde informatie aanwezig over welke interventies werken om middelengebruik bij jongeren te voorkomen. Een volledig uitgewerkte preventieve werkwijze is de werkwijze die het Trimbos Instituut aanbiedt (met de naam OKO). Deze is gebaseerd op een succesvolle werkwijze uit IJsland.

Kansrijke Start

We hebben eerste stappen richting een 'lokale coalitie Kansrijke Start Heerenveen' gezet. De (groeierende) coalitie treft elkaar vier keer per jaar, volgens een vaste agenda van themabijeenkomsten. De partners in deze coalitie hebben een training aangeboden gekregen in gespreksvoering en samenwerking aan de hand van Kansrijke Start. Uit de praktijk blijkt dat zorgprofessionals handelingsverlegenheid ervaren bij het bespreekbaar maken van kwetsbare omstandigheden, omdat dit de vertrouwensrelatie negatief kan beïnvloeden. Tijdens de trainingen leren professionals deze handelingsverlegenheid te doorbreken en optimaal samen te werken, om voor het kind het verschil te maken.

Er is in de gemeente Heerenveen een aantal aandachtsfunctionarissen Nu Niet Zwanger (NNZ) geschoold. Het landelijk programma bewaakt de kwaliteit van NNZ met een regiegroep en een raad van advies. De methodiek is beschreven en opgenomen in de databank Loket Gezond Leven van het RIVM en de e-learnings en trainingen zijn geaccrediteerd voor verschillende beroepsgroepen. Belangrijke documenten naast de methodiek zijn het kerndocument en het kwaliteitsinstrument. Om de kwaliteit op de lange termijn te waarborgen, volgen aandachtsfunctionarissen meerdere keren per jaar intervisies. Tijdens deze intervisies bespreken zij onder leiding van een inhoudelijk coördinator de problemen waar zij tegenaan lopen.

Buurtgezinnen

Vooruitlopend op het vaststellen van de visie op opvoeden en opgroeien maken we alvast stappen voorwaarts en beproeven we wat werkt. Het uitvoeringsbudget voor het programma Sociale Transitie maakt dit mogelijk. Vanuit het uitvoeringsbudget is € 95.000 beschikbaar gesteld voor een proeftuin Buurtgezinnen. Buurtgezinnen is gestart na de zomer van 2024. Inmiddels zijn de eerste matches tussen vraag- en steungezinnen gemaakt.

Jonge kind

In samenspraak met onze partners uit het veld is besloten om eerst de visie op jeugd door de raad vast te laten stellen. Daarna gaan we de beleidsontwikkeling ten aanzien van het jonge kind doorontwikkelen.

Thuiszitters

Zowel op uitvoerend niveau (leerplicht), beleidsniveau als bestuurlijk niveau staat het thema thuiszitters structureel op de agenda's in de regio Zuidoost Friesland en de

provincie. Dit vertaalt zich in opgaven die door de gemeenten en samenwerkingsverbanden worden opgepakt. De methodiek schoolaanwezigheid is op de kaart gezet door hierover een grote bijeenkomst te organiseren. Inmiddels is vastgesteld dat verdere actie ook moet zijn gericht op het voorkomen (preventie) van thuiszittende kinderen in bredere zin. Dit, naast het terug naar school geleiden van kinderen die al thuiszitten.

LEJA (lokale educatieve jeugd agenda) agenda

We maakten LEJA bestuurlijk-breed afspraken over een gezamenlijk proces om te komen tot een nieuwe LEJA-beleidsagenda. We formuleerden de thema's en verdere inhoud op hoofdlijnen en bereikten overeenstemming over de werkwijze van het LEJA. We zitten op koers om in 2025 de nieuwe LEJA-beleidsagenda en werkwijze formeel vast te kunnen stellen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Visie op opvoeden en opgroeien

- De visie kwam tot stand na een participatietraject. Dit vond plaats binnen het Lokaal Akkoord met leden van de gemeenteraad en partners. Deze waardevolle input is verwerkt in de startnotitie en diende als vertrekpunt voor de visie. De raad stelde op 27 juni 2024 de startnotitie vast met hierin de beschrijving van het proces om tot een visie te komen. Deze stappen zijn de afgelopen tijd gezet en het resultaat is de visie op opvoeden en opgroeien die we op 27 februari 2025 ter besluitvorming aanbieden aan de raad. Diverse interne collega's en maatschappelijke partners waren de afgelopen tijd betrokken bij het ontwikkelen en opstellen van de visie. De Participatieraad bracht, op verzoek van het college, een advies uit over de visie. De Participatieraad gaf hierin aan dat zij zich voldoende betrokken en gehoord heeft gevoeld bij de totstandkoming van de visie. De Participatieraad heeft positief over de visie geadviseerd en onderstreepte met name het belang van preventie.

Kansrijke Start

- Om het actieprogramma Kansrijke Start een impuls te geven, is dit opgenomen in het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (Fr)IZA). Van 2023 tot en met 2026 financieren alle gemeenten dit vanuit de SPUK-gelden. Binnen de gemeente Heerenveen werken we aan een samenwerking tussen het medische en het sociale domein rondom de eerste duizend dagen van een kind: de lokale coalitie Kansrijke Start Heerenveen. Deze samenwerking is een middel om bij (aanstaande) gezinnen in kwetsbare omstandigheden zo vroeg mogelijk risico's te signaleren, hen te adviseren en zo nodig te ondersteunen met passende zorg of een doorverwijzing. Dit, om te voorkomen dat problemen later groter worden.
- Vroegsignalering van risicofactoren en kwetsbare omstandigheden bij (aanstaande) gezinnen en kinderen staat centraal binnen het actieprogramma. Het 'Zorgpad Vroegsignalering Zwangeren in een Kwetsbare positie' is een samenwerking tussen partners uit de geboortezorg en Team Jeugd en Gezin. Zij hebben afspraken gemaakt over vroegsignalering en doorverwijzing in situaties waarbij sprake is van een zwangere in een zeer kwetsbare situatie.
- Vanuit het programma Kansrijke Start is het programma Nu Niet Zwanger (NNZ) verder uitgerold. Een zwangerschap moet voor iedereen een bewuste keuze kunnen zijn – niet iets wat je overvalt en waarmee je maar moet zien om te gaan.

Bij een opeenstapeling van problemen en stress ontbreekt het vaak aan ruimte om hier goed over na te denken. Het idee achter het programma is dat professionals leren om met een cliënt te praten over de kindwens, en of die nu speelt. Hierdoor kan een cliënt weloverwogen besluiten of diegene wel of geen zwangerschap wil laten ontstaan. Door dit te bespreken en ondersteuning te bieden, helpen we onbedoelde zwangerschappen te voorkomen. Het maakt niet uit wat de uitkomst van het gesprek is en of iemand wel of geen actieve kindwens heeft: er kunnen in beide gevallen vervolgstappen nodig zijn. NNZ biedt praktische hulp en ondersteuning en er is anticonceptiebudget beschikbaar. In principe regelen we dit 'regulier waar het regulier kan', dus via de eigen hulpverleners of huisarts. Als dit niet mogelijk is, is er een lokaal netwerk aanwezig om snel praktische ondersteuning op maat te bieden.

Buurtgezinnen

- De coördinator Buurtgezinnen is na de zomer van 2024 gestart. Buurtgezinnen is gebaseerd op de 'oude vertrouwde' gedachte: opvoeden doen we samen. Gezinnen die steun kunnen gebruiken (vraaggezinnen) worden door een lokale coördinator gekoppeld aan een stabiel gezin in de buurt (steungezin). Voor het slagen van de proeftuin is het belangrijk dat er goed contact is tussen Buurtgezinnen als nieuwe aanbieder en de gemeente als opdrachtgever. De coördinator van Buurtgezinnen voert in het eerste jaar eenmaal per kwartaal en in het tweede jaar tweemaal per jaar een voortgangsoverleg met vertegenwoordigers van de gemeente en rapporteert hierin over de voortgang. Aan het einde van de proeftuinperiode ontvangt de gemeente een evaluatieverslag met resultaten en effecten.

OKO

- De projectleider OKO heeft onderzocht op welke manier we OKO kunnen uitvoeren in de gemeente Heerenveen. Er is gekeken naar het preventieve aanbod dat al aanwezig is in Heerenveen, wat de wenselijke situatie is en of er voldoende draagvlak is onder de maatschappelijke partners. Hiervoor voerde de projectleider gesprekken met maatschappelijke partners, het onderwijs en de gemeenten.

Jonge kind

- We bieden 'Coaching on the job' aan. De teams op Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) en peuteropvanggroepen en de pedagogisch medewerkers krijgen hiermee handvatten op maat bij de begeleiding van peuters.
- Daarnaast hebben we een overlegstructuur waarin we diverse actuele thema's met de VVE- en peuteropvanglocaties bespreken. We zien dat in deze overleggen steeds meer afstemming komt en men elkaar inspireert.

Thuiszitters

- Omdat het thema thuiszitters uit het programma Sociale Transitie is verbonden met opgaven die zijn geformuleerd op regionaal niveau (in Zuidoost Friesland) zijn we eerst met de regiogemeenten en de samenwerkingsverbanden om tafel gegaan om de vraagstukken in kaart te brengen. We hadden extra aandacht voor praktijksituaties waarbij vraagstukken aan de orde kwamen rond (regulier) aanbod en maatwerk. In het kader van het uitvoerings-/programmaplan bereiden

we in Heerenveen een praktijkpak voor dat tegelijkertijd de mogelijkheden onderzoekt om leerlingen die dreigen uit te vallen binnen school te houden.

LEJA agenda

- We organiseerden een brede LEJA-conferentie waar de belangrijkste thema's en kaders voor de werkwijze LEJA zijn geformuleerd.
- We vormden een kerngroep voor de ontwikkeling van de beleidsagenda.
- We trokken een externe (technische) voorzitter aan voor de LEJA-bijeenkomsten.
- We presenteerden de conceptvisie op opvoeden en opgroeien (op hoofdlijnen) aan het LEJA, zoals die nog wordt voorgelegd aan de raad.

Toonaangevend in de circulaire samenleving (circulaire transitie)

We denken niet meer in bezit, maar in gebruik. De samenleving gaat naar een deeleconomie. We zien elk product als een samenstelling van grondstoffen. Deze grondstoffen worden geen afval, maar hebben te allen tijde een restwaarde. We bedenken bij elk ontwerp wat we later met de grondstoffen gaan doen. In de gehele keten wordt samengewerkt aan een sluitende kringloop.

Doelen

- Inwoners produceren geen afval meer en hebben minder bezit, door hergebruik en deelinitiatieven.
- Bedrijven ondernemen circulair met nieuwe circulaire verdienmodellen en werken samen in de keten om kringlopen te sluiten.
- We creëren een innovatief ecosysteem waarin vernieuwende concepten worden ontwikkeld die wereldwijd oplossingen bieden binnen de circulaire transitie.
- De gemeentelijke organisatie is zelf toonaangevend in circulariteit via inkoop en beleid.
-

Wat hebben we bereikt?

Inwoners - Laagste VANG-cijfer van Fryslân

In 2024 was Heerenveen voor het vijfde jaar op rij koploper in afvalscheiding in Fryslân met een VANG-cijfer van 91 kilogram. Dit betekent dat er in 2024 gemiddeld 91 kilo afval per persoon is verbrand, inclusief het afval van milieustraten. Onder andere de bofkontjesregeling droeg hieraan bij. De bofkontjesregeling werd in 2024 genomineerd voor de Duurzame Dertig. De landelijke doelstelling voor het VANG-cijfer is 30kg in 2025. Deze doelstelling blijkt in de praktijk niet haalbaar.

Realisatie Circulair Ambachtscentrum stap dichterbij

De gemeenteraad besloot positief over het Circulair Ambachtscentrum. Hiermee komt de realisatie van dit centrum op Haskerveen - met functies zoals de milieustraat, recyclewinkel, demontage en sortering onder één dak - een grote stap dichterbij.

Realisatie circulair bedrijventerrein Haskerveen

Nagenoeg alle beschikbare kavels op Haskerveen zijn inmiddels vergeven. De circulaire uitvraag droeg bij aan ons doel om circulaire bedrijventerreinen te realiseren. Alle inschrijvers moesten tenminste één maatregel treffen op het gebied van klimaatadaptatie (geschiktheidseis). Ze konden bonuspunten verdienen wanneer ze een relatie hebben met circulaire kunststoffen, hun locatie circulair bouwen, circulariteit in hun bedrijfsvoering doorvoeren of samenwerken op het gebied van duurzaamheid en energie. Daarnaast werkten we op bedrijventerrein Haskerveen met Omrin aan de realisatie van het Circulair Ambachtscentrum.

Visie Circular Valley

We ontwikkelden samen met ondernemers en partners een visie Circular Valley. We stelden selectie- en uitgiftecriteria op voor een aantal bedrijventerreinen met aandacht voor duurzaamheid, circulariteit, energievoorziening, klimaatadaptatie en biodiversiteit.

Positie in ecosysteem

Naast onze Friese samenwerkingen werken we ook samen op Noord-Nederlands niveau. Een belangrijk resultaat is onze positie binnen het netwerk van Chemport Europe, gericht op het versnellen van de circulaire economie van onder andere circulaire plastics.

Eerste nieuwe onderwijsgebouwen circulair ontworpen

In 2024 is de Nota Activa vastgesteld met financiële restwaarde. We hoeven nieuwe gebouwen die voor minimaal 55 procent losmaakbaar worden gebouwd en een materialenpaspoort hebben, niet meer af te schrijven tot nul. Deze gebouwen hebben na hun levensduur een aantoonbare restwaarde die we financieel kunnen opnemen. In het pilotproject bij het traject Fryslân bouwt Circulair leerden we hoe we de onderwijsprojecten circulair konden uitvragen. Hierdoor zijn nu de eerste nieuwe onderwijsgebouwen circulair ontworpen. We schrijven deze gebouwen niet af tot nul, maar nemen een financiële restwaarde op omdat ze losmaakbaar worden gebouwd en over een materialenpaspoort beschikken. Er zijn in deze gebouwen vele circulaire en biobased materialen terug te vinden.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Stimuleren gedragsverandering inwoners

- We stimuleerden een gedragsverandering onder inwoners om te consuminderen en actief afval te scheiden.
- Dankzij de subsidie Bofkontjesregeling kozen 38 gezinnen voor wasbare luiers.
- We hebben met ruim 40 organisaties een overeenkomst gesloten voor de contractperiode 2024-2026 om ruim 90 adoptiegebieden schoon te houden onder het zwerfafvalprogramma Schoon Belonen.
- We hebben onze inwoners over nut en noodzaak van afvalscheiding geïnformeerd middels een persoonlijke brief.
- We organiseerden een E-waste race en zamelden hiermee 4.711 elektrische apparaten in die hierdoor niet zijn verbrand.
- We organiseerden de Himmelmike.
- We communiceerden hierover met onze inwoners via de duurzaamheidscampagne Eén voor één groener.

Actieve samenwerkingen Circular Valley

- We werkten actief samen met partijen uit de regio om meer ondernemers te informeren en inspireren om circulaire stappen te maken. Samen stelden we een duurzame parkmanager aan.
- We organiseerden diverse sessies met Samen Circulair waar we de visie Circular Valley bespraken. De communicatie Circular Valley wordt in 2025 opgepakt, daarom is Heerenveen niet vanaf 2024 herkenbaar als Circular Valley zoals was beoogd.
- We werkten actief samen met de werkgroep Circulaire Economie van de Ondernemerskring Heerenveen.
- Er is nog geen monitoring van de Circulaire Economie.

Noord-Nederlands ecosysteem circulaire plastics

- We werkten in Noord-Nederland samen op het gebied van circulaire plastics in Chemport Europe en Greenwise.
- We werkten aan de vernieuwing van de visie en missie van Chemport.
- Met de partners van Greenwise dienden we een subsidieaanvraag in voor plesTic Ready.
- Provinciaal is er structurele afstemming met Vereniging Circulair Friesland en Innovatiepact Friesland over de ontwikkelingen rondom circulaire plastics.

Europese financiering verkend

- We verkenden diverse Europese subsidies voor innovatieve projectideeën, zoals Hubs4Circularity en een aanvraag voor het Just Transition Fund (JTF).

Deelname programma's 'Fryslân bouwt Circulair' en 'Circulair Opdrachtgeven en Inkopen Friese Overheden'

- We deden actief mee aan de kennis- en intervisieprojecten Fryslân bouwt Circulair en Circulair Opdrachtgeven en Inkopen Friese Overheden, die provinciaal zijn georganiseerd door Vereniging Circulair Friesland.
- Als onderdeel van het traject Fryslân bouwt Circulair werkten we aan pilots: de onderwijshuisvesting en woningbouwproject A32. De geleerde lessen zijn en worden toegepast bij de nieuwe onderwijshuisvesting. Deelname met een woningbouwproject wordt naar verwachting in 2026 opgepakt.
- Circulariteit wordt hiermee steeds vaker onderdeel van een project, proces of beleid, maar dit is nog niet de nieuwe standaard. Ook zijn we nog niet circulair qua bedrijfsvoering, we scheiden nog geen afval intern.

Integrale samenwerking

- Samen met de programma's Energie van morgen en Landschap in balans werkten we integraal aan duurzaamheid. Bij het thema Fysieke leefomgeving - Voorbeeldfunctie in duurzaamheid - is meer te lezen over de integrale inspanningen van de drie duurzame programma's.

Een thuis voor iedereen (woontransitie)

We maken een beweging naar groeien en versnellen, waarbij de regie meer bij de overheid komt te liggen als het aankomt op volkshuisvesting. Want voor deze transitie binnen volkshuisvesting is een regierol van de gemeente noodzakelijk. Deze rol is nieuw. Als gevolg hiervan verandert de huidige werkwijze op het gebied van onder andere beleid, wet- en regelgeving, monitoring (en bijbehorend onderzoek), handhaving en (bij)sturing. We onderzoeken welk instrumentarium hierbij passend en helpend is en experimenteren hiermee. Zowel de hoeveelheid als de aard van het werk zijn binnen deze regierol omvangrijker en complexer. Onze organisatie moet hiervoor toegerust worden en in stelling worden gebracht. Daarnaast vraagt groei en versnelling van woningbouwrealisatie om het aanpassen van processen én versterking van de uitvoeringskracht in de organisatie.

Doelen

- Een beter betaalbaar, groter en gevarieerder aanbod van verschillende woonvormen en woonomgevingen.
- De woningzoekenden van hier en nu, de toekomst en van elders vinden sneller een passende woning.
- Een toekomstbestendiger, inclusiever en duurzamer woningaanbod dat past bij ontwikkelingen zoals de Lelylijn, het azc, de netcongestie, klimaatverandering en ambulantisering van de GGZ.
- Het versterken van de sociale cohesie, leefbaarheid en het woonplezier in vitale en gemêleerde kernen en wijken.

Wat hebben we bereikt?

We hebben beter zicht op de huidige en toekomstige woningbouwontwikkeling en sturen meer op het vergroten van de voorraad duurzame en betaalbare huur- en koopwoningen in onze gemeente.

Het realiseren van voldoende woningen vraagt om een versnelling en vergroting van het aantal woningbouwprojecten en versterking van de capaciteit; anders zijn de doelen niet haalbaar.

Met de F4-gemeenten (Leeuwarden, Súdwest-Fryslân, Smallerland en Heerenveen) brachten we het samenwerkingsverband Fries Stedelijk Netwerk tot stand. Hiermee verwierven we met succes draagvlak voor een positie in de Nota ruimte (Nationale omgevingsvisie) van de rijksoverheid en maakten we (met andere overheden) een begin met een verstedelijkingsstrategie. De ontwikkelingen dragen actief bij aan de leefbaarheid van de provincie en aan het in stand houden van de brede welvaart, juist in de periode 2030 – 2040.

Vanwege beperkte ambtelijke capaciteit zijn er beperkte resultaten geboekt op het gebied van sociale cohesie, woonplezier en de leefbaarheid in kernen en wijken. Kijken we breder dan de looptijd van het programma, dan kunnen we constateren dat de leefbaarheid is verbeterd ten opzichte van tien of twintig jaar geleden.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- In 2024 zijn onder andere de volgende woningbouwprojecten afgerond:
 - Woontoren WoonFriesland, centrum Heerenveen (92 sociale huurappartementen);

- o Cunabula Topsporthuisvesting, De Akkers Heerenveen (112 appartementen sociale huur en middenhuur);
 - o De Fjilden fase 1b, Nieuwehorne (vier vrijstaande koopwoningen).
- We hebben meerjarige prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties (Accolade, Elken en WoonFriesland) en de huurdersorganisaties (De Bewonersraad en Huurdersbelangenvereniging Heerenveen). Ook maakten we met deze partijen de jaarschijfsafspraken voor 2024 en 2025.
- We maakten een conceptversie van het convenant met woningcorporaties Accolade en WoonFriesland met hierin langjarige afspraken over het realiseren van nieuwbouw van sociale huurwoningen. In 2025 maken we het convenant af.
- Woningbouwstrategie Heerenveen Groeit is door het college vastgesteld. Hierin staat met projectenkaarten aangegeven hoe we middels woningbouwprojecten uitvoering geven aan de woonvisie. Daarnaast bevat het uitkomsten van de verdichtingsstudie en richtlijnen voor verdichting.
- Voor ruim twintig woningbouwlocaties zijn de voorbereidingen op woningbouw in 2024 een stap verder gebracht.
- We hebben een intern beschikbare woonmonitor opgeleverd en de raad hierover tijdens een informatiesessie geïnformeerd.
- We leverden de conceptversie van de urgentieverordening op. Deze wordt in 2025 ter vaststelling aangeboden aan de raad.
- We leverden de conceptversie van de regionale woonzorgvisie op. Deze wordt in 2025 ter vaststelling aangeboden aan de raad.
- We openen het meldpunt Goed Verhuurderschap.
- De Partiële herziening bestemmingsplan kamerverhuur is vastgesteld, waarmee meer planologische regels gelden voor kamerverhuur. Hiermee heeft de gemeente meer sturingskracht in handen.

Niet alle aangekondigde werkzaamheden uit de Themabegroting 2024-2027 zijn volledig uitgevoerd:

- Er is geen onderzoek gestart naar de mogelijkheden van pre-mantelzorg woningen. Hier was geen personele capaciteit voor.
- Onder "Een vitale en duurzame inrichting van onze leefruimte" staat als doel om sturend te werken met meer menskracht, zodat er meer interne uitvoeringskracht is om de woonopgaven het hoofd te bieden. De praktijk laat zien dat er nog onvoldoende capaciteit is om woningbouwprojecten te versnellen. Zowel op het gebied van projectleiding, juridische planologie als stedenbouw heerst er krapte.
- Voor het voeren van regie op wonen is er vanuit beleid onvoldoende structurele capaciteit. Dit wordt nu ondervangen via incidentele middelen, maar ook voor de langere termijn is er structureel meer capaciteit nodig op woonbeleid.
- De onvoldoende capaciteit leidt ertoe dat het doel om minimaal 2000 woningen toe te voegen (waarvan 2/3e in betaalbare koop- en huursegmenten) in de periode 2023-2030 nog niet in zicht is.

Landschap in balans

We maken onze keuzes bewuster en integraler - dus minder ad hoc. De kernkwaliteiten en draagkracht van de omgeving zijn leidend bij onze keuzes. We vergroten onze kennis en netwerken. Samen met onze inwoners werken we zo stap voor stap aan onze kernkwaliteiten en de lange termijn.

Doelen

- Een klimaatbestendig(er) inrichting van de ruimte waarbij water en bodem leidend zijn.
- Vergroting van de biodiversiteit door hierop te sturen bij inrichting en beheer.
- De omgevingsvisie is de basis voor al ons ruimtelijk beleid en handelen.
- Ruimte voor (nieuwe) ontwikkelingen en stimuleren dat deze de kwaliteit van de directe leefomgeving actief versterken.
- De historie, identiteit en waarde(n) van onze leefomgeving zijn beter herkenbaar en inspireren en enthousiasmeren onze bewoners en bezoekers.
- Duidelijker profilering van gebieden voor recreatie en toerisme.

Wat hebben we bereikt?

We stelden uitgangspunten vast voor het klimaatadaptiever maken van de buitenruimte.

In 2024 werkten we hard aan de actualisatie van het beleid van de gemeentelijke watertaken en klimaatadaptatie. Dit beleid is vastgelegd in het Watertakenplan 2025-2029 en het Beleidsplan klimaatadaptatie bebouwd gebied. Op 24 oktober 2024 zijn deze beleidsdocumenten door de raad vastgesteld. We willen in 2050 klimaatadaptief zijn. Om de bestaande knelpunten ten aanzien van wateroverlast, hitte en droogte op te lossen, moeten we de buitenruimte aanpassen. In het beleidsplan is beschreven waar we naar streven en aan de hand van deze kaders is een Uitvoeringsplan klimaatadaptatie bebouwd gebied opgesteld. Voor alle onderdelen zijn echter onvoldoende middelen voor het behalen van de doelen in 2030. Met name voor het voorkomen van hittestress.

Om de biodiversiteit te bevorderen, vergroenen we de openbare ruimte en ontwikkelen we natuur in ons stedelijk en landelijk gebied.

Bij het beheer en de (her-)inrichting van de openbare ruimte zijn vergroting van de biodiversiteit en vergroening in het kader van de biodiversiteit en klimaatadaptatie de uitgangspunten. Dit geldt in zowel stedelijk als landelijk gebied. Zo dragen alle maatregelen bij aan het creëren van een robuust natuurnetwerk in de gemeente Heerenveen maar ook aan een provinciaal insectennetwerk. Daar waar mogelijk is de openbare ruimte op natuurlijke wijze beheerd en/of ingericht en is verharding vervangen door groen. Dit gebeurde zowel in het eigen beheer als in samenwerking met inwoners/initiatiefnemers. Er zijn echter fundamentele problemen met biodiversiteit. Voorlopig zal de biodiversiteit blijven dalen in de gemeente Heerenveen.

Ten behoeve van een duurzaam en biodivers bomenbestand zijn we gestart met de uitvoering van een boomvervangingsplan voor de komende tien jaar. We vergroten onze kennis en voeren pilots uit. Ook inwoners kunnen in hun eigen tuin bijdragen aan het vergroten van de biodiversiteit. Via communicatie en projecten proberen we hiervoor meer draagvlak en bewustwording te creëren. We vinden ook de bewustwording van onze jeugd belangrijk en ondersteunen daarom de Natuur- en Duurzaamheidseducatie. In 2025 zoomen we via het Programma Groenstructuur verder in op het natuurnetwerk en op wat nodig is om een sluitend netwerk te ontwikkelen. Een nieuwe

uitvoeringsagenda voor biodiversiteit maakt deel uit van het programma Landschap in balans.

Projecten

We hebben voor biodiversiteit en klimaatadaptatie veel projecten uitgevoerd. Hierover bent u geïnformeerd met de Wintermonitor Duurzaamheid.

Samen met andere programma's

Samen met de programma's Toonaangevend in een circulaire samenleving en Energie van morgen organiseren we een traject om klimaatadaptatie te borgen in alle relevante gemeentelijke processen en projecten (binnen de financiële kaders, niet meer maar anders werken): de Routekaarten.

Focuspunten

Doordat minder middelen en capaciteit beschikbaar zijn dan aan het begin van de raads- en collegeperiode werd gedacht, en als gevolg van andere raads- en college prioriteiten en uitvoeringsproblemen, kunnen we het behalen van een deel van de doelen niet borgen en/of een deel van de inspanningen niet uitvoeren. De belangrijkste zijn:

- Voor de klimaatbestendig(er) inrichting van de ruimte zijn onvoldoende middelen beschikbaar, met name als het gaat om het voorkomen van hittestress. In de nieuwe omgevingsvisie (2026) krijgt het doel 'water en bodem zijn sturend' nadere betekenis en bepalen we een visie op 'bodem en ondergrond'.
- De biodiversiteit blijft de komende decennia afnemen. Twintig procent van de knelpunten in het lokale natuurnetwerk aanpakken, is met de huidige middelen onhaalbaar.
- Er is nog geen doelgericht plan waarmee we groene en blauwe ruimtelijke keuzes en beheerkeuzes samenhangend kunnen maken. Dit kunnen we in 2025 alsnog doen als hiervoor de benodigde middelen en capaciteit beschikbaar wordt gesteld.
- Voor het uitwerken en zichtbaar maken van de eigen identiteit van deelgebieden, het uitdragen van de kernkwaliteiten uit de omgevingsvisie en het opstellen van landschapsbiografieën, zijn geen middelen of capaciteit beschikbaar.

Resumerend zijn er dus bovenop de middelen voor het programma en specifiek de onderdelen klimaatadaptatie (hitte) en biodiversiteit, extra middelen nodig om de beoogde doelen te realiseren en tijdig te kunnen voorzien in het treffen van de noodzakelijke maatregelen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Om de buitenruimte klimaatadaptiever te maken en de biodiversiteit te bevorderen, vergroenen we de openbare ruimte.

Om de biodiversiteit te vergroten en de natuur in het stedelijk en buitengebied te ontwikkelen, voerden we meerdere projecten uit die gericht waren op vergroening/klimaatadaptatie, de vergroting van de biodiversiteit via beheer en inrichting en op bewustwording/draagvlak. Namelijk:

- De vergroening van de K.R. Poststraat: de verharding is vervangen door groen en extra bomen.

- Een biodiverse inrichting en beheer van de Pastorielaan en de hoek Ds. Kingweg/Rottumerweg.
- De afronding van de biodiverse en klimaatadaptieve herinrichting van Het Meer.
- In Akkrum hebben woningeigenaren geveltuinen gecreëerd.
- De rotondes bij de Haskeruitgang zijn biodivers ingericht.
- De Gooilandlaan/Amelandlaan en het parkeerterrein bij de Muntflat zijn vergroend.
- Het speelterrein aan de Kerkelaan in Katlijk is biodivers en klimaatadaptief ingericht.
- Bij alle integrale (herinrichtings)projecten was het biodivers en klimaatadaptief inrichten een nadrukkelijk aandachtspunt.
- Het natuurlijk beheer van bermen en gazons is geoptimaliseerd en uitgebreid.
- Langs ontsluitingswegen is biodiverse beplanting aangeplant. Zo hebben we bollen geplant, bijenmengsels gezaaid en bermen ingezaaid met een biodivers zaadmengsel bij onder andere de Rotstergaastweg, de Feansterdyk en Boansterdyk, de Woudsterweg, Het Meer, Haudmare en in de dorpscentra van Jubbega en Katlijk.
- Overige aanplant van biodiverse beplanting: we hebben vaste planten geplant en meer diversiteit in boomsoorten gecreëerd in onder andere het centrum van Jubbega en aan de Jister in Heerenveen.
- De bestrijding van dierplagen en invasieve exoten maakt structureel deel uit van het reguliere beheer om de inheemse biodiversiteit te beschermen, zo ook in 2024.
- Samen met vrijwilligers voerden we een wildcameraproject uit om de bewustwording van biodiversiteit in tuinen te bevorderen.
- We ondersteunden de Natuur- en Duurzaamheidseducatie op basisscholen door de Naturij (onder andere vanuit de natuurschuur in de Overtuin).
- Enkele projecten, zoals de vergroening van de Kempenaarssingel en Rembrandtlaan, en de herinrichting van de Veldschans en Kerkstraat, zijn om diverse redenen doorgeschoven naar 2025.

Energie van morgen (energietransitie)

De energietransitie is de overgang van een fossiel, centraal energiesysteem naar een duurzaam, decentraal energienetwerk. Als gemeente dragen we bij aan het samenspel tussen eindgebruikers, (technische) marktontwikkeling en kennisontwikkeling, regelgeving en andere overheden.

Doelen

- Meer besparing en duurzame verwarming in de gebouwde omgeving.
- Meer duurzaam opgewekte elektriciteit en een toekomstbestendige energie-infrastructuur.
- Meer duurzame mobiliteit.
- Verduurzaming van het energiegebruik in de industrie.

Wat hebben we bereikt?

Met besparende maatregelen, subsidies, voorlichting en inspiratie tijdens bijeenkomsten en in de Eén voor één groener campagne, hebben we de energietransitie onder de aandacht gebracht. We hebben geprobeerd om energiearmoede te verzachten met een witgoedwissel.

We werkten natuurvriendelijk door vleermuizen en andere diersoorten te beschermen.

We boekten voortgang bij de doelstelling om aardgasvrij te zijn in 2030, met één vastgesteld WUP (Wijkuitvoeringsplan) in de Streek en twee WUPs waaraan nog wordt gewerkt, en middels een onderzoek en startnotitie voor een gemeentelijk energiebedrijf.

Als gemeentelijke organisatie hebben we in 2024 weer een paar stappen gezet in de energietransitie. Zo ontwikkelden we een aanpak voor de verduurzaming van onze eigen gebouwen, realiseerden we LED-verlichting in het centrum en behandelden we subsidieaanvragen voor de verduurzaming van een aantal scholen en sporthallen (zie thema Fysieke Leefomgeving). Ook leverden we een kleine bijdrage aan de energiebesparing van bedrijven en aan de samenwerking tussen bedrijven op Heerenveen-Zuid en IBF om de netcongestie op te lossen.

We werkten aan zonneparken en hebben een voortgangs- en potentieonderzoek laten opstellen. In 2024 wisten we op daken en in zonneparken ongeveer 35 procent van onze energiebehoefte duurzaam op. Hiermee zijn we ruwweg op de helft van de opgave voor 2030 (70 procent duurzame stroom) en zal lastig worden om ruimte te vinden voor de opwek van de andere helft.

Minder voortgang door capaciteitsproblemen is er bereikt om beleid voor zonnepanelen op monumentale panden en erven te ontwikkelen en te implementatie (inclusief handhavingsaanpak van zonnepanelen, in gewone en monumentale situaties).

De netcongestie is een groot knelpunt in de energietransitie. Om dit te verhelpen, hebben we in 2024 ook weer samen met Liander verder gewerkt aan de versterking van het elektriciteitsnet (laag-, midden en hoogspanningsnet en onderstations). We organiseerden intensieve afstemming met Liander over het proces van aanvraag tot en met realisatie van stroomcapaciteit, wat leidt tot (langzame) aanpassingen van de processen en informatievoorziening vanuit Liander en partners. Maar dat is nog niet genoeg.

En we zijn daarom ook gestart met het bespreken van innovatieve oplossingen zoals netbewust bouwen (woningen) of collectieve oplossingen zoals op bedrijventerreinen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Samen met de programma's Circulaire samenleving en Landschap in balans werken we integraal aan duurzaamheid. Hierover is meer te lezen bij het thema Fysieke Leefomgeving - Voorbeeldfunctie in duurzaamheid.

Daarnaast staat een aantal inspanningen vanuit het Energieprogramma ook genoemd bij Wonen, onder het thema Fysieke Leefomgeving.

Inspanningen voor doel 1: Meer besparing en duurzame verwarming in de gebouwde omgeving

Energiebesparing door inwoners:

- Met de SPUK-middelen voor de vermindering van energiearmoede hebben we de witgoedwissel opgezet. We voerden ruim 650 witgoedwissels uit bij de doelgroep van de energietoeslag. De aanpak om de witgoedwissel te laten verlopen via de huisbezoeken van de energiecoach was een succes, omdat de energiecoach zo ook gerichte voorlichting thuis kon geven bij deze doelgroep. De regeling is verlengd voor 2025. Jammer is dat niet de hele doelgroep bereikt is; het blijft lastig om mensen met andere acute problemen te helpen in de energietransitie.
- Samen met andere Friese gemeenten hebben we de subsidieregeling voor de Lokale Aanpak Isolatie opgezet die het Duurzaam Bouwloket voor ons uitvoert. Die Friese gezamenlijkheid maakt sterk en gelijkheid voor alle Friese inwoners, maar vergt veel tijd in de voorbereiding. We ontvingen in totaal 455 aanvragen voor het Nationaal Isolatie Programma (NIP) van inwoners die in aanmerking wilden komen voor de gemeentelijke subsidie van €2.750. We hebben 34 inwoners met een koopwoning en een inkomen onder het sociaal minimum gesubsidieerd vanuit het Nationaal Isolatie Programma (NIP) tot een maximum bedrag van €5.500 voor het isoleren van hun woning.
- De voorwaarden voor natuurvriendelijk bouwen zijn lastig te implementeren en vragen veel afstemmingstijd in Friese context. Voor de korte termijn organiseerden we 'kraamvoorzieningen' voor laagvliegers (zoals vleermuizen), zodat die niet de dupe worden van (spouwmuur)isolatie. Dit is wettelijk geregeld, waarbij het aantal maatregelen om de vleermuizen te beschermen is gekoppeld aan de hoeveelheid isolatie-activiteiten.
- We hebben een subsidieregeling opgezet voor lokale energie initiatieven (met €200.000 uit het Energiefonds). Er zijn in 2024 twee aanvragen gedaan en gehonoreerd met een waarde van €11.440. Het vraagt meer capaciteit en communicatie om de potentie van de regeling nog meer onder de aandacht te brengen.
- We organiseerden een inspiratiebijeenkomst voor lokale initiatiefnemers, zoals energiecoöperaties, die betrokkenen zijn bij Wijkuitvoeringsplannen, en Groene Gangmakers. Dit jaar gaven we toelichting op de bovengenoemde subsidieregeling voor lokale energie initiatieven. Hier kwamen minder mensen op af dan we hoopten. Daarom zullen we ons voor een volgende inspiratiebijeenkomst goed bezinnen op behoefte, doelgroep en communicatiekanalen.
- We informeerden en inspireerden inwoners en ondernemers via de hernieuwde communicatiecampagne Eén voor één groener en het Energieloket Heerenveen. We hopen daarmee vindbaat te zijn, inwoners te binden en verder op weg te helpen.
- We organiseerden de Junior Energiecoach weer op scholen.

Aardgasvrij via wijkuitvoeringsplannen:

We werkten in acht startgebieden om twintig procent van de gebouwde omgeving in 2030 aardgasvrij te hebben.

- We stelden in 2024 één warmte uitvoeringsplan vast voor de Streek. De technische oplossing is all-electric.
- We werkten in 2024 verder aan twee warmte uitvoeringsplannen in Nes en Aldeboarn (sinds 2023, in 2025 gereed). In totaal gaat het in deze gebieden om 1.816 adressen. Dat is 6,5 procent van het totale adressenbestand van Heerenveen.
- Met de werkgroep Heidemeer Waterfase is het Wijkuitvoeringsplan gemonitord. Het afdwingen van aardgasafkoppeling praktiseren we gelukkig nog niet. Mogelijk zal dit wel nodig zijn op de lange termijn; een lastige opgave voor de gemeente.

Warmtenet:

Het Rijk vraagt via de Wet Collectieve Warmte en de Wet Gemeentelijk Instrumentarium Warmtetransitie aan ons als gemeente om publieke sturing in te vullen. Dit is een kolossale opgave voor de gemeente, met grote impact.

- We zijn in 2024 begonnen met een onderzoek naar de publieke sturing bij warmtenetten.
- In december 2024 heeft de raad de Startnotitie gemeentelijk energiebedrijf vastgesteld.

Het vraagt veel tijd om dit vraagstuk voor te bereiden en de raad en college bekend te maken met de opgave en om een keuze voor te bereiden.

Gemeentelijke gebouwen energiezuinig en aardgasvrij:

- In 2024 hebben we een aanpak voorbereid om zes tot acht gemeentelijke panden te laten onderzoeken. Onzekerheid over gemeentelijke investeringen in relatie tot de bezuinigingen betekenen zowel vertraging (terwijl de doelstellingen voor 2030 gelijk blijven) als onzekerheid over zowel de gemeentelijke wil om aan de wettelijke vereisten te voldoen als de voorbeeldrol naar inwoners en ondernemers toe.
- Bij het thema Fysieke Leefomgeving staat de integrale verduurzaming van een aantal scholen en sporthallen beschreven. Hiervoor is in 2024 circa €1,5 miljoen rijkssubsidie (DUMAVA) verkregen.
- In de openbare ruimte besparen we energie door de verlichting met LED-lampen te verzorgen. Dit is nu ook in het centrum gerealiseerd. We kopen de stroom groen in (zie onder).

Energiebesparing bedrijven

- In 2024 werkten we aan de handhaving van de laatste bedrijven (<20 procent) van wie de kantoorpanden nog geen label C hebben.
- Door de hoge energieprijzen en verduurzamingsopgaven zijn veel bedrijven in Heerenveen al aan het besparen en serieus aan het oriënteren, investeren of experimenteren met fossielvrije energiebronnen. Onder doel 2 (opwek en infra) staat meer over de oplossingsrichtingen voor de netcongestie en energieschaarste.

Inspanningen voor doel 2A: Meer duurzaam opgewekte elektriciteit

- We werkten mee aan de voorbereiding van een zonnepark aan de Leeuwarderstraatweg door de SHEC.
- We lieten een analyse maken voor zonnestroom: de voortgang op de tredes van de zonneladder en de potentie. Een belangrijke conclusie was dat er op dak en in/rond bebouwd gebied onvoldoende ruimte is om de doelstelling voor 2030 te halen.

Deze conclusies hebben we onder andere tijdens raadsdialoogsessies besproken. Om de doelstelling wel te halen, zijn zon-op-landbouwgrond, wind en/of nieuwe energiebronnen nodig. Het promoten en ruimte beiden voor een energiemix met wind zal spannend worden voor omwonenden en ons bestuur. Ook een warmtenet kan bijdragen aan een gunstiger energiemix en -infrastructuur, omdat hiermee het elektriciteitsnet minder wordt belast. Zoals hierboven beschreven vraagt dat om spannende keuzes; decennialange investeringen en exploitatie met maatschappelijke en duurzame doelen die belangrijker moeten worden dan de korte terugverdientijden die de markt hanteert.

- Op Heerenveen-Zuid zijn bedrijven sinds het LEEF-project als collectief in gesprek, gefaciliteerd door de gemeente. Inhoudelijk gaat het om besparing en technische oplossingen voor de netcongestie. In 2024 leidde dit tot een intentieverklaring van dertien bedrijven om verder samen te werken en een stuurgroep te vormen voor het collectief. Dit soort processen vergt jarenlang volhouden om resultaten te boeken en acceptatie van onbekende uitkomsten.
- Op IBF zijn we in november 2024 gestart met het project Toekomstbestendig IBF, in samenwerking met adviesbureau Energyc, Liander en provincie Fryslân. Er wordt een nulmeting opgesteld op basis van verzamelde informatie, die vervolgens inzicht moet geven in hoe de energievraag op het IBF-terrein zich in de toekomst zal ontwikkelen. Knelpunten en kansen vertalen we naar een routekaart, die als basis dient voor de volgende projectfasen. Ook hier is lange adem en flexibiliteit nodig om tot resultaten en daarmee tot effecten te komen.

Inspanningen voor doel 2B: toekomstbestendige energie-infrastructuur

We werkten in 2024 langs twee samenhangende sporen aan toekomstbestendige energie-infrastructuur:

- Versterken van het elektriciteitsnet, in het verlengde van 'het bekende'.
- Nieuwe oplossingen met innovaties, waarvan de effecten op het hele systeem nu nog maar deels bekend zijn.

In de zomer van 2024 ontstonden heel erg nijpende capaciteitsproblemen in de planning van Liander, die diverse toekomstige ontwikkelingen in Heerenveen onmogelijk kan maken. Sindsdien zijn de overleggen hierover geïntensiveerd. Dit vraagt om extra tijd van vele collega's, en vormde de aanleiding tot strategisch overleg over energieschaarste en daarmee het energieverdelingsvraagstuk.

Versterken van het elektriciteitsnet gaat niet snel genoeg. De netbeheerders en hun elektriciteitsnetten kunnen de elektrificatie niet bijhouden. De ACM bindt hen aan regels die de betaalbaarheid, leveringszekerheid en duurzaamheid borgen. Te weinig investeringen in het laagspanningsnet (LS), middenspanningsnet (MS) en hoogspanningsnet (HS) leiden nu tot netcongestie. Hierdoor kunnen woningbouw, bedrijfsuitbreidingen, centrumontwikkelingen en alle andere functies die stroom nodig hebben, niet altijd tijdig de benodigde aansluitcapaciteit krijgen. We werken daarom aan versterking en andere oplossingen tegelijk.

Sinds enkele jaren zijn we aan de Friese Energie Tafel en in de Taskforce Energienetwerk gestart met gezamenlijke afstemming en prioritering (integraal programmeren). Heerenveen heeft alle energiegebruik voor 2030 laten inventariseren (samen met Fryske Marren). Deze Regioanalyse 2030 is in 2024 afgerond en helpt bij de benodigde Friese prioritering nu de versterking van het middenspanningsnet vertraagt. Ook in andere Friese gemeenten zijn regioanalyses gemaakt. Deze vormden samen de input voor de

Friese Energievisie (2050). Deze visie agendeert de energieopgaven voor de toekomst. In 2024 ging onze gemeenteraad akkoord met de energievisie. GS heeft deze vastgesteld.

- Het laagspanningsnet wordt versterkt met tientallen trafohuisjes. Dit maakt het LS-net voldoende sterk voor warmtepompen, elektrisch koken en rijden en voor zonnepanelen op dak. Liander is van ad hoc plaatsing van trafohuisjes overgestapt op een gebiedsgerichte aanpak, een BuurtRealisatiePlan (BRP). Hierin wordt in één afstemmingsproces samen met bewoners, de positionering van trafohuisjes en kabels voor een hele buurt georganiseerd. Heerenveen had in 2024 de primeur met een BRP in De Heide (afgerond) en Aengwirden (gestart). Dit zijn ook voor diverse medewerkers van de gemeente arbeidsintensieve trajecten.
- Versterking van het middenspanningsnet (MS), via het programma NULelie van Liander, is vertraagd. Dit heeft flinke implicaties voor ontwikkelingen in Heerenveen, en heeft geleid tot intensievere afstemming.
- Het hoogspanningsnet tussen Eemshaven en de Randstad moet worden versterkt. Een nieuwe 380kV-leiding loopt (in alle scenario's) langs Heerenveen. Wij nemen deel aan regionale afstemming hierover, ook in relatie tot de Lelylijn. Het is inspannend om een goede inhoudelijke gesprekspartner van rijk/Tennet te zijn en om de regionale afstemming (bestuurlijk) soepel te laten verlopen volgens de planning van rijk/TenneT.

Innovatieve oplossingen (buiten de versterking van het bestaande netwerk):

- We werken aan beleid voor energieopslag (samen met andere Friese gemeenten, aan de Friese Energie Tafel).
- We ontwikkelen diverse oplossingen voor netcongestie op twee bedrijventerreinen: Heerenveen-Zuid en IBF.
- We zijn gestart met gesprekken over 'decentrale oplossingen' voor andere gebiedsontwikkelingen (wonen, maar ook andere functies).
- We starten de ruimtelijke puzzel van het energieverdelingsvraagstuk en onderzoeken of en waar netbewust bouwen mogelijk is.
- We betrekken hierbij ook andere energie-infrastructuur (warmtenetten en duurzame gassen) en andere energiedragers, opslag en omzetting.

Inspanningen voor doel 3: Meer duurzaam mobiliteit

- In 2024 organiseerden we een aantal ambtelijke overleggen om de overlap tussen energie (duurzame brandstoffen) en mobiliteit in de brede zin af te stemmen.
- Het vervolg hiervan stemmen we af op de planning van de Mobiliteitsvisie/het Mobiliteitsplan.

Dienstverlenende overheid

De transitie overheid betreft de beweging om als overheid van buiten naar binnen te denken en te doen. Het doel hiervan is de lokale democratie te versterken en de kloof tussen burger en politiek te verkleinen door samen met inwoners en ondernemers en maatschappelijke organisaties te werken aan maatschappelijke opgaven. Als lokale overheid zoeken we naar een nieuwe balans in de relatie met de samenleving: met inwoners, ondernemers en de markt. Wij zijn daarbij vaak een onderdeel binnen een groter netwerk waarin we gezamenlijk aan maatschappelijke opgaven werken. Afhankelijk van de opgave bepalen we als lokale overheid onze rol. Deze kan regisserend, verbindend of faciliterend zijn. Bij elke rolinvulling is een goed samenspel van bestuur, samenleving en organisatie van belang.

Doelen

- We zijn meer gericht op de verwachtingen en behoeften van inwoners en ondernemers, nu en in de toekomst. Zo is onze dienstverlening vraaggericht.
- We behandelen (complexe) vragen meer samenhangend en werken hiervoor procesgericht en over de grenzen van afdelingen heen.
- We pakken (eenvoudige) vragen waar het kan efficiënt en digitaal op.
- We richten participatieprocessen samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties in, passend bij onze rol en de opgave.

Wat hebben we bereikt?

Voor 2024 zijn beperkte middelen beschikbaar gesteld voor het programma. Daarom hebben we eerst gewerkt aan het op orde brengen van de basis. Voor de samenleving is merkbaar dat we onze digitale dienstverlening uitbreiden, omdat we dit slim konden combineren met andere ontwikkelingen of omdat we dit wettelijk moesten. Voor onze organisatie werkten we aan het zoveel mogelijk wegnemen van belemmeringen die een goede dienstverlening in de weg staan.

Ondanks dat de nieuwe dienstverleningsvisie nog in voorbereiding is, hebben we op diverse vlakken al gewerkt aan het verbeteren van de dienstverlening. Dit in lijn met de doelen van het programma.

- We willen meer vraaggericht werken en hebben daarom aandacht besteed aan een betere bereikbaarheid, een verruiming van de openingstijden en een warm welkom.
- De aandacht voor meer samenhang in de dienstverlening is ondergebracht in de acht spelregels van onze organisatie (de Kr8 van Heerenveen).
- Ondanks de beperkte financiën en beschikbaarheid hebben we enkele belangrijke processen verbeterd.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- Om de telefonische dienstverlening te verbeteren, is nieuwe software aangeschaft en bijna geïmplementeerd. Hierbij hebben we ook aandacht besteed aan een goed adoptieproces: denk aan werkafspraken en de gewenste dienstverlenende houding in de organisatie. Voor de telefonische bereikbaarheid zijn - samen met de organisatie - enkele servicenormen beschreven zodat voor iedereen helder is wat onze inwoners van ons mogen verwachten. Deze servicenormen verbreden we in de nieuwe visie op dienstverlening.

- We brachten onze dienstverleningsprocessen in beeld om ze te kunnen optimaliseren en standaardiseren. Er is een afwegingskader opgesteld om goed te kunnen bepalen met welke processen we als eerste aan de slag gaan. We werkten onder andere aan de processen 'publicatie Woo', 'meldingen openbare ruimte' en 'terugbelnotities (bereikbaarheid) telefonie'.
- Twee procesanalisten hebben de organisatie begeleid bij de optimalisatie van verschillende dienstverleningsprocessen. Er is een applicatie gekozen om de procesverbetering te ondersteunen. Ook zijn verschillende medewerkers getraind in het procesgericht werken.
- We hebben een welkomstpakket ontwikkeld om onze nieuwe inwoners een warm welkom te geven. Naar verwachting reiken we in het voorjaar van 2025 het eerste welkomstpakket uit.
- Onze openingstijden zijn meer in lijn gebracht met de wensen van onze inwoners. Eens per maand is Burgerzaken weer open op de donderdagavond. Bij piekmomenten is dit vaker het geval. Inwoners kunnen hun afspraak zelf inplannen in de digitale agenda.
- Omdat onze dienstverlening een zaak is van de hele organisatie, zijn diverse organisatieonderdelen betrokken bij het op orde brengen van de basis. Zo kregen we zicht op haalbare resultaten en het borgen van de gewenste dienstverlening.

Thema's

Algemeen

De gemeente kent een viertal thema's en daarnaast ook nog de verplichte algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en de post onvoorzien. Aan de hand van de drie W-vragen (wat hebben we bereikt, wat hebben we daar voor gedaan en wat heeft dat gekost) is de beleidsmatige en financiële verantwoording per thema opgesteld. Dit is spiegelbeeldig aan de Themabegroting. De eerste twee W-vragen worden per onderscheiden doelstelling binnen de thema's beantwoord. De derde W-vraag wordt beantwoord voor het gehele thema aan de hand van de taakvelden die onder het thema ressorteren.

Sociale Leefomgeving

Us Mienskip

Input vanuit de raadsagenda

- Bestaanszekerheid van inwoners
- Cultuur

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Samen werken aan welzijn
- Geven om gezondheid en zorg
- Een sterke sociale samenhang
- Verbinding zoeken in vrije tijd
- Een veilige gemeente

De handen ineen voor een sterker sociaal netwerk

De mate van sociale samenhang bepaalt de kracht van een samenleving. Een sociaal netwerk, het verenigingsleven, de nabijheid van fijne burens, vrienden of familie: het is allemaal belangrijk voor mensen. En dit heeft invloed op zowel welzijn en gezondheid van mensen als op kwaliteit van zorg, kansengelijkheid en veiligheid. In tijden van financiële schaarste en krapte op de arbeidsmarkt moeten we als gemeente nog meer dan anders een beroep doen op dit sociale netwerk. We hebben als overheid simpelweg niet de middelen om in alle behoeften te voorzien.

Betaalbare en beschikbare zorg

Eén van de grootste uitdagingen die de komende jaren - in toenemende mate - op ons afkomt is de zorg. Het aantal mensen dat zorg nodig heeft neemt toe, terwijl het aantal mensen dat zorg verleent afneemt. Ondertussen stijgen de zorgkosten en krimpen de budgetten vanuit de Rijksoverheid. De zorg en ondersteuning moeten betaalbaar blijven, ook op de langere termijn.

Om de zorg betaalbaar te houden en tegelijk te waarborgen dat mensen toegang blijven houden tot de zorg die zij nodig hebben, moeten we de nog beschikbare zorg op de juiste plek inzetten en optimaal benutten. We willen ouderen ondersteunen bij het langer zelfstandig thuis blijven wonen. Zorg en ondersteuning vindt meer plaats in de wijk of dorp. Door het versterken van het sociale netwerk in de wijk en door het faciliteren van voorzieningen vergroten we de vitaliteit, weerbaarheid en participatie van inwoners. We willen de samenleving actiever bij de zorg betrekken. De vraag is dan ook of de samenleving klaar is om meer zelf op te lossen in de eigen omgeving en met minder professionele hulp. Toekomstbestendige keuzes maken is dan ook noodzakelijk om hulp en ondersteuning aan de meest kwetsbare ouderen (Wmo) en jongeren (jeugdzorg) te kunnen blijven bieden. Dit moet betaalbaar blijven.

Wat hebben we bereikt?

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De komende jaren staan we voor grote uitdagingen door toenemende kosten en vergrijzing. In 2024 hebben we stappen gezet om een beweging van zorg naar gezondheid te maken, met als doel om deze taakstelling in 2026 te realiseren. We werkten aan het intensiever inzetten van voorliggende oplossingen en de beweging van zorg naar gezondheid, om minder uit te hoeven geven aan maatwerkvoorzieningen en zo de kosten te beheersen. Daarnaast zijn voorbereidingen gestart om onze toekomstige inkoop van maatwerkvoorzieningen sober in te richten, om zodoende in ieder geval ondersteuning te kunnen blijven bieden aan wie dit echt nodig heeft. Uitgangspunt daarbij is eenvoudig waar het kan, professioneel waar nodig.

We hebben al een eerste financieel voordeel bereikt op maatwerkvoorzieningen door:

- Een lichte afname van het aantal indicaties dagbesteding;
- een lichte afname van het aantal indicaties thuisondersteuning;
- een lichte afname van de hoogte (minuten/uren) van de toegekende indicaties maatwerkvoorzieningen*.

* Met name bij de maatwerkvoorziening hulp in het huishouden is het gemiddelde aantal minuten per inwoner gedaald door sober indiceren en taken te verleggen naar het voorliggend veld. De ondergrens hiervoor is met gemiddeld 2,02 uur per week bereikt. Tegelijkertijd zien we een stijging van circa 3 procent op de aantallen hulp in het

huishouden door de vergrijzing. Hoewel een eerste aanzet richting de taakstelling in 2026 is gezet, zien we de kosten door bijvoorbeeld verplicht hoge indexatie stijgen. Dat geeft onzekerheid over de te behalen taakstelling.

Tot slot is een toezichthouder rechtmatigheid aanbieders aangesteld.

Beschermd Wonen

Beschermd Wonen biedt specialistische zorg en wonen voor mensen die niet zelfstandig thuis kunnen wonen. De provinciale uitvoering, momenteel uitgevoerd door centrumgemeente Leeuwarden, wordt gedecentraliseerd.

- Vaststelling van De Fryske Oanpak Beschermd Wonen als regioplan.
- Uitvoering van het regioplan in samenwerking met alle Friese gemeenten.
- Evaluatie van Beschermd Wonen door SDF en de aangesloten gemeenten.
- Positieve punten uit de evaluatie: de basis staat, we kunnen het merendeel van de Friese inwoners helpen, de percelen intramuraal en extramuraal sluiten op elkaar aan.
- Beschermd Wonen wordt al meerdere jaren binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Ernstig Psychiatrische Aandoening: EPA-doelgroep

- We hebben een verkenning uitgevoerd naar de EPA-doelgroep.
- We hebben een werkgroep opgericht die werkt aan een passende integrale werkwijze voor de EPA-doelgroep.
- We zijn met een nieuwe werkwijze gestart waardoor de lijnen kort zijn en we snel kunnen handelen.

Provinciale werkwijze acute respijtzorg

- Mantelzorgers krijgen sneller hulp.
- De gemeente Heerenveen krijgt een beter beeld van de inwoners die een beroep doen op acute respijtzorg.

Brede aanpak dakloosheid (BAD) en Centrale Toegang

- In 2024 is de gemeente Heerenveen aangesloten bij de Centrale Toegang.
- Binnen de gemeente Heerenveen zijn er goede afspraken over (dreigende) dakloosheid. Inwoners van de gemeente Heerenveen kunnen zich zelfstandig melden bij de Centrale Toegang wanneer er sprake is van (dreigende) dakloosheid.
- Bij complexe situaties werken de gemeente Heerenveen en de Centrale Toegang samen om passende hulp te kunnen bieden.

Woonzorgvisie

- Eind 2024 was de definitieve conceptversie van een regionale woonzorgvisie gereed. Het proces heeft langer geduurd dan oorspronkelijk gepland omdat afstemming regionaal meer tijd nodig heeft gehad.
- In deze regionale woonzorgvisie brengen we de toekomstige huisvestingsbehoefte en de daarbij behorende ondersteuning voor verschillende aandachtsgroepen in kaart.

Ziekenhuiszorg Heerenveen

De ziekenhuisbesturen van Fryslân en zorgverzekeraar De Friesland zijn voornemens om ziekenhuis Tjongerschans Heerenveen en Antonius ziekenhuis Sneek in de toekomst te sluiten en op termijn een nieuw ziekenhuis te realiseren in Joure. Na een motie van de gemeenteraad namen we als gemeente meerdere initiatieven om het ziekenhuis in Heerenveen te behouden. Hiermee bereikten we verschillende resultaten:

- Er is helderheid over de mogelijke gevolgen voor de lokale samenleving (inwoners, ondernemers) bij het verdwijnen van de Tjongerschans en de realisatie van een nieuw ziekenhuis in Joure;
- er is meer kennis en inzicht in de organisatie over de besluitvorming rond ziekenhuiszorg;
- we hebben de samenwerking met partners rond het dossier ziekenhuiszorg vernieuwd;
- we zijn aangesloten bij het netwerk van gemeenten met streekziekenhuizen die met sluiting worden bedreigd;
- en we voeren regulier bestuurlijk overleg met Tjongerschans.

(Fries) Integraal Zorgakkoord (FrIZA)

Wij hebben als koppelgemeente in het kader van het (Friese) Integraal Zorgakkoord (FrIZA), inhoud en uitvoering gegeven aan de FrIZA-werkagenda. Deze werkagenda komt voort uit een eerder opgesteld regiobeeld en regioplan. Mandaatgemeente Smallerland heeft hiervoor een SPUK-bijdrage van VWS ontvangen van €5,7 miljoen. Een deel van de uitvoering is belegd bij de Friese Preventieaanpak (FPA). De FPA geeft in het kader van (Fr)IZA invulling aan de regionale preventie-infrastructuur. In 2024 ontstond er een onzekere situatie omdat de VNG uit het IZA is gestapt. Eind 2024 zijn de gesprekken weer hervat. Er is nog steeds onzekerheid over financiering op de langere termijn.

We hebben:

- Een werkende governance structuur met mandaat- en koppelgemeenten in Fryslân;
- integrale samenwerking met partners in het sociaal domein en de zorg in Fryslân;
- binnen de FPA concrete afspraken gemaakt over de coördinatie van de uitvoering van de verplichte vijf ketenaanpakken (overgewicht/obesitas volwassenen, kind naar gezond gewicht, valpreventie, kansrijke start en welzijn op recept) in alle Friese gemeenten.

Verordening jeugdhulp gemeente Heerenveen

- Zowel de verordening als de nadere regels en beleidsregels zijn vastgesteld in december 2023 door respectievelijk raad en college. Beide zijn van kracht geworden op 1 januari 2024.
- Voorafgaande aan deze vaststelling is het vereiste traject doorlopen van inspraak en communicatie met de participatieraad en de betrokken maatschappelijke partijen.
- Onmiddellijk volgend op de vaststelling zijn, voor zover noodzakelijk, de lopende zorgtoewijzingen aangepast naar de nieuw vastgestelde regels en tarieven.

Inkoop jeugdhulp 2024 uitgevoerd door Sociaal Domein Fryslân (SDF)

- Na twee keer een jaar uitstel zijn de nieuwe contracten Specialistische Jeugdhulp van SDF per 1 januari 2024 van kracht geworden.
- Op provinciale schaal is in het evaluatieproces van SDF geconstateerd dat het inkoopstelsel onvolmaaktheden bevat, die naar het gevoel van veel gemeenten leiden tot een gebrek aan grip op de kostenontwikkeling.
- Hiervoor loopt in de eerste helft van 2025 een proces van aanscherping en optimalisering van een aantal contractafspraken, voor zover mogelijk binnen de geldende aanbestedingsrechtelijke voorwaarden.

Niet-specialistische jeugdhulp (NSJH)

Met ingang van de nieuwe inkoopsystematiek op 1 januari 2024 zijn laagdrempelige vormen van jeugdhulp niet langer regionaal ingekocht. Deze vormen van hulp kunnen in de gemeente Heerenveen worden ingezet als niet-specialistische jeugdhulp (NSJH). Bij NSJH gaat het om een preventieve inzet van jeugdhulp om heftigere problemen te voorkomen. Per 2024 wordt de nieuwe werkwijze niet-specialistische jeugdhulp binnen het Team Jeugd en Gezin (gehanteerd) uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

- Versobering in het toekennen van indicaties voor maatwerkvoorzieningen.
- Voorkomen en/of uitstellen van indicaties door doorverwijzingen naar een voorliggende voorziening.
- Toepassen van het vier-ogen-principe bij hogere indicaties.
- Toezicht op aanbieders door een toezichthouder.
- Inzetten van freonskippers (vrijwilligers) voor onderdelen van maatwerkvoorzieningen.
- Met incidenteel budget voorliggende voorzieningen intensiveren, zoals meedoen-locaties/ontmoetingsplekken en voorliggende dagvoorzieningen.
- Sturen op gebruik van voorliggend vervoer in plaats van een Wmo taxipas.
- Uitgangspunten sober en administratief definiëren bij voorbereidingen nieuwe aanbestedingen maatwerkvoorzieningen (gestart met hulp in het huishouden).
- Verordening Wmo geactualiseerd en opnieuw vastgesteld waarmee we voldoen aan de landelijke- en lokale ontwikkelingen.

Beschermd wonen

- Samenwerking tussen de gemeente Heerenveen en GGZ Friesland.
- Versterking van de beweging van wonen in een beschermde omgeving naar wonen in een beschermde thuissituatie.
- Betrokkenheid van zorgaanbieders, cliënten, Wmo- en Participatieraden, gemeenteraden, bestuurders en overige partners bij de evaluatie.
- In kaart brengen van ervaringen van alle betrokken partijen bij de inkoop BW 2022-2026.
- Betrekken van de uitkomsten van de evaluatie bij de toekomstige aanbesteding om een dekkend BW-landschap te realiseren.

Ernstig Psychiatrische Aandoening - EPA doelgroep

- Samenwerking tussen de gemeente Heerenveen en GGZ Friesland.
- Ontstaan van een werkgroep uit de verkenning.
- Implementatie van de nieuwe werkwijze in 2024.

Provinciale werkwijze acute respijtzorg

- Binnen de gemeente Heerenveen is er respijtzorg ingekocht.
- In 2024 is de gemeente Heerenveen aangesloten bij de provinciale werkwijze 'Acute Respijtzorg'.
- Deze werkwijze is in afstemming met alle Friese gemeenten tot stand gekomen.

Brede aanpak dakloosheid (BAD) en centrale toegang

- Samen met alle Friese gemeenten is de werkwijze Centrale toegang tot stand gekomen. Inwoners kunnen zich hier melden als er sprake is van (dreigende) dakloosheid.

Woonzorgvisie

- In de vijf betrokken gemeenten in Zuidoost Fryslân wordt intensief samengewerkt met woningcorporaties, belangenverenigingen, welzijnsorganisaties, zorginstellingen en andere stakeholders op het gebied van wonen, welzijn en zorg om te komen tot een breed gedragen woonzorgvisie voor de regio.

Ziekenhuiszorg in Heerenveen

- Onderzoek naar de voor- en tegenargumenten van een ziekenhuisfusie waarbij sprake is van schaalvergroting. Niet alleen de gevolgen binnen de zorgsector zijn in beeld gebracht, er is ook gekeken naar de brede samenleving (Fries Planbureau).
- Impactanalyse naar de gevolgen voor Heerenveense inwoners, ondernemers, onderwijs en andere doelgroepen (Lysias).
- Er is een inwonersbijeenkomst georganiseerd waar 140 inwoners, ondernemers en andere geïnteresseerden aanwezig waren.
- Onderzoek naar de gevolgen van het verdwijnen van de Ziekenhuis Tjongerschans en de realisatie van een nieuw ziekenhuis in Joure (SIRM):
 - Economische gevolgen;
 - gevolgen voor extra kosten zorg (Wmo);
 - bereikbaarheid ziekenhuis voor inwoners Heerenveen (reistijd auto & openbaar vervoer).

(Fries) Integraal Zorgakkoord (FrIZA)

- Lokaal hebben we vanuit de SPUK IZA ingezet op de onderdelen 'Kansrijk opgroeien en gezond leven', 'Versterken sociale basis' en zijn we nauw betrokken geweest bij de opgaven 'Gezond ouder worden' en 'Mentale gezondheid en veerkracht'.
- Vanuit de FrIZA samenwerking is een programmamanager aangesteld om de inwonersbewustwording, -betrokkenheid en inwonersparticipatie te versterken.
- Er zijn FrIZA middelen ingezet om Welzijn Op Recept (WOR) & Opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO) te versterken.
- Er is een website opgesteld ([FrIZA: Friese Integraal Zorgakkoord](#)) en een strategisch communicatieplan ontwikkeld.
- Er zijn twee subsidieaanvragen ingediend bij ZonMw gericht op het versterken van de regionale governance en een gelijkwaardige participatie van inwoners. De eerste aanvraag is gehonoreerd en ook al grotendeels uitgevoerd. Het besluit over de tweede aanvraag moet nog genomen worden.

Inkoop jeugdhulp uitgevoerd door Sociaal Domein Fryslân

- De introductie van een nieuw contractstelsel, met een kleiner aantal contractpartijen, nieuwe productomschrijvingen en -coderingen, een nieuw normenkader voor zorgtoewijzing én gewijzigde tarieven, vraagt in de eerste maanden altijd veel aandacht en alertheid van onze medewerkers van het Team Jeugd en Gezin. Dit geldt zowel bij intake en acceptatie als bij de zorgtoewijzing en in de backofficetaken. De belangrijkste opgave was om deze overgang te laten verlopen zonder onderbrekingen in de zorgcontinuïteit. Dit is met veel inzet over het algemeen goed verlopen. Waar zich procedurele knelpunten voordeden, konden we die in de casuïstiek altijd pragmatisch oplossen.

Werking van het sociaal domein en de wetten Wmo, jeugd en participatie

We hielden een presentatie voor de raad over 'Het verhaal van Heerenveen': Hoe werkt het sociaal domein nou eigenlijk?

Niet-specialistische jeugdhulp (NSJH)

Wanneer er binnen een gezin sprake is van opvoedingspanning, pakt een gezinswerker die vraag op door een aantal gesprekken met het gezin te voeren. Dit kan leiden tot:

- Een beantwoorde hulpvraag.
- Een beroep op niet-specialistische jeugdhulp (NSJH) door een gezinswerker van Team Jeugd en Gezin. Die kan daarvoor de volgende methodieken inzetten: een kort ambulant traject (KAT), een video-hometraining, een traject volgens de TRIPLE-P methode of een traject rondom echtscheidingsproblematiek via de SCHIP methode. De verwachting is dat na deze inzet de meeste hulpvragen zijn beantwoord.
- Is voorgaande onvoldoende toereikend, dan zetten we specialistische jeugdhulp in.

Positieve gezondheid en een sterk sociaal netwerk

Omdat het van groot belang is dat onze inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven kunnen omgaan, zetten we in op positieve gezondheid. Hier staat niet een ziekte, maar een betekenisvol leven van onze inwoners centraal. Preventie, eigen regie en een sterk sociaal netwerk zijn hiervoor de belangrijkste middelen. Als gemeente willen we dat inwoners de weg naar de juiste hulp goed kunnen vinden, dat we mantelzorgers en vrijwilligers waar mogelijk steunen - want die hebben we hard nodig - en dat we het *mienskip*-denken aanwakkeren. Zo creëren we een sterk sociaal netwerk en hopen we de samenleving gezond, veerkrachtig en vitaal te houden op een betaalbare manier.

Wat hebben we bereikt?

Meer aandacht voor een gezonde sociale omgeving

De basis is versterkt. Het aanbod van algemene voorzieningen dat aansluit bij de wensen en behoeften van de betreffende doelgroep, waaronder de ontmoetingsplekken is uitgebreid. Hiervoor is ook de Europese subsidie Active Ageing Centres aangevraagd. De sociale netwerken in de samenleving zijn versterkt en gevoelens van eenzaamheid onder inwoners zijn verminderd.

Meer inzet van preventieactiviteiten om problemen en zwaardere vormen van ondersteuning te voorkomen

Het aantal voorzieningen op het gebied van welzijn, sport en cultuur om zoveel mogelijk inwoners mee te laten doen is uitgebreid en in kaart gebracht. We hebben inwoners

ondersteund die om verschillende redenen (zoals schulden of beperkingen) niet op eigen kracht konden meedoen. En we hebben in aansluiting op het GALA ingezet op valpreventie door gerichte beweeg- en balansprogramma's aan te bieden.

Ingezet op meer gezonde en gelukkige inwoners

Er was extra aandacht voor de groepen met grote gezondheidsachterstanden, zoals kinderen en mensen met een lage sociaaleconomische status, en er was extra inzet op de drie speerpunten die veel ziektelast veroorzaken: roken, overgewicht in relatie tot ongezonde eet- en beweeggewoonten en problematisch alcoholgebruik.

Meer aandacht voor een gezonde fysieke leefomgeving

Wijken en dorpen zijn groener en aantrekkelijker geworden met speciale aandacht voor mensen met een beperking. De sport- en beweegmogelijkheden in de wijk zijn vergroot, bijvoorbeeld door de aanleg van meer wandel- en fietspaden. Met het project Gezonde Wijkaanpak hebben we de leefbaarheid van drie dorpen/wijken samen met inwoners verbeterd. Er was extra aandacht voor een gezonde leefomgeving om mensen te ondersteunen bij het maken van gezonde keuzes. En bij ruimtelijke ontwikkelingsplannen, zoals de centrumplannen en omgevingsvisie, was meer aandacht voor gezondheid.

Alle inspanningen zijn in samenhang met het programma Gezond welzijn vernieuwen opgepakt, met als doel om de beweging te maken van zorg naar preventie en gezondheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

We hebben diverse activiteiten uitgevoerd om welzijn te bevorderen, gemeenschapsbanen te versterken en sociale uitsluiting te verminderen.

- We hebben de activiteiten uitgevoerd zoals genoemd in het uitvoeringsprogramma Samenwerken aan preventie!
- We hebben in samenwerking met Caleidoscoop drie ontmoetingsplekken doorontwikkeld: POP-up, Wijkcentrum de As en de Kompenije, waar inwoners samen komen voor sociale activiteiten (zie ook programma Gezond welzijn vernieuwen).
- We hebben lokale vrijwilligersorganisaties ondersteund bijvoorbeeld door middel van vrijwilligersmarkten of activiteiten voor ouderen en de Toekomstmarkt 55+.
- Lokale vrijwilligersorganisaties werden ondersteund, en initiatieven tegen eenzaamheid, zoals buddy-systemen en gespreksgroepen, werden gestimuleerd.
- Voorlichtingscampagnes over sociale gezondheid, zoals 1op3.nl en samenscorenvoorgezondheid.nl, werden georganiseerd.
- In samenwerking met de Friese Preventieaanpak werkten we aan een transformatieplan Versterken Sociale Basis en we dienden een aanvraag in bij de IZA transformatiemiddelen voor de bekostiging hiervan.

We werken samen aan preventie om problemen en zwaardere vormen van ondersteuning te voorkomen.

- We voerden initiatieven uit die gericht waren op vroegtijdige signalering, het versterken van veerkracht en het bevorderen van zelfredzaamheid. Denk aan het doorverwijzen van patiënten van de huisarts via Welzijn op Recept naar de welzijnscoach.
- We hebben netwerkstructuren opgezet waarbij vrijwilligers mensen kunnen ondersteunen bij kleine problemen voordat die groter worden. Bijvoorbeeld met het bieden van praktische hulp aan ouderen, het organiseren van

boodschappenservice of het ondersteunen bij administratieve zaken. Zie ook programma Gezond welzijn vernieuwen.

- We ondersteunden en waardeerden vrijwilligers via onze welzijnsorganisatie. Caleidoscoop en coördineerden diverse projecten om vrijwilligerswerk te stimuleren, zoals de vrijwilligersprijs, NLdoet, de campagne 'Mensen maken even tijd', en de vrijwilligerswaardering via onder andere HeerenveenBedankt.nl.
- We waardeerden de mantelzorgers gedurende het jaar op verschillende manieren.
- Er zijn verschillende valpreventiecursussen georganiseerd voor ouderen in samenwerking met fysiotherapeuten.
- Vanuit het initiatief dementievriendelijke samenleving organiseerden we verschillende activiteiten waaronder ontmoetingsgroepen voor mensen met (beginnende) dementie en hun mantelzorgers. We ondersteunden het Odensehuis en stimuleerden ook andere laagdrempelige ontmoetingsplekken. En we hebben het Netwerk Dementie gefaciliteerd om ons samen met hen in te zetten voor een dementievriendelijke samenleving.
- We openden de Domotheek in de bibliotheek in Heerenveen. Dit is een uitleenpunt voor domotica - ofwel slimme hulpmiddelen - voor thuis.
- We werkten met verschillende zorg- en welzijnsorganisaties samen in het Regioplan Heerenveen en hebben ingezet op een datagedreven, populatiegerichte benadering. We maakten een gezamenlijk plan en dienden een aanvraag in bij de IZA transformatiemiddelen voor de bekostiging hiervan. De aanvraag is (nog) niet gehonoreerd.

We hebben verschillende activiteiten ondernomen in het bevorderen van gezondheid en welzijn van inwoners.

- Om gezondheidswinst te behalen, voerden we activiteiten uit die zijn vastgesteld in het uitvoeringsplan Samen scoren voor gezondheid en Plan van aanpak GALA/SPUK. In november organiseerden we een dialoogsessie voor de gemeenteraad om haar te informeren over de uitvoering hiervan.
- We hebben wijkgerichte projecten opgezet waarbij de gezondheid van de bewoners centraal staat, zoals het aanbieden van gezondheidsscans en preventieve ondersteuning. Via het project Gezonde Wijkaanpak is gezondheidsbevordering met voorrang toegepast in drie wijken en buurten die het meeste baat kunnen hebben bij verbeteringen in de gezondheid.
- We hebben Welzijn op Recept verder doorontwikkeld. Alle huisartsen in Heerenveen kunnen eenvoudig patiënten doorverwijzen naar welzijnsinitiatieven en -organisaties. Ook maakten we een start met doorverwijzing vanuit het ziekenhuis en de thuiszorg.
- Gezonde scholen, sportverenigingen en dorpshuizen werden gestimuleerd via de GGD en Team Fit.
- Via verschillende netwerksamenwerkingen besteedden we aandacht aan een gezonde levensstijl, voeding, bewegen, mentale gezondheid, stoppen met roken of het verminderen van alcoholgebruik.
- Stimuleren van gezonde voeding is ontstaan door initiatieven zoals gezonde kookworkshops of het verstrekken van gezonde maaltijden aan kwetsbare groepen. Hiervoor werken we samen met bijvoorbeeld stichting De Buurtkok, stichting Sociaal Vitaal en Kinderkookschool FIKKS.
- We stimuleerden gezonde voeding en het voorkomen van ondervoeding onder ouderen door initiatieven te ondersteunen.
- In samenwerking met onze partners hebben we verschillende sport- en beweegprogramma's aangeboden.
- In samenwerking met de HANNN maakten we een start met de Gezonde Huiskamer. De Gezonde Huiskamer geeft inwoners de kans om te checken hoe het met hun gezondheid is gesteld en het biedt de gelegenheid om met elkaar over leefstijl en Positieve Gezondheid in gesprek te gaan.

Er zijn verschillende activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan het stimuleren van een gezonde leefomgeving (een leefomgeving die als prettig wordt ervaren, uitnodigt tot gezond gedrag en waar de druk op de gezondheid zo laag mogelijk is).

- We hebben diverse acties uitgevoerd voor een gezonde en toegankelijke leefomgeving volgens ons gezondheids- en preventiebeleid. Wijken en dorpen werden groener en aantrekkelijker. Denk aan recreatie gebied De Heide, met speelmogelijkheden en ontmoetingsplekken voor iedereen, inclusief mensen met een beperking.
- In verschillende nieuwe beleidsplannen was aandacht voor het creëren van een toegankelijke en gezonde omgeving, zoals concept evenementenbeleid.
- Bij de ontwikkeling van nieuwe wijken of de renovatie van bestaande wijken is meer rekening houden met het welzijn van bewoners. Bijvoorbeeld door het inplannen van wandel- en fietspaden, speeltuinen, ontmoetingsplekken, en voldoende groenvoorzieningen. Het doel is om de leefbaarheid en sociale interactie te bevorderen.
- Het project Gezonde Wijkaanpak verbeterde de leefbaarheid van dorpen en wijken met hulp van inwoners. Zo hebben we het initiatief van een gemeenschappelijke tuin in Nijehaske ondersteund waar inwoners zelf voedsel kunnen verbouwen.
- Scholen konden subsidies aanvragen voor een Groen Schoolplein. Daarnaast zijn er verschillende scholen die de stimuleringsregeling Gezonde School aanvroegen. Autoluwe en/of autovrije zones zijn meegenomen als speerpunt in het Integraal Huisvestingsplan van de scholen.
- Bij voorlichting en campagnes hebben we ingezet op gezonde eetgewoonten, stoppen met roken en verantwoord alcoholgebruik binnen bijvoorbeeld sportverenigingen.
- Bij de activiteiten die we organiseerden, boden we vaker gezonde eetoepies aan die gezonde eetkeuzes bevorderen en hebben we waar mogelijk geprobeerd invloed uit te oefenen op het beperken van ongezonde verleidingen. Het vernieuwde convenant gezonde sportevenementen is ondertekend.

Sport en cultuur

Sport en cultuur zijn onmisbaar voor positieve gezondheid en een sterke sociale leefomgeving. Mensen halen er plezier uit en het is een fijne vrijetijdsbesteding. Sport en cultuur geven inwoners nieuwe inzichten en dragen bij aan welzijn, vitaliteit, zelfontplooiing en saamhorigheid. Ze geven ook een impuls aan het toerisme en de economie van Heerenveen. De waarde van cultuur versterken we door een cultuurkwartier te ontwikkelen in het centrum van Heerenveen. De aanwezigheid van diverse cultuuraanbieders bij elkaar in de buurt, biedt inwoners eenvoudiger toegang tot het cultuuraanbod, versterkt de slagkracht en geeft het centrum de gewenste impuls.

We versterken topsport om een impuls te geven aan de breedtesport. Want door te sporten en voldoende te bewegen, houd je je lijf fit en je hoofd fris. We houden ook aandacht voor het verenigingsleven, de vrijwilligers in onze gemeente en voor mensen met een beperking.

Wat hebben we bereikt?

Sport en bewegen

Ook in 2024 hebben we ons profiel als stad van sport uitgedragen. Naast de aanwezige topsport is er een grote variëteit aan breedtesport met onder andere circa 115 sportverenigingen. Wij zien sport dan ook als middel om de gezondheid, vitaliteit en weerbaarheid van onze inwoners te versterken en draagt het bij aan de saamhorigheid. Door middel van het WK IJshockey onder 18 (v), de realisatie van topsportcampus

Cunabula en de Nations-League wedstrijd Nederland – Duitsland gaf topsport een impuls aan de breedtesport. Dit gebeurde enerzijds door de aantrekkingskracht van deze events op onze individuele inwoners en anderzijds door de inspirerende werking die hiervan uitgaat.

De ontwikkelingen in sport staan niet stil en als gemeente bewegen wij mee. Denk aan de aandacht voor sociale veiligheid en de innovatie van nieuwe sporten zoals bijvoorbeeld padel. Om hier op te anticiperen hebben wij uitgangspunten en kaders vastgesteld voor nieuw sport- en beweegbeleid.

Daarnaast hebben wij de maatschappelijke waarde van de sportverenigingen in Heerenveen beter benut. We stelden sportpartners in Heerenveen in staat om onder andere de buurtsportcoaches in te zetten en zo invulling te geven aan de begeleiding van talenten en sporters. We brachten de sportparticipatie van basisschoolkinderen in beeld, met bijvoorbeeld het aantal behaalde zwemdiploma's.

Gemeentelijk sportcentrum (zwembad en sporthallen) en gemeentelijke ijshockeyhal

In 2024 zouden wij uw raad een voorstel voorleggen over de toekomst van de gemeentelijke ijshockeyhal en een gemeentelijk sportcentrum (zwembad en sporthallen) via de integrale afweging bij de perspectiefnota 2026. De besluitvorming is verschoven van 2024 naar 2025.

Cultuur

In maart vond er een cultuuravond plaats voor de raadsleden waar de culturele partners hun visie op het cultuurkwartier deelden. Afsluitend traden jongeren op in ons werkcafé. Dit waren talentvolle jongeren vanuit de Kas: een van de samenwerkingsprojecten van Feanomenaal. Een ander succesvol en gewaardeerd evenement dat vanuit Feanomenaal wordt georganiseerd, is het Danspaleis voor ouderen.

De bibliotheek Akkrum is verhuisd naar de Brede school Akkrum.

In en rondom De Heerenveense School (DHS) en het ABC-complex is het afgelopen jaar hard gewerkt aan de plannen uit de G1000 en de door de raad vastgestelde centrumvisie. Het is een belangrijke periode voor de gemeente Heerenveen en haar centrumontwikkeling en het geeft de gewenste boost aan het thema cultuur uit de raadsagenda. Alle verbindingen die we in en rondom DHS gaan maken op sociaal, cultureel en fysiek domein noemen we het cultuurkwartier.

Begin vorig jaar hebben wij de deadline gesteld aan alle belanghebbenden voor inleveren van de wensen inclusief een dekking voor investering en exploitatie. Gezien onze financiële situatie met de nadrukkelijke opdracht dit te doen binnen de beschikbare middelen. Dit was niet voor elke participant even makkelijk en direct mogelijk. In de afgelopen maanden zijn daarom extra aanvullende bestuurlijk gesprekken gevoerd om zaken te verhelderen en alles zorgvuldig op een rijtje te zetten. Regie van ons als gemeente was echt nodig om dit proces van lange adem vlot te trekken. Het geeft aan dat er veel belangen op het spel staan en bovenal dat iedereen hart voor de zaak heeft. Met de beoogde verhuizing van Ateliers Majeur naar DHS lijkt de businesscase rond te kunnen komen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Sport en bewegen

- We deden een verenigingsonderzoek onder de 115 verenigingen.
- We organiseerden de huldiging van onze Nationale Kampioenen.
- We namen deel aan de monitor Mulier instituut lokaal sportakkoord (LSA II).
- We hebben de startnotitie sport-/beweegbeleid vastgesteld.
- We verleenden subsidie aan onder andere Sport Fryslân en Topsport Noord voor de inzet en activiteiten van buurtsportcoaches.
- De buurtsportcoaches van Heerenveen namen de gymfolio app in gebruik.
- We hebben een clubondersteuner en coördinator sport, preventie en gezondheid aangesteld.
- We voerden het Lokaal Sportakkoord II uit.
- We versterkten de samenwerking met de Vereniging Sport en Gemeenten in Fries verband.
- We hebben een aanvraag opgesteld voor een internationaal sportproject met andere Europese gemeenten.
- De website samenscorenvoorgezondheid.nl is verder doorontwikkeld.
- We hebben het convenant Gezonde sportevenementen uitgebreid.

Gemeentelijk sportcentrum (zwembad en sporthallen) en gemeentelijke ijshockeyhal

- In de eerste helft van 2024 zijn scenario-onderzoeken uitgevoerd over de toekomst van de gemeentelijke ijshockeyhal en het gemeentelijk sportcentrum (het zwembad in het bijzonder).
- In de tweede helft van 2024 zijn aanvullende onderzoeken gedaan waarin extra scenario's zijn uitgewerkt en businesscases zijn opgesteld. Begin 2025 zijn de onderzoeken afgerond.
- In de eerste helft van 2025 worden de keuzes voorgelegd aan de gemeenteraad.

Cultuur

- We voerden afrondende gesprekken over de gewenste indeling, de deelname van beoogde culturele partners en andere initiatiefnemers en de financiële haalbaarheid voor de verbouwing en verduurzaming van de Heerenveense School.
- Ons Posthuis Theater is in 2024 genomineerd voor het Theater van het Jaar (kleine zaal) en heeft deze prijs op 27 januari 2025 gewonnen.
- We hielden een presentatie voor de raad over 'Het verhaal van Heerenveen', hoe werkt het sociaal domein nou eigenlijk?
- We hebben structurele subsidies verleend aan onze Mienskipsbibliotheek met drie vestigingen, aan onze grote kunst en culturele instellingen voor cultuureducatie en cultuurhistorie en incidentele culturele activiteiten voor amateurkunst.
- Dat cultuurhistorie leeft, bleek wel uit de uiterst succesvolle plaatjesacties van Stichting Historie Heerenveen (die wij ook subsidiëren). Er zijn 1 miljoen plaatjes geplakt en geruild.

Gelijkwaardigheid

Wij willen als gemeente dat iedereen kan meedoen en dat mensen oog hebben voor elkaar. Dit heeft invloed op onze sociale en fysieke veiligheid, gezondheid en ons gevoel van welzijn. Om mee te kunnen doen, moet de samenleving gelijke kansen bieden aan iedereen. Zowel aan de huidige inwoners van onze gemeente als aan vluchtelingen. We nemen daarom ook onze verantwoordelijkheid als het gaat om vluchtelingen op het gebied van gezondheid, onderwijs, werk en wonen. We zorgen voor de opvang van

Oekraïners, de huisvesting van statushouders en voor een locatie in de gemeente voor een azc.

Wat hebben we bereikt?

Gemeentelijke opvang Oekraïense ontheemden (GOO)

Sinds het begin van de oorlog in 2022 hebben Oekraïense ontheemden op grond van Europese wet- en regelgeving recht op opvang, medische zorg, onderwijs (voor minderjarige kinderen) en mogelijkheden om te werken of een leefgelduitkering. Dit is geen vrijwillige taak maar een wettelijke verplichting. Wij hebben daarom sinds juli 2022 de gemeentelijke opvang in Hotel2Heerenveen (ook bekend onder de naam Haje-hotel, Schans 65) operationeel. Ook gedurende 2024 konden wij vele Oekraïense ontheemden een veilig onderdak bieden in onze gemeentelijke opvang. Eind 2024 bedroeg de inspanningsverplichting voor onze gemeente 374 bedden. In 2024 hadden wij feitelijk 314 bedden beschikbaar voor de meer structurele (zolang de Europese wetgeving zo blijft) vorm van opvang. Wettelijk is er dus sprake van een opvangverplichting, maar het aantal wat we daadwerkelijk kunnen opvangen is een inspanningsverplichting. Dat is geen taakstelling.

Regionale coördinatie vluchtelingenspreiding (RCVS)

De RCVS-taak omvat het registreren van Oekraïense ontheemden die zich in Fryslân melden en het toetsen of deze vluchtelingen onder de richtlijn Tijdelijke Bescherming Oekraïne vallen. Vanuit de RCVS wordt na deze toets en registratie zorg gedragen voor het doorplaatsen van de ontheemde naar een gemeentelijke opvanglocatie elders in Fryslân of buiten de provincie. Wij hebben deze taak per 1 januari 2024, op verzoek van alle burgemeesters (en commissaris) in Fryslân, overgenomen van de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). De werkzaamheden vinden in principe plaats op kantoordagen (maandag tot en met vrijdag) tussen 08.00 - 17.00 uur.

In Hotel2Heerenveen hebben we maximaal 75 noodveldbedden beschikbaar voor de eerste opvang van Oekraïense ontheemden. Deze plekken zijn beschikbaar en geschikt voor kortdurende opvang en worden ingezet voor Oekraïense ontheemden die zich buiten kantooruren, op eigen initiatief, melden bij het hotel. De tijdelijke slaapplekken zijn in principe geschikt voor maximaal drie dagen opvang.

Wij merken nadrukkelijk op dat deze bedden in Hotel2Heerenveen dus niet bedoeld zijn voor structurele opvang. Ze tellen dan ook niet mee in de voor ons van toepassing zijnde inspanningsverplichting (aantallen per gemeente). Vanuit de RCVS-medewerkers worden zij zo snel mogelijk doorgeplaatst in reguliere opvangplekken in een gemeentelijke opvanglocatie elders in Fryslân of, als er ruimte is, in onze GOO.

De gemiddelde kortdurende bezetting over 2024 was 30-35 noodveldbedden. In het weekend (geen doorplaatsingen) neemt de bezetting wat toe en vanaf maandag (eerste werkdag) daalt de bezettingsgraad dan weer.

Het bevorderen van gelijke kansen voor iedereen, ongeacht afkomst, beperking, seksuele voorkeur of genderidentiteit.

De zichtbaarheid en bewustwording van LHBTIQ+ gemeenschappen lijkt te zijn toegenomen, mede dankzij diverse initiatieven en evenementen. Denk bijvoorbeeld aan de voorlichtingen op scholen, ontmoetingsactiviteiten, campagnes en de Regenboogweek.

Locatie-onderzoeken huisvesting asielzoekenden

In april 2023 nam de gemeenteraad een principebesluit om in Heerenveen asielzoekenden te huisvesten. Op 1 februari 2024 is de Spreidingswet van kracht geworden met hierin een taakstelling voor de gemeente Heerenveen van 277 asielzoekers, waarvan 23 amv'ers. Begin december 2024 ontvingen we het Verdeelbesluit Fryslân van het ministerie van Asiel en Migratie. De minister neemt eens in de twee jaren voor 1 december van het kalenderjaar een verdeelbesluit. In dit besluit worden de benodigde opvangplaatsen per provincie bepaald in de indicatieve verdeling die voor 1 februari van datzelfde kalenderjaar bekend is gemaakt. Het verdeelbesluit is gebaseerd op het verslag van de Commissaris van de Koning.

In dit verdeelbesluit is de taakstelling voor de asielzoekende amv'ers op 27 vastgesteld. We moeten dit realiseren voor 1 juli 2025. De resterende taakstelling is voor Heerenveen op 0 vastgesteld. Dit is gedaan omdat onze provincie als geheel al voldoet aan de taakstelling voor Fryslân op dit moment. Een groot aantal plekken vervalt echter omdat dit noodopvang betreft, dan wel structurele locaties die worden afgebouwd. Dit betekent dat Heerenveen nog steeds de taakstelling heeft om duurzame opvangplekken voor asielzoekenden te realiseren. In het volgende verdeelbesluit is deze taakstelling naar verwachting weer op het oude niveau óf zelfs hoger, als de instroom van asielzoekenden hierom vraagt.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Gemeentelijke opvang Oekraïne (GOO en RCVS)

- Het gemeentelijk team Opvang Oekraïne bestond in 2024 uit dertien medewerkers (exclusief hotelpersoneel en beveiliging) en zij hebben de opvang in goede banen geleid.
- Wij deden dit in goede samenwerking met de verhuurder en het personeel van Hotel2Heerenveen.
- Dankzij de inzet van het externe beveiligingspersoneel is de accommodatie 24 uur per dag veilig en rustig gehouden.
- Medewerkers hebben vanuit het gemeentehuis leefgelduitkeringen verstrekt aan Oekraïense ontheemden die niet (konden) werken en zorgden ervoor dat de inschrijvingen in het basisregistratie systeem correct verliepen.
- De ambtelijke organisatie heeft het opleggen van de eigen bijdrage bij Oekraïense ontheemden vanaf 1 januari 2025 intern voorbereid en onze Oekraïense ontheemden zijn hierover voorgelicht.

We hebben verschillende activiteiten ondernomen om inclusiviteit en gelijke kansen en acceptatie te bevorderen.

- In samenwerking met Regenboogbelang hebben we ingezet op de sociale acceptatie, weerbaarheid en veiligheid van LHBTI-ers.
- Iedere twee maanden waren er OUT.frl ontmoetingsavonden en in de zomer is er een extra BBQ middag georganiseerd. In oktober, rond coming-out day op 11 oktober, is de Regenboogweek georganiseerd.
- Ook op andere themadagen in het jaar was er extra aandacht voor dit onderwerp. Denk aan de Week van de liefde in februari en Paarse vrijdag in december.

- Over het hele jaar verspreid zijn er voorlichtingen gegeven van gastsprekers van Regenboogbelang Heerenveen en Tûmba.
- In samenwerking met het VN-panel zetten we in op een goede toegankelijkheid van openbare gebouwen en recreatieplekken, zoals bij de herontwikkeling van het busstation. Er zijn verschillende acties uitgevoerd om te werken aan hindernisvrije stoepen en toegankelijke looproutes.
- Met de app Fixi konden inwoners gemakkelijk meldingen doen van plekken die niet toegankelijk waren. Er is actief ingezet op bewustwording en verbinding met lotgenoten in de Week van de Toegankelijkheid.
- Het VN-panel heeft bij verschillende projecten ten aanzien van herontwikkelingen meegedacht. Denk aan het centrum van Akkrum maar ook de realisatie van een zebrapad rondom het centrum.
- We hebben de Maand van het Aangepast Sporten georganiseerd. Team buurtsportcoaches vroeg extra aandacht voor inclusief sporten door middel van gratis activiteiten.

Locatie-onderzoeken huisvesting asielzoekenden

- In 2023 is een locatie-onderzoek gestart. Dit leidde tot een voorstel aan de raad om de locatie Heerenveen-West aan te wijzen als locatie voor een regulier asielzoekerscentrum met 450 plaatsen voor in ieder geval tien jaar. Dit voorstel was op de raadsvergadering van 29 februari 2024 geagendeerd. De raad heeft hiertoe niet besloten en aan het college met een amendement de opdracht gegeven om locaties te zoeken voor (minimaal twee) kleinschaliger locaties voor de taakstelling uit de Spreidingswet van 277.
- Er vond vervolgens opnieuw een locatie-onderzoek plaats naar kleinschalige locaties. Dit leidde op 12 november 2024 tot een voorstel van het college aan de raad voor twee locaties in Heerenveen: in Heerenveen-Noord en in Skoatterwâld, met in totaal 35 grondgebonden woningen voor asielzoekers. Dit voorstel is in januari 2025 behandeld en leidde opnieuw niet tot besluitvorming door de raad.

Wat heeft het gekost

		Bedragen x € 1.000			
		Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten					
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-3.615	-3.615	-3.704	-89
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.119	-1.089	-1.161	-72
2.2	Parkeren	-	-	-3	-3
2.3	Recreatieve havens	-22	-22	-8	14
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-96	-74	-78	-4
3.4	Economische promotie	-504	-533	-514	19
4.2	Onderwijshuisvesting	-278	-328	-351	-24
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.418	-1.260	-997	263
5.1	Sportbeleid en activering	-1.101	-1.244	-1.149	95
5.2	Sportaccommodaties	-3.298	-3.405	-3.294	111
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-2.804	-3.397	-3.468	-70
5.4	Musea	-556	-556	-414	142
5.5	Cultureel erfgoed	-88	-88	-138	-50
5.6	Media	-1.200	-1.487	-1.451	36
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-793	-753	-858	-106
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-4.560	-6.747	-6.350	398
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-1.475	-1.475	-1.475	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.410	-2.805	-2.956	-151
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	-8.535	-7.703	-7.338	365
6.71B	Begeleiding (WMO)	-5.854	-5.901	-5.667	234
6.71C	Dagbesteding (WMO)	-2.350	-2.640	-2.297	343
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-	-	-	-
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-4.566	-1.475	-2.269	-794
6.72B	Jeugdhulp behandeling	-10.168	-5.983	-5.163	821
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	-	-1.350	-2.034	-684
6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	-5.196	-5.863	-667
6.73A	Pleegzorg	-1.895	-1.131	-1.249	-118
6.73B	Gezinsgericht	-	-950	-1.328	-378
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	-2.185	-3.274	-3.676	-403
6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-701	-705	-907	-202
6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-631	-849	-893	-43
6.74C	Gesloten plaatsing	-969	-1.253	-1.222	30
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	-387	-387	-320	67
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-75	-79	-4

6.82A	Jeugdbescherming	-541	-2.541	-2.378	163
6.82B	Jeugdreclassering	-1.075	-225	-232	-7
7.1	Volksgesondheid	-2.354	-2.354	-2.440	-86
8.1	Ruimte en leefomgeving	-727	-1.010	-955	55
8.3	Wonen en bouwen	-24	-16	-14	2
Totaal Lasten		-68.299	-73.893	-74.689	-796
Baten					
2.2	Parkeren	19	19	28	9
2.3	Recreatieve havens	15	15	16	1
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	84	84	106	23
3.4	Economische promotie	266	313	313	1
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	811	1.108	988	-120
5.1	Sportbeleid en activering	71	71	-	-71
5.2	Sportaccommodaties	183	333	211	-121
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	643	967	1.046	79
5.6	Media	-	262	241	-21
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	51	217	166
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-	1.374	1.412	38
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-	-	48	48
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	681	521	571	51
6.71B	Begeleiding (WMO)	11	11	-	-11
6.81A	Beschermd wonen (WMO)	905	905	1.201	296
6.81B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	1	1
8.1	Ruimte en leefomgeving	-	134	200	66
Totaal Baten		3.689	6.168	6.600	433
Saldo van baten en lasten		-64.610	-67.725	-68.088	-363
Toevoegingen reserve			-2.894	-2.860	34
Onttrekking reserve			358	3.633	3.633
Resultaat		-64.252	-66.985	-67.315	-329

Toelichting afwijkingen

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (hogere lasten € 89.000)

Voor de uitvoering van de werkzaamheden in het taakveld hebben we een samenwerking binnen de provincie. De Veiligheidsregio is daarin ons samenwerkingsverband. Het geraamde resultaat van deze gemeenschappelijke regeling is negatief, waardoor een extra bijdrage van de deelnemers is gevraagd.

1.2 Openbare orde en veiligheid (hogere lasten € 72.000)

Onder dit taakveld horen onder andere de wettelijk verplichte opvang en kosten voor zwerfdieren. Hiervoor maken we diverse kosten en verstrekken we een subsidie aan het dierenasiel. Deze kosten zijn € 15.000 hoger door meer werkzaamheden. Daarnaast hebben we de kosten voor de integrale veiligheid, waaronder de werkzaamheden van de buitengewoon opsporingsambtenaar (boa's). Deze kosten fluctueren afhankelijk van wat zich voordoet. Afgelopen jaar waren hierdoor deze kosten € 57.000 hoger dan geraamd.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (lagere lasten € 263.000; lagere baten € 120.000)

De uitgaven voor het peuterbeleid zijn € 263.000 lager uitgevallen dan begroot. Dit komt doordat het uitvoeringsprogramma nog in ontwikkeling is. Na het vaststellen van de visie wordt het uitvoeringsprogramma verder uitgewerkt. Het in 2024 niet bestede budget wordt na het vaststellen van het uitvoeringsplan ingezet voor ondersteuning rondom het jonge kind. Daarnaast wordt een deel van het budget ingezet voor Opgroeien in een Kansrijke Omgeving.

De inkomsten zijn € 120.000 lager dan verwacht. Dit komt doordat de subsidie voor onderwijsachterstanden niet volledig is aangewend in 2024. Deze middelen zijn via de Decemberbrief 2024 overgeheveld naar 2025.

5.1 Sportbeleid en activering (lagere lasten € 95.000; lagere baten 71.000)

Na een bezuiniging vanaf 2023 is met het onderwijs een afbouwregeling voor de rol en inzet vakleerkrachten overeengekomen. De gecombineerde rol vakleerkracht en buurtsportcoach vervalt. Het onderwijs is zelf financieel verantwoordelijk voor de inzet van een vakleerkracht. Deze afbouw loopt door tot en met 2026. Hierdoor zijn zowel de inkomsten als de uitgaven lager ten opzichte van de begroting.

5.2 Sportaccommodaties (lagere lasten € 111.000; lagere baten € 121.000)

De lagere lasten ten opzichte van de begroting worden met name veroorzaakt door lagere schoonmaakkosten van € 40.000 en lagere brandstofkosten van € 33.000. De lagere baten worden veroorzaakt door een lagere spuk sport. Daarnaast zijn de huuropbrengsten van de sportaccommodaties lager dan begroot.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (hogere lasten € 70.000 hogere baten € 79.000)

De hogere lasten komen door het niet volledig kunnen invullen van de taakstelling subsidie cultuur in 2024. De voorstellingen bij het Posthuis hebben € 75.000 meer opgebracht dan begroot. De kaartverkoop laat ook in 2024 een positieve trend zien.

5.4 Musea (lagere lasten € 142.000)

Door een nieuw huurcontract voor het museum Heerenveen zijn de huurlasten lager uitgevallen dan begroot. De subsidie aan het museum is om die reden vanaf 1 januari 2023 aangepast. Dit levert in 2024 een voordeel van € 82.000 op ten opzichte van de begroting en over 2023 een voordeel van € 60.000 dat in 2024 is afgerekend.

5.5 Cultureel erfgoed (hogere lasten € 50.000)

De verstrekte subsidie voor monumenten is € 26.000 hoger uitgevallen dan begroot. Daarnaast hebben we voor € 14.000 meer uren afgenomen van steunpunt monumentenzorg Fryslân.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (hogere lasten € 106.000; hogere baten € 166.000)

De hogere baten en daarmee ook hetzelfde deel aan lasten komt door de uitvoering van de Regiodeal. We hebben hier meer uitgaven gedaan dan begroot, maar daar staan ook subsidiebijdragen vanuit de Regiodeal tegenover.

Voor het Recreatiegebied De Heide was gepland dat de upgrade (investering) in 2023 gereed zou zijn. Dat is niet gelukt, hierdoor zijn de geraamde kapitaallasten van € 24.000 niet benut.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (lagere lasten € 398.000)

De middelen gereserveerd voor Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) zijn niet volledig besteed. Vanuit deze budgetten worden subsidies verstrekt gericht op de sociale basis, gemeenschapszin en preventieve interventies. Een deel van het budget is gereserveerd voor OKO. Deze middelen zijn niet volledig besteed, dit komt doordat partijen minder subsidie hebben aangevraagd dan dat er begroot is en een deel van het budget gereserveerd is voor OKO. Deze middelen zullen vanaf 2025 ingezet worden voor OKO. Hierdoor zijn de kosten in 2024 € 178.000 lager dan begroot.

Voor het experiment "Maak het" is € 64.000 minder uitgegeven dan begroot. "Maak het" is een subsidie voor eenmalige projecten. Op het moment dat er geen aanvragen worden gedaan of aanvragen worden afgewezen, omdat deze niet binnen de regeling vallen, blijft er budget over.

WMO (€ 858.000 lagere lasten en € 347.000 hogere baten)

Onderstaande tekst is de totale toelichting op onderstaande taakvelden. Wij lichten deze taakvelden gezamenlijk toe omdat WMO als één geheel is geanalyseerd.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) (hogere lasten € 151.000)

6.71A Hulp bij het huishouden (WMO) (lagere lasten € 365.000; hogere baten € 51.000)

6.71B Begeleiding (WMO) (lagere lasten € 234.000)

6.71C Dagbesteding (WMO) (lagere lasten € 343.000)

6.81A Beschermd wonen (WMO) (lagere lasten € 67.000; hogere baten € 296.000)

In 2024 hebben we eerste stappen gezet richting de taakstelling vanaf 2026. We zijn gestart met onder andere het versoberen van de indicaties, administratief-arm inkopen en het voorkomen en/of uitstellen van indicaties door te verwijzen naar voorliggende voorzieningen en hierin te investeren onder de kapstok van het programma gezond welzijn vernieuwen. We lossen meer op in de wijk/dorp en voorkomen of stellen professionele zorg daar waar het kan uit en bieden een (goedkoper) alternatief. Dit heeft geleid tot een onderuitputting van circa € 1,6 miljoen in 2024. Hiervan hebben we € 500.000 geïnvesteerd in voorliggende voorzieningen waardoor een voordeel van € 1,1 miljoen overblijft.

Daarnaast was de voorlopige afrekening van SDF voor Beschermd wonen € 296.000 voordeliger dan verwacht. De opbrengsten van het abonnementstarief waren € 51.000 hoger dan verwacht.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) (hogere lasten € 151.000)

Zie algemene tekst WMO.

6.71A Hulp bij het huishouden (WMO) (lagere lasten € 365.000; hogere baten € 51.000)

Zie algemene tekst WMO.

6.71B Begeleiding (WMO) (lagere lasten € 234.000)

Zie algemene tekst WMO.

6.71C Dagbesteding (WMO) (lagere lasten € 343.000)

Zie algemene tekst WMO.

6.81A Beschermd wonen (WMO) (lagere lasten € 67.000; hogere baten € 296.000)

Zie algemene tekst WMO.

Jeugd (€ 2.261.000 hogere lasten)

Onderstaande tekst is de totale toelichting op onderstaande taakvelden. Wij lichten deze taakvelden gezamenlijk toe omdat Jeugd als één geheel is geanalyseerd.

- 6.72A Jeugdhulp begeleiding (hogere lasten € 794.000)
- 6.72B Jeugdhulp behandeling (lagere lasten € 821.000)
- 6.72C Jeugdhulp dagbesteding (hogere lasten € 684.000)
- 6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig (hogere lasten € 667.000)
- 6.73A Pleegzorg (hogere lasten € 118.000)
- 6.73B Gezinsgericht (hogere lasten 378.000)
- 6.73C Jeugdhulp met verblijf overig (hogere lasten € 403.000)
- 6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf (hogere lasten € 202.000)
- 6.82A Jeugdbescherming (lagere lasten € 163.000)

De kosten voor specialistische jeugdzorg zijn € 2,2 miljoen hoger uitgevallen dan begroot. We hebben u hierover eerder geïnformeerd via een raadsbrief. De kostenstijging in 2024 kent een drietal oorzaken:

1. Extra kosten voor het behouden van het gedwongen kader: Door afspraken in de cao-jeugdzorg om de werkdruk te verlagen, is extra personeel aangenomen. Dit heeft ongeveer € 1 miljoen aan extra kosten opgeleverd. Het gedwongen kader bestaat uit instellingen die de regie voeren op jeugdigen die onder toezicht van de rechter zijn geplaatst. Bijvoorbeeld het Regiecentrum Leeuwarden en Veilig Thuis.
2. Prijsverhoging door Sociaal Domein Fryslân (SDF): De door SDF vastgestelde prijsstijging van 5,3% zorgt voor een extra kostenpost van ongeveer € 1 miljoen.
3. Gevolgen van nieuwe inkoop: Het eerste jaar van een nieuwe inkoop leidt meestal tot hogere kosten, wat ook nu het geval is.

Belangrijk om te noemen is dat de kostenstijging geen relatie heeft met het aantal kinderen dat specialistische jeugdhulp ontvangt. Dit is de laatste twee jaren stabiel. Wel zien we een toename van het aantal complexe situaties waarvoor duurdere voorzieningen nodig zijn. Zo waren er in 2024 enkele multi-problem trajecten met kosten van € 0,5 tot € 1 miljoen per jeugdige. In deze kostenstijging is Heerenveen niet uniek. Daar hebben de meeste gemeenten last van.

6.72A Jeugdhulp begeleiding (hogere lasten € 794.000)

Zie algemene tekst Jeugd.

6.72B Jeugdhulp behandeling (lagere lasten € 821.000)

Zie algemene analyse tekst Jeugd.

6.72C Jeugdhulp dagbesteding (hogere lasten € 684.000)

Zie algemene tekst Jeugd.

6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig (hogere lasten € 667.000)

Zie algemene tekst Jeugd.

6.73A Pleegzorg (hogere lasten € 118.000)

Zie algemene tekst Jeugd.

6.73B Gezinsgericht (hogere lasten 378.000)

Zie algemene tekst Jeugd.

6.73C Jeugdhulp met verblijf overig (hogere lasten € 403.000)

Zie algemene tekst Jeugd.

6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf (hogere lasten € 202.000)

Zie algemene tekst Jeugd.

6.82A Jeugdbescherming (lagere lasten € 163.000)

Zie algemene tekst Jeugd.

7.1 Volksgezondheid (hogere lasten € 86.000)

In februari 2024 is een begrotingswijziging van Veiligheidsregio Fryslân aan u voorgelegd. De hogere lasten worden per saldo veroorzaakt door het effect van de nieuwe cao en het effect van lagere rentekosten. Per saldo bedragen de hogere lasten in 2024 € 86.000.

8.1 Ruimte en leefomgeving (lagere lasten € 55.000; hogere baten € 66.000)

In dit taakveld vallen voor dit thema de centrumvisies. Dit zijn dus de centrumvisies voor Jubbega, Akkrum, Aldeboarn en Heerenveen. Voor al deze centrumvisies is structureel geld beschikbaar. Het afgelopen jaar is van het beschikbare budget van € 1.010.000, € 955.000 uitgegeven. De trajecten lopen en zullen in de komende jaren tot een afronding komen.

De hogere inkomsten komt door de ontwikkeling in het centrum van Heerenveen. Daar was een bijdrage in de aanleg van kabels en leidingen hoger dan waar we in de begroting rekening mee hadden gehouden.

Economische Leefomgeving

Us Economy

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Economische eensgezindheid
- Vitaal werken, genoeg verdienen

Algemeen: focus aanbrengen is noodzakelijk

We willen ondernemers een aantrekkelijk ondernemersklimaat en vestigingsklimaat bieden met goede voorzieningen voor werknemers en voldoende arbeidskrachten. Het is hierbij van groot belang dat ondernemers ook zelf de samenwerking zoeken, met ons en met elkaar. We willen dat iedereen kan bijdragen aan de circulaire economie. Bij de keuzes die we maken, verliezen we de balans tussen mens, leefomgeving en economie niet uit het oog. Want het doel is een economisch gezonde toekomst, waarin een kansrijk leven mogelijk is voor iedereen. We willen sterker denken en werken vanuit onze kernwaarden en nemen hier belangrijke partners in onze gemeenschap in mee. Zo versterken we onze merkidentiteit en positionering.

Wat hebben we bereikt?

Er ligt meer focus op de transities (energie en circulair) vanuit ons focusplan economische ontwikkeling. Zo stimuleren we onze bedrijven om meer bij te dragen aan deze transities en blijft onze werkgelegenheid toekomstbestendig. We benutten kansen die samenwerkingen opleveren met de F4 gemeenten, de Provincie en het InnovatiePact Fryslân beter, waardoor we onze middelen en inzet efficiënter en effectiever kunnen inzetten. En er is een gezamenlijke urgentie en aanpak om de merkidentiteit van Heerenveen met elkaar vast te stellen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- We hebben ons economisch beleid herijkt, waarbij we binnen de bestaande kaders een nieuwe focus aanbrachten. Onze focus ligt bij de energietransitie, de circulaire transitie, onze bedrijfslocaties en recreatie en toerisme en we hebben de raad hierover geïnformeerd in een informatiesessie en een raadsbrief. Deze noodzakelijke focus heeft impact gehad op onze inzet voor andere speerpunten uit het economisch beleid.
- Op verschillende bedrijventerreinen gingen koplopers aan de slag met de energietransitie. Onze accountmanagers speelden een aanjagende en verbindende rol om ondernemers te stimuleren (gezamenlijk) stappen te zetten op het gebied van de transities, met name de energietransitie.
- We intensiverden onze bedrijfsbezoeken (ambtelijk en bestuurlijk) en bekijken hoe we deze nog effectiever kunnen benutten.
- We werkten in onze economische samenwerking in F4-verband aan het verhelderen van de rollen van gemeenten, provincie en het Innovatie Pact Fryslân waardoor onze inzet effectiever wordt.
- We hebben in F4-verband en met de provincie een stap gezet naar een meer integrale benadering van de regionale ontwikkeling (Friese Verstedelijkingsstrategie).
- We organiseerden diverse bijeenkomsten om met een brede groep partijen (ondernemers, cultuur, onderwijs, toerisme, dorpen) na te denken over de merkidentiteit en de kernwaarden van de regio Heerenveen.
- We lieten het economisch perspectief van het verplaatsen van het ziekenhuis in beeld brengen.

Een duurzaam en aantrekkelijk vestigingsklimaat

Een duurzaam en aantrekkelijk ondernemers- en vestigingsklimaat is belangrijk om nieuwe bedrijven aan te trekken, maar vooral om onze bestaande ondernemers te faciliteren en te binden. We werken op dit terrein samen met onder meer onze ondernemersverenigingen, het Heerenveen Ondernemers Fonds, de F4-gemeenten, de

provincie en het Innovatie Pact Fryslân. We dragen bij aan diverse initiatieven en projecten die van belang zijn voor onze ondernemers. Het uitgeven van onze bedrijfskavels draagt bij aan onze ambities op het gebied van duurzaamheid.

Wat hebben we bereikt?

We hebben onze ondernemersverenigingen betrokken bij onze ambities en ontwikkelingen op het gebied van duurzame economische ontwikkeling en zij dragen hieraan een steentje bij. We dragen financieel bij aan de parkmanager en werken daarmee samen. Ook de ondernemersvereniging OKH, het Heerenveen Ondernemers Fonds en de Rabo Green Deal doen hieraan mee. Onze ondernemers hebben toegang tot diverse voorzieningen en diensten die vanuit de provincie en de F4 worden bekostigd, zoals Ynbusiness, het International Welcome Centre, Founded In the North, KnOOppunt. En ons selectie- en uitgiftebeleid op IBF en Haskerveen en de uitgifte van de kavels draagt bij aan onze duurzame ambities.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- We dragen op provinciaal niveau bij en werken samen aan de basisorganisatie IPF, maar ook aan projecten zoals Merkidentiteit Friesland (Zelf, Samen, Doen), Founded in The North (start-ups en scale-ups), het IWCN (International Welcome Centre North), het havennetwerk, Friesland Convention Partners en Vestigen in Friesland. Vanwege onvoldoende ambtelijke capaciteit is onze rol bij veel van deze initiatieven vooral reactief en "betalend".
- Daarnaast merken we dat er vanuit het IPF steeds nieuwe initiatieven worden ontwikkeld, zoals bijvoorbeeld de Uitkijkers of een intensivering van de dienstverlening van Yn Business. Daar wordt dan aan de F4 de vraag gesteld financieel bij te dragen. Onze financiële positie maakt het lastig om hierin te kunnen voorzien.
- Op lokaal niveau dragen we bij aan het KnOOppunt, On Stage, Techniek tastbaar en Zorg Tastbaar (allemaal gericht op verbeteren samenwerking en aansluiting onderwijs en ondernemers). Vanwege onvoldoende ambtelijke capaciteit is onze inbreng financieel geweest, en hebben we hier geen ambtelijke inzet op gepleegd. Ook hier zien we een toenemend beroep op financiering vanuit de gemeente omdat kosten stijgen en cofinanciering van andere partijen onzeker is.
- We organiseerden diverse bijeenkomsten om ondernemers te stimuleren aan de slag te gaan met de energietransitie (toekomstbestendig energiesysteem IBF, energiesamenwerking Heerenveen-Zuid). Dit blijft ook de komende periode een belangrijk aandachtspunt dat veel ambtelijke capaciteit vraagt.
- We gaven veertien kavels uit op het IBF en twee op Haskerveen en hebben deze ondernemers ondersteund bij hun ontwikkelplannen. In de praktijk blijkt dat de doorlooptijd tussen inschrijving op de kavel en het daadwerkelijk uitgeven fors is en veel ambtelijke inzet vraagt.
- Het uitgifteproces van KNO is nog niet gestart. Dit vanwege onvoldoende ambtelijke capaciteit in diverse teams, veel personeelswisselingen en de complexiteit op het gebied van de stroomvoorziening.
- We voerden regelmatig constructief overleg met onze ondernemersverenigingen in Heerenveen en de dorpen en de parkmanager. Wij stimuleren en faciliteren deze samenwerking.

Circulaire transitie

Om de circulaire transitie te versnellen

- werken we op lokaal en regionaal niveau actief samen met ondernemers, ondernemersverenigingen en onderwijs onder de naam Circular Valley
- werken we op noordelijke schaal samen met onderwijs, ondernemers en andere overheden onder de noemer Chemport Europe en Greenwise
- Zoeken we Europese financiering voor circulaire projecten.

Wat hebben we bereikt?

Wat we hebben bereikt op het gebied van circulaire economie staat beschreven bij het programma Toonaangevend in een circulaire samenleving.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Onze inzet op het gebied van circulaire economie staat beschreven bij het programma Toonaangevend in een circulaire samenleving.

Recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme zijn van belang voor de brede welvaart. We willen dat onze recreatieve voorzieningen en toeristische ontwikkelingen bijdragen aan een aantrekkelijk beleefbaar landschap. Het is hierbij ook belangrijk dat we een aantrekkelijk voorzieningenniveau behouden in onze kernen en het buitengebied, dat deze voorzieningen en ontwikkelingen duurzaam en circulair zijn en dat ze passen bij de aard en schaal van de omgeving. Bij de ontwikkeling van de regio en onze gemeente hanteren we het principe dat kwaliteit boven kwantiteit gaat. De gemeente Heerenveen heeft bijna 1.900 banen in de gastvrijheidseconomie.

Wij hebben op dit beleidsveld voornamelijk een regierol en werken veel samen met partners in de regio. Onze uitvoeringscapaciteit is zeer beperkt.

Wat hebben we bereikt?

Ons recreatief-toeristische voorzieningenniveau is verbeterd. Heerenveen, Akkrum en Aldeboarn zijn op de kaart gezet als aantrekkelijke water(sport)kernen. Binnen diverse gebiedsgerichte en ontwikkelprojecten was meer aandacht voor het belang van recreatie en toerisme en de bijdrage die dit levert aan de brede welvaart. Met de ontwikkeling en vaststelling van een gezamenlijke toekomstvisie voor de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Marrekrite, kan deze organisatie zich doorontwikkelen tot een routebureau dat de recreatieve en toeristische potentie van ons gebied verder versterkt.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- We hebben een campagne gericht op de promotie van onze waterrijke kernen geïnitieerd. Het Andere Friesland voerde deze campagne voor ons uit.
- We organiseerden samen met ondernemers en andere betrokkenen een open watersportdag.
- We realiseerden in recreatiegebied de Heide nieuwe aanlegpunten, bankjes en speeltoestellen en vernieuwden het sanitair. Het horecapunt is nog niet gerealiseerd vanwege beperkte ambtelijke capaciteit en de complexiteit van de stroomvoorziening.
- Het Toeristisch overstappunt (TOP) in Aldeboarn is gerealiseerd, als onderdeel van het regionale project Ervaren en Turf.
- In de haven Heechein zijn de walstroompunten en watertappunten gedigitaliseerd.

- We dragen financieel bij aan Merk Fryslân en Het Andere Friesland (stichting TRZF) die beide de provincie en regio promoten als toeristische bestemming. Dit jaar was er speciale aandacht voor 50 jaar Turfroute. Daarnaast stimuleerden we een campagne voor de Open Museum Maand waaraan diverse musea meededen, waaronder Museum Heerenveen.
- In regionaal verband hebben we een SWOT-analyse vitale logies afgerond. Deze dient als vertrekpunt voor de actualisatie van (ruimtelijk) toeristisch beleid in de gemeenten. Vanwege de beperkte ambtelijke capaciteit hebben we in 2024 nog geen herijking van ons beleid op het gebied van gastvrijheidseconomie gemaakt.
- We werkten mee aan de toekomstvisie voor GR Marrekrite, op basis waarvan het AB besloot dat de Marrekrite zich tot een routebureau kan doorontwikkelen.

Bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid is als thema opgenomen in de raadsagenda. Voorafgaand aan het kaderstellend raadsdebat is een aantal keuzes apart voorgelegd. Deze zijn uitgewerkt in de door uw raad gevraagde beleidsnotitie bestaanszekerheid en richten zich op:

- Het zorgen voor een groter en voorspelbaar inkomen, door te investeren in mensen zonder werk en de benodigde werkgevers.
- Meer ondersteuning bieden aan lokale organisaties die ervoor zorgen dat de doelgroep kan blijven meedoen aan sport en cultuur en die mensen helpen bij de inrichting van hun leef/woonomgeving. Aandacht voor geletterdheid is hiervan een cruciaal onderdeel.
- Faciliteren dat de doelgroep een aanvullende zorgverzekering kan afsluiten en ook kan profiteren van een gezondere leefstijl.
- Structureel meer aandacht hebben voor het levensverhaal van klanten en van daaruit ondersteuning bieden op maat, hetzij richting (vrijwilligers)werk hetzij via participatie.
- Faciliteren dat de doelgroep schuldenvrij kan worden en blijven.

In de begroting 2024 is een bedrag van €400.000 structureel gereserveerd voor hernieuwd beleid. Op basis van uw keuzes zijn we hiermee aan de slag gegaan.

Wat hebben we bereikt?

Onze uitvoering van het vernieuwde beleid bestaanszekerheid

Het aantal bijstandsuitkeringen daalde van 1.208 naar 1.183 en lijkt stabiel. Er zijn nieuwe beleidsregels voor de bijzondere bijstand vastgesteld. Deze heeft de raad ontvangen.

Het raadsbesluit voor een nieuwe zorgregeling op maat is uitgevoerd. De vernieuwde en verhoogde HZR is vanaf 1 februari 2025 (digitaal) aan te vragen.

Er is een nieuwe overeenkomst met ons sociaal ontwikkelbedrijf Caparis afgesloten tot 2030. We zijn weer voor twee jaar gecertificeerd voor schuldhulpverlening volgens de normen van de NVVK en we zijn aangesloten op het schuldenknooppunt. De inkomensgrenzen zijn verhoogd voor deelname aan sport en cultuur via Stichting Leergeld en het Jeugdfonds Sport & Cultuur.

Er zijn nieuwe sociale duurzaamheidssubsidies voor de Foar Elkoar Sjop Heerenveen en Sociale Voedseltuin Nieuwehorne verstrekt. Er is intensiever klantcontact (eerder en vaker) voor en tijdens de uitkeringsperiode, maar ook na beëindiging ervan om terugval te voorkomen. De uitstroompremie is inmiddels enkele keren uitbetaald.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Ruim €20 miljoen aan bijstand om in het levensonderhoud te kunnen voorzien.

- Op 31 december 2024 verstrekten we 1.210 uitkeringen, waarvan 27 studietoelagen.
- Er stroomden 300 inwoners uit, van wie een derde door een baan of weer naar school.
- Er werken 180 mensen met loonkostensubsidie.
- Bij Caparis werkten meer dan 200 inwoners beschut.

Bijna €2 miljoen aan bijzondere bijstand voor bijzondere kosten.

- We gaven in 2024 in totaal €1,8 miljoen uit aan bijzondere bijstand. Dit is vergelijkbaar met andere jaren.
- Belangrijkste kostensoorten zijn: financieel beheer en problematische schulden, uitgekeerde inkomenstoeslagen, woninginrichting statushouders, sociaal medische indicatie voor kinderopvang.

Huisvesten statushouders gaat moeizaam.

- Net als vorig jaar proberen we de hoge taakstelling voor het huisvesten van statushouders te realiseren. Dit is een fikse opgave want we hebben niet meer voldoende aanbod van de woningcorporaties.
- Ook alternatieven via de particuliere sector of doorstroomlocaties komen niet van de grond. Met name voor hele grote gezinnen (meer dan 7) knelt het.
- We moesten 119 statushouders huisvesten. We sluiten het jaar echter af met een achterstand van 38 statushouders. Deze mensen wachten nog op een woning. Dit aantal komt bovenop de taakstelling voor 2025 en betekent dat we voor de zomer van dit jaar 89 nieuwe inwoners moeten huisvesten naast de 27 asiel AMV-ers vanuit de Spreidingswet.

Van een collectieve zorgverzekering naar een zorgverzekering op maat.

- De AV Frieso is per 1 januari 2025 gestopt.
- We gingen over naar een zorgverzekering op maat: de vernieuwde en verhoogde Heerenveen Zorgt Regeling (HRZ).
- Op de post collectieve Zorgverzekering is dit jaar nog een tekort en conform de afspraak met uw raad dekken we dit uit het begrotingssaldo 2024. In 2025 is dit niet meer aan de orde.

Re-integratie en participatie Caparis

- In de raadsvergadering van 24 oktober 2024 is besloten om de samenwerking met Caparis tot in ieder geval 2030 voort te zetten.
- We hebben bij Caparis 203 fte aan het werk op basis van de Wsw en vijftig inwoners op een nieuw beschutte werkplek en via een baan-afpraak-baan of basisbaan.
- Om onze mensen toekomstperspectief te blijven bieden zijn we afhankelijk van de rijksbijdrage. Het kabinet trekt hier extra geld voor uit, waarmee wij voor deze doelgroep dekking hebben. Voor een duurzaam gezond perspectief wordt door het Rijk ook extra financiering uitgetrokken via een zogenaamde impulsregeling en infrastructurele opslag. Hier gaan we als aandeelhouders in 2025 mee aan de slag.

Inburgering: een inburgeraar heeft maximaal drie jaar de tijd om te voldoen aan de inburgeringsplicht

Wij zijn sinds 2022 verantwoordelijk voor de inburgering. Met de extra SPUK-gelden kunnen we de leerroutes, het financieel ontzorgen en de participatie financieren. Financieel gezien werkt de hoge taakstelling statushouders door in het aantal uitkeringen en minimabeleid. Het heeft ook invloed op het aantal inburgeraars en wijze van begeleiding.

Begin 2024 is aan Vluchtelingenwerk officieel kenbaar gemaakt dat deze subsidie per 1 januari 2025 vervalt. Hier zijn verschillende gesprekken aan vooraf gegaan. Wij hebben inmiddels zelf twee integratiecoaches inburgering in dienst die zich inzetten voor de maatschappelijke begeleiding van de statushouders gedurende het eerste jaar van huisvesting in onze gemeente. Zij richten zich onder andere op de begeleiding en ondersteuning op het gebied van het aanvragen van basisvoorzieningen en de aanmelding en inschrijving bij diverse instanties. Hierbij is aangegeven dat de inzet van vrijwilligers altijd gewenst blijft om de statushouder bij bepaalde dagelijkse zaken te ondersteunen. Dit gebeurt dan echter niet meer onder de coördinatie van Vluchtelingenwerk.

De Wet Inburgering kent drie leerroutes. In 2024 zijn 51 inwoners gestart met de B1 route, 4 met de Onderwijsroute en 21 met de Z-route.

- De B1 route is een route voor taal en (vrijwilligers)werk. Inburgeraars spreken en schrijven binnen maximaal drie jaar de Nederlandse taal op B1 niveau. Dit niveau staat voor eenvoudig Nederlands dat het overgrote deel van de Nederlandse bevolking begrijpt. Naast de taallessen kunnen de inburgeraars meedoen, bijvoorbeeld in de vorm van (vrijwilligers)werk.
- De onderwijsroute is een route vooral voor jongeren. Zij leren de Nederlandse taal op B1 niveau of hoger. Ook worden zij voorbereid op het volgen van een mbo-, hbo- of universitaire opleiding.
- De zelfredzaamheidsroute is een route voor inburgeraars voor wie de B1 route en onderwijsroute (te) moeilijk is. Zij leren de Nederlandse taal op een lager niveau (A1 niveau). Dit niveau staat voor eenvoudig Nederlands in korte zinnen. Deze mensen worden op deze wijze en op dit niveau voorbereid om mee te doen in de Nederlandse samenleving. Het overgrote deel van de inburgeraars in onze gemeente volgt momenteel de B1 route.

We hebben 76 PIP (Persoonlijke Inburgingsplannen) afgegeven. Daarnaast organiseerden we voor de zogenaamde Participatieverklaringstrajecten (PVT) avondbijeenkomsten over de Nederlandse waarden en normen. Dit doen we op locatie in onder andere Museum Heerenveen en de Bibliotheek, inclusief informatie over de geschiedenis van Heerenveen.

In totaal hebben we 285 inburgeraars.

Schuldhelpverlening trajecten zijn stabiel maar het aantal dossiers budgetbeheer is licht gestegen.

- Wij voeren de vroegsignalering, schuldhelpverlening en het verstrekken van saneringskredieten zelf uit. Afgelopen jaar waren er 170 nieuwe aanmeldingen. Bij budgetbeheer stroomden 95 mensen in. Er vonden honderd adviesgesprekken plaats. Bij vroegsignalering zijn 2.815 signalen ontvangen en er zijn vervolgens vierhonderd huisbezoeken geweest.

- We zien vooralsnog nog steeds geen significante stijging in het aantal mensen met een schuld en/of een hulpvraag met problematische schulden.
- We voeren de schuldhulp uit naar de normen van de NVVK. Hiervoor zijn we gecertificeerd omdat we de audit in 2024 opnieuw positief hebben doorlopen.
- De gemiddelde schuld in de gemeente Heerenveen is €25.000 met veertien schuldeisers, waarvan de belastingdienst de grootste is. Landelijk is de gemiddelde schuld €40.000.

Wat heeft het gekost

		Bedragen x € 1.000			
		Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten					
3.1	Economische ontwikkeling	-1.587	-2.181	-1.768	413
4.2	Onderwijshuisvesting	-5.946	-4.989	-4.277	712
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.093	-1.415	-1.495	-80
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-688	-10.984	-12.001	-1.017
6.3	Inkomensregelingen	-26.104	-28.864	-28.683	181
6.4	WSW en beschut werk	-10.122	-10.122	-10.018	104
6.5	Arbeidsparticipatie	-2.128	-2.541	-2.478	63
Totaal Lasten		-47.668	-61.096	-60.720	376
Baten					
3.1	Economische ontwikkeling	3	540	180	-361
4.2	Onderwijshuisvesting	43	43	135	92
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2	2	8	6
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-	10.476	12.235	1.759
6.3	Inkomensregelingen	22.040	23.768	24.014	246
6.5	Arbeidsparticipatie	-	103	141	38
Totaal Baten		22.088	34.932	36.712	1.781
Saldo van baten en lasten		-25.580	-26.165	-24.008	2.156
Toevoegingen reserve			-2.115	-2.115	
Onttrekking reserve		1.599	3.742	3.236	-506
Resultaat		-23.980	-24.537	-22.887	1.650

Toelichting afwijkingen

3.1 Economische ontwikkeling (lagere lasten € 413.000; lagere baten 361.000)

Vanuit het Rijk hebben wij in 2024 een Specifieke Uitkering ontvangen in het kader van de CDOKE (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid). Deze SPUK valt deels in het taakveld Economische Ontwikkeling. Het traject gaat minder snel dan geraamd, waardoor nog niet alle geraamde bedragen in 2024 zijn uitgegeven. De huidige

middelen mogen wij verspreid over een aantal jaren besteden. Het nog niet bestede deel van de CDOKE-gelden wordt de komende jaren ingezet.

4.2 Onderwijshuisvesting (lagere lasten € 712.000; hogere baten € 92.000)

De gerealiseerde kosten voor onderwijs zijn € 101.000 lager uitgevallen dan begroot. Dit komt doordat de kosten voor de internationale schakelklas (ISK) € 81.000 lager uitvielen dan begroot. Er zijn middelen vanuit Oekraïne gemeentelijke opvang - uitbreiding ISK Voortgezet onderwijs die voldoende zijn geweest. De huur is veel later ingegaan dan gedacht, omdat het pand nog verbouwd moest worden.

Daarnaast is er een voordeel gerealiseerd van € 611.000 op vastgoed. Per abuis is de begrote desinvestering (afboeking sloop scholen) vanuit het IHP niet verwerkt hetgeen dit resultaat oplevert. In de Voorjaarsrapportage 2025 en begroting 2026 gaan we de begrote desinvesteringen opnieuw beoordelen. De hogere inkomsten komen door een eenmalige huuropbrengst van € 72.000 vanuit een kerk die in een school is gehuisvest.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (hogere lasten € 80.000)

Dit komt vooral doordat de kosten voor leerlingenvervoer € 49.000 hoger zijn uitgevallen dan begroot. Deze kosten vallen met het aanstellen van de nieuwe vervoerder vanaf 1 september 2024 hoger uit dan verwacht. Dit heeft meerdere oorzaken zoals, hogere ritprijzen, een toename van het aantal ritten, minder leerlingen per taxibusje en een onvoorzienne juridische interpretatie van één van de overeengekomen tarieven.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (hogere lasten € 1.017.000; hogere baten € 1.795.000)

De kosten voor de gemeentelijke opvang van Oekraïners vallen € 2.130.000 hoger uit dan begroot. Wij hebben vanuit het Rijk hiervoor meer middelen gekregen dan wij hebben uitgegeven in 2024. De gerealiseerde kosten voor inburgering zijn € 346.000 lager dan verwacht. We krijgen de Rijksvergoeding voor een statushouder in het eerste jaar, maar de kosten worden over meerdere jaren verspreid. Dit budget zal in de komende jaren worden uitgegeven. De subsidies voor vluchtelingenwerk zijn € 54.000 lager uitgevallen dan verwacht.

Er is € 104.000 minder uitgegeven aan subsidies voor kindfondsen en volwassenenfonds sport en cultuur. Eind 2023 heeft de raad besloten de inkomensgrens voor de fondsen van 120% naar 130% te verhogen hetgeen effect heeft gesorteerd.

De kosten voor de eerste opvang van Oekraïners zijn € 198.000 lager uitgevallen dan begroot. Deze kosten kunnen bij het Rijk worden gedeclareerd, waardoor de gerealiseerde inkomsten ook € 198.000 lager uitgevallen. Door de lagere kosten voor inburgering zijn de inkomsten ook € 207.000 lager dan verwacht. Dit geld blijft beschikbaar voor inburgeringsvoorzieningen in 2025. De inkomsten voor de gemeentelijke opvang van Oekraïners zijn € 155.000 hoger uitgevallen dan begroot.

6.3 Inkomensregelingen (lagere lasten € 181.000; hogere baten € 246.000)

De kosten voor de bijstand zijn € 320.000 lager uitgevallen dan begroot. In het laatste kwartaal van 2024 zijn meer mensen uit de uitkering gestroomd dan geraamd.

Voor de afhandeling van de toeslagenaffaire is € 105.000 uitgegeven, wat we vergoed krijgen van het Rijk. Hierdoor zijn de inkomsten ook hoger uitgevallen voor een gelijk

bedrag. Het bedrag dat we van het Rijk hebben ontvangen voor uitkeringen is € 60.000 hoger uitgevallen dan begroot. We verwachten € 56.000 meer terug te ontvangen van openstaande debiteuren.

6.4 WSW en beschut werk (lagere lasten € 104.000)

Op de WSW is een voordeel gerealiseerd van € 104.000 ten opzichte van de begroting. Dit komt doordat Caparis heeft alle loonkosten ontvangen maar er is meer begroot dan verwacht.

6.5 Arbeidsparticipatie (lagere lasten € 63.000)

De kosten voor re-integratie zijn € 63.000 lager dan begroot. Voor het grootste deel komt dit door het overschot op de uitstroompremie (uitstroom naar werk na een jaar in de uitkering).

Fysieke Leefomgeving

Us Romte

Input vanuit de raadsagenda

- Wonen en volkshuisvesting
- Duurzaamheid

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Opgaven uit het onderwijs
- Wonen waar je wil
- Een betere bereikbaarheid
- Doen en laten in landschap en milieu

Een vitale en duurzame inrichting van onze leefruimte

Heerenveen wil een bloeiende plattelandsgemeente met stedelijke allure zijn waar inwoners goed kunnen wonen. De huidige nieuwbouwplannen helpen, maar lossen het bestaande woningtekort niet op. Daarom willen we zo snel mogelijk meer nieuwe woningen bouwen. Hiermee bedienen we diverse doelgroepen en sorteren we alvast voor op de woonvraag van de toekomst. We willen onze leefomgeving zo inrichten dat onze inwoners hier ook in de toekomst prettig wonen. Aandacht voor water, klimaat, natuur, milieu en biodiversiteit is daarbij van groot belang.

Vandaag bouwen we de huizen van morgen

Een leefbare gemeente vraagt om een divers en betaalbaar woningaanbod, met een gezonde verdeling tussen (sociale) huur- en koopwoningen. Er moet bovendien sprake zijn van zoveel mogelijk energieneutrale en klimaatadaptieve woningen van goede kwaliteit. Als gemeente willen we energiearmoede bij inwoners zoveel mogelijk voorkomen.

Wat hebben we bereikt?

Voor de beschrijving van wat we hebben bereikt, verwijzen we naar de tekst bij het programma Een thuis voor iedereen.

Wonen een thuis voor iedereen

Voor de beschrijving van de werkzaamheden op dit gebied verwijzen we naar het programma Een thuis voor iedereen.

Sturend werken met meer menskracht

Bij deze woonopgave zien we voor ons als gemeente een meer sturende rol ten opzichte van de markt. Willen we sneller meer woningen bouwen, dan moeten we slimmere oplossingen organiseren en onze interne uitvoeringskracht versterken. Daarnaast hebben we extra capaciteit nodig om de inpassing van uitbreidingslocaties voor de woningbouw in goede banen te leiden, waarbij we rekening houden met landelijke ontwikkelingen zoals stikstof, bodem en water.

Wat hebben we bereikt?

We versterkten onze uitvoeringskracht gedeeltelijk en werkten efficiënter, integraler en met visie aan opgaven in de fysieke leefomgeving.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Algemeen

- We hebben de ambtelijke capaciteit op gebied van ruimtelijk beleid uitgebreid om meer (strategisch) te kunnen sturen op samenhang en visievorming betreffende de ruimtelijke opgaven.
- Het bestemmingsplan Partiële herziening harmonisatie buitengebied is vastgesteld, waarmee we een efficiëntieslag maakten in de werkprocessen omtrent omgevingsvergunningaanvragen in het buitengebied.
- De Startnotitie en Bouwstenen actualisatie omgevingsvisie zijn vastgesteld. Hiermee maakten we een start met het vernieuwen van de omgevingsvisie en met een contourenschets die de gemeente als integraal sturende middelen kan inzetten voor bewuste keuzes bij ruimtegebruik, een verbetering van de omgevingskwaliteit en een gerichte bijdrage aan de brede welvaart.

Omgevingswet

De Omgevingswet trad op 1 januari 2024 in werking

- Ondanks de beperkt beschikbare menskracht is het gelukt om in het tweede kwartaal van 2024 de overgang naar een geheel nieuwe wijze van uitvoering soepel te laten verlopen. Dit betrof vooral de complexe implementatie naar een geheel nieuw workflowmanagementsysteem voor vergunningverlening en handhaving, dat is gekoppeld met het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). We moeten hierbij opmerken dat onze werkwijze noodzakelijkerwijs sober was. Voor maatwerk was weinig ruimte en er was überhaupt geen ruimte voor ambities om de service en dienstverlening op een hoog (maatwerk)niveau uit te voeren. Dit gold ook voor participatie.
- Ook de bijbehorende migratieoperatie van data van het oude naar het nieuwe systeem is afgerond.
Een hiertoe opgerichte projectgroep leverde medio 2024 een nieuw werkproces op waarmee we vergunningsprocessen integraal behandelen door gebruik te maken van verschillende 'tafels', waaronder de intaketafel en omgevingstafel. Deze tafels worden door de Omgevingswet gezien als een instrument om de meer ingewikkelde vergunningaanvragen soepel te laten verlopen, door in een vroegtijdig stadium de haalbaarheid en wenselijkheid van initiatieven te bespreken.
- De ambtelijke capaciteit op het gebied van algemeen ruimtelijk beleid is enigszins uitgebreid om meer (strategisch) te kunnen sturen op samenhang en visievorming wat betreft de ruimtelijke opgaven. Dit bood voor de vertaalslag naar het opstellen van concrete regels middels het omgevingsplan echter onvoldoende soelaas. Voor het opstellen van omgevingsplannen en de bijbehorende ruimtelijke regels was (en is blijvend) specialistische kennis nodig. Die was in 2024 al heel schaars en blijft ook schaars. De vorderingen bleven achter bij het noodzakelijke tempo om op 1 januari 2032 het gemeentedekkende omgevingsplan gereed te hebben. Dit, ondanks het feit dat we enige vorderingen boekten door een casco-plan te maken en door de beleidsmatige ambities uit de omgevingsvisie sober en doelmatig te vertalen naar dat omgevingsplan. Het is vanwege het gebrek aan voldoende ervaren mensen onmogelijk om voldoende tempo te ontwikkelen voor het omgevingsplan. Veel van de huidige capaciteit ging op aan de 'waan van alle dag', dat wil zeggen het afhandelen van binnenkomende aanvragen. Door de verouderde bestemmingsplannen, maar ook omdat we liever geen nee zeiden tegen verzoeken, vroeg ruim veertig procent van de aanvragen om een tijdrovende vrijstellingsprocedure om mee te kunnen werken aan nieuwe ruimtelijke initiatieven. Daarnaast hebben wij veel extra tijd moeten steken in het 'meebewegen' met de steeds veranderende regels vanuit het Rijk. Hierdoor ging er veel tijd zitten in het begeleiden van collega's, om hen te helpen opnieuw op het goede spoor te komen en om sjablonen aan te passen.
- We hebben het programma Buitengebied (de bouwsteen voor een nieuw omgevingsplan voor het buitengebied) niet kunnen afronden in het vierde kwartaal van 2024. Dit is veroorzaakt door het plotselinge vertrek van de externe projectleider, de vertraging bij het gereedkomen van de MER vanwege de reactie van de commissie MER en het eerder genoemde capaciteitsprobleem. We hopen dit programma in het tweede kwartaal van 2025 alsnog af te ronden.
- We zijn in 2024 druk geweest met het ontwikkelen van een geharmoniseerd erfgoedbeleid. We hopen dat dit in de eerste helft van 2025 kan worden

vastgesteld en daarna als bouwsteen kan dienen voor het omgevingsplan. Maar ook hier geldt dat vanwege capaciteitsproblemen dit onzeker is.

Werken aan bereikbaarheid van Heerenveen

Mobiliteit is belangrijk en zal de komende jaren verder verduurzamen. Daarnaast neemt het gebruik van auto's, scooters en (elektrische) fietsen niet af. Sterker nog: deze vormen van vervoer nemen een steeds meer belangrijke plek in binnen ons bestaan. Wij werken al langere tijd op een projectmatige wijze aan onze 'infrastructurele' bereikbaarheid, middels Heerenveen Beter Bereikbaar (HBB).

Wat hebben we bereikt?

Met de aangepaste afritten leverden we een bijdrage aan het beter bereikbaar maken van de kern Heerenveen. Hiermee anticipeerden we op de groeiende druk op het wegennet.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Heerenveen beter bereikbaar

- In 2024 is de tweede fase van Heerenveen Beter Bereikbaar (Oranje Nassaulaan), op een aantal laatste zaken na, afgerond. Voor de afrondende werkzaamheden zijn wij afhankelijk van derden.
- De realisatiefase is afgerond, waarmee het project in de laatste fase terecht is gekomen. In deze fase werken we toe naar een projectafsluiting, met onder andere aandacht voor het opleverdossier, beslechten van laatste discussiepunten, nadeelcompensatie etcetera.

Laadinfrastructuur

- In 2024 zijn er minder laadpalen geplaatst dan de ambitie was. Ondanks inspanningen van de concessiehouder die verantwoordelijk is voor de plaatsing, is het nog niet gelukt om een partij te vinden die het plaatsen van de palen langdurig kan verzorgen. Daarnaast worden er minder laadpalen aangevraagd dan werd verwacht.
- In 2023 is vanuit de Friese laadconcessie gezamenlijk besloten om de concessie met een jaar te verlengen tot en met 2025. Op dit moment overwegen we of we voor 2026 een nieuwe concessie in de markt zetten, of dat een andere optie wellicht tot een groter aantal plaatsingen van laadpalen leidt.

Mobiliteit, verkeer en parkeren

- We maakten in 2024 een start met het opstellen van de Mobiliteitsvisie 2040 en het Mobiliteitsplan 2035 als onderdeel van het omgevingsprogramma Mobiliteit. Deze documenten worden naar verwachting in 2025 respectievelijk 2026 voltooid.

Vitale kernen

Om prettig te kunnen wonen in onze wijken en dorpen, moeten we onze kernen vitaal houden. Ze moeten veilig, schoon en toekomstbestendig zijn. We vinden het belangrijk dat onze wijken en dorpen een gemengde bevolkingssamenstelling kennen qua leeftijd, inkomensniveau en huishoudensamenstelling. Er moet plek zijn voor iedereen. Actief meedoen aan de samenleving willen we als gemeente ondersteunen. Dorpshuizen en wijkcentra zijn hiervoor onmisbaar en het is belangrijk dat er voldoende sport- en beweegactiviteiten zijn.

Wat hebben we bereikt?

De centrumvisie en het bijbehorende investeringsprogramma leidt tot een aantrekkelijke werking voor marktpartijen om ook in het centrum te investeren. Er komen diverse woningbouwprojecten (veelal transformatie) van de grond. Hiermee wordt ons centrum niet alleen compacter: het levert ook een aanzienlijke bijdrage aan de woonopgave.

De raad stelde in juni 2024 de gewijzigde programmering van De Singels Skoatterwâld fase 3 vast, waarmee we meer betaalbare (huur)woningen toevoegen aan het plan.

In de prestatieafspraken Jaarschijf 2025 is vastgelegd dat Gemeente Heerenveen samen met woningcorporaties, huurdersorganisaties en welzijnsorganisaties in tenminste één wijk of dorp in de gemeente in een pilotvorm gaat samenwerken om de leefbaarheid te verbeteren.

De openbare ruimte is van essentieel belang voor het welzijn van onze gemeenschap. Deze moet voor iedereen toegankelijk zijn, zoals vastgelegd in het hoofdlijnenakkoord 2022-2026. De openbare ruimte moet fungeren als ontmoetingsplek voor de inwoners van de gemeente. De beleving van de gebruikers wordt sterk beïnvloed door de inrichting, de aanwezige voorzieningen en de functionaliteit hiervan. De openbare ruimte draagt daardoor bij aan het sociaal-maatschappelijke en economische welzijn van de gemeente. Ook de staat van het beheer van de kapitaalgoederen, zoals wegen, groenvoorzieningen, speeltoestellen en bruggen, speelt een belangrijke rol in de gebruikerservaring. Het gaat hierbij niet alleen om de technische staat (veiligheid en degelijkheid), maar ook om de verzorgingsgraad (netjes en schoon). De gemeente heeft daarnaast wettelijke verplichtingen om ervoor te zorgen dat de openbare ruimte op een veilige manier gebruikt kan worden. Het goed onderhouden van kapitaalgoederen is dus essentieel, zowel om aan de wetgeving te voldoen als om verwaarlozing en kapitaalvernietiging te voorkomen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Dorpen

- Fase 1 van de centrumontwikkeling van Akkrum is afgerond. Dit behelst de herinrichting van het Heechein, Tsjerkebleek en het evenemententerrein.
- Akkrum fase 2 is gestart.
- Het vernieuwde centrum van Jubbega is geopend.
- Twee van de drie parkeervoorzieningen in Aldeboarn zijn aangelegd.

Heerenveen

- Het bestemmingsplan Centrum Oost is vastgesteld en inmiddels onherroepelijk.
- Er zijn afspraken met marktpartijen gemaakt over de herontwikkeling van het ABC-complex.
- Het ontwerp voor het kernwinkelgebied is na een intensief participatieproces vastgesteld. De eerste uitvoeringswerkzaamheden zijn gestart.
- Er zijn met diverse marktpartijen gesprekken gaande en/of contracten gesloten voor de bouw/transformatie naar woningen. In 2024 is de locatie op de hoek Kerkstraat/ Nieuwstraat opgeleverd. En zijn contracten gesloten voor onder andere het Geerts Willigenplein en de ABN-locatie.

Fonds Vitale Kernen

Met de inzet van het Fonds Vitale Kernen hebben we middels bovengenoemde projecten geïnvesteerd in de centra van Akkrum, Aldeboarn, Heerenveen en Jubbega.

Beheer en onderhoud openbare ruimte

- Om een veilige, schone en goed onderhouden openbare ruimte te behouden, is het noodzakelijk dat de gemeentelijke kapitaalgoederen op tijd worden onderhouden en vervangen. We voeren het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit volgens de door de gemeenteraad vastgestelde Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 en bijbehorende beheerplannen. Voor 2024 zijn deze plannen verder uitgewerkt met maatregelen die zijn opgenomen in de begroting. Bij alle plannen zijn vergroening, klimaatadaptatie en biodiversiteit punten van aandacht. In de begroting zijn de voor 2024 geplande maatregelen per beheerthema opgenomen. Een aanzienlijk aantal van deze maatregelen is in 2024 uitgevoerd. Een voorbeeld is de aanpak van de Herenwalsterbrug en het Breedpad. De brug is gerenoveerd, er heeft groot onderhoud plaatsgevonden, de kademuur is vervangen en de straat is opnieuw ingericht met ruimte voor groen en parkeerplaatsen.
- Door verschillende vertragingen - zoals langere voorbereidingstijden, benodigde afstemming en participatie met de omgeving, aanvullende onderzoeken en capaciteitsbeperkingen bij de gemeentelijke organisatie en externe partijen (zoals nutsbedrijven) - zijn sommige maatregelen uitgesteld. Een specifiek voorbeeld is het onderzoek naar de constructieve veiligheid van civieltechnische kunstwerken, waarvoor in 2024 krediet is vrijgemaakt. Het onderzoek naar beweegbare kunstwerken ging eind 2024 van start. Het onderzoek naar vaste kunstwerken begint in 2025.
- In 2024 is de eerste fase opgestart van de baggerwerkzaamheden van watergangen in het bebouwd gebied. Eind vorig jaar is ook gestart met de besteksvoorbereiding van de tweede fase, die in 2025 wordt uitgevoerd.
- Sommige werkzaamheden zijn afhankelijk van andere projecten, zoals de centrumontwikkeling van Heerenveen. Dit leidde tot verschuivingen in de planning en tot uitstel van de afronding van bepaalde maatregelen en het doorschuiven van enkele werkzaamheden naar 2025.
- Het huidige speelterrein aan de Klepelslag is komen te vervallen en is biodivers ingericht. Voor het terrein aan de Kerkelaan in Katlijk is vervolgens samen met bewoners een plan opgesteld waarna het terrein is ingericht als avontuurlijk speelterrein met aandacht voor biodiversiteit en klimaatadaptatie.
- Diverse speeltoestellen zijn vervangen en/of gerepareerd aan de hand van jaarlijkse keuringsrapporten.
- Om bijplaatsingen en dumpingen bij ondergrondse containers te beteugelen hebben we een aanvalsplan ontwikkeld. Belangrijke onderdelen zijn het zo snel mogelijk opruimen van bijplaatsingen en dumpingen, verbeterde informatie voor gebruikers en het betrekken van woningcorporaties bij de problematiek. Bij verzamelcontainers op anonieme locaties is in sommige gevallen een schijnwerper met bewegingsmelder geplaatst, of is de verzamelcontainer verplaatst naar een zichtlocatie.
- Onder het programma Schoon Belonen Heerenveen zijn we met ruim veertig non-profitorganisaties opnieuw een tweejarige overeenkomst aangegaan. Deze

deelnemers hebben gezamenlijk ruim negentig gebieden geadopteerd waar zij tegen een vergoeding minimaal eens per maand het zwerfvuil opruimen.

Voorbeeldfunctie in duurzaamheid

Om in 2050 klimaatneutraal te zijn, streven we bij alles wat we doen naar duurzaamheid en circulariteit. Circulariteit is een belangrijk speerpunt dat leidt naar een samenleving zonder verspilling. In het belang van een leefbare toekomst voor iedereen, willen we dat afvalstoffen weer als grondstof worden ingezet. Om een klimaatneutrale gemeente te worden, gaan we op zoek naar nieuwe, schonere vormen van energieproductie en energiegebruik.

Omdat we als overheid een voorbeeldfunctie hebben bij de duurzame inrichting van onze fysieke leefruimte, integreren we de thema's energie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit in alle aspecten van onze beleidsvoering. Zo houden we de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van onze leefomgeving in balans. We willen onze gemeentelijke gebouwen verduurzamen en stimuleren huiseigenaren en verhuurders om dit met hun eigen panden ook te doen.

Wat hebben we bereikt?

We hebben onze inspanningen vanuit de drie duurzame programma's - Energie van morgen, Circulaire samenleving en Landschap in balans - meer gezamenlijk afgestemd en vormgegeven. Dit sluit beter aan bij het begrip duurzaamheid vanuit inwoners en ondernemers.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

We hebben als gemeente vele ambities op het gebied van duurzaamheid. We werkten hieraan in drie programma's: Energie van morgen, Circulaire samenleving en Landschap in balans. Deze programma's hebben ieder hun eigen projecten en dragen integraal bij aan onze duurzame ambities. We werkten dit jaar nog vaker samen aan projecten en combineerden onze expertises, bijvoorbeeld bij de aanpak van de IKC's Ekke de Haan en het Kompas.

Er is een intern traject gaande om duurzaam werken te integreren in de organisatie en met de campagne Eén voor één groener inspireren we inwoners en ondernemers met voorbeelden, tips en kennis vanuit de programma's. Bij de verantwoording op de programma's leest u alle specifieke resultaten en inspanningen per programma. Hieronder leest u de integrale inspanningen op het gebied van duurzaamheid.

Communicatiestrategie Eén voor één groener

- Communicatie is een belangrijk middel om de transities in beweging te brengen en te houden binnen de gemeente. Hiervoor gebruiken we al jaren de communicatiestrategie Heerenveen Eén voor één Groener. Om de gezamenlijkheid en de gemeenschap sterker naar voren te laten komen, hebben we deze communicatiestrategie in 2024 vernieuwd. De website en andere communicatiemiddelen zijn opgefrist met een nieuw jasje. Eén voor één groener dient als een kapstok voor alle mooie projecten, inspirerende verhalen en waardevolle tips op het gebied van duurzaamheid. Het verhaal dat we willen uitdragen, draait om meer dan kleine stappen zetten en één voor één onze gemeente groener maken. Het gaat om het domino-effect: het ambassadeurschap dat iemand er één is die voor duurzaamheid gaat. De campagne en communicatie

moeten inspireren, drempels verlagen en bijdragen aan het gevoel dat we het samen doen. Hoeveel (of welke) stappen je zet, maakt niet uit: jij bent er één voor duurzaamheid. We doen het samen: we zijn een community die stuk voor stuk, één voor één, het verschil maakt. Zo zetten we stappen vooruit.

Nationale Klimaatweek

- De Eén voor één groener campagne kreeg een boost in de Nationale klimaatweek van 11 tot en met 17 november. Op maandag 11 november ging de vernieuwde website (eenvooreengroener.nl) online met informatie over duurzaamheidsprojecten, subsidies en inspiratie voor en door buurtgenoten. Een mooi moment om - zowel online als offline - over te communiceren. Gedurende de Klimaatweek plaatsten we interne en externe berichten en vonden er acties en events plaats, zoals het inloopspreekuur met een energiecoach, het gratis afhalen van biobakjes, een wandeling met een warmtebeeldcamera, het aanbieden van een klimaatstoel aan de raad, aandacht voor vergroening van de K.R. Poststraat en een aankondiging voor het vervolg van de witgoedwissel. Op donderdag 14 november is tijdens een interne 'inspiratielunch duurzaamheid' aandacht besteed aan de campagne en de nieuwe website.

Traject duurzaam werken

- We stimuleerden onze inwoners en bedrijven om één voor één groener te worden, maar we zouden er zelf ook één moeten zijn. Duurzaamheid moet standaard een onderdeel zijn van al onze projecten, processen en ons beleid, maar is dit nog niet op dit moment. De plannen voor ons eigen gemeentehuis zijn minder duurzaam dan mogelijk, en er is vanwege de bezuinigingen nog geen investeringsgeld toegekend aan de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. De voorbeeldfunctie vanuit de gemeente naar inwoners en ondernemers toe is daarmee nog onvoldoende.

De gemeenteraad hecht sterk aan duurzaamheid en heeft in 2023 gevraagd aan onze organisatie middels een motie duurzaamheid om dit integraal op te nemen in alle raadsvoorstellen.

Dit vertaalden we in 2024 via een intern traject 'Duurzaam Werken'. We gaan alle medewerkers mee laten denken over hoe we van duurzaam werken de nieuwe standaard kunnen maken. We zijn in 2024 een proces gestart om via verschillende gesprekken en sessies te werken aan een routekaart per thema, om zo concreet vorm te geven aan duurzaam werken en aan het behalen van al onze duurzaamheidsambities. Adviesbureau Sweco helpt ons bij het opstellen van deze routekaarten.

Gesprekken evenementenorganisatoren over duurzaamheid

- Vanuit de verkenning voor een nieuw evenementenbeleid hebben we twee avonden georganiseerd met evenementenorganisatoren. Hier was ook een gesprekstafel over het thema duurzaamheid. Er is onder andere gesproken over afvalscheiding bij evenementen, de (on)mogelijkheden van de alternatieven voor wegwerpbekers, duurzaam energiegebruik en duurzame energieopwek en -opslag. Ook ontstond er een idee voor een deelplatform tussen evenementen. Als vervolg hierop was er op 3 april een event academy georganiseerd over duurzaamheid. Daarnaast worden de kansen voor een deelplatform verder onderzocht.

Workshop en informatiestand bij de wijken- en dorpendag 2024

- Op de wijken- en dorpendag 2024 zijn honderd genodigden geïnformeerd en geïnspireerd op het gebied van duurzaamheid. Bezoekers konden wasbare luiers bekijken, een aanrechtbakje, ja/nee-brievenbussticker of bloemenzaadjes in ontvangst nemen, in gesprek gaan met een energiecoach of deelnemen aan een workshop met kennisquiz over afvalscheiding. Bij de workshop zijn ook voorbeelden gedeeld van wat je kunt doen om een circulaire wijk te worden. Lokale partijen vertelden over wat ze zelf al doen op dit vlak, denk aan deelauto's, repaircafé en kledinguitruil.

Integrale Kindcentra duurzaam verbouwd

- IKC Ekke de Haan en IKC Het Kompas zijn gerenoveerd en worden begin 2025 opgeleverd. Duurzaamheid was vanaf het begin onderdeel van deze projecten. Dit uit zich in circulair bouwen, energiebesparing en groene schoolpleinen. Circulair bouwen is zichtbaar in de gebruikte materialen, zoals biobased gevelbekleding en biobased isolatiemateriaal. Ook is bij de afwerking van wand- en vloerbekleding hergebruikt materiaal toegepast, is het casco blijven staan en is het plein ingericht met circulaire speeltoestellen.

Circulaire uitgifte bedrijventerreinen Haskerveen en KNO

- Inmiddels zijn nagenoeg alle beschikbare kavels op Haskerveen vergeven. De circulaire uitvraag heeft bijgedragen aan ons doel voor de realisatie van circulaire bedrijventerreinen. Alle inschrijvers moesten tenminste één maatregel treffen op het gebied van klimaatadaptatie (geschiktheidseis). Daarnaast konden inschrijvers bonuspunten verdienen als ze een relatie hebben met circulaire kunststoffen, hun locatie circulair bouwen, circulariteit in hun bedrijfsvoering doorvoeren of samenwerken op het gebied van duurzaamheid en energie.
- Op bedrijventerrein Haskerveen wordt met Omrin gewerkt aan de realisatie van het circulair ambachtscentrum.
- Aan de selectie- en beoordelingscriteria voor het nog uit te geven bedrijventerrein Klaverblad Noordoost wordt nog gewerkt. Als gevolg van personeelskrapte en de complexiteit van de beperkte stroomvoorziening is dit ingewikkeld en kost dit veel meer tijd. Hier ligt al een BREEAM verplichting vanuit het beeldkwaliteitsplan. In 2025/2026 start het proces van circulaire uitgifte.

Energietransitie

De inspanningen en resultaten van de energie transitie hebben we beschreven op twee andere plaatsen in dit document:

- Hierboven onder de duurzame noemer, als integraal onderdeel van duurzaamheid.
- Onder het programma Energie van morgen.

Circulaire transitie

De inspanningen en resultaten van de circulaire transitie hebben we beschreven op twee andere plaatsen in dit document:

- Hierboven onder de duurzame noemer, als integraal onderdeel van duurzaamheid.
- Onder het programma Toonaangevend in een circulaire samenleving.

De Bofkontjesregeling is in 2024 genomineerd voor de Duurzame Dertig, een verkiezing van dertig innovatieve en vooruitstrevende projecten en ondernemingen in Drenthe, Fryslân of Groningen die bijdragen aan een duurzame toekomst. Deze nominatie leidde tot een derde plek in de categorie Mens & Maatschappij, waarbij de jury onze

subsidieregeling voor wasbare luiers roemde vanwege de voorbeeldfunctie voor alle andere gemeenten.

Wederom een groot compliment aan onze inwoners: ondanks dat de hoeveelheid ingezameld restafval in alle Friese gemeenten inclusief gemeente Heerenveen in 2024 een stijging liet zien, zijn we er in de gemeente Heerenveen wederom in geslaagd koploper in Fryslân te blijven en ook ruim onder het VANG-cijfer te blijven van 100 kilo per inwoner te verbranden afval per jaar. Ons VANG-cijfer bedroeg in 2024 91 kilo. De doelstelling van 30 kilo per inwoner te verbranden afval in 2025 wordt landelijk vervangen door een recyclingpercentage. Een goede ontwikkeling, omdat hiermee de focus verschuift van kwantiteit naar kwaliteit van recyclebare grondstoffen.

Samenwerken aan een klimaatbestendige leefomgeving

Ook onze inwoners en ondernemers bepalen de kwaliteit van de omgeving. We willen met hen in gesprek over thema's als biodiversiteit, vergroening, een robuuste ecologische structuur en het behoud van de kwaliteit van het landschap. We willen ze ook inspireren om - waar mogelijk - zelf een bijdrage te leveren aan deze thema's. Het doel is dat we samen een duurzame leefomgeving creëren waarin ecosystemen veerkrachtiger worden en de soortenrijkdom toeneemt, in een ruimtelijk landschap waar plek is voor brede welvaart.

We hebben onze inwoners en ondernemers ook nodig bij het nemen van klimaatmaatregelen, zodat we voorbereid zijn op extremer weer zoals lange periodes van droogte, hittestress en clusterbuien. Of het nu gaat om het plaatsen van zonnepanelen of het verwijderen van tegels om ruimte te maken voor groen: iedereen kan meedoen, want alle beetjes helpen.

Wat hebben we bereikt?

Voor de uitvoering van dit thema verwijzen wij naar het programma Landschap in balans.

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

De inspanningen die zijn gedaan in het kader van klimaatadaptatie en biodiversiteit zijn opgenomen in de tekst van het programma Landschap in balans.

Openbare orde en veiligheid

Met het budget voor openbare orde en veiligheid willen we dat onze inwoners, bezoekers en ondernemers zich veilig blijven voelen binnen de gemeente en in de eigen wijk. Door de keuze voor scenario 1, met betrekking tot het integrale veiligheidsplan 2023-2026, lukt het echter niet om adequaat aan de gestelde ambities uit het vastgestelde plan te werken. Wel kunnen we de succesvolle aanpakken uit de afgelopen jaren continueren en hoeven we geen stap terug te doen.

Wat hebben we bereikt?

We creëerden intern bewustwording op de aanpak van ondermijning en hebben ingezet op controles. We hebben stappen gezet naar een veiliger uitgaansgebied in Heerenveen. De aanpak op radicalisering is geïmplementeerd. De bestuurlijke instrumenten zijn met succes ingezet in casuïstiek. En we werkten samen met de veiligheidspartners aan de veiligheid rondom het betaald voetbal.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- Intern maakten we de collega's van de gemeente Heerenveen meer bewust over de gevaren van ondermijning. Dit hebben we gedaan door bewustwordingssessie en door het delen van informatie over de aanpak van ondermijning.
- Er zijn controles uitgevoerd in het kader van ondermijning. Dit betreft een integrale controle met externe partners zoals de Douane, Arbeidsinspectie en NVWA bij een pizzeriaketen verspreid over meerdere gemeenten in Noord-Nederland. Ook is er in samenwerking met twee scholen een kluisjescontrole uitgevoerd.
- Voor een veilig horecagebied in Heerenveen hebben we op 2 december 2024 gezamenlijk het horecaconvenant ondertekend. Samen met onze horecaondernemers en belangrijkste veiligheidspartners zetten we stappen om ons uitgaansgebied veiliger te maken. Daarnaast is er een preventie- en handhavingsplan voor alcohol vastgesteld, inclusief bijbehorende beleidsregel voor het handhavingsarrangement in de horeca en bijzondere wetten.
- We hebben een casustafel en weegtafel voor radicalisering ingericht. Hierbij is er vanuit team Veiligheid een interne koppeling gelegd naar het team van Zorg en Veiligheid. Er zijn drie medewerkers aangewezen als aandachtsfunctionaris radicalisering.
- In diverse casuïstiek zijn in 2024 bestuurlijke instrumenten ingezet. Denk aan het opleggen van gebiedsverboden en het sluiten van panden in het kader van de Opiumwet.
- Voor een goede samenwerking en om uitwisseling van gegevens mogelijk te maken, is het convenant PGA-voetbal (persoonsgerichte aanpak) ondertekend door de driehoekspartners. Dit zijn de politie, het Openbaar Ministerie en de gemeente Heerenveen.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

		Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten					
1.2	Openbare orde en veiligheid	-479	-533	-533	-
2.1	Verkeer en vervoer	-9.587	-9.296	-8.766	530
2.2	Parkeren	-1.194	-1.238	-1.182	56
2.3	Recreatieve havens	-10	-11	-17	-6
2.4	Economische havens en waterwegen	-2.223	-782	-581	201
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-12.219	-7.391	-10.651	-3.259
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-5	-4	-1	3
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.654	-6.338	-6.231	107
6.3	Inkomensregelingen	-863	-804	-615	189
7.2	Riolering	-6.050	-5.867	-6.737	-870
7.3	Afval	-6.680	-6.217	-6.318	-101
7.4	Milieubeheer	-1.926	-3.154	-2.786	368
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-486	-485	-441	44
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.231	-1.850	-1.762	88
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-9.722	-7.705	-8.324	-619
8.3	Wonen en bouwen	-3.999	-5.387	-4.773	614
Totaal Lasten		-63.328	-57.063	-59.719	-2.656
Baten					
2.1	Verkeer en vervoer	203	512	590	79
2.2	Parkeren	2	2	1	-
2.3	Recreatieve havens	9	9	18	9
2.4	Economische havens en waterwegen	923	316	499	183
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	13.119	9.401	13.034	3.633
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1	1	-	-1
3.4	Economische promotie	55	55	51	-4
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	15	47	65	18
7.2	Riolering	7.763	7.763	8.115	352
7.3	Afval	7.780	7.195	7.194	-1
7.4	Milieubeheer	-	952	648	-304
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	291	404	448	44
8.1	Ruimte en leefomgeving	61	83	212	128
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	10.012	7.594	6.454	-1.140
8.3	Wonen en bouwen	1.837	2.754	2.109	-645

Totaal Baten	42.070	37.087	39.440	2.353
Saldo van baten en lasten	-21.258	-19.976	-20.279	-303
Toevoegingen reserve	-1.279	-4.808	-4.549	258
Onttrekking reserve	1.667	4.002	4.002	
Resultaat	-20.870	-20.782	-20.826	-44

Toelichting afwijkingen

2.1 Verkeer en vervoer (lagere lasten € 530.000; hogere baten € 79.000)

- De lagere lasten in het kader van verkeer en vervoer ten opzichte van de begroting komen vooral (€ 382.000) door de lagere kosten voor energie van de openbare verlichting. Dit komt mede doordat wij goedkoop in hebben kunnen kopen bij de OVEF en daarnaast was het budget nog gebaseerd op de stijgende prijzen door de oorlog in Oekraïne. Daarentegen waren de onderhoudskosten voor de openbare verlichting wel € 65.000 hoger dan begroot, doordat er meer werkzaamheden moesten worden uitgevoerd.
- De kosten voor het reguliere onderhoud aan de wegen zijn lager uitgevallen dan begroot. De reguliere werkzaamheden zijn uitgevoerd en er hebben geen bijzonderheden plaatsgevonden, waardoor een deel (€ 33.000) van het toegekende budget niet is benut.
- In het kader van het GVVP (Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan) een stelpost kapitaallasten opgenomen. Deze stelpost van € 50.000 is niet meer nodig. Daarnaast zijn de uitvoeringskosten in het kader van het GVVP lager, doordat er minder incidentele onderzoeken zijn uitgevoerd.
- De hogere baten op dit taakveld ten opzichte van de begroting worden vooral veroorzaakt doordat er meer vergoedingen vanuit de nutsbedrijven zijn ontvangen voor het leggen van kabels en leidingen. Zij betalen een vergoeding voor het straatwerk dat door het graven beschadigd wordt. Hiervoor worden in de toekomst nog wel extra werkzaamheden uitgevoerd.

2.2 Parkeren (lagere lasten € 56.000)

In de begrote kosten voor de Geert Willigengarage is ook een bedrag opgenomen voor de handhaving. Dit bedrag is hier niet verantwoord, maar is meegenomen in het totale contract voor handhaving.

2.4 Economische havens en waterwegen (lagere lasten € 201.000; hogere baten € 183.000)

In 2023 was een aantal investeringen geraamd in oevers en damwanden. Door het uitvoeren van meer onderzoek mede naar de milieueffecten en beperkte menskracht is dat niet gelukt. De investeringen zijn inmiddels bijna allemaal in voorbereiding of al in uitvoering. Hierdoor is € 24.000 aan geraamde kapitaallasten niet ingezet. Daarnaast zijn bij het onderhoud voor de waterpartijen en watergangen ook geplande werkzaamheden voor het baggeren opgenomen. Dat baggerwerk is niet volledig uitgevoerd. Een deel hiervan is overgeheveld, maar een deel van € 140.000 ook niet. De hogere inkomsten van € 183.000 betreffen een hogere bijdrage van het Wetterskip voor het baggeren van watergangen en waterpartijen waarmee beperkt rekening was gehouden in de begroting.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (hogere lasten € 3.259.000; hogere baten € 3.633.000)

De hogere baten en ook een deel van de hogere lasten komen voort uit de grondexploitatie bedrijventerreinen. Deze worden toegelicht in de paragraaf grondexploitatie.

Een andere overschrijding van € 149.000 op de begrote lasten komt doordat de gerealiseerde kosten voor de anterieure overeenkomsten hoger zijn. Dit heeft de maken met langer lopende trajecten dan verwacht.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (lagere lasten € 107.000)

Voor het wijkbeheer onderhoud groen zijn minder uitgaven gedaan dan begroot, doordat er minder inzet vanuit derden nodig was. Daarentegen zijn er wel meer kosten gerealiseerd dan begroot voor het onderzoek naar de groenstructuur.

Voor het onderhoud van de speeltoestellen zijn de kosten voor vervanging hoger doordat er meer toestellen zijn vervangen dan waar daar budget voor was. Een deel van deze hogere kosten kan worden gedekt uit al geraamde kapitaallasten van investeringen die nog niet gereed zijn.

6.3 Inkomensregelingen (lagere lasten € 189.000)

Er zijn minder aanvragen geweest voor het kwijtschelden van de afvalstoffen- en rioolheffing. Dit ondanks een doorgevoerde bijstelling bij de Najaarsrapportage 2024. Een deel van de mensen die bij ons bekend zijn hebben automatisch deze kwijtschelding ontvangen. Voor het overige deel konden aanvragen worden ingediend. Totaal is er voor een bedrag van € 615.000 kwijtgescholden.

7.2 Riolering (hogere lasten € 870.000; hogere baten € 352.000)

De hogere gerealiseerde baten op heffingen komt doordat het waterverbruik hoger is geweest en daarnaast het aantal bedrijven en huishoudingen (aansluitingen) is gestegen. De hogere gerealiseerde lasten zijn voor € 1,2 miljoen het gevolg van een hogere dotatie aan de voorziening dan begroot. Dit komt doordat de kosten lager en de inkomsten hoger zijn uitgevallen dan geraamd. De lagere kosten zijn het gevolg van de krappe personeelsbezetting en diverse onderzoeken en het straatvegen dat deels niet uitgevoerd kon worden. Daarnaast waren er minder verzoeken voor kwijtschelding en is het budget voor waterbodemsanering volledig niet benut, doordat de focus vooral gericht was op het baggeren van stedelijk water. Tevens is het tarief voor elektriciteit lager, waardoor ook dat gehele budget niet noodzakelijk was.

7.3 Afval (hogere lasten € 101.000)

De hogere lasten voor afval worden voornamelijk veroorzaakt doordat de kosten voor de verwerking van afval hoger zijn uitgevallen als gevolg van een iets hoger aanbod. Dit geldt eveneens voor het aanbod op de milieustraat.

7.4 Milieubeheer (lagere lasten € 368.000; lagere baten € 304.000)

In dit taakveld zitten de baten en lasten van de specifieke uitkering Aanpak Energiearmoede. Het doel is om huishoudens in een kwetsbare positie te ondersteunen bij het verlagen van de energierekening via de witgoedwissel en het nemen van energiebesparende en/of isolerende maatregelen. De witgoedwissel is dit jaar veelvuldig benut. Van de energiebesparende en/of isolerende maatregelen is in 2024 beperkt gebruik gemaakt. Dat zorgt voornamelijk voor de lagere lasten. Ook de lagere baten

komen hierdoor, want voor de aanpak van energiearmoede ontvangen we SPUK gelden. Het bedrag dat nog niet benut is, wordt volgend jaar ingezet.

8.1 Ruimte en leefomgeving (lagere lasten € 88.000; hogere baten € 128.000)

De hogere baten komen door hogere opbrengsten op de grondbank (€ 38.000). Daarnaast zijn er opbrengsten ontvangen in het kader van anterieure overeenkomsten die niet geraamd waren.

De lasten zijn lager dan begroot doordat er minder kosten zijn gemaakt in het kader van de veenweideproblematiek (€ 52.000) en de projectorganisatie Lelylijn (€ 13.000). Daarnaast reserveren wij elk jaar een budget voor planschadeverzoeken. Dat budget is ook dit jaar beperkt benut.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (hogere lasten € 619.000; lagere baten € 1.140.000)

De hogere lasten en lagere komen voornamelijk voort uit de grondexploitaties woningbouw. Deze worden toegelicht in de paragraaf grondexploitaties.

8.3 Wonen en bouwen (lagere lasten € 620.000; lagere baten € 645.000)

- Vanuit het Rijk hebben wij een Specifieke Uitkering ontvangen in het kader van de CDOKE (Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid). Deze SPUK valt deels in het taakveld Wonen en Bouwen. De huidige middelen mogen wij verspreid over een aantal jaren besteden. In 2024 zijn de uitgaven op dit taakveld € 258.000 geweest, terwijl er € 745.000 begroot was. Doordat we uitgaven van hogere verwachte uitgaven zijn ook de baten voor hetzelfde bedrag hoger geraamd, dan we werkelijk kunnen toerekenen. Het nog niet bestede deel van de CDOKE-gelden wordt de komende jaren ingezet.
- Naast de SPUK-uitkering CDOKE is er op dit taakveld ook nog de SPUK lokale isolatie aanpak verantwoord. Daarvoor hadden we in 2024 € 322.000 aan uitgaven begroot, terwijl de werkelijke kosten € 25.000 zijn geweest. Dit heeft dus ook effect op de toe te rekenen inkomsten. Het restant van deze SPUK uitkering kunnen we het komende jaar inzetten.
- Voor het programma 'Een thuis voor iedereen' zijn onderzoeken gedaan in het kader van de doelen van dit programma. Hiervoor zijn werkzaamheden door externen uitgevoerd. Deze kosten konden worden gedekt uit het programmabudget. Bij de Decemberbrief is een verzoek tot overheveling gedaan, waardoor het budget is verlaagd. Bij de beoordeling van de overhevelingen bij het opstellen van de jaarrekening is gekeken naar de werkelijke uitgaven en is werkelijk alleen dat deel overgeheveld dat niet benut was. Hierdoor ontstaat nu wel een verschil van € 95.000 en opzichte van de begroting.
- Daarnaast zit in dit taakveld ook het verwerken van de aanvragen omgevingsvergunningen. de kosten hiervoor zijn € 35.000 hoger en de inkomsten € 134.000 hoger. Dit komt beide door meer aanvragen.

Middelen, Mensen en Bestuur

Us minsken en middels

Input vanuit de raadsagenda

- Dienstverlening van de gemeente

Input vanuit het hoofdlijnenakkoord

- Programma's, prioriteiten en portemonnee

Hieronder valt het volgende thema:

- Financiën en organisatie

Een betrouwbare overheid naast betrokken inwoners

Als gemeente voelen we ons betrokken bij de vraagstukken in de samenleving. We staan daarom naast onze inwoners en ondernemers en werken vanuit hun verwachtingen en behoeftes. We willen naar hen luisteren, als overheid toegankelijk en betrouwbaar zijn, onze afspraken nakomen en oog hebben voor de menselijke maat. We informeren onze inwoners en ondernemers actief en in begrijpelijke taal over wat we doen en waarom we dat doen en we zorgen dat we toegankelijk en laagdrempelig zijn.

Om dit waar te maken, willen we zowel onze dienstverlening als onze bedrijfsvoering versterken. De bedrijfsvoeringsmiddelen zijn nu niet voldoende om de dienstverlening mogelijk te maken zoals we die voor ogen hebben.

Betrouwbare dienstverlening

We willen dat onze dienstverlening betrouwbaar, eenvoudig en toegankelijk is, zowel digitaal als fysiek. Onze inwoners en ondernemers moeten zich goed geholpen voelen, onafhankelijk van de gevraagde dienst en van de zelfredzaamheid van de aanvrager.

Wat hebben we bereikt?

Ondanks het terugschakelen in ambitie hebben we mooie stappen gezet bij de verbetering van onze dienstverlening. Deze inspanningen sluiten aan bij de eerder aangedragen kernwaarden voor de nieuwe dienstverleningsvisie, die ook de overkoepelende uitgangspunten zijn van het programma Dienstverlenende overheid: vraaggericht, procesgericht, digitaal en participierend. Voor meer informatie verwijzen wij naar de teksten bij het programma Dienstverlenende overheid.

- We hebben de piek van het aantal aangevraagde reisdocumenten zo kunnen opvangen, dat onze inwoners geen verschil in dienstverlening hebben gemerkt.
- We hebben de publieke dienstverlening meer in lijn gebracht met de wens van de samenleving.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Opvangen piek reisdocumenten Burgerzaken

- In 2024 kreeg het team Burgerzaken te maken met een verdubbeling van het aantal aanvragen voor reisdocumenten door veranderde wetgeving. Ondanks deze uitdaging slaagde het team erin om wachttijden te voorkomen, in tegenstelling tot veel andere gemeenten. Inwoners werden tijdig geïnformeerd over verlopende documenten, zodat zij op tijd hun aanvragen konden indienen. Hierdoor bleef de dienstverlening soepel en de werkdruk beheersbaar.
- Het goed opvangen van de piek werd veroorzaakt door vroegtijdige voorbereiding en het nemen van maatregelen. Het team stelde een flexibele schil van medewerkers in, zodat de capaciteit snel kon worden aangepast aan de toename van aanvragen. Door deze aanpak bleef de werkdruk onder controle en werd de kwaliteit van de dienstverlening gewaarborgd.

Uitbreiding openingstijden Burgerzaken

- In juli voerde het team een pilot uit met extra openingstijd op donderdagavond. Dit was bedoeld om beter in te spelen op de wensen van inwoners en de dienstverlening te verbeteren. Veel inwoners maakten gebruik van de extra avondopening en waren tevreden over de geboden flexibiliteit. We hebben daarom besloten om maandelijks een avondopenstelling te organiseren. Bij piekmomenten zijn we op meer avonden open.

- Tijdens de pilotperiode zijn we vier keer op een donderdagavond open gegaan. Dit hebben we goed voorbereid, met aandacht voor zowel de wensen van de inwoners als de impact op de organisatie. Door deze aanpak kon het team de werkdruk goed verdelen, terwijl de kwaliteit van de dienstverlening behouden bleef. Dit zorgde voor tevreden inwoners en een efficiënte werkomgeving voor het team.

Samen maken we de samenleving

Door transparant te zijn en op basis van gelijkwaardigheid met inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners op te trekken in allerlei lokale ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken, brengen we inwoner en gemeente dicht bij elkaar. We hebben elkaar en ieders inbreng hard nodig in deze uitdagende tijd. Die inbreng kan op allerlei manieren: agenderend, door het geven van een mening of met een inbreng tijdens een bijeenkomst. Afhankelijk van de opgave bepalen we als lokale overheid onze rol. Die kan regisserend, verbindend of faciliterend zijn.

Wat hebben we bereikt?

Inwoners kregen de ruimte om mee te denken bij participatieprocessen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- In 2024 voerden we verschillende initiatieven en projecten uit om de betrokkenheid van onze inwoners te vergroten en hen actief deel te laten nemen aan de ontwikkeling van onze gemeenschap.
- De onderwijshuisvesting is hiervan een voorbeeld. Op verschillende momenten in het proces konden belanghebbenden aandachtspunten inbrengen over de locatie, het gebouw, parkeren en verkeer. Deze aandachtspunten zijn meegenomen in het voorlopig en definitief ontwerp. Wanneer de ingebrachte ideeën onmogelijk waren, gingen projectleiders hierover zo veel mogelijk met de belanghebbenden in gesprek. Ook toen het ging om de toekomst van ziekenhuiszorg in onze gemeente, waarbij de invloed beperkt is, kregen inwoners de gelegenheid om hun stem te laten horen.
- Dat participatie een leerproces is voor zowel de gemeente als de inwoners, bleek in 2024 uit het besluitvormingstraject rondom de mogelijke opvang van asielzoekers. Voor dit traject is een uitgebreid participatieproces uitgewerkt. In een vroeg stadium, nog vóór er een collegevoorstel lag, zijn we met inwoners in gesprek gegaan.
- We kregen zowel positieve feedback als kritische opmerkingen. Deze feedback nemen we mee in de verdere verbetering van onze participatietrajecten in de komende jaren.

Bestuurlijke ruimte voor inbreng samenleving

Ook wat betreft ons bestuur willen we dat inwoners zich meer gehoord en gezien voelen. Bij bestuurlijke vraagstukken geven we in het afwegingsproces van het college en de raad ruimte aan de ideeën en opvattingen van onze inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden.

Wat hebben we bereikt?

We maakten een start om te komen tot meer duidelijkheid over participatie bij relevante ontwikkelingen.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- Een van de onderdelen die via het programma Dienstverlenende overheid is opgepakt, is het maken van een werkbaar kader voor participatieprocessen dat de organisatie erbij kan pakken als een onderwerp hierom vraagt. Hiermee is een eerste start gemaakt. Ditzelfde geldt voor het organiseren van een overzicht van lopende participatieprocessen, zodat inwoners weten wat er speelt en welke inbreng zij kunnen geven.

Investeren in organisatie en medewerkers

Wat de interne bedrijfsvoering betreft, willen we een grotere samenhang in het werk, over de volle breedte van de organisatie. Om hier handen en voeten aan te geven, is het programmatisch werken ontwikkeld. We zetten hiermee in op nieuwe samenwerkingsvormen die passen bij de opgaven waar we voor staan. Zo denken we sneller en efficiënter te kunnen anticiperen op veranderingen in de maatschappij. Dit is belangrijk en noodzakelijk, want de ontwikkelingen gaan snel en de maatschappelijke opgaven worden complexer. Wat hierbij helpt is enerzijds focus en prioritering van de opgaven door het bestuur, en anderzijds tijd en ruimte voor de ontwikkeling van onze medewerkers. Ook willen hierbij ook investeren in het binden en boeien van onze medewerkers. Dit is in deze krappe arbeidsmarkt extra belangrijk.

Wat hebben we bereikt?

We hebben stappen gezet om een aantrekkelijke werkgever te zijn en te blijven en ervoor te zorgen dat de juiste medewerker op de juiste plek zit. We werkten aan een nieuwe organisatiestructuur, waarin samenwerking en bestuurlijke vernieuwing centraal staan.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

Verdere ontwikkeling en professionalisering van het HR domein

Onze medewerkers zijn ons belangrijkste kapitaal. In de huidige krappe arbeidsmarkt is het extra noodzakelijk en urgent om een aantrekkelijke werkgever te zijn en te blijven. In het afgelopen jaar is in lijn met voorgaande jaren verder ingezet op de versterking en professionalisering van het HR-domein. Dit gebeurde met een kwalitatief en kwantitatief goede HR-dienstverlening met voldoende continuïteit in kennis en ervaring, focus op dat wat de organisatie nodig heeft en ondersteunend aan de organisatieontwikkeling.

Concreet betekent dit:

- Dat we hebben ingezet op het actief aantrekken van nieuwe medewerkers.
- Dat we een goede landing van nieuwe collega's in de organisatie hebben gerealiseerd.
- Dat we vanuit binden en boeien aandacht hadden voor - en focus op - belangrijke en relevante HR thema's.
- Dat we met 'Fit voor de job' aandacht hadden voor de juiste medewerker op de juiste plek.
- Dat we acties hebben ondernomen gericht op vitaliteit, duurzame inzetbaarheid en verzuim.

- Dat we de ondersteuning van gebruikers hebben verbeterd door het verder standaardiseren en digitaliseren van de HR-processen. Dit ook alvast als voorbereiding op een nieuw HR-systeem in 2026.

Organisatieontwikkeling

De organisatieontwikkeling binnen Heerenveen verloopt voorspoedig en volgens planning. Deze verandering wordt grotendeels vormgegeven door onze eigen medewerkers. Dit vraagt van hen om de nodige inspanningen en daarnaast gaat ook de dagelijkse dienstverlening onverminderd door. Het is belangrijk dat hier aandacht voor is en dat we blijvend investeren in ons belangrijkste kapitaal: onze medewerkers.

- We hebben diverse interactieve activiteiten georganiseerd om de onderlinge samenwerking te versterken. Dit leidde tot de nieuwe 'spelregels' voor onze organisatie: de Kr8 van Heerenveen.
- Een groep van dertig medewerkers heeft de nieuwe organisatiestructuur en governance vormgegeven. Hierover was in april besluitvorming. In het najaar is de plaatsings- en werving & selectieprocedure voor de nieuwe concerndirectie afgerond.
- Het al lopende traject Fijn Samen Werken is opgenomen in het traject Een Gouden Plak om te Werken, waarmee we extra ondersteuning bieden aan integraal samenwerken en het versterken van een positieve werkcultuur.
- De betrokkenheid van en samenwerking met de Ondernemingsraad (OR) en het management speelt een belangrijke rol bij de organisatieontwikkeling. Open communicatie en gezamenlijke inspanning staan hierbij centraal.
- In de zomer is het eerste onderzoek naar de werkbeleving uitgevoerd. De resultaten zijn vertaald naar verbeteracties. Volgend jaar vindt opnieuw een onderzoek plaats.

Werkzaamheden uitvoeren binnen de daarvoor beschikbare middelen

De middelen staan onder druk, de bijdragen vanuit het Rijk worden minder en er komen steeds meer taken bij de gemeenten te liggen. Doel is om de uit te voeren taken binnen de beschikbare middelen te realiseren en hierbij beperkt gebruik te maken van de beschikbare reserves.

Wat hebben we bereikt?

In het eerste kwartaal van 2024 ging het project Gezonde Financiële Positie (GFP) van start. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld dat grotendeels in 2024 is uitgevoerd en we in het jaar 2025 vervolgen. In 2024 is een sluitende begroting 2025 vastgesteld door de gemeenteraad. In 2025 ligt de focus op de langere termijn, namelijk een sluitende meerjarenbegroting 2026-2029.

Wat hebben we daarvoor gedaan in 2024

- Het plan om stabiele en gezonde financiën te bereiken is aangepast ten opzichte van de begroting. In het eerste kwartaal van 2024 ging het project Gezonde Financiële Positie (GFP) van start. Dit project fungeert als een monitoringinstrument en biedt weloverwogen keuzemogelijkheden voor financiële aanpassingen, waardoor we flexibel kunnen inspelen op veranderende omstandigheden.
- Vanwege aanhoudende onzekerheden kozen we voor een gefaseerde aanpak. De focus in de Perspectiefnota 2024 lag op het bereiken van een sluitend begrotingssaldo voor 2025, met nadruk op kortetermijnmaatregelen om het risico op het nemen van moeilijk herstelbare beslissingen te minimaliseren. We verwachten meer duidelijkheid vanuit het Rijk in 2025, dus zullen we ons bij de Perspectiefnota 2025 richten op 2026 en daarna.
- Om deze afwegingen mogelijk te maken, hebben we elf deelopdrachten geformuleerd om de benodigde inzichten te verschaffen voor gedegen adviezen aan de gemeenteraad. Deze deelopdrachten omvatten richtinggevende-, budgetmutatie- en optimalisatieaspecten en de uitkomsten hiervan leggen we voor bij de Perspectiefnota 2025.
- De uitkomsten van de deelopdracht indexatie en van de eerste fase deelopdracht SPUK-middelen zijn al voorgelegd bij de Perspectiefnota 2024.

Wat heeft het gekost?

		Bedragen x € 1.000			
		Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten					
0.1	Bestuur	-3.155	-3.518	-3.911	-392
0.2	Burgerzaken	-2.227	-2.285	-2.446	-161
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-2.669	-2.872	-3.186	-314
0.5	Treasury	-17	-539	-532	8
1.2	Openbare orde en veiligheid	-2	-2	-	2
6.3	Inkomensregelingen	-27	-27	-2	26
8.3	Wonen en bouwen	-19	-19	-5	14
Totaal Lasten		-8.117	-9.263	-10.081	-817
Baten					
0.1	Bestuur	-	-	1	1
0.2	Burgerzaken	907	907	1.171	264
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	2.042	2.760	2.833	74
0.5	Treasury	392	985	1.132	147
1.2	Openbare orde en veiligheid	23	23	20	-4
8.3	Wonen en bouwen	3	3	-	-3
Totaal Baten		3.368	4.678	5.157	478
Saldo van baten en lasten		-4.749	-4.585	-4.924	-339
Toevoegingen reserve			-372	-372	
Onttrekking reserve		880	1.039	1.039	
Resultaat		-3.869	-3.918	-4.257	-339

Toelichting afwijkingen

0.1 Bestuur (hogere lasten € 392.000)

In december 2024 is de jaarlijkse actuariële berekening gemaakt voor de pensioen aanspraken van de bestuurders. Op basis hiervan is een bedrag van € 531.000 gestort in de voorziening APPA (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers). Deze storting was niet begroot.

0.2 Burgerzaken (hogere lasten € 161.000; hogere baten € 264.000)

In 2024 kreeg het team Burgerzaken te maken met een verdubbeling van het aantal aanvragen voor reisdocumenten. Om diverse redenen zijn er meer reisdocumenten verstrekt dan begroot. Als gevolg daarvan is de afdracht aan het Rijk € 218.000 hoger dan begroot. Andere kosten vielen per saldo mee. Per saldo vielen de lasten daardoor € 161.000 hoger uit dan begroot.

De ontvangen leges voor reisdocumenten zijn € 233.000 hoger uitgevallen dan begroot. Ook de opbrengsten van de leges voor rijbewijzen is € 36.000 hoger, evenals de

opbrengst van de leges voor naturalisatie (€ 37.000). In beide gevallen komt dit door een groter aantal aanvragen dan begroot.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (hogere lasten € 314.000; hogere baten € 74.000)

De hogere gerealiseerde beheerlasten zijn vooral veroorzaakt door autonome kostenstijgingen. De hogere baten zijn het gevolg van de verkoop van een huurwoning.

0.5 Treasury (hogere baten (€ 147.000)

Ten opzichte van de Najaarsrapportage valt het renteresultaat € 147.000 hoger uit dan verwacht. De oorzaak hiervan is dat er minder is geïnvesteerd dan begroot (door verschillende maatschappelijke ontwikkelingen) en wij daarom meer liquide middelen hadden dan verwacht, waarover meer rente is ontvangen.

Dekkingsmiddelen, overhead, VPB en onvoorzien

In dit onderdeel wordt een toelichting gegeven op de lasten en baten die niet rechtstreeks aan een thema zijn toe te schrijven. Dit betreft de volgende onderdelen:

- Overzicht algemene dekkingsmiddelen
- Overhead
- Vennootschapsbelasting (VPB)
- Onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

Dit overzicht omvat de volgende onderdelen:

- Dividend
- Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is.
- Uitkering gemeentefonds
- Saldo van de financieringsfunctie (treasury)
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Wat heeft het gekost?

		Bedragen x € 1.000			
		Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten					
0.61	OZB woningen	-234	-234	-217	17
0.64	Belastingen overig	-373	-373	-493	-119
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-202	-202	-218	-16
0.8	Overige baten en lasten	-1.294	-669	-132	537
Totaal Lasten		-2.103	-1.478	-1.059	419
Baten					
0.5	Treasury	187	141	120	-21
0.61	OZB woningen	8.272	8.379	8.376	-3
0.62	OZB niet-woningen	8.687	8.720	8.823	104
0.63	Parkeerbelasting	3.590	3.397	3.405	8
0.64	Belastingen overig	200	270	247	-23
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	120.343	125.428	126.621	1.193
0.8	Overige baten en lasten	130	260	246	-13
Totaal Baten		141.409	146.595	147.838	1.244
Saldo van baten en lasten		139.307	145.117	146.779	1.663
Toevoegingen reserve			-169	-169	
Onttrekking reserve					
Resultaat		139.307	144.948	146.611	1.663

Toelichting afwijkingen

0.62 OZB niet-woningen (hogere baten € 104.000)

De inkomsten OZB niet-woningen voor eigenaren en gebruikers zijn respectievelijk € 42.000 en € 62.000 hoger uitgevallen dan begroot. Dit is een marginale afwijking op een totaalbedrag van € 9 miljoen aan onroerendezaakbelasting.

0.64 Belastingen overig (hogere lasten € 119.000)

De hogere lasten worden voornamelijk veroorzaakt door een hogere dotatie van € 112.000 aan de voorziening dubieuze debiteuren.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (hogere baten € 1,2 miljoen)

De hogere baten voor de algemene uitkering wordt grotendeels veroorzaakt door de effecten van de Decembercirculaire die, door de late verschijningdatum, niet in de begroting verwerkt kon worden. De uitkomst van de Decembercirculaire levert een hogere bate op van € 393.000 voor taakmutaties en decentralisatie uitkeringen. Daarnaast heeft een correctie van de maatstaf lage inkomens plaatsgevonden voor de jaren 2023 en 2024 voor een bedrag van € 486.000. Verder krijgen gedurende het jaar de verschillende maatstaven waarop de algemene uitkering berekend wordt een definitieve status. Dit is per saldo een hogere gerealiseerde bate van € 412.000. De grootste post hierin betreft een herstelactie van de maatstaf loonkostensubsidie die in 2023 te laag was meegenomen voor Heerenveen.

0.8 Overige baten en lasten (lagere lasten € 537.000)

Bij het opstellen van de begroting is een bedrag opgenomen voor de toerekening van uren aan de projecten. Dit toerekening heeft in de thema's plaatsgevonden, maar is niet ten laste van deze post gebracht. Per saldo heeft dit een beperkt effect op het resultaat.

Overhead

Overhead omvat alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces. De overhead is geen onderdeel meer van de thema's.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000				
	Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten				
0.4 Overhead	-27.027	-26.555	-26.714	-159
Totaal Lasten	-27.027	-26.555	-26.714	-159
Baten				
0.4 Overhead	159	159	492	333
Totaal Baten	159	159	492	333
Saldo van baten en lasten	-26.868	-26.396	-26.222	174
Toevoegingen reserve		-2.219	-2.219	
Onttrekking reserve	4.627	7.113	7.113	
Resultaat	-22.241	-21.502	-21.328	174

Toelichting afwijkingen

0.4 Overhead (hogere lasten € 159.000; hogere baten € 333.000)

De per saldo hogere gerealiseerde baten is veroorzaakt door:

- Een hogere ontvangen vergoeding van € 0,3 miljoen voor het detacheren van personeel.
- De opbrengst van verkoop van materieel boven de boekwaarde van € 0,13 miljoen.
- Minder dwanginvordering opbrengsten dan begroot, doordat er minder is opgelegd.

De per saldo hogere gerealiseerde lasten wordt vooral veroorzaakt door:

- Per saldo hogere lasten voor bedrijfsvoering voor € 0,1 miljoen hetgeen een saldo is van hogere kosten voor inhuur en lagere kosten voor energie, schoonmaak en onderhoud.

VPB

Op dit taakveld staat de raming van het te betalen bedrag aan vennootschapsbelasting. Vennootschapsbelasting is vooral van toepassing op grondexploitaties.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000				
	Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Vershil
Lasten				
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-264	-603	-443	160
Totaal Lasten	-264	-603	-443	160
Baten				
Totaal Baten				
Saldo van baten en lasten	-264	-603	-443	160
Toevoegingen reserve				
Onttrekking reserve		339	339	
Resultaat	-264	-264	-104	160

Toelichting afwijkingen

0.9 Vennootschapsbelasting (lagere lasten € 160.000)

Door lagere winsten op de grondexploitaties is de verwachte VPB last lager dan begroot.

Onvoorzien

Voor onvoorziene lasten is structureel € 1.000 begroot.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000				
	Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Verschil
Lasten				
0.8 Overige baten en lasten	-1	-1	-	1
Totaal Lasten	-1	-1		1
Baten				
0.8 Overige baten en lasten	-	-	-	-
Totaal Baten				
Saldo van baten en lasten	-1	-1		1
Toevoegingen reserve				
Onttrekking reserve				
Resultaat	-1	-1		1

Paragrafen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Deze paragraaf geeft inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in het BBV.

Deze paragraaf is aangevuld met een aantal relevante financiële kengetallen die een beeld geven van de financiële positie van onze gemeente.

Risico's en weerstandsratio

Algemeen

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om niet begrote, onverwachte en substantiële tegenvallers op te vangen zonder het beleid te veranderen. Een sluitende begroting zonder weerstandscapaciteit betekent dat iedere tegenvaller een probleem oplevert en dwingt tot het nemen van maatregelen. Een buffer is daarom wenselijk. Hoe groot die buffer precies moet zijn is afhankelijk van veel factoren. Het in kaart brengen van risico's is dan ook een belangrijke factor bij de beoordeling van de financiële positie, omdat deze niet (automatisch) tot uitdrukking komen in de begroting- en jaarcijfers.

De resultaten van de risico inventarisatie komen tot uitdrukking in deze paragraaf. In deze paragraaf wordt enerzijds de relatie benoemd tussen weerstandsvermogen, weerstandscapaciteit en risicomanagement, anderzijds wordt de huidige stand van zaken beschreven. De paragraaf bevat volgens het BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) voorschriften ten minste:

1. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
2. een inventarisatie van de risico's;
3. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;
4. een kengetal voor de:
 - netto schuldquote;
 - netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
 - solvabiliteitsratio;
 - grondexploitatie;
 - structurele exploitatieruimte; en
 - belastingcapaciteit.
5. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Achtergrond

De gemeente Heerenveen vindt het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie.

Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is daarnaast het weerstandsvermogen berekend.

Beleid over weerstandscapaciteit en risicomanagement

Nota Risicomanagement en weerstandsvermogen

De nota 'risicomanagement en weerstandsvermogen' is in december 2024 door de Raad vastgesteld. Doel van deze nota is dat de raad het beleidskader voor het risicomanagement en het weerstandsvermogen vaststelt. Deze nota vloeit voort uit de "Financiële verordening gemeente Heerenveen" (cf. artikel 212 gemeentewet) en het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten). De raad is verantwoordelijk voor een begroting die duurzaam en reëel in evenwicht is en een weerstandsvermogen dat van voldoende omvang is. Vanuit deze verantwoordelijkheid stelt de raad het beleid omtrent het risicomanagement en het weerstandsvermogen op en houdt toezicht hierop.

Risicomanagement bij Heerenveen: het beheersen van risico's door op een gestructureerde wijze expliciet risico's te inventariseren, beheersmaatregelen uit te voeren en te evalueren ter vermijding/vermindering van die risico's. Dit alles in een cyclisch proces waarin de inventarisaties voortdurend up-to-date worden gehouden. Doel: integraal risicomanagement: Vanuit de huidige fase waarin we risico's gestructureerd en overzichtelijk op geld zetten aan de hand van vaste methodieken zetten we een volgende stap naar integraal risicomanagement, dat geïntegreerd is in de bedrijfsprocessen en opgenomen is in het DNA van onze organisatie. Met deze werkwijze bepalen we de risico's vanuit de organisatie (in plaats vanuit de onderdelen) en krijgen we een volledig en betrouwbaar beeld van de risico's om daadwerkelijk op te kunnen sturen:

- het leidt tot een betere beheersing van de risico's door vooraf rekening te houden met toekomstige ontwikkelingen en gebeurtenissen die impact kunnen hebben op kosten, tijd en/of kwaliteit.
- Het leidt tot het vergroten van het risicobewustzijn in de gehele gemeentelijke organisatie.

Weerstandscapaciteit

De beschikbare risicobuffer bestaat uit het geheel aan middelen dat beschikbaar is om de risico's in financiële zin af te dekken, de zogenaamde *beschikbare weerstandscapaciteit*. Bij Heerenveen bestaat dit uit de algemene reserve.

De *benodigde weerstandscapaciteit* betreft de optelsom van alle risico's waarvoor geen dekking is gegeven, bijvoorbeeld via een verzekering of in de begroting. Het relateren van de buffer aan de benodigde weerstandscapaciteit levert de ratio weerstandsvermogen op. Deze ratio geeft aan in welke mate we de risico's, indien zij zich op enig moment voordoen, kunnen opvangen.

Risicomanagement:

Er is een aantal factoren van invloed op de hoogte van het weerstandsvermogen. Zo gaan we bij de berekening van de risicosimulatie uit van het vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. Ook de ratio weerstandsvermogen is een factor die van invloed is. Deze is vastgesteld op het waarderingscategorie C (bandbreedte van tussen de 1,0 en de 1,4).

Tenslotte is de vermenigvuldiging van de risico's met de factor 1,2 van invloed op de hoogte van het weerstandsvermogen. De reden daarvan is dat er van te voren niet ingeschatte risico's kunnen optreden ("de zogenaamde zwarte zwanen") en dat er daarnaast altijd een bepaalde mate van onzekerheid bij de inschatting van risico's is.

Nieuw voor de jaarrekening 2024 is dat we naar aanleiding van het in december 2024 vastgestelde beleid de jaarrekening gebruiken om terug te kijken op de risico's die in de begroting zijn opgenomen. Bij de jaarrekening updaten we de grootste risico's, waarna bij de begroting weer een volledige risico inventarisatie volgt.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve. De ratio weerstandsvermogen wordt berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Voor 2024 ziet dat er als volgt uit:

Ratio weerstandsvermogen	Beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve)	60,6	= 2,9
	Benodigde weerstandscapaciteit (totaal van de risico's)	20,9	

Uit bovenstaande volgt een ratio weerstandsvermogen van 2,9. Dit valt binnen categorie A, waarmee we voldoen aan het door de Raad vastgestelde waarderingscategorie C. Bij de begroting 2024 bedroeg de ratio 1,7. Deze hogere ratio wordt met name veroorzaakt door een toename van de weerstandscapaciteit (algemene reserve) van 46 mln. naar 60mln.

Deze ratio wordt aan de hand van de onderstaande tabel beoordeeld.

Ratio	Waardering	Betekenis
> 2	A	Uitstekend
1,4 – 2,0	B	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	C	Voldoende
0,8 – 1,0	D	Matig
0,6 – 0,8	E	Onvoldoende
< 0,6	F	Ruim onvoldoende

Ontwikkeling ratio weerstandsvermogen:

Ratio weerstandsvermogen	rekening 2020	rekening 2021	rekening 2022	rekening 2023	rekening 2024	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027	begroting 2028
Ratio weerstandsvermogen	1,9	2,7	2,6	3,6	2,9	1,7	2,3			

Inventarisatie van de Risico's

Risico's exclusief grondexploitatie

Om de risico's van de gemeente Heerenveen in kaart te brengen, is door de organisatie een risicoprofiel opgesteld. De afgelopen periode zijn nieuwe risico's geïnventariseerd en is het risicoprofiel uit de begroting 2025 geactualiseerd. Voor het kunnen opvangen van

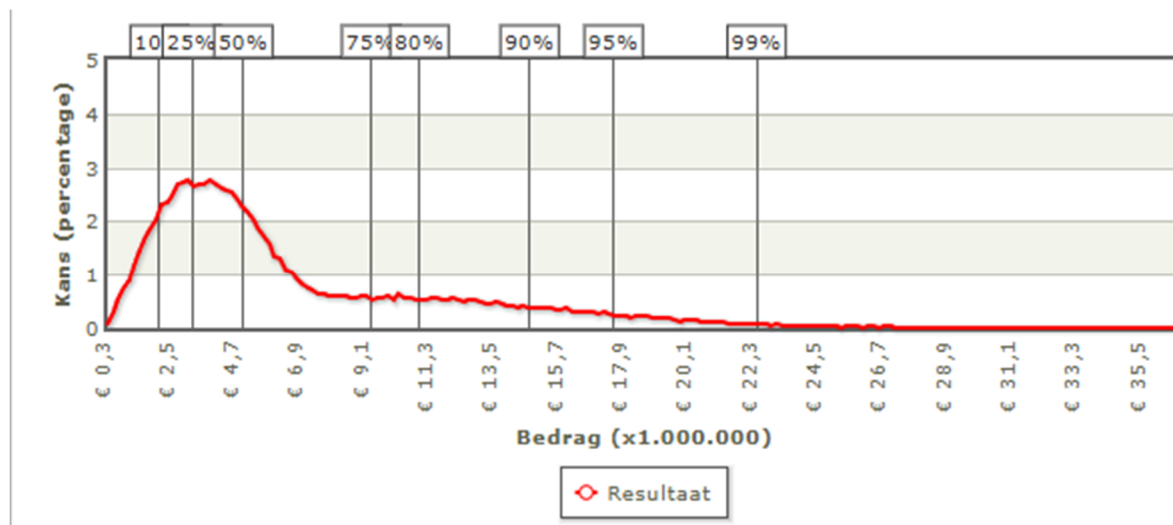
de risico's die geïncventariseerd zijn, zijn we genoodzaakt een financiële buffer aan te houden. Aangezien niet alle risico's tegelijkertijd en in maximale opvang optreden, wordt gebruik gemaakt van de Monte Carlo risicosimulatie om de hoogte van de financiële reserve te bepalen. Deze risicosimulatie is een computergestuurde techniek waarbij een fysiek proces niet één keer, maar vele malen wordt gesimuleerd. Via kansberekening (hoe vaak zal de gebeurtenis zich voordoen) en de ingeschatte schade (indien de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet) wordt de benodigde financiële buffer berekend.

De totale maximale financiële omvang van de risico's van Heerenveen bedraagt op dit moment € **60,7** miljoen. De top 10 risico's vertegenwoordigen een waarde van € **51,9** miljoen. Op basis van de ingevoerde risico's is de hierboven genoemde risicosimulatie uitgevoerd. Achteraan in deze paragraaf worden de top 10 risico's gepresenteerd met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Bij de berekening van de risicosimulatie gaan we uit van het door de gemeente Heerenveen vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. Uit de risicosimulatie in de tabel hieronder, volgt dat met 90% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's zijn afgedekt met een bedrag van € **14,5** miljoen. Bij de jaarrekening 2023 was dit € 12,3 miljoen. Inclusief de factor 'zwarte zwanen' betekent dit een risico van **17,5** miljoen (excl. grondexploitaties). Onderstaande tabel en figuren tonen de resultaten van de risicosimulatie.

Zekerheidspercentage	Bedrag
10%	€ 1.857.655
25%	€ 2.957.446
50%	€ 4.712.104
75%	€ 9.062.465
80%	€ 10.709.939
90%	€ 14.463.165
95%	€ 17.323.168
99%	€ 22.195.560

Kansverdeling

Risico's grondexploitatie

Onderdeel van de jaarrekening is het herzien van de grondexploitaties. Hierbij worden de wijzigingen doorgevoerd die zich in het voorgaand boekjaar hebben voorgedaan. Ook wordt een inschatting van de financiële risico's op de grondexploitaties gemaakt. Er wordt rekening gehouden met algemene risico's (onvoorziene stijging van kosten en daling van opbrengsten, rente veranderingen etc.) en projectspecifieke risico's. Bij de risico's gaat het niet om programma of planwijzigingen die nog door de raad moeten worden vastgesteld. Risico's die hier aan verbonden zijn worden niet meegenomen in deze paragraaf maar worden voor besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Ook voor de grondexploitatie risico's wordt gebruik gemaakt van de Monte Carlo risicosimulatie om de hoogte van de financiële reserve te bepalen en ook wordt uitgegaan van het vastgestelde zekerheidspercentage van 90%. De totale maximale financiële omvang van de risico's in de grondexploitatie van Heerenveen bedraagt op dit moment € 8,8 miljoen. Er is reeds een verliesvoorziening in deze jaarrekening opgenomen van € 5,9 miljoen voor negatieve grondexploitaties. Uit de risicosimulatie volgt dat met 90% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's zijn afgedekt met een bedrag van € 3,5 miljoen inclusief de factor 'zwarte zwanen'¹.

	Jaarrek. 2024	Mutatie	Jaarrek. 2023
1 Totaal benodigde buffer (conform voorgaande tabel)	€ 8.799.000	€ 229.000	€ 8.570.000
2 Waarvan verliesvoorziening	€ -5.881.000	€ -1.439.000	€ -4.442.000
3 =Risicobuffer	€ 2.918.000	€ -1.210.000	€ 4.128.000
4 Zwarte zwanen (20% risicobuffer)	€ 583.600	€ -242.000	€ 825.600
5 Benodigd weerstandvermogen (3+4)	€ 3.501.600	€ -1.452.000	€ 4.953.600

Bij de jaarrekening 2023 was de benodigde buffer nog € 4,9 miljoen. Deze daling kan als volgt worden verklaard: De omvang van de totale benodigde risicobuffer is vrijwel gelijk

¹ Zwarte zwanen: Om de benodigde weerstandscapaciteit te berekenen worden bij Heerenveen alle risico's vermenigvuldigd met een factor 1,2. In de 'Nota risicomanagement en weerstandvermogen 2024' is opgenomen dat de reden daarvan is dat er van te voren niet ingeschatte risico's kunnen optreden ("de zogenaamde *zwarte zwanen*") en dat er daarnaast altijd een bepaalde mate van onzekerheid bij de inschatting van risico's is.

aan voorgaand jaar. De stand van de verliesvoorziening is echter toegenomen, waardoor er een groter deel van de risico's wordt afgedekt door de verliesvoorziening. Hierdoor hoeft er minder beslag te worden gedaan op het weerstandsvermogen.

Samengevat alle risico's

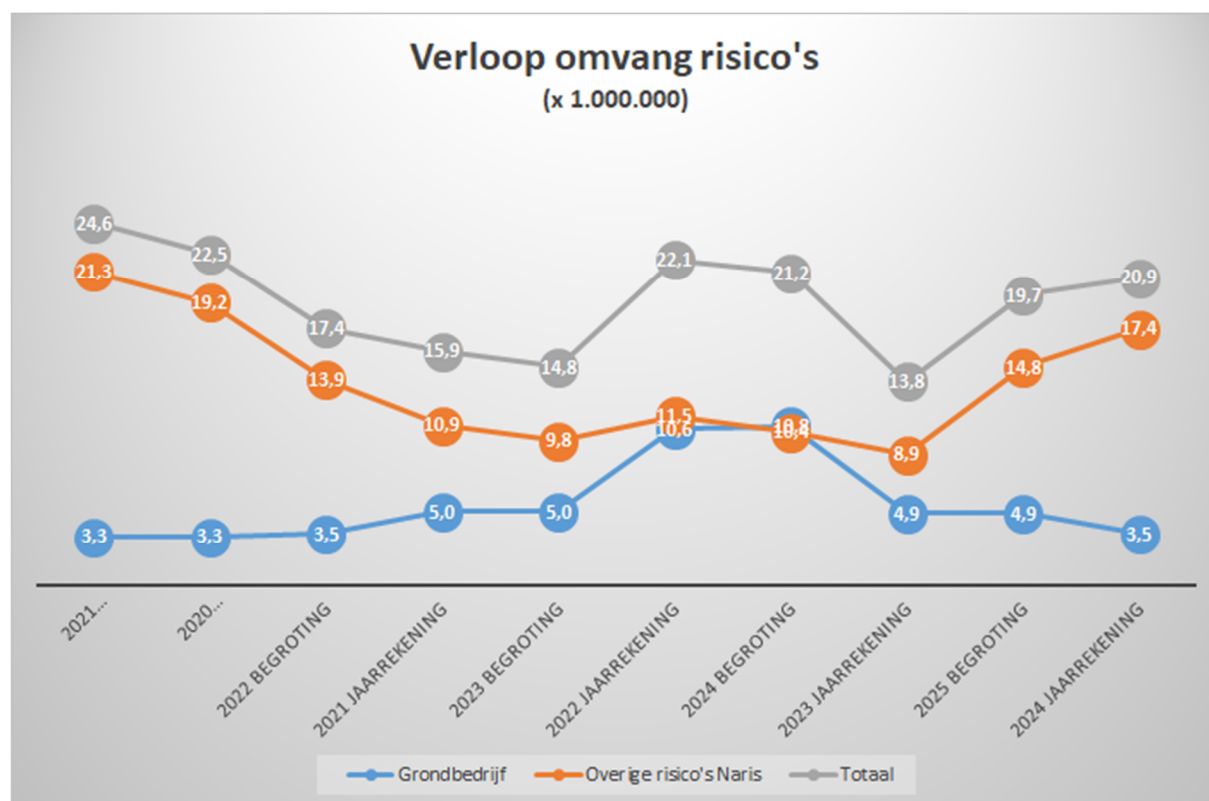
In onderstaande tabel is het totaal aan risico's opgenomen voor 2024:

1. Grondexploitaties	€ 3,5 miljoen
2. Overige risico's	€ 17,4 miljoen (€ 14,5 x 1,2 voor zwarte zwanen)

Totaal € 20,9 miljoen

Ontwikkeling risico's

In onderstaand overzicht zien we de ontwikkeling van de risico's van het grondbedrijf (blauwe lijn) en de overige risico's (oranje) vanaf de begroting 2021.

Top 10 grootste risico's

		Begroting 2024		begroting 2025		Jaarstukken 2024:	Risico's begroting 2025 aangepast bij jaarstukken 2024	
Nr.	Het Risico is dat:	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum	Effect verantwoordingsjaar:	Netto Kans	Totaal: Netto Financieel Maximum
R601	- De kosten voor het programma Centrum vallen hoger uit dan eerder begroot. - Er blijft hoge parkeerdruk rond het Centrum	50%	€ 3.000.000	26%	€ 18.770.000	De voorbereidingsfase van het project staat onder druk, er moet veel gebeuren en er ligt veel druk op de betrokken medewerkers. Ook zijn de wachttijden voor nuts aansluiting toegenomen. Hierdoor is de kans op vertraging toegenomen. Dit leidt er toe dat bij de risicoactualisatie de risico-omvang is toegenomen.	29%	€ 19.770.000
R52	Financiële verplichtingen indien er een beroep wordt gedaan op onze garantstellingen.	10%	€ 13.000.000	10%	€ 11.333.000	De gemeente heeft in het verleden een aantal garantstellingen verstrekt aan privaatrechtelijke rechtspersonen. Indien deze partijen niet aan de verplichtingen voldoen, dan moet de gemeente die overnemen. Er is dit jaar geen beroep gedaan op de gemeente.	10%	€ 11.333.000
R363	De kosten van het project 'Heerenveen beter bereikbaar' vallen hoger uit/projectbudget (mn posten "onvoorzien" en "prijsindexatie") is ontoereikend.	40%	€ 4.000.000	42%	€ 2.250.000	Dit project is bijna afgerond. Er is echter nog een aantal risico's die op dit moment nog niet afgewikkeld kunnen worden. De kans op voorkomen is hiermee iets gestegen naar 47%	47%	€ 2.250.000
R615	Stijgende inflatie	70%	€ 1.000.000	70%	€ 1.000.000	Er zijn gedurende het jaar geen investeringskredieten verhoogd als gevolg van de stijgende inflatie. Wel kan er sprake zijn van een overschrijding van investeringskrediet, zie hiervoor bijlage investeringskredieten	70%	€ 1.000.000
R192	Verplichte afname van grond en boerderij op het IBF voor een getaxeerde waarde	20%	€ 1.146.000	20%	€ 1.146.000	Betreft een langlopend contract tot verplichte afnamen, dit risico heeft zich niet voorgedaan gedurende het jaar.	20%	€ 1.146.000

R249	Ontoereikend budget voor uitkeringen (BUIG)	25%	€ 700.000	25%	€ 1.200.000	Op de BUIG werd een tekort verwacht van 700K. Hiervoor is bij de najaarsrapportage 700K extra budget toegekend. De werkelijke uitgaven kwamen 340 duizend hoger uit dan de initiële inschatting.	25%	€ 1.200.000
R208	Schending van de persoonlijke levenssfeer in het kader van de Avg	10%	€ 4.000.000	25%	€ 1.000.000	Geen sprake geweest van kosten agv schending van de privacy. Risico is niet voorgekomen.	25%	€ 1.000.000
R535	Het budget voor de Jeugdzorg is niet toereikend	10%	€ 1.000.000	10%	€ 2.500.000	De kosten voor jeugdzorg waren dit jaar hoger dan begroot. De extra kosten zijn gedekt vanuit het jaarrekeningresultaat. Het risico is hiermee voorgekomen en voor een hoger bedrag dan voorzien was. Het risico voor 2025 was bij de begroting 2025 reeds al verhoogd naar 2,5 miljoen, bij de jaarrekening is de kans op voorkomen aangepast naar 75% en het bedrag aangepast naar 3,6mln.	75%	€ 3.600.000
R371	Een inbraak van buiten of van binnen waarbij informatie wordt gestolen, gegijzeld en/of schade wordt toegebracht aan de ICT/digitale informatievoorziening.	1%	€ 10.000.000	1%	€ 10.000.000	Er heeft zich in 2024 geen inbraak voorgedaan waarbij informatie is gestolen. Wel is het aantal pogingen toegenomen, we zien een verviervoudiging van prioriteit 1 meldingen, voornamelijk bij leveranciers. Verstoringen bij leveranciers hebben een kleiner effect op Heerenveen, hiervoor is een separaat risico opgenomen. Door de veranderende geopolitieke dreigingen, die ook door de nationale overheid worden gezien als risico op cyberincidenten, en de grotere afhankelijkheid van de authenticatieoplossing van de gemeente, alsmede de op dit moment centraal ingerichte werkplek van de gemeente, is het daarom reëel om het risico van een cyberincident te verhogen van 1 naar 2%	2%	€ 10.000.000
R640	Door derden kunnen juridische claims worden ingediend bij de gemeente	10%	€ 600.000	10%	€ 1.000.000	Geen sprake van juridische claims die tot kosten hebben geleid in het afgelopen jaar.	10%	€ 1.000.000

R14	Eén of meerdere informatiesystemen/grote applicaties (software) moeten vervangen worden	50%	€ 850.000		€ 0	Geen investeringen buiten de reguliere om plaatsgevonden. Risico was bij de begroting 2025 reeds niet meer opgenomen door doorgevoerde beheersmaatregelen	0%	€ 0
R614	De ombuiging "Verlagen budget Wmo huishoudelijke hulp" (P-nota 8 juli 2021/nr 66a) wordt (deels) niet gehaald.	75%	€ 600.000		€ 0	De ombuiging is volledig doorgevoerd en daardoor niet plaatsgevonden in 2024 en ook niet meer opgenomen in de begroting 2025.	0%	€ 0

Overzicht niet gekwantificeerde risico's met hoge kans van voorkomen

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

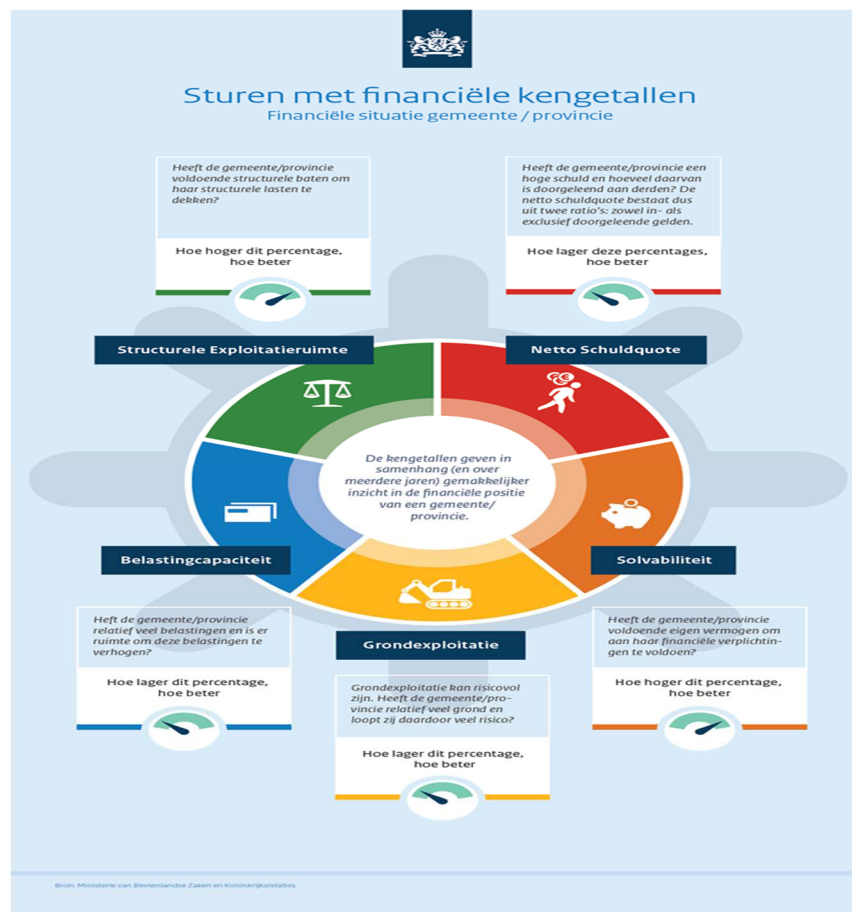
Begroting	Jaarrekening 2024:
1. De begroting is gebaseerd op het vastgestelde MJP2. Echter, in het MJP2 konden niet aan alle ambities de benodigde middelen worden toegekend. Als gevolg hiervan kunnen er risico's zijn die (nog) niet onderkend zijn.	Risico heeft zich niet voorgedaan in 2024. Geen sprake van een begrotingswijziging als gevolg van ontbreken middelen in het MJP2.
2. In de begroting 2024 is een investeringsplanning opgenomen die veel groter is (stijging volume naar € 63 miljoen in 2024) dan voorgaande jaren (gemiddeld € 15 miljoen), waardoor een groot beslag op middelen wordt gedaan in de vorm van kapitaallasten. Daarnaast ramen we ook een omvangrijke financieringsbehoefte (aantrekken leningen) en dus ook de daaruit voortkomende rentelasten. Deze gelden kunnen we niet inzetten voor andere voorstellen. Eventuele risico's die hieruit (kunnen) voortvloeien zijn niet meegenomen in de risico analyse. Bijv. het risico van vertraging in voortgang (w.o. bijv. het nieuwe gemeentehuis). De risico's die dit met zich meebrengen, anders dan een stijging van de kapitaallasten zijn niet verwerkt in de risicoanalyse. Ook het risico van langer geld aantrekken en de stijging van de netto schuldquote leidt tot diverse risico's die niet zijn opgenomen.	Betreft een kanttekening inzake de gehanteerde werkwijze. Als beheersmaatregel wordt dit proces herzien als onderdeel van het project GFP.
3. Het baggerplan, het project Heerenveen Beter bereikbaar en het centrumplan zijn nog niet goedgekeurd door u, maar wel verwerkt in deze begroting en in deze risicoanalyse. Eventuele andere besluitvorming kan tot wijzigingen leiden en tot een andere risico inschatting.	Betreft een kanttekening, geen sprake van besluitvorming die hier invloed op gehad heeft.
4. WK Vrouwenvoetbal. Het college heeft zich verplicht met het ondertekenen van de Fifa stukken te houden aan de Fifa reglementen (met die kanttekening, dat deze binnen de Nederlandse wetgeving moeten passen). Wel behouden we juridisch de mogelijkheid om ons op een later moment terug te trekken. Welke risico's dat met zich meebrengt is onduidelijk. Ons eventueel terugtrekken zal leiden tot imagoschade en zal mogelijk invloed hebben op het binnenhalen van toekomstige (voetbal)evenementen. De hoogte van de financiële bijdrage is nog niet bekend. Ook zal de bijdrage niet alleen financieel zijn, ook zal er veel materieel en personele inzet gevraagd worden. Ook dit zijn risico's die op dit moment niet zijn in te schatten.	WK voetbal komt niet in Nederland, dit risico heeft zich daardoor niet voorgedaan.
5. Inflatie. Op investeringsbudgetten zit geen inflatie correctie. Voor de 3 grote projecten (Heerenveen Beter bereikbaar, Centrum en gemeentehuis) is het risico voor de kapitaallasten in deze risico analyse opgenomen, verder is een algemeen risico opgenomen voor inflatie. In het kader van reëel ramen is het voor langlopende projecten van belang deze periodiek te herijken.	Betreft een kanttekening.
6. In de ramingen zit een tweetal bezuinigingen, die niet 100% gerealiseerd zijn (R396 en R614)	Dit risico heeft zich voorgedaan in 2024. De geplande voordelen à 300.000 zijn slechts voor 180.000 behaald. Dit is verwerkt als begrotingswijziging in 2024.
Krapte op de arbeidsmarkt / ziekteverzuim / werkdruk Zowel bij de gemeente Heerenveen als ook landelijk is sprake van een lastig bedrijfsvoeringsvraagstuk, namelijk een tekort aan gekwalificeerd personeel. Dit is ook een landelijke trend. Uit de landelijke personeelsmonitor 2022 blijkt dat: - o 20% van de gemeentelijke vacatures moeilijk vervulbaar zijn. - o landelijk de werkdruk een serieus probleem is. De belangrijkste oorzaken van lang of extra lang verzuim zijn werkdruk & stress en fysieke aandoeningen. 9 op de 10 gemeenten geeft aan dat werkdruk een actueel thema is. - o Het ziekteverzuim historisch hoog is (6,7%). Bij Heerenveen ligt het percentage op 5,3%. - o Gemeenten gemiddeld 17% van de loonsom besteedden aan externe inhuur om in de krappe arbeidsmarkt toch werk gedaan te krijgen. Bij Heerenveen is dat 22%. Risico: Werkzaamheden kunnen we niet volledig en tijdig realiseren. Dit levert expliciete aandachtspunten op, prioritering, wat kan wel en wat kan niet, wat kan anders.	Terugkijkend op 2024 blijkt dat ongeveer een vijfde van de vacatures moeilijk invulbaar zijn. Het gemiddelde ziekteverzuim was voor gemeente Heerenveen 7,5% waarvan een deel werk gerelateerd verzuim is. Het aandeel externe inhuur was in 2024 ongeveer 24% Voor 2025 blijft de krapte op de arbeidsmarkt aanhouden. Dit betekent extra wervingsinspanningen om vacatures ingevuld te krijgen. Een verdere stijging van het verzuimpercentage blijft een risico. Met name het lang verzuim waarvan een deel werkgerelateerd draagt bij aan een oplopend verzuim. In 2024 is ingezet op extra acties om dit om te buigen. Extra acties worden ook in 2025 voortgezet.

	Werkdruk blijft een belangrijk thema voor komend jaar. Extra aandacht voor en inzet op dit onderwerp. Gemeente Heerenveen zet zich in om ondanks een moeilijke arbeidsmarkt, een hoger verzuim en werkdruk, de inhuur in 2025 terug te dringen Op dit moment is duidelijk dat het budget voor inhuur in 2025 wordt overschreden. Bij de voorjaarsrapportage zal aanvullend budget aangevraagd worden.
Project heroverweging gemeentelijk huisvesting Vanwege de financiële situatie van onze gemeente heeft uw Raad op 29 februari 2024 ingestemd met het voorstel om een korte periode van integrale heroverweging in te lassen. Op basis van dit besluit is de projectontwikkeling opgeschort. Zo is onder meer de lopende aanbestedingsprocedure voor bouwprojectmanagement stopgezet. De integrale heroverweging betekent dat een nieuw scenario-onderzoek is uitgevoerd. Binnen een periode van 6 maanden is de gehele opgave opnieuw geanalyseerd op kansen en mogelijkheden. Na besluitvorming in uw Raad (eind 2024) over het project wordt een uitgebreide risicoanalyse uitgevoerd door het projectteam. De uitkomsten daarvan worden vervolgens opgenomen in de eerstvolgende van toepassing zijnde paragraaf weerstandsvermogen.	Op 24 oktober 2024 heeft de gemeenteraad een besluit genomen over een verdiepend onderzoek om (een deel van) de gemeentelijke huisvesting te vestigen in de nieuwbouw op de ABC-locatie, samen met de bibliotheek. De besluitvorming is vertaald in een vervolg-projectopdracht die in december 2025 aan de Raad wordt voorgelegd. Daarna kan pas een uitgebreide risicoanalyse worden opgesteld.
Perspectiefnota. De begroting 2025 is gebaseerd op de vastgestelde perspectiefnota 2024. Hierin is aangegeven dat het jaar 2026 een bijzonder jaar in deze begroting is. Vanaf dat jaar daalt de gemeentefondsuitkering voor gemeenten fors, zonder dat de Rijksoverheid duidelijkheid geeft hoe gemeenten hiermee om kunnen gaan. Bij de Perspectiefnota 2025 verwachten we meer duidelijkheid vanuit het Rijk te hebben. In dat kader is kritisch gekeken naar de aanvragen die zijn gedaan voor de Perspectiefnota 2024. Alle aanvragen zijn afgewogen, waarbij is gekeken of de aanvragen 'onontkoombaar' of 'onvermijdbaar' zijn. Daarna is bij de overige aanvragen de afweging gemaakt of deze noodzakelijk zijn. Niet alle aanvragen zijn dan ook verwerkt in de begroting 2025. De risico's die samenhangen met het niet honoreren van sommige aanvragen zijn (nog) niet onderkend en derhalve niet opgenomen in de begroting. Beheersmaatregel: In de perspectiefnota 2025 (tbv de begroting 2026) vindt een integrale afweging plaats en kunnen deze aanvragen opnieuw worden opgenomen. Evt. risico's worden dan ook beschreven.	Dit risico is ongewijzigd ten tijde van de jaarrekening.
Organisatieontwikkeling De in 2023 gestarte organisatieontwikkeling krijgt vanaf 2025 concreter vorm. Zo staat begin 2025 de nieuwe structuur en governance van onze organisatie. En voorstellen van medewerkers voor het beter samenwerken en prettiger werken gaan bijdragen aan onder andere een betere dienstverlening. Voor de benodigde wijzigingen op het gebied van structuur en cultuur is het nodig om te investeren in onder andere de versterking van het management (topstructuur), leiderschapontwikkeling, de HR-cyclus en communicatie. Deze kosten zijn opgenomen in deze begroting. De risico's die samenhangen met deze organisatie ontwikkeling, denk aan consequenties voor leidinggevend, werkdruk, veranderingen in werkzaamheden etc. Deze risico's zijn niet gekwantificeerd en niet opgenomen als financieel risico in deze paragraaf. Beheersmaatregel: er is een projectplan opgesteld met heldere en concrete afspraken en er is een projectgroep en stuurgroep ingericht. Ook vindt regelmatige afstemming met de betrokken portefeuillehouder plaats, waar ook de risico's worden meegenomen en besproken. In de Voorjaarsrapportage komen we terug op de risico's, waar mogelijk gekwantificeerd.	De organisatieontwikkeling is momenteel nog gaande. Als maatregel wordt er een bestemmingsreserve organisatieverandering gevormd waarbij een tijdelijke reserve wordt gevormd voor kosten die samenhangen met de organisatieverandering. Vanuit deze reserve kunnen ook de opleidingskosten worden bekostigd die nodig zijn om de kwaliteit van interne- en externe dienstverlening te waarborgen.
Netcongestie Er is geen capaciteit op het elektriciteitsnet voor uitbreidingen op bestaande en nieuwe grondexploitaties, dit kan leiden tot uitstel of afstel van investeringen.	Dit risico is ongewijzigd ten tijde van de jaarrekening.
Verbonden partijen Er spelen diverse risico's op het gebied van verbonden partijen. Te denken valt aan grote investeringsverplichtingen die de partijen niet zelf kunnen dragen en waarbij de gemeente wordt gevraagd om in te springen. Ook het risico dat verbonden partijen continuïteitsproblemen krijgen is momenteel actueel. Zie hiervoor ook de paragraaf verbonden partijen.	Dit risico is nog actueel ten tijde van de jaarrekening. Als beheersmaatregel wordt momenteel de nota samenwerken geactualiseerd waarbij de grip op verbonden een belangrijk onderdeel is.

	Voor de verbonden partijen Gemeentelijk sportcentrum B.V. en IJshockeyhal Thialf Heerenveen B.V. is de raad in het voorjaar van 2025 reeds geïnformeerd. de risico's die hiermee samenhangen hebben danwel geleid tot een begrotingswijziging voor 2025, zijn meegenomen in de integrale afweging perspectiefnota 2026 of hebben geleid tot uitstel. Voor de verbonden partijen waarbij sprake is van een centrumregeling is het een expliciet risico dat we als deelnemende gemeente geen invloed hebben op de besluitvorming waardoor we niet of nauwelijks in staat zijn om bij te sturen.
Contractmanagement (Niet opgenomen in de begroting, zie toelichting in kolom jaarrekening).	Op dit moment hebben we geen goed werkend contractmanagementsysteem. Hierdoor zijn we als organisatie onvoldoende in staat om te sturen op enerzijds de inhoud van de contracten en anderzijds zijn we niet in control op het gebied van aflopende contracten. In samenloop met de hoge werkdruk bij de inkoopafdeling zorgt dit onder andere voor een toename van de onrechtmatigheden. Momenteel wordt ambtelijk de impact in kaart gebracht, we verwachten dit voor de begroting 2026 mee te nemen.

Financiële kengetallen

Voor een goede meting van de gezondheid van de gemeentefinanciën is het belangrijk om u een aantal (voorgeschreven) financiële kengetallen te presenteren. Dit doen we in onderstaande infographic.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de resultaten van de financiële kengetallen.

Kengetallen	Rekening 2018	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Rekening 2022	Rekening 2023	Rekening 2024
1 Netto schuldquote	66,6%	63,8%	54,7%	46,8%	33,8%	37,3%	35,5%
2 Netto schuldquote gecorr. voor alle leningen	66,5%	63,7%	54,5%	46,6%	33,7%	37,2%	35,2%
3 Solvabiliteitsratio	20,5%	21,2%	21,0%	25,9%	28,2%	29,8%	30,4%
4 Grondexploitatie	15,7%	10,7%	10,3%	12,2%	6,6%	11,8%	7,5%
5 Structurele exploitatieruimte	0,7%	-2,7%	-1,5%	5,9%	3,6%	0,4%	3,6%
6 Belastingcapaciteit	103,3%	103,0%	107,5%	105,8%	90,3%	87,9%	88,0%

Hieronder lichten we de verschillende kengetallen nog verder toe:

Netto schuldquote

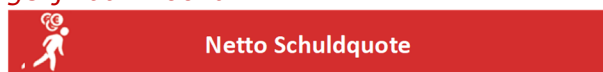
De netto schuldquote laat het niveau van de schuldenlast van de gemeente zien, ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een idee van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Als de netto schuldquote boven de 100% ligt, wordt dat een hoge gemeenteschuld genoemd. Is de schuldquote hoger dan 130%, dan krijgt een gemeente het advies om direct in te grijpen om de schulden te verminderen. De netto schuldquote laat voor het tweede jaar op rij een lichte stijging zien na een dalende trend in de afgelopen jaren.

Criterion voor mate van gezondheid: "De netto schuldquote is lager of gelijk aan 100%".

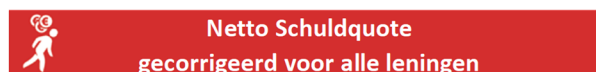
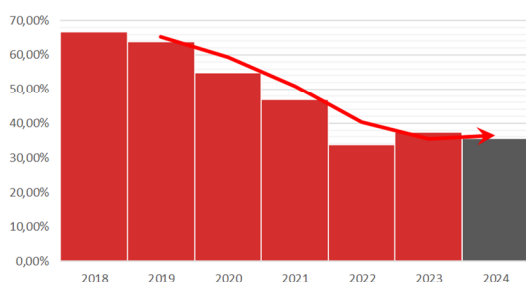
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, laten we de netto schuldquote zowel met als zonder doorgeleende gelden zien. Dit is de duidelijkste manier om te laten zien wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Het aandeel verstrekte leningen is zeer gering. De uitkomsten hiervan zijn in lijn met de netto schuldquote zonder dat deze gecorrigeerd is voor verstrekte leningen.

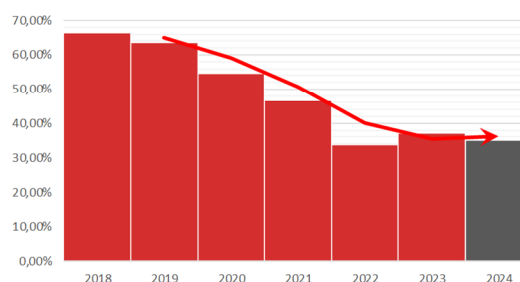
Criterion voor mate van gezondheid: "De netto schuldquote gecorrigeerd is lager of gelijk aan 100%".

Hoe lager dit percentage, hoe beter

Hoe lager dit percentage, hoe beter

Solvabiliteitsratio

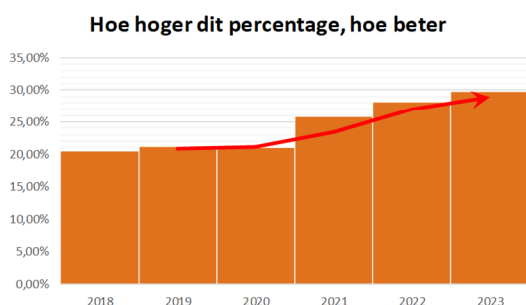
Dit kengetal laat zien in hoeverre de gemeente in staat is om aan haar financiële verplichtingen op lange termijn te voldoen. Bij een ratio kleiner dan 20% heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. Door een groei van het eigen vermogen laat de solvabiliteit een stijgende lijn zien ten opzichte van voorgaande jaren. *Criterion voor mate van gezondheid: "De solvabiliteitsratio is groter of gelijk aan 20%".*

Grondexploitatie

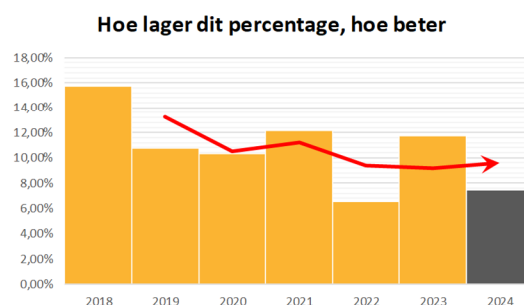
Dit kengetal laat zien hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. Grondexploitaties kunnen een grote impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Ten opzichte van vorig jaar is de ratio grondexploitatie gedaald. Dit wordt veroorzaakt doordat de boekwaarde van de grondexploitaties is gedaald als gevolg van gerealiseerde opbrengsten en hogere verliesvoorzieningen.

Criterion voor mate van gezondheid: "De grondexploitatie is minimaal 0%".

Solvabiliteit

Grondexploitatie

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is flexibeler dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

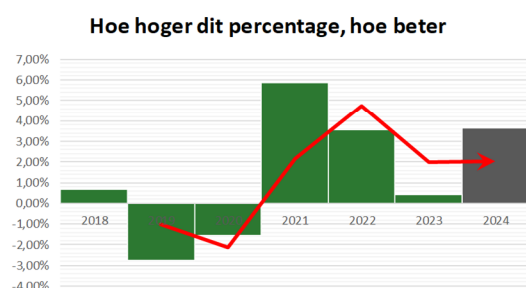
Criterium voor mate van gezondheid: "De structurele exploitatieruimte is groter of gelijk aan 0%".

Belastingcapaciteit

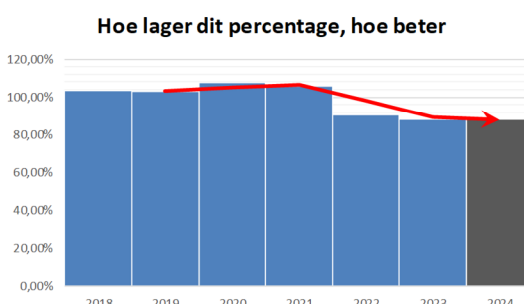
De belastingcapaciteit laat de lokale lastendruk in onze gemeente zien ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan woonlasten. Hieruit blijkt dat wij in 2024 onder het landelijk gemiddelde zijn uitkomen.

Criterium voor mate van gezondheid: "De woonlasten ten opzichte van het landelijke gemiddelde zijn lager dan 100%".

Structurele Exploitatieruimte

Belastingcapaciteit

Conclusie financiële kengetallen

Bij de beoordeling van de kengetallen zijn de indicatoren "structurele exploitatieruimte groter dan 0" en "weerstandsvormogen van $1,4 < 2$ de belangrijkste om de financiële gezondheid te bepalen. We constateren dat de relevante ratio over de structurele exploitatieruimte snel achteruit gaat. Onze woonlasten liggen onder het landelijk gemiddelde. Voor een verdere duiding van de woonlasten verwijzen wij u naar de paragraaf Lokale Heffingen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Kapitaalgoederen zijn alle objecten (of assets) in de openbare ruimte, zoals bruggen, wegen, (openbare) gebouwen en sportvelden. Deze objecten vertegenwoordigen een grote monetaire waarde en "zijn van grote waarde" voor gemeente en gebruikers. Kapitaalgoederen zijn goederen/middelen, die dan ook veel bedrijfswaarde hebben.

Kapitaalgoederen/assets dragen bij aan een prettige en veilige leefomgeving en het veilig kunnen gebruiken van de openbare ruimte. De kapitaalgoederen/assets worden daarbij op een adequate- en doelmatige wijze in stand gehouden. Op deze wijze wordt ook voorzien in het voorkomen van kapitaalvernietiging. De Brede Nota Kapitaalgoederen 2023 t/m 2027 vormt het kaderstellend beleidskader voor de opgaven in de openbare ruimte (en de gebouwen) ten aanzien van beheer & onderhoud en de vervanging van onze kapitaalgoederen. Het Watertakenplan 2021-2024 vormt het kader voor de kapitaalgoederen riolering en water.

In deze paragraaf zijn de belangrijkste kapitaalgoederen infrastructuur (verhardingen, civiele kunstwerken, oevers & kaden), riolering, water, groen en gebouwen opgenomen. Van deze kapitaalgoederen beschrijven we het beleidskader, de financiële consequenties en de financiële vertaling hiervan in de begroting. Ook is hierbij aandacht gegeven aan de aan deze assets gekoppelde klimaatopgaven zoals klimaatadaptatie en biodiversiteit en de vertaling hiervan in uitvoering-/beheerplannen.

Daarnaast is een toelichting opgenomen op enkele andere kapitaalgoederen: huisvesting onderwijs, sportvelden en bijbehorende gebouwen en informatie en communicatietechnologie.

Bedragen x € 1.000					
Naam beheerplan	Vastgesteld in de raad	Looptijd	Begr. 2024 na wijziging	Rekening 2024	Is er achterstallig onderhoud?
Beheerplan Verhardingen (wegen, fiets- en voetpaden etc.)	19-12-2022	2023 t/m 2027	2.680	2.606	Nee
Beheerplan Kunstwerken (bruggen, tunnels/viaducten, steigers, duikers)	19-12-2022	2023 t/m 2027	1.606	1.668	Nee
Beheerplan Oevers (beschoeiing, damwand, natuurlijke oever, kade)	19-12-2022	2023 t/m 2027	-77	-196	Nee
Beheerplan Groen (bomen, bos, bosplantsoen, gras, hagen, heesters, houtwallen, plantenbakken)	19-12-2022	2023 t/m 2027	2.162	2.101	Nee
Beheerplan Gemeentelijke gebouwen (76 gebouwen en 68 beeldende kunstobjecten)	19-12-2022	2023 t/m 2027	3.559	1.521	Nee
Watertakenplan (beheer en instandhouding riolering)	14-12-2020	2021 t/m 2024	3.820	3.468	Nee
Sportvelden (breedtesportvelden en de atletiekbaan)	23-6-2016	2022 t/m 2036	1.655	480	Nee

Infrastructuur

De openbare ruimte is voor iedereen toegankelijk en daarmee dé ontmoetingsplek in de gemeente. De beleving van de gebruikers van deze leefomgeving is afhankelijk van de inrichting, de voorzieningen en het functioneren hiervan. De openbare ruimte levert daarmee een grote bijdrage in sociaal-maatschappelijk en economisch opzicht voor de gemeente!

Ook de mate van beheer en de kwaliteit van de aanwezige kapitaalgoederen, zoals wegen, groen en bruggen, dragen bij aan de beleving van de gebruiker. Hierbij gaat het om de technische staat (heel en veilig) en de verzorgingsgraad (schoon en netjes).

De gemeente beheert in de openbare ruimte kapitaalgoederen, waaronder wegen/fiets- en voetpaden, groen en bomen, bruggen, oevers & kaden, steigers, duikers, straat- en parkmeubilair. Ook openbare verlichting, speelvoorzieningen, riolering, watergangen en bebording behoren tot de kapitaalgoederen.

Het beleidsmatig en financieel kader voor het duurzaam in stand houden van de belangrijkste kapitaalgoederen is geborgd in de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027, die eind 2022 door de raad is vastgesteld. De hierin beschreven Kapitaalgoederen - verhardingen, civiele kunstwerken, oevers & kaden, groen en vastgoed (gebouwen en beeldende kunst) - zijn nader uitgewerkt in beheerplannen. In de beheerplannen zijn de onderhoudsopgaven, benodigde budgetten, de onderbouwing van onderhoudsvoorzieningen en benodigde vervangingsinvesteringen opgenomen. De financiële vertaling hiervan is in de begroting verwerkt. Verantwoording over de opgaven/uitgaven vindt plaats via de jaarrekening.

Met de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 en de hierin opgenomen beheerplannen, geven we uitvoering aan het vastgestelde kwaliteit- en veiligheidsniveau en voorkomen we dat er kapitaalvernietiging plaatsvindt.

Wegen (verhardingen)

De gemeente beheert in totaal ruim 4 miljoen vierkante meter aan fietspaden, voetpaden, parkeerterreinen, rijbanen en overige verhardingen (inritten). Wegen moeten veilig en functioneel zijn en er moet geen sprake zijn van kapitaalvernietiging. In de vastgestelde Brede Nota kapitaalgoederen 2023-2027 zijn de financiële middelen opgenomen om aan deze zorgplicht te voldoen. Dit geldt zowel voor het klein onderhoud (exploitatie), het groot onderhoud (onderhoudsvoorziening) als ook voor de vervangingen (investeringen).

De gemeente voert elke twee jaar een inspectie uit naar de kwaliteit van de verhardingen. De laatste inspectie is uitgevoerd in 2024.

Op basis van de inspecties anticiperen we op de staat van onderhoud in relatie tot het beschikbare budget. Alles wordt vastgelegd in het gemeentelijke beheerssysteem Obsurv van Sweco. Aan de hand van rekenregels stellen we een kwalitatieve planning en een beheerplan voor 5 jaar op. Na een zgn. maatregeltoets zetten we dit om in een uitvoeringsplan (jaarplan). Bij de vaststelling van de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 is bij amendement door de raad besloten om het onderhoud voor fietspaden op een hoger niveau (i.c. hoog) dan voorgesteld (basis) te onderhouden gedurende de looptijd van de Brede Nota.

Civieltechnische kunstwerken

De gemeente beheert bruggen (vast en beweegbaar), tunnels en viaducten, steigers en duikers. In totaal zijn dit 563 civieltechnische kunstwerken.

Doelstelling van het beheer is:

- duurzame instandhouding van de kunstwerken;
- het borgen van veiligheid en functionaliteit van de kunstwerken;
- het voorkomen van kapitaalvernietiging.

Het beheer gebeurt op basis van de landelijke erkende CROW systematiek, richtlijnen voor kunstwerkenbeheer en Cur aanbeveling 117 (NEN-normering 2767-4). Elke vijf jaar

vindt daarbij inspectie van alle kunstwerken plaats. Met de vaststelling van de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 heeft de raad de opgaven die uit de inspectie voortkomen samen met een gewenst kwaliteitsniveau (i.c. basisniveau) vastgelegd en financieel vertaald voor de periode 2023 - 2027. De resultaten zijn vervolgens verwerkt in de begroting en het meerjarenperspectief. Alle civiele kunstwerken zijn hiertoe opgenomen in het gemeentelijke beheersysteem Obsurv van Sweco.

Daarnaast is er in 2024 een start gemaakt met het in beeld brengen van de constructieve veiligheid van de civieltechnische kunstwerken, waarvoor de raad onderzoeksmiddelen beschikbaar heeft gesteld. Hiermee ontstaat inzicht in de constructieve staat van een aantal civieltechnische kunstwerken.

Oevers en kaden

De gemeente beheert oevers en kaden, beschoeiingen, damwanden, kaden maar ook natuurlijke oevers. In totaal gaat het om ruim 55 kilometer oevers. De na te streven doelen voor oevers en kaden zijn vergelijkbaar met die van civiele kunstwerken (zie hiervoor).

In de vastgestelde Brede Nota kapitaalgoederen 2023-2027 zijn de financiële middelen opgenomen om aan deze doelen invulling te kunnen geven. Dit geldt voor klein onderhoud (exploitatie), groot onderhoud (voorziening) en vervanging (investeringen). Bij het asset "oevers & kaden" is veelal sprake van vervangingsinvesteringen aangezien er in geval van onderhoud als maatregel vaak vervanging van de constructie noodzakelijk is.

Oevers worden geïnspecteerd op basis van de NEN 2767-4. Deze inspectie vindt in principe eens in de vijf jaar plaats. De laatste inspectie heeft plaatsgevonden in 2020. Met de vaststelling van de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 heeft de raad de opgaven die uit de inspectie voortkomen samen met een gewenst kwaliteitsniveau (i.c. basisniveau) vastgelegd en financieel vertaald voor de periode 2023 - 2027 en verwerkt in de begroting en het meerjarenperspectief. Alle te beheren oevers en kaden zijn hiertoe opgenomen in het gemeentelijke beheersysteem Obsurv van Sweco.

Na de vaststelling van de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027 heeft er een mutatie plaatsgevonden op het areaal oevers en kaden. Dit komt voort uit de toedeling van oevers en kaden langs vaarwegen (zie eerder gestelde onder "water/vaarwegen" in deze paragraaf). De financiële vertaling van deze toename aan areaal is verwerkt in de begroting 2024 en in het meerjarenperspectief.

Riolering

Voor een gezonde, veilige leefomgeving en het duurzaam en toekomstbestendig maken van de gemeente Heerenveen, zijn goed functionerende rioleringen en robuuste wateren nodig. Ze zorgen voor de bescherming van de volksgezondheid en het milieu (waterkwaliteit) en spelen een belangrijke rol in het tegengaan, beperken en/of beheersen van wateroverlast en droogte. De hieraan verbonden taken en noodzakelijke werkzaamheden zijn vastgelegd in het Watertakenplan 2021-2024 *Samenwerken aan de wateropgaven*.

Als gemeente Heerenveen beheren we circa 19.000 kolken, 450 kilometer vrijvervalriolen, 950 rioolgemalen en grote ondergrondse bergingskelders voor

rioolwater. Samen hebben ze een vervangingswaarde van inmiddels meer dan 350 miljoen euro.

Het beheer en onderhoud is gericht op onze zorgplichten zoals die zijn vastgelegd in de Waterwet en de Wet Milieubeheer. Het beheer en onderhoud is daarmee gericht op:

- het goed functioneren;
- het bieden van veiligheid;
- het voorkomen van kapitaalvernietiging.

Om een goed beeld van de kwaliteit en functioneren van de riolering (en andere riolering-assets) te verkrijgen/te behouden wordt jaarlijks een deel van het areaal gereinigd en geïnspecteerd. Deze inspecties en andere informatie verwerken we in het rioolbeheersysteem Obsurv van Sweco. Op basis van deze en eerder verkregen gegevens en andere werkzaamheden (zoals bv. reconstructies van wegen en klimaatmaatregelen) wordt het onderhoud/reparatie, de vervanging/herstel en aanpassing van de vrij-verval riolering bepaald. De opgaven die hieruit voortvloeien zijn tezamen met andere werkzaamheden m.b.t. riolering, klimaat(adaptatie) en water financieel vertaald in het Watertakenplan 2021-2024 en het daarin opgenomen kostendekkingsplan (rioolheffing). Vervolgens is dit financieel vertaald in de begroting en in het meerjarenperspectief.

Naast fysieke klimaatmaatregelen (afkoppelen, minder verharding, meer berging, etc.) ter voorkoming/beperking van wateroverlast, is er ook een grondwatermeetnet ingericht. Dit om meer inzicht te verkrijgen in de grondwaterstanden (droogte) om daarmee in de toekomst de juiste maatregelen te kunnen bepalen. Inmiddels wordt hiermee gemeten.

In oktober 2024 is door de raad het nieuwe Watertakenplan 2025-2029 vastgesteld. Tevens is toen het beleidsplan klimaatadaptatie door de raad vastgesteld. In het Watertakenplan zijn de toekomstige opgaven voor de periode 2025-2029 t.a.v. riolering en water opgenomen én de maatregelen die voortvloeien uit de klimaatadaptatie opgaven (wateroverlast en droogte). De maatregelen aan de riolering en de klimaatadaptatie maatregelen zijn in gezamenlijkheid vertaald in het beheerplan (als bijlage van het Watertakenplan). Hiermee wordt invulling gegeven aan het borgen van de onderhouds- en vervangingsopgaaf voor de riolering en wordt tevens de openbare ruimte klimaatadaptief ingericht, door het nemen van maatregelen tegen wateroverlast en droogte. De hiermee gemoeide kosten zijn vertaald in het kostendekkingsplan (bijlage Watertakenplan 2025-2029) en in een kostendekkende rioolheffing.

Water

Waterbeheer bestaat uit het beheer van vaarwegen, stedelijk water en water in het landelijk gebied.

Vaarwegen

De provincie Fryslân heeft de vaarwegen in Fryslân toebedeeld aan de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. De gemeente Heerenveen heeft geen toegewezen vaarwegen in beheer en onderhoud. Wel onderhouden we de wateren die aansluiten op de aan provincie en wetterskip toegewezen vaarwegen. Soms zijn dit wateren die een recreatieve vaarfunctie hebben. Veelal zijn ze ook onderdeel van het stedelijk water (zie hierna). Voor alle wateren binnen het grondgebied van Heerenveen is een baggerbeleidsplan opgesteld, waarin de baggeropgaven zijn opgenomen en is vertaald in

een uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan is in gezamenlijkheid met het Wetterskip Fryslân opgesteld (zie ook onder stedelijk water).

Naast het baggeren van de vaarwegen vragen ook de oevers/kaden langs deze vaarwegen om onderhoud en vervanging. Na een intensief proces om te komen tot toedeling van deze oevers is in 2023 de toedeling en verdeling van het beheer van deze oevers tussen provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en Friese gemeenten bepaald. Hierdoor is het areaal aan oevers/kaden wat onder beheer van onze gemeente valt als totaal toegenomen. Daarnaast is er besloten een zogenaamd oeverfonds in te stellen. De toename van het areaal oevers/kaden langs vaarwegen en de introductie van een oeverfonds zijn verwerkt in de begroting 2024 en het meerjarenperspectief.

Stedelijk water

Het stedelijk water is in 2016 overgedragen van de gemeente naar het Wetterskip Fryslân. De gemeente voert het feitelijk onderhoud echter nog steeds uit maar krijgt hiervoor van het Wetterskip Fryslân een vergoeding/bijdrage. Tezamen met de andere Friese gemeenten en het Wetterskip Fryslân heeft een aantal keren overleg plaatsgevonden over de overeenkomst en de huidige wijze en mate van vergoeding, aangezien deze op onderdelen aanpassing en/of actualisatie behoefde. In 2025 is dit verder onderwerp van gesprek.

Het onderhoud betreft het tijdig uitmaaien/hekkelen van de watergangen, zodat deze functioneel blijven. Het beheer en onderhoud (i.c. welke maatregelen we uitvoeren en wanneer) is in afstemming met het Wetterskip Fryslân bepaald en opgenomen in het gemeentelijk beheersysteem. In totaal onderhouden wij voor het Wetterskip Fryslân circa 95 kilometer aan watergangen en 60 hectare water (vijvers) in het stedelijk gebied.

Ook het baggeronderhoud maakt deel uit van de overdracht uit 2016. Met het Wetterskip Fryslân is afgesproken dat we uiterlijk in 2025 alle (achterstallige) baggeropgaven in het stedelijk watersysteem, op basis van een 50/50 kostenverdeling, wegwerken. Nadat het achterstallige baggeronderhoud is uitgevoerd, wordt ook het toekomstig baggeronderhoud van het stedelijk water aan het Wetterskip Fryslân overgedragen. Hiervoor is een baggerplan opgesteld (zie ook onder vaarwegen). In 2024 is een start gemaakt met de uitvoering van de baggerwerkzaamheden.

Water landelijk gebied

In het landelijk gebied voeren wij zelf een deel van het onderhoud van de watergangen uit. Dit gebeurt veelal op basis van de schouwplicht die ons door het Wetterskip Fryslân is opgelegd. Daarnaast voeren agrariërs een deel van het onderhoud voor ons uit. Zij krijgen hiervoor van ons een vergoeding. In totaal onderhouden wij in het landelijk gebied ruim 250 kilometer watergangen.

Groen

Het beheer en onderhoud van het groen wordt uitgevoerd volgens het kwaliteitskader zoals we dit in 2022 hebben vastgelegd in de Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027. We maken daarbij onderscheid tussen bomen, bos, bosplantsoen, gras, hagen, heesters, houtwallen, plantenbakken en vaste plantvakken en doen dit op basis van een gebiedsindeling: bedrijventerrein, buitengebied, centra, groengebied, hoofdwegen en woongebied. Besloten is het kwaliteitsniveau 'bewust beheer' zoals dat ook reeds in 2016 is vastgesteld voor het asset groen, ook in de periode 2023-2027 te continueren.

Concreet houdt dit in dat afhankelijk van de locatie in de gemeente het beheerniveau verschilt. Op sommige plekken is sprake van een laag onderhoudsniveau en op andere locaties een basis of hoog niveau. Het onderhoud aan het groen wordt vanuit de onderhoudsbudgetten (exploitatie) betaald. Een deel van de vervangingen van groen (zoals bomen) zijn als vervangingsinvesteringen opgenomen.

Zoals wettelijk verplicht, zorgen wij voor het beheer en onderhoud van de bomen in onze openbare ruimte. Hiervoor hebben wij een wettelijke zorgplicht en volgen we de Wet Natuurbescherming. Wij willen daarbij vooral optreden als goede rentmeester en op die manier kapitaalvernietiging tegengaan en bijdragen aan een veilig gebruik van de openbare ruimte. Bij het beheer en onderhoud houden wij waar mogelijk rekening met biodiversiteit, klimaatontwikkeling en de bestrijding van plaagdieren en van invasieve soorten (exoten).

In 2024 zijn naast geld voor onderhoud ook middelen beschikbaar gesteld voor het versterken van de biodiversiteit en het uitvoeren van klimaatadaptieve maatregelen ter beperking/beheersing hitte. In dat kader zijn er, vaak in combinatie met onderhoud en/of herinrichting, een aantal maatregelen uitgevoerd, zoals:

- Herinrichting Gaasterlandlaan e.o. in Heerenveen
- Herinrichting Centrum Jubbega
- Herinrichting rotonde Haskeruitgang in Heerenveen
- Vergroening K.R. Poststraat in Heerenveen
- Aanleg geveltuintjes in Aldeboarn

Gebouwen

De gemeente Heerenveen heeft gebouwen en beeldende kunstobjecten in eigendom en beheer. Voor het planmatig en efficiënt uitvoeren van onderhoud, is het belangrijk om te weten welk bouwkundig- en installatietechnisch onderhoud en/of vervangingsinvesteringen noodzakelijk zijn. Hiertoe is in 2021 de staat van onderhoud in kaart gebracht. Dit is onderzocht volgens de landelijke NEN 2767 methodiek. De uitkomst was dat alle gebouwen in een redelijke staat (niveau 3 NEN 2767) van onderhoud verkeren.

De inspecties (kwaliteit) en de gebouw-specifieke data (kwantiteit: zoals bouwjaar, adres, m2, etc.) zijn in het gebouwenbeheersysteem opgenomen. Op basis van dit systeem is een meerjarenplanning voor het gehele gebouw, inclusief de installaties die om onderhoud of vervanging vragen, uitgewerkt. Dit leidt tot een financiële vertaling van de onderhoud- en vervangingsbehoefte voor de komende jaren die gebaseerd is op het voortzetten van het niveau redelijke staat (niveau 3 NEN 2767). Daarmee is het gebruik veilig en is er geen sprake van functieverlies of kapitaalsvernietiging. Dit is vervolgens vastgelegd in het vastgestelde beheerplan Gebouwen en Kunst 2023-2027. Het beheerplan is onderdeel van de in 2022 door de raad vastgestelde Brede Nota Kapitaalgoederen 2023-2027. De uit de Brede Nota Kapitaalgoederen en het beheerplan voortkomende opgaven zijn vervolgens vertaald in de begroting en het meerjarenperspectief.

Aan de hand van ontwikkelingen en doelmatige besteding van middelen wordt door de organisatie bekeken in hoeverre geplande maatregelen moeten plaatsvinden in het geplande jaar of dat uitstel nog mogelijk / nodig is. Zo is in 2024 sprake van onderbesteding aan middelen (i.c. uitvoering beheerplan gemeentelijke gebouwen).

Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door uitstel van geplande maatregelen, in afwachting van besluitvorming rondom het vastgoed en/of nadere analyses van vastgoedportefeuille en onderzoek naar (doelmatigheid van) noodzakelijke wettelijke verduurzamingsmaatregelen. Daarnaast speelt de beschikbaarheid van specialisten (zoals installatiebedrijven) voor voorbereiding en uitvoering soms ook een rol. Zo zijn er in 2024 maatregelen doorgeschoven of nog niet uitgevoerd aan o.m. gemeentehuis, Werkstate en Heerenveense school.

Huisvesting onderwijs

De gemeente is verantwoordelijk voor voldoende huisvestingscapaciteit en een adequate huisvestingssituatie van het onderwijs in de gemeente. Dit geldt voor het basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs. Het middelbaar beroepsonderwijs kent geen gemeentelijke zorgplicht voor de onderwijshuisvesting.

In de begroting is jaarlijks budget beschikbaar voor calamiteiten en voor een eerste inrichting van onderwijsleerpakketten en/of meubilair bij uitbreidingen door autonome ontwikkelingen.

Huisvesting primair en voorgezet onderwijs

Voor de komende jaren staan de gemeente en de schoolbesturen voor een grote opgave op het gebied van huisvesting van het primair en voorgezet onderwijs. Op 12 mei 2022 heeft u het Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs (IHP VO) en het Duurzaam Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs (DIHP PO) vastgesteld. In deze plannen staat per project (schoolgebouw) aangegeven welke, wanneer gepland staat voor renovatie of nieuwbouw. Ook staan hierin de beleidsambities en (financiële) kaders.

De plannen geven tot en met het jaar 2038 inzicht in het huisvestingsperspectief voor de scholen in het primair en voorgezet onderwijs in de gemeente. Voor de bekostiging van de onderwijsvoorzieningen is de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Gemeente Heerenveen het uitgangspunt. De bijbehorende dekking is in de begroting geregeld.

Kingweg 1

Het schoolbestuur heeft budget toegewezen gekregen voor de revitalisatie van het schoolgebouw. Hierbij staan verduurzaming/circulair bouwen en het aanpassen aan de huidige onderwijsseisen centraal. De revitalisatie is in Q3 van 2024 afgerond, zodat de school weer gebruik kan maken van Kingweg 1.

De Buitenkans, Albertine Agnesschool, de Finne/de Boarne

In 2023 zijn trajecten gestart om te komen tot revitalisatie en/of nieuwbouw van De Buitenkans, Albertine Agnesschool, en De Finne & de Boarne. Met name bij De Buitenkans en de Albertine Agnesschool is en wordt er extra aandacht besteed aan de verkeersoverlast die men rondom de school ervaart. De verwachting is dat de (ver)nieuwbouw voor de Buitenkans en Albertine Agnesschool starten in Q2/Q3 2025 en de Finne/de Boarne in Q1 2026.

De Greiden

Voor de vier basisscholen in De Greiden - OBS Ekke de Haan, OBS het Vogelnest, CBS het Kompas en CBS de Roerganger - zijn de locaties bepaald. Bij de schoolgebouwen van Ekke de Haan en het Vogelnest heeft in 2024 een vernieuwbouw plaatsgevonden en zijn

kleinschalig uitgebreid. Beide projecten worden in Q1 2025 afgerond. Duurzaamheid en circulariteit stonden centraal bij de vernieuwbouw.

Het Vogelnest en de Roerganger zullen samengaan in één gebouw op de huidige locatie van het Vogelnest. De nieuwbouw staat gepland in Q3 2025.

Sportvelden en bijbehorende gebouwen

De gemeente onderhoudt de gemeentelijke sportvelden. De dagelijkse onderhoudswerkzaamheden van sommige sportvelden zijn overgedragen aan de verenigingen. Zij ontvangen hiervoor jaarlijks een vergoeding.

Sportvelden

We hebben de financiële dekking van de benodigde onderhoudsmaatregelen geregeld in het product Sportaccommodaties in de begroting en in de Voorziening Sportvelden. In dit budget hebben we ook de periodieke renovatiekosten van de natuur- en kunstgrasvelden en van de kunststofatletiekbaan opgenomen. Bij de vaststelling van het Actualisatie Accommodatieplan Sport, op 23 juni 2016, heeft u besloten dat het beheer en onderhoud van de sportvelden bij de gemeente blijft. In december 2021 stemde u in met de herijking van dit document. De financiële vertaling is verwerkt in de begroting van 2024.

Uitbreiding en/of vernieuwing

Voor specifieke uitbreiding en/of vernieuwing van sportvoorzieningen (anders dan renoveren) reserveren we niet. Dit betekent dat hiervoor van geval tot geval een investeringskrediet nodig is, waarvan we de lasten in de begroting verwerken. Bij de vaststelling van het Actualisatie Accommodatieplan Sport besloot u dat verenigingen, bij verzoeken voor dergelijke investeringen in sportaccommodaties, in principe één derde van de werkelijke kosten (mee)betalen.

Informatiemanagement en ICT

De centrale ICT-voorzieningen, ook wel basis-ICT genoemd, vallen onder de kapitaalgoederen. Dit omvat onder andere servers en opslag, netwerk, vergaderruimten, werkplekken voor kantoor en thuis, laptops en tablets, telefoons, randapparatuur en speciale apparatuur zoals betaalzuilen.

De vervanging van informatiesystemen die binnen de organisatie worden gebruikt, vallen niet onder de kapitaalgoederen.

Door technologische ontwikkelingen zien we een verschuiving van eenmalige aanschaf van investeringen naar het huren of afnemen van diensten. We verwachten dat we in de toekomst investeringen in rekenkracht (servers), opslag (storage), netwerk, backup, recovery en systeemprogrammatuur kunnen vervangen door het inhuren van deze faciliteiten via diensten. Dit zal naar verwachting beter beheersbaar, betaalbaar en veiliger zijn. Een voorbeeld hiervan is de vervanging van de fysieke telefooncentrale door een software-oplossing voor bellen en bereikbaarheid, die in 2024 als dienst is afgenomen en vanaf dat moment via de exploitatie wordt gefinancierd.

In 2024 hebben we diverse investeringen uitgesteld omdat we bezig zijn met het realiseren van een moderne digitale werkplek. We hebben bewust gekozen om geen investeringen te doen die niet voldoen aan het concept van de moderne digitale werkplek, waarvoor de voorbereidingen in volle gang zijn voor het tweede kwartaal van 2025. De investeringen voor 2024 zijn doorgeschoven naar 2025, zodat we een duurzame investering kunnen realiseren die past bij de nieuwe moderne werkplek.

Financiering

In de paragraaf financiering wordt de financieringsfunctie van gemeente Heerenveen uiteengezet over het afgelopen boekjaar. In het eerste onderdeel geven we een korte toelichting op de wettelijke kaders en het treasury statuut van de gemeente Heerenveen. In het onderdeel financiering Gemeente Heerenveen geven we een toelichting op het gevoerde risicobeheer (kasgeldlimiet, renterisiconorm en het schatkistbankieren), de financiering van de gemeente en de gehanteerde rentemethodiek.

Kaders

Voor de uitvoering van de treasuryfunctie hebben we als gemeente te maken met verschillende wettelijke kaders. De belangrijkste worden hieronder toegelicht.

Wet HOF

In de wet HOF (houdbare overheidsfinanciën) is vastgelegd dat het Rijk en de decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) een gelijkwaardige inspanning leveren om een eventueel begrotingstekort (EMU-tekort) weg te werken. Gemeenten worden hierdoor bijvoorbeeld beperkt in het aantrekken van geldleningen.

Ruddo

In de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) staan de regels waar uitzettingen aan moeten voldoen. Dit voor zover die niet in de schatkist worden aangehouden. De Ruddo beperkt zich tot regelgeving over het uitzetten van gelden in de vorm van een belegging in waardepapieren en het aangaan van transacties in financiële derivaten.

Treasurystatuut

In het treasurystatuut van Gemeente Heerenveen zijn binnen de mogelijkheden van de wet Fido en de Ruddo de kaders vastgelegd voor de uitvoering van de treasuryfunctie.

Treasury

Uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer

De gemeente Heerenveen kent enkele uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer. Deze bestaan uit de kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, overige langlopende leningen en overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer. Over een deel van de uitzettingen wordt een (rente) vergoeding ontvangen, aangezien er sprake is van (krediet) risico door mogelijke insolventie of deficit van tegenpartijen. Het verloop van de uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Financiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2024	Mutaties	Boekwaarde 31-12-2024
Kapitaalverstrekkingen deelnemingen	13.781	-	13.781
Voorziening participatie Thialf	-1.500	-	-1.500
Overige langlopende leningen	150	776	926
Totaal kapitaalverstrekkingen	12.431	776	13.207

Bovenstaande financiële vaste activa zijn nader toegelicht in de toelichting op de balans.

Leningenportefeuille gemeente Heerenveen

In het verleden is de financieringsbehoefte grotendeels gefinancierd met langlopende geldleningen (vreemd vermogen). De afgelopen jaren is de financieringsbehoefte van de gemeente Heerenveen voornamelijk gefinancierd met eigen vermogen en zijn er geen nieuwe (langlopende) geldleningen aangetrokken.

Onderhandse leningen

Hieronder staat het verloopoverzicht van de onderhandse leningen met een looptijd van langer dan 1 jaar. In 2024 is in totaliteit € 5,1 miljoen afgelost en zijn geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken. De omvang van de onderhandse leningen bedraagt eind 2024 nog € 98,8 miljoen. De ontwikkeling van de leningenportefeuille is in onderstaande tabel gegeven. De gespecificeerde stand van de leningenportefeuille is terug te vinden bij de toelichting op de balans.

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling leningenportefeuille		Boekjaar 2024
Stand per 1 januari 2024		103.864
+	Nieuwe afgesloten geldleningen	-
-/-	Reguliere aflossingen	5.104
-/-	Vervroegde aflossingen	-
Stand per 31 december 2024		98.760

Renterisicobeheer en schatkistbankieren

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Daarnaast is een toelichting gegeven op het schatkistbankieren over het afgelopen boekjaar.

Kasgeldlimiet

Ter beheersing van het renterisico op kortlopende schulden is in de Wet Fido de kasgeldlimiet ingesteld. Deze moet voorkomen dat gemeenten te veel kort geld lenen, waardoor bij een sterke stijging van de rente de rentelasten ineens explosief zouden toenemen. Deze kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Voor de gemeente Heerenveen is de kasgeldlimiet bepaald op € 18,5 miljoen in 2024.

Voldoen aan de wettelijke bepalingen houdt in dat als de vlottende schuld structureel de kasgeldlimiet overschrijdt de kortlopende schulden moeten worden omgezet naar een langlopende schuld. Ook dient bij een overschrijding een toelichting gegeven te worden. Bovendien zal de toezichthouder geïnformeerd moeten worden als de kasgeldlimiet drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden. Het verloop van de kasgeldlimiet gedurende het jaar 2024 is als volgt weergegeven:

Bedragen x € 1.000

Berekening kasgeldlimiet	Boekjaar 2023			
	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
Vlottende schulden	1	2	1	3
Vlottende middelen	26.498	23.831	22.621	19.103
Per saldo	26.499	23.833	22.622	19.106
Kasgeldlimiet	18.537	18.537	18.537	18.537
Ruimte (+), overschrijding (-)	45.036	42.370	41.159	37.643

Zoals te zien is deze limiet in het verantwoordingsjaar in geen van de kwartalen overschreden. Dit is met name het gevolg van het hoge saldo aan liquide middelen en omdat er geen kasgeldleningen zijn aangetrokken in 2024.

Renterisiconorm

Ter beheersing van het renterisico op langlopende schulden is in de wet Fido de renterisiconorm opgenomen. De renterisiconorm houdt in dat maximaal 20% van het begrotingstotaal in enig jaar voor herfinanciering in aanmerking komt. Voor de gemeente Heerenveen is dit een bedrag van € 43,6 miljoen in 2024. Dit bedrag mag niet overschreden worden en dat betekent dat slechts een geringe omvang aan langlopende leningen mag worden aangetrokken of een goede spreiding van leningen in omvang, looptijden en renteaanpassingen. In 2024 zijn geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken. De berekening van de renterisiconorm voor 2024 is in de volgende tabel opgenomen. Hieruit blijkt dat de norm in 2024 niet is overschreden.

Bedragen x € 1.000

Renterisiconorm jaarstukken 2024		Boekjaar 2024
a.	Renteherzieningen	-
b.	Aflossingen	5.104
c.	Renterisico (a + b)	5.104
d.	Begrotingstotaal	218.085
e.	Percentage regeling	20%
f.	Renterisiconorm (c * d)	43.617
g.	Ruimte onder risiconorm (f > c)	38.513
h.	Overschrijding renterisiconorm (c > f)	-
Overschrijding renterisiconorm?		Nee

Schatkistbankieren

Decentrale overheden, waaronder dus ook gemeenten, zijn verplicht alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak (en die in het verleden daarom op een bank- of spaarrekening stonden) in de schatkist aan te houden. Het is niet toegestaan om middelen aan te houden op een rekening-courant of spaarrekening bij private partijen zoals een bank. Ook het uitzetten van middelen door te beleggen is niet toegestaan. Een belangrijke uitzondering op de hoofdregel dat alle middelen in de schatkist moeten worden aangehouden, is het drempelbedrag dat buiten de schatkist mag blijven. Daarnaast vallen middelen die vanuit de publieke taak worden aangehouden bij derden ook niet onder schatkistbankieren. Het gaat dan bijvoorbeeld om onderpand of derdengelden (zoals in het kader van schuldhelpverlening). De verplichting tot schatkistbankieren is eind 2013 ingegaan.

Per 31 december 2024 bedraagt de rekening-courantverhouding met het Rijk (schatkistbankieren) ruim € 19,5 miljoen. Om er voor te zorgen dat de gemeente Heerenveen altijd voldoet aan de wet- en regelgeving voor het schatkistbankieren is met de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) een overeenkomst afgesloten. Dit houdt in dat alle liquide middelen boven de € 1 miljoen automatisch dagelijks worden afgeroomd ten gunste van het schatkistbankieren. Een overschrijding van het drempelbedrag heeft dan ook niet plaatsgevonden zoals uit onderstaand overzicht blijkt.

Bedragen x € 1.000

Benutting drempelbedrag schatkistbankieren	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(1) Op dagb. buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	494	596	509	498
(2) Drempelbedrag	4.362	4.362	4.362	4.362
(2 -/- 1) Benutting van het drempelbedrag	3.868	3.766	3.853	3.864
Overschrijding van het drempelbedrag?	Nee	Nee	Nee	Nee

Rentemethodiek en renteresultaat

Renteverloop

De gemiddelde rente op de leningen van de huidige vaste schuld bedraagt circa 2,5%. Door de inflatie zijn de rentetarieven inmiddels voor alle looptijden naar boven bijgesteld waardoor ze boven deze 2,5% zijn uitgekomen.

Renteresultaat

De gemeente heeft uitstaande geldleningen waaruit rentebaten voortvloeien. Deze rente komt ten goede aan het exploitatieresultaat op het taakveld treasury (thema Financiën en Organisatie). Daarnaast heeft de gemeente langlopende geldleningen afgesloten waarvoor een rentevergoeding betaald moet worden. Het verloop van de rentebaten en rentelasten over het afgelopen jaar ziet er als volgt uit.

(Bedragen x € 1.000)

Renteresultaat	Begroting 2024	Realisatie 2024	Vershil
Externe rentelasten (onderhandse leningen)	2.454	2.451	-3
Externe rentelasten (overige)	-	20	20
a. Totaal rentelasten	2.454	2.471	17
Externe rentebaten (uitzettingen)	761	911	150
Externe rentebaten (overige)	-	-	-
b. Totaal rentebaten	761	911	150
Saldo rentelasten en rentebaten (a -/- b)	1.693	1.560	-133

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere rentebaten dan begroot op de uitzettingen in 's Rijks schatkist.

Renteomslag

Door toepassing van de rente-omslagmethode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de taakvelden in de exploitatie. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. De omvang van de rente die over het eigen vermogen mag worden berekend, is gemaximeerd op het gemiddelde rentepercentage dat de gemeente over haar extern aangetrokken leningen betaalt (2,5%). In opvolging van het advies van de commissie BBV rekent gemeente Heerenveen geen rente toe aan het eigen vermogen.

In 2023 heeft de commissie BBV de notitie geactualiseerd. De belangrijkste wijziging uit deze notitie betreft een aanpassing in de toerekening van de rentelasten aan de grondexploitaties. Tot en met 2023 was het alleen toegestaan om de werkelijke rente over het vreemd vermogen (naar rato) toe te rekenen aan de grondexploitaties. Dit geldt ook voor de toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 (en eventueel 2024)

wordt voor grondexploitatie geen uitzondering meer gemaakt in het BBV, waardoor de rentetoerekening plaatsvindt op basis van de reguliere omslagrente. In de begroting 2024 is hier nog geen rekening mee gehouden, terwijl bij de realisatie met de nieuwe methode wordt gerekend. Hieronder is het renteschema voor de jaarstukken 2024 opgenomen, waarin beide methoden naast elkaar worden gepresenteerd.

(bedragen x € 1.000)

Renteschema jaarstukken 2024		Begroting 2024	Begroting 2024 volgens nieuwe rekenmethode	Realisatie 2024 volgens nieuwe rekenmethode met percentage uit de begroting	Realisatie 2024 volgens nieuwe rekenmethode met aangepast percentage
a.	De externe rentelasten voor de korte en lange financiering	3.004	3.004	2.471	2.471
b.	De externe rentebaten voor de korte en lange financiering -/-	183	183	911	911
Saldo rentelasten en rentebaten		2.821	2.821	1.560	1.560
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend -/-	459	-	-	-
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend -/-	-	-	-	-
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend. +/+	-	-	-	-
Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente		2.362	2.821	1.560	1.560
d1.	Rente over eigen vermogen +/+				-
d2.	Rente over voorzieningen +/+				-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		2.362	2.821	1.560	1.560
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) -/-	2.535	2.994	3.045	1.929
Renteresultaat op het taakveld treasury (0.5)		-173	-173	-1.485	-369
Omslagrente waarmee is gerekend		1,60%	1,60%	1,60%	0,90%
Afwijking toegerekende vs te te rekenen rente		6,82%	5,78%	48,77%	19,13%

Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast groter wordt dan 25%, dient de gehanteerde omslagrente te worden aangepast. In de tabel is te zien dat wanneer het percentage van de omslagrente uit de begroting (1,6%) wordt gehanteerd, de afwijking uitkomt op 48,77%. Dit betekent dat het renteomslagpercentage voor 2024 is aangepast naar 0,9%. Dit rentepercentage leidt nog wel tot een voordelig resultaat op het taakveld treasury en is verantwoord in het thema Financiën en Organisatie maar zorgt voor een afwijking die kleiner is dan de maximaal toegestane 25%.

Bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens rond de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met bedrijfsvoering bedoelen we de bedrijfsprocessen die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen uit de thema's te realiseren. Het gaat om de beleidsmatige (primaire) processen, de ondersteunende (secundaire) processen en de sturing en beheersing hiervan.

Verbetering getrouwheid en/ of rechtmatigheid

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid.

In de financiële verordening 2024 (vastgesteld d.d. 27 februari 2025 en met terugwerkende kracht van toepassing per 1 januari 2024) heeft de gemeenteraad met het college van burgemeester en wethouders afgesproken dat geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan € 100.000,- (rapportagegrens) worden toegelicht. Conform de BBV nemen wij in deze paragraaf een toelichting op van afwijkingen, die in de rechtmatigheidsverantwoording zijn opgenomen en welke maatregelen worden genomen om deze afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

In onderstaand toelichting gaan wij nader in op de volgende criteria:

- Het begrotingscriterium
- Het voorwaarden criterium
- Het misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium.

Begrotingscriterium

Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende thema's.

Voor baten en overschrijdingen van lasten geldt dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd indien deze niet tijdig aan de raad zijn gemeld. Onder 'tijdig melden' wordt verstaan bij de eerstvolgende tussenrapportages of bij de jaarstukken. Over het algemeen betekent dit bij de eerstvolgende tussenrapportage, tenzij de aard van de afwijking directe melding aan de raad rechtvaardigt.

Met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, waarbij het toelichten en verantwoorden meer centraal staat, is het mogelijk om vooraf afspraken te maken tussen de gemeenteraad en het college van B&W welke begrotingsonrechtmatigheden als acceptabel worden beschouwd (dus wel onrechtmatig maar acceptabel). Lasten- en kredietoverschrijdingen zijn altijd onrechtmatig.

Afwijkingen worden als acceptabel/passend binnen het bestaande beleid aangemerkt in de volgende situaties:

- Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
- Er is sprake van een overschrijding van lasten welke past binnen het bestaande beleid, maar wordt veroorzaakt door een feit/gebeurtenis dat zich voordoet op een moment dat er geen begrotingswijzigingen meer door de raad konden worden vastgesteld.
- Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
- De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.

In de rechtmatigheidsverantwoording is een toelichting gegeven op de acceptabele en niet-acceptabele onrechtmatigheden.

Toelichting Begrotingsonrechtmatigheid:

a) in thema Middelen, Mensen en Bestuur wordt een overschrijding veroorzaakt door een autonome kostenstijging van de beheerlasten.

b) de overschrijdingen op investeringskredieten hebben twee oorzaken:

1. er was van uitgegaan dat twee kredieten (riolering en rioolgemalen) konden worden gedekt uit een voorziening van vervangingsinvesteringen. Door het ontbreken van de onderhoudsplannen konden deze voorzieningen niet meer benut worden.
2. bij het krediet voor vervanging van een kademuur is de overschrijding een gevolg van extra maatregelen om schade aan bebouwing te voorkomen. Tijdens de werkzaamheden bleek namelijk dat de fundering slechter was dan voorzien.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze eisen zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur. Dit betreft in het bijzonder afwijkingen op het gebied van de Europese aanbesteding.

Het heeft niet de voorkeur om van deze wet- en regelgeving af te wijken. Toch kunnen er incidenteel (politieke) omstandigheden zijn waarbij wordt gekozen om in de organisatie af te wijken van wet- en regelgeving, bijvoorbeeld wanneer de doelmatigheid zwaarder weegt dan de rechtmatigheid.

Toelichting:

Er zijn onrechtmatige inkopen boven de Europese aanbestedingsgrens geconstateerd van in totaal € 13 mln. Dit is onder te verdelen in € 9,2 mln. binnen het Sociaal domein o.a. vanwege continuïteit, opvang ontheemden en het inhoudelijk samenhangen van opdrachten.

Voor IT betreft het een totaal van € 0,5 mln. De onrechtmatigheid is onder andere het gevolg van een jaren geleden afgesloten overeenkomst welke destijds aanbesteed had moeten worden. Er is inmiddels een aanbesteding uitgevoerd en gegund. De onrechtmatigheid loopt door tot en met 2025. Hiernaast is er bij een ander contract achteraf sprake van samenhang van opdrachten welke nu leiden tot een onrechtmatigheid.

Voor inhuur is de fout berekend op € 3,2 mln. In beginsel wordt inhuur vaak voor korte tijd aangegaan of volgens een meervoudige onderhandse procedure. Bij verlenging of toename van uren overschrijdt de inkoopactie achteraf de Europese aanbestedingsgrens. Voor vijf inkoopcontracten is de onrechtmatigheid in 2023 ontstaan, en voor een totaalbedrag van € 2,9 mln. niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording van vorig jaar. Dit heeft geen invloed op de conclusie van de rechtmatigheidsverantwoording van 2023.

Uit de controle op de aanbestedingen blijkt verder dat het intern inkoopbeleid, o.a. gebaseerd op de gids proportionaliteit, onvoldoende is nageleefd.

Verbetermaatregelen:

Om in de toekomst tot minder onrechtmatigheden te komen, zetten we in op bewustwording en beheersmaatregelen:

- Verbeteren van naleving van aanbestedingsregels. Goed contractbeheer en contractmanagement helpen bij het tijdig signaleren van aflopende contracten, het monitoren van uitgaven en het naleven van de aanbestedingsregels. Dit zorgt ervoor dat contracten op tijd worden aanbesteed en er minder risico op overtredingen is.
- Alle inhuur van personeel wordt via de DAS procedure aanbesteed waardoor de inhuur altijd rechtmatig is.
- Meer grip op contractbeheer en inkoopprocessen. Door inkoop structureel te betrekken bij de beoordeling van contracten en een helder overzicht te maken van risicovolle contracten, wordt de controle op het inkoopproces versterkt en worden fouten sneller opgespoord.
- Beperken van financiële en juridische risico's. Door tijdig corrigerende maatregelen te nemen, zoals het opstarten van aanbestedingen en het formaliseren van contracten, worden juridische complicaties en onrechtmatigheden voorkomen.
- Bij afwijking van de vastgestelde werkwijze dient schriftelijk akkoord te worden verkregen van de verantwoordelijke directeur nadat concerncontrol en inkoop hebben geadviseerd.

In het huidige inkoopbeleid zijn weinig kaders opgenomen. Er wordt gewerkt aan een inkoopbeleid met duidelijke kaders. Dit samen met een procesbeschrijving voor het inkooptraject helpt medewerkers om het goede inkooptraject te volgen

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium

Het misbruik en oneigenlijk gebruik heeft betrekking op het voorkomen, detecteren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsgelden en gemeentelijke eigendommen bij financiële beheershandelingen.

Hier gaat het om derden die misbruik maken van gemeentelijke regelingen. Binnen de primaire processen vinden, naast de controle bij het verstrekken van de bijstandsuitkering, eveneens controles plaats bij het gebruik van de regelingen. Wanneer we vanuit deze controles misbruik constateren, dan herstellen we dit door de bijstandsuitkering terug te vorderen. Het monitoren van de werking van de beheersmaatregelen voor de risico's vindt plaats door de (verbijzonderde) interne controle. De beheersmaatregelen functioneren goed. Er zijn vorderingen opgelegd en daarom is er geen sprake van een onrechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. In 2024 hebben wij € 147.242 aan dergelijke vorderingen opgelegd.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen in de samenleving

De maatschappij verandert steeds sneller, maatschappelijke opgaven worden complexer en hebben meer impact en inwoners en ondernemers hebben andere dingen nodig van de gemeente. We zijn als gemeente ook minder bepalend en moeten de maatschappelijke opgaven samen met onze stakeholders aanpakken.

Uitgangspunten voor de ontwikkeling van de organisatie (Samen voor Goud) zijn:

- We willen inspelen op de behoeften en verwachtingen van de samenleving en van de individuele burger en ondernemer;
- We doen dit vanuit de gezamenlijke bedoeling en vanuit partnerschap;
- We werken zowel intern en extern op een goede én plezierige manier samen;
- En we zetten in op een vernieuwd samenspel tussen organisatie, college, raad en samenleving.

Organisatieontwikkeling

De organisatieontwikkeling binnen Heerenveen is in 2024 voorspoedig en volgens planning verlopen, met de inzet van alle medewerkers als centrale factor. De voorbereidingen voor de totstandkoming van de nieuwe concerndirectie zijn gerealiseerd en het plaatsingsproces voor de teammanagers is gestart. De organisatieverandering wordt grotendeels vormgegeven door eigen medewerkers, terwijl de dagelijkse dienstverlening onverminderd doorgaat, waardoor de continuïteit gewaarborgd blijft. Om de ontwikkelingen effectief te structureren, zijn de twee sporen van de organisatieverandering voor de zomer 2024 samengevoegd in het overkoepelende programma "Een Gouden Plak om te Werken". Dit programma richt zich op zowel samenwerking als structuur en governance.

Wat hebben we in 2024 gedaan:

Fijn Samenwerken

- Diverse interactieve activiteiten georganiseerd om de onderlinge samenwerking te versterken. Er is een brede betrokkenheid binnen de organisatie bij het versterken van samenwerking.
- Op 4 juli 2024 hebben 100 medewerkers gezamenlijk spelregels geformuleerd voor de gewenste samenwerking.
- De spelregels zijn visueel samengevat in een infographic, die breed is besproken door leidinggevendenden in alle teams en zichtbaar opgehangen binnen de organisatie. Dit heeft geleid tot een gezamenlijke aanpak die zichtbaar is verankerd in de dagelijkse praktijk.
- Spoor 1 'Fijn Samen werken' is opgenomen in het programma "Een Gouden Plak om te Werken", waarmee extra ondersteuning wordt geboden aan integraal samenwerken en het versterken van een positieve werkcultuur.

Structuur en Governance

- Begin 2024 heeft het 'Ontwerpcollectief' bestaande uit een groep van circa 30 collega's (uit verschillende organisatieonderdelen) een voorstel uitgewerkt voor de nieuwe toekomstbestendige organisatiestructuur en governance. In april heeft het college ingestemd met dit voorstel. Deze een nieuwe, door medewerkers gedragen, organisatiestructuur is ondersteunend om maatschappelijke vraagstukken effectiever te prioriteren en aan te pakken.
- In de 2e helft van het jaar heeft de nadere structuur uitwerking van domeinen, ketens en teams plaatsgevonden.
- Uitvoering van een nulmeting naar werkbeleving in de zomer, waarvan de resultaten in het najaar zijn gedeeld met de organisatie. De resultaten geven Inzicht in de werkbeleving van medewerkers en voor concrete verbeteracties voor een betere werkomgeving.
- In het najaar 2024 lag de focus op het plaatsingsproces en de werving & selectie binnen de topstructuur en de verdere leiderschapsontwikkeling.
- De overdracht van werkzaamheden heeft plaatsgevonden van afdelingsmanagers naar teamleiders en de concerndirectie, inclusief de bijbehorende bevoegdheden.

- Start van de ontwikkeling van een onboardingsprogramma voor de concerndirectie.
- Aanpassingen in het organisatiebesluit, de mandaatregeling en de budgethoudersregeling om de topstructuur de benodigde verantwoordelijkheden te geven.

Met deze stappen hebben we als organisatie een stevige basis neergezet voor een toekomstbestendige en slagvaardige structuur, waarin samenwerking en bestuurlijke vernieuwing centraal staan.

Ontwikkelingen Bedrijfsvoering

Hieronder beschrijven we de ontwikkelingen op het gebied van Informatisering en Digitalisering, HR, Jz&I, Communicatie en Huisvesting.

Dienstverlening, Informatiemanagement en Digitalisering

Project procesgericht verbeteren

We hebben het afgelopen jaar diverse dienstverleningsprocessen geoptimaliseerd door de specifieke processen te optimaliseren met behulp van lean six sigma die van grote impact zijn voor de klant of nodig zijn in het kader van wettelijke noodzaak. Voorbeelden zien nieuwe geoptimaliseerde processen voor het indienen van een zienswijze op wijziging van omgevingsplannen, dataclassificatie zodat duidelijk is welke informatie actief gepubliceerd moet worden en het proces voor publicatie vanuit de Wet Open Overheid. Afgelopen periode zijn we gestart met het formuleren van kaders en richtlijnen rondom procesgericht werken en standaardisatie in werkwijze en gebruikte middelen. De kaders en richtlijnen moeten bijdragen aan een dienstverlening die betrouwbaar, toegankelijk en eenvoudig. Kaders en richtlijnen zorgen voor eenduidigheid in hoe we als organisatie omgaan met processen en procesgericht werken. De verantwoordelijkheden voor processen zijn inmiddels belegd bij de teamleiders om procesbeheersing zo laag mogelijk in de organisatie te beleggen waarbij elk team procesbeheerders aanbied die we vanuit het programma faciliteren met opleiding en training in zowel het gedachtegoed als in het gebruik van de systemen die dit gedachtegoed moeten ondersteunen.

Informatisering en digitalisering

- *Portfoliomanagement*; In 2024 is portfoliomanagement ingevoerd. Dit is een methodiek om nieuwe (projectmatige) digitaliseringswensen vanuit de organisatie te prioriteren. Middels een gestandaardiseerde businesscase zijn we als organisatie nu beter in staat om een goede afweging te maken tussen projectvoorstellen. Zodoende kunnen we beter kiezen uit de projecten die het meest bijdragen aan het behalen van organisatiedoelstellingen.
- *Interne dienstverlening*; We hebben voor het verbeteren van de interne dienstverlening in het i-domein gekozen om de processen te gaan beschrijven en te optimaliseren in lijn met de lean six sigma principes. We hebben hier een start mee gemaakt met als doel de processen meer proactief, klantgericht in te richten en integraal ondersteunen van de medewerkers in de organisatie op het gebied van het i-domein. Daarnaast is gestart om deze manier van werken te verbreden in de organisatie zodat ook facilitair, communicatie en HR gaat aansluiten om een eenduidige manier van interne dienstverlening te kunnen bieden aan onze medewerkers.
- *Informatiebeheer en kwaliteitszorg*; Wat betreft informatiebeheer en kwaliteitszorg zijn weer de nodige stappen gezet. Een belangrijk aandachtspunt is het vergroten van de informatiebewustheid van de medewerkers van onze

gemeente. Dit doen we door het organiseren van kennissessies, de inzet van onze adviseurs en praktische ondersteuning bij de werkplek zelf. Er wordt jaarlijks een audit uitgevoerd over informatieveiligheid, privacy en informatie- en archiefbeheer. De input hiervoor wordt geregistreerd door verantwoordelijke collega's in ons kwaliteitssysteem. Hierdoor hebben we een goed en actueel overzicht waardoor we onze kwaliteitszorg naar een hoger niveau brengen. Meer informatie over wat is gedaan om onze informatiehuishouding op orde te krijgen staat in de paragraaf over de Wet open overheid (Woo).

Ontwikkelen van beleid digitalisering

Voor de zomer 2024 is er met de raad een sessie geweest om inhoudelijk te spreken over de richting van het beleid en de keuzes die gemaakt worden. Een werkgroep van de raad is gevormd om periodiek specifiek op het gebied van digitalisering te sparren met de organisatie. Op dit moment wordt de laatste hand hieraan gelegd, en het is de verwachting dat het beleid begin Q2 2025 afgerond zal worden.

Modernisering van de digitale werkomgeving

Het nieuwe werkplekconcept werd afgelopen jaar gepresenteerd aan de Directie, waarna goedkeuring is gegeven voor de volgende stap. We hebben de impact van de overgang naar het nieuwe werkplekconcept bepaald, zowel in termen van verwachte gebruikersacceptatie als financiële consequenties. Hiervoor hebben we de volgende stappen uitgevoerd: realisatie van het technische ontwerp van het nieuwe werkplekconcept, de bouw en het testen van het nieuwe werkplekconcept, de werkbaarheid en acceptatie van de nieuwe werkplek met proefgebruikers, en de totale financiële impact van de transitie naar het nieuwe werkplekconcept. Eind 2024 maakten ongeveer 50 proefgebruikers naar tevredenheid gebruik van het nieuwe werkplekconcept. In 2025 volgt de gemeente-brede uitrol van het nieuwe werkplekconcept. De focus zal liggen op een soepele implementatie en het waarborgen van een hoge gebruikersacceptatie en tevredenheid.

Verdere professionalisering van de informatiebeveiliging

In 2024 hebben we onze informatiebeveiligingsaanpak vernieuwd door te focussen op kleinere, specifieke onderzoeken, wat heeft aangetoond dat er nog veel verbeteringen nodig zijn. Een vooronderzoek voor een SIEM/SOC systeem is uitgevoerd. Uit dit advies is naar voren gekomen dat de gemeente voor de implementatie van het nieuwe werkplekconcept een aantal noodzakelijk maatregelen moet doorvoeren die niet kunnen wachten op een volwaardige SIEM/SOC implementatie. De veranderende digitale dreiging in de wereld en de flexibele werkplek van de gemeente kunnen niet zonder deze maatregelen. In 2025 wordt verder gekeken naar een goede implementatie voor een SIEM/SOC systeem en de daarvoor benodigde financiële middelen.

Verdere ontwikkeling en professionalisering van het HR domein, Juridische zaken, Inkoop en Communicatie

HR domein

Onze medewerkers zijn ons belangrijkste kapitaal. In de krappe arbeidsmarkt is het extra noodzakelijk en urgent om een aantrekkelijke werkgever te zijn en te blijven. In het afgelopen jaar is in lijn met voorgaande jaren verder ingezet op verdere versterking en professionalisering van het HR domein. Door inzet van een kwalitatief en kwantitatief goede HR dienstverlening met voldoende continuïteit in kennis en ervaring.

Met focus op dat wat de organisatie nodig heeft en ondersteunend aan de organisatieontwikkeling.

In het afgelopen jaar heeft HR volop geïnvesteerd in de capaciteit en kwaliteit van de HR dienstverlening door het aantrekken van meer strategisch HR management maar ook meer continuïteit door invulling van vaste posities. Hierdoor is HR beter in staat tijdig en meer proactief leidinggevend en medewerkers te faciliteren.

Door meer capaciteit voor recruitment, het verder standaardiseren en professionaliseren van het werving en selectieproces zijn we steeds beter in staat om actief en succesvol nieuwe collega's aan te trekken op de arbeidsmarkt. Om onze nieuwe collega's vervolgens goed te laten landen in de organisatie is een uitgebreid onboardingprogramma ontwikkeld waarin ervaringen van nieuwe collega's in verwerkt zijn.

HR is actief betrokken bij de organisatieontwikkeling, ontwikkelt mee aan een visie op leiderschap en wat er nodig is om in lijn met de organisatieontwikkeling voor toekomstbestendig leiderschap zowel van leidinggevend als medewerkers.

Om beter in beeld te hebben wat een medewerker tegenkomt en nodig kan hebben tijdens zijn loopbaan is de medewerkerreis ontwikkeld waar alle relevante HR thema's benoemd zijn.

Dit draagt bij aan het inzicht wat er nodig is om medewerkers te Binden en Boeien. Bevindingen uit onder meer de exitinterviews, het medewerkerbelevingsonderzoek geven inzicht in waar kansen en mogelijkheden liggen voor verdere ontwikkeling van deze thema's.

De juiste medewerker op de juiste plek door het voeren van het goede gesprek, loopbaanbegeleiding en het bieden van ontwikkelkansen voor persoonlijke ontwikkeling maar ook doorgroei binnen de organisatie.

Er is ingezet op vitaliteit, duurzame inzetbaarheid en verzuim. Verschillende acties hebben hier aan bijgedragen. Week van de Vitaliteit, Duurzame inzetbaarheid als het gaat om onder meer aandacht voor gezonde en veilige arbeidsomstandigheden maar ook loopbaanbegeleiding, Verzuim als het gaat om het goede (verzuim) gesprek van leidinggevende en medewerker, kennis van het verzuimproces en ondersteuning door de arbodienst.

Om de HR dienstverlening in de toekomst efficiënter in te richten en beter digitaal te ondersteunen is een aanbesteding gerealiseerd met als resultaat de gunning voor een modern HR systeem met meer en betere (digitale) mogelijkheden voor gebruikers. In 2025 wordt de implementatie per 2026 voorbereid.

Juridische zaken en Inkoop

In 2024 zette het team Juridische zaken en inkoop belangrijke stappen. Naast de gebruikelijke werkzaamheden, werkte het team aan diverse activiteiten die onze organisatieverandering en -ontwikkeling ondersteunen.

Beleid Inkoop en Privacy

In 2024 heeft het team Juridische zaken inkoop ingezet op het actualiseren van het inkoop- en privacybeleid. De besluitvorming hierover vindt plaats in het eerste kwartaal van 2025. Dit toont onze inzet voor een toekomstbestendig beleid dat niet alleen aansluit bij de actuele wet- en regelgeving, maar ook lokale ambities. Te weinig aandacht hebben

we kunnen besteden aan het bevorderen van algehele bewustwording in het omgaan met privacygevoelige gegevens en het verder implementeren de interne privacyorganisatie.

De organisatieontwikkeling en daarmee de inzet op verdere professionalisering leiden tot meer inzicht in bestaande processen en werkwijzen. Dit verbeterde inzicht heeft er mede toe geleid dat in de spendanalyse over 2024 aanzienlijke onrechtmatigheden zijn geconstateerd. Deze bevindingen laten zien dat het intern inkoopbeleid, gebaseerd op geldende wet- en regelgeving, onvoldoende is nageleefd. De organisatie erkent deze tekortkomingen en beschouwt dit als een kans om gericht te werken aan structurele verbetering, met speciale aandacht voor het rechtmatig inkopen.

Organisatieverandering en -ontwikkeling

Het team heeft hieraan een belangrijke (juridische) bijdrage geleverd. Denk daarbij aan de delegatie- en mandaatregeling, de budgethoudersregeling en het organisatiebesluit. Deze regelingen en het organisatiebesluit zorgen voor meer efficiëntie en duidelijkheid in de processen binnen de gemeente.

Efficiëntie en Besparingen

De brandverzekering is opnieuw aanbesteed en dat leidt de komende jaren tot een significante besparing voor de gemeente. Met de start van een project, dat zich richt op het verbeteren van contractbeheer en -management, legden we de nadruk op efficiency. Dit project is echter gestagneerd door gebrek aan capaciteit. Er is een start gemaakt met het optimaliseren van de bezwaren- en klachtenprocedures met als doel de kwaliteit en efficiëntie van de dienstverlening van onze gemeente te vergroten. Dat vormt een belangrijk fundament voor ons streven naar een dienstbare overheid.

Juridische Vraagstukken en Wetgeving

De complexiteit van juridische vraagstukken neemt toe, en er komt steeds meer overkoepelende wetgeving op ons af. In 2024 was het team Juridische zaken en Inkoop actief betrokken bij wetgeving op het gebied van digitalisering en transparantie.

Teamontwikkeling

Het team had te maken met veel personele wisselingen, waaronder het vertrek van de teamleider. Aan het begin van 2024 was veel inhuur op vaste formatie. In 2024 is ingezet op de afbouw van inhuur en hebben we geen inhuur meer op structurele functies. Door de wisselingen was het lastig om verder te bouwen aan de ontwikkeling van het team. Het is niet gelukt het koersplan in 2024 te laten vaststellen. Maar dit biedt de mogelijkheid het koersplan nog beter te laten aansluiten op de organisatieverandering- en ontwikkeling.

In 2024 zijn de fundamenten gelegd voor belangrijke verbeteringen in 2025 en daarna. We blijven ons inzetten voor een proactieve benadering van veranderingen in wetgeving en organisatieontwikkeling, waarbij we de focus leggen op juridische kwaliteit en efficiëntie.

Communicatie

Onze missie is om duidelijk, open en toegankelijk met onze inwoners te communiceren. We zorgen ervoor dat zij goed op de hoogte zijn en actief mee kunnen denken over ons beleid. We werken aan een transparante en betrokken democratie waarin iedereen meedoet en wordt gehoord.

Om dit te bereiken hebben we een aantal zaken gerealiseerd in 2024.

- Team Communicatie heeft zich verder ontwikkeld. De communicatiemissie en visie van de gemeente is opnieuw beschreven (moet nog worden vastgesteld) en processen zijn verbeterd zodat de beschikbare capaciteit efficiënter ingezet wordt. Hierdoor worden organisatie en Bestuur nog beter geadviseerd en ondersteund zodat dit uiteindelijk bijdraagt aan betere communicatie richting onze inwoners.
- We hebben ingezet op het verbeteren van de communicatieve vaardigheden van alle medewerkers. Er zijn wederom schrijftrainingen georganiseerd. En tijdens de 'Maand van de Dienstverlening' is het boekje 'Helder Heerenveen' gelanceerd. Daarin staan tips en trucs voor duidelijke en heldere communicatie, maar zorgden we ook voor bewustwording van het belang van heldere communicatie.
- We hebben in november de informatiemap voor inwoners met een bijstandsuitkering (een map vol folders, A4'tjes met informatie en brochures) vervangen door één compacte folder. Hierbij hebben we de informatie opgebouwd aan de hand van het proces van aanvraag tot uitkering. Vooraf is een uitvraag gedaan onder de doelgroep welke informatie wel/niet relevant is.

En ook in diverse dossiers en projecten is sterk ingezet op communicatie naar onze inwoners. Enkele voorbeelden zijn:

- De campagne 'Eén voor één groener' heeft een vernieuwd jasje gekregen. Doel hiervan is mensen bewuster te maken om duurzamer te leven, en ze te inspireren om hierin een bijdrage te leveren door kleine stappen te zetten en zo een beweging tot stand te brengen.
- Dankzij een gerichte campagne kwam een grote groep inwoners met elkaar in contact en in beweging op de Toekomstmarkt.
- In het project 'Heerenveen Beter Bereikbaar' zagen we hoe heldere communicatie een verschil kan maken. Er zijn meerdere afsluitingen geweest, waaronder een 12-weekse afsluiting van de afrit van de A32 richting Skoatterwald en Oranjewoud. Inwoners uit deze wijken kregen te maken met een langdurige afsluiting van de enige toegangsweg naar de wijk/dorp. Op dit project is veel inzet op communicatie met omwonenden en weggebruikers geweest. Onder andere met behulp van animaties zijn inwoners zo goed mogelijk hierover geïnformeerd. Het aantal vragen/klachten over de werkzaamheden was daardoor redelijk beperkt. Men was goed geïnformeerd en bewust dat ze door de zure appel heen moesten bijten met als doel een betere situatie.

Financiën

Ontwikkelingen P&C

In 2024 zijn we begonnen met het opstellen van een tweetal bestuurlijke voortgangsrapportages (Voorjaarsrapportage en Najaarsrapportage) die in de plaats zijn gekomen van de voormalige financieel ingestoken Verzamelbesluiten. Daarnaast hebben we een Decemberbrief uitgebracht.

Het uitbrengen van de Voor- en Najaarsrapportages was is een flinke stap vooruit in het rapporteren over de (inhoudelijke voortgang). Eind van het jaar is een en ander conform afspraak geëvalueerd in de Auditcommissie mede in relatie tot de overige P&C-producten. Ook in het College is aan het eind van het jaar een evaluatie van het P&C-proces geweest. Beide evaluaties hebben geleid tot relevante bevindingen een aantal suggesties voor verbetering en vereenvoudiging van de P&C-cyclus op de korte en (middel)lange termijn.

Inmiddels is er een plan van aanpak opgesteld waarin concrete suggesties voor aanpassingen voor verbeteringen en vereenvoudigingen zijn opgenomen die in het komende jaar verder worden verkend en uitgewerkt.

Nieuw financieel systeem vanaf 2026

Eind 2024 heeft de gunning plaatsgevonden voor de aanschaf van een nieuw financieel systeem dat op 1 januari 2026 live zal moeten gaan. De keuze is gevallen op Unit4 ERPx. Het nieuwe systeem, dat volledig vanuit de cloud werkt, biedt veel meer mogelijkheden om de gemeente te ondersteunen bij het vastleggen van en rapporteren over financiële feiten en cijfers. De bedoeling is dat er ook gebruik gemaakt zal worden van een inkoop- en bestelmodule (verplichtingenadministratie) en een projectenmodule. Inmiddels is er gestart met de inrichting van het nieuwe systeem en zal vrijwel het gehele jaar nodig zijn om de implementatie tijdig te laten plaatsvinden.

Huisvesting en onze werkomgeving

Huidige werkomgeving

In 2024 hebben we de videobelcellen in gebruik genomen om binnen het gemeentehuis ook online beter te kunnen samenwerken. In het gemeentehuis hebben we twee ruimtes ingericht om te ontmoeten en geschikt gemaakt voor direct formeel en informeel overleg, er was een behoefte aan dit soort ruimtes. We hebben een slag gemaakt met het beter hybride samenwerken, alle vergaderruimtes zijn dusdanig ingericht voor het hybride samenwerken en de WIFI is verbeterd. We hebben ook vastgesteld welke voorzieningen gemeente Heerenveen verstrekt aan de medewerkers met betrekking tot het thuiswerken.

Nieuwe gemeentelijke huisvesting

Op 29 februari 2024 heeft uw raad besloten de besluitvorming over de gemeentelijke huisvesting te willen heroverwegen. Het ontwerpproces voor het nieuwe gemeentehuis (renovatie Crackstate en nieuwbouw gemeentehuis huidige locatie) op basis van het raadsbesluit van 19 december 2022 is om die reden stop gezet. Om een heroverweging mogelijk te maken is een aanvullend scenario-onderzoek gedaan. Op 24 oktober 2024 heeft uw raad ingestemd met een verdiepend onderzoek naar de mogelijkheid om (een deel van) de gemeentelijke huisvesting te huisvesten in de nieuwbouw ABC-locatie samen met de bibliotheek. Dit scenario met verschillende varianten wordt in 2025 uitgewerkt en voorgelegd ter besluitvorming aan uw raad. Waarbij het eerder gekozen scenario van renovatie Crackstate en nieuwbouw gemeentehuis op de huidige locatie als referentiescenario dient.

Planning en control

Misbruik- en oneigenlijk gebruik, frauderisico's en integriteit

Deze aandachtsgebieden kennen hun eigen onderscheidende definities en kenmerken maar de bindende factor is risicobeheersing. Het is aan de gemeente om effectieve maatregelen te nemen om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. De gemeente Heerenveen beziet in eerste plaats welke eisen de wet- en regelgeving stelt ten aanzien van M&O, wat daarin is geregeld omtrent de handhaving en hoe zich dat vertaalt naar de opzet van de interne organisatie. De beheersmaatregelen zijn geïntegreerd in de

Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC) op het voorkomen van fouten en gericht op het voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik en fraude.

Een beheersmaatregel is bijvoorbeeld het vierogenprincipe binnen het proces. Dit houdt in dat er minstens twee personen betrokken zijn bij een financiële transactie. Dit is bedoeld om het risico op fraude, fouten en ongeoorloofd gedrag te verminderen. Hiernaast zijn zaken als functiescheiding en mandatering van toepassing.

Misbruik en oneigenlijk gebruik speelt met name bij die activiteiten waarbij de informatie van derden/belanghebbenden van groot belang is voor het verlenen of vaststellen van uitkeringen, subsidies, heffingen, belastingen en vergunningen. Om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen, zijn in de processen preventieve beheersingsmaatregelen genomen om de door derden verstrekte informatie te toetsen op juistheid en volledigheid. Deze maatregelen vinden plaats vóór het moment van beschikken, betalen of ontvangen van een voorziening, vergunning of uitkering en zijn daarom preventieve maatregelen. Daarnaast worden in het proces ook repressieve maatregelen (controle achteraf en handhaving) genomen. Terugvordering of intrekking van gelden is daar een goed voorbeeld van.

De voornaamste onderkende risico's zijn:

- inkomstenoverdrachten
- verstrekken van subsidies

Integriteit staan voor rechtschapen, onomkoopbaar en eerlijk. Eigenschappen die onmisbaar zijn voor de kwaliteit van het openbaar bestuur en dus ook voor onze organisatie. Onze inwoners en het bedrijfsleven zijn voor allerlei zaken afhankelijk van de gemeente.

Fraudepreventie gaat over het voorkomen van een opzettelijke handeling waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding door één of meerdere medewerkers, college- en of raadsleden binnen de gemeente Heerenveen of door externen. Misleiding is bedoeld om (1) een onrechtmatig of onwettig voordeel te behalen, (2) onrechtmatig waarde te onttrekken aan de organisatie of (3) ten behoeve van onrechtmatige verslaggeving.

Naast de eerder beschreven beheersmaatregelen, welke geïntegreerd zijn in de Administratieve Organisatie en Interne Controle (AO/IC), zijn er ook de soft controls. Soft controls gaan over het beïnvloeden van het gedrag van mensen; met de juiste controls wordt gewenst gedrag gestimuleerd en tegelijkertijd ongewenst gedrag ontmoedigd. Zo zijn er binnen de gemeente onder andere de volgende onderdelen te onderkennen:

- handboek ambtelijke integriteit
- ambtseed of -belofte

Er zijn geen fraudegevallen geconstateerd door medewerkers binnen de gemeente.

Voor het onder de aandacht houden van Misbruik en oneigenlijk gebruik / fraude zijn er vanuit Concerncontrol, CISO en VIC (Verbijzonderde Interne Controle) M&O risico's besproken in de breedste zin met de verantwoordelijke afdelingshoofden/teamleiders tijdens de risicomanagementgesprekken. Ook is er een fraudediscussie gevoerd met de onafhankelijke accountant om breed inzicht te verkrijgen en de eigen frauderisicoanalyse bij te stellen. Dit zal in 2025 worden voortgezet.

De voornaamste onderkende frauderisico's zijn:

- het risico dat onterechte facturen worden verstuurd aan de gemeente.
- het risico op indienen van onterechte declaraties door een medewerker.

Indicatoren

Indicatoren	Kosten	Jaar	Heerenveen	Eenheid	Bron
Formatie	per 1000 inwoners	2023	10,28	fte	Gemeente Heerenveen
Bezetting	per 1000 inwoners	2023	11,62	fte	Gemeente Heerenveen
Organisatiekosten	per inwoner	2023	1.077	€	Gemeente Heerenveen
Externe inhuur	inhuur van totale loonsom	2023	24,12	%	Gemeente Heerenveen
Overhead	overhead van totale lasten	2023	11,1	%	Gemeente Heerenveen

Samenwerking

Algemeen

'Verbonden partijen' zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Is er alleen sprake van een financieel belang, dan gaat het niet om een verbonden partij.

In deze paragraaf lichten we nieuwe verbonden partijen en ontwikkelingen toe op samenwerkingsgebied. Dit geldt ook voor de beleidsontwikkelingen op het gebied van samenwerken.

De maatschappelijke doelen, het beleid, de (financiële) belangen en risico's, de vermogenspositie en de omvang financieel resultaat staan per hoofdfunctie weergegeven in deel twee van deze begroting. Dit is een gevolg van het vernieuwde BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Inleiding

Nota samenwerken

De gemeente Heerenveen werkt sinds 2019 volgens de Nota Samenwerken. Deze is op 16 september 2019 door u vastgesteld en bestaat uit de volgende drie pijlers:

1. Samenwerking is breder dan alleen verbonden partijen

De Nota Samenwerken kijkt niet alleen naar de verbonden partijen, maar ook naar partijen die grote invloed hebben op het realiseren van onze doelen. Dit noemen we de Nota Samenwerken-partijen.

2. Geen kaders vooraf, maar maatwerk

Het beleggen van een publieke taak bij een andere organisatie heeft als gevolg dat de gemeenteraad geen directe controle heeft. In plaats van dat u bijvoorbeeld een besluit neemt over een begroting, dient u een zienswijze in. Het uitbesteden van taken kan uw directe invloed verminderen. Toch kan samenwerken een prima optie zijn. Het hangt af van het maatschappelijk belang, dat wat noodzakelijk is om dit belang te dienen en de sturing die u hierop zelf wilt houden. Het is op voorhand lastig te zeggen wat de juiste keuze is: samenwerken of zelf doen. Ook de vorm is situatie-afhankelijk en dus maatwerk. Wij brengen u hierom op voorhand in positie en bekijken vervolgens samen of samenwerken gewenst is en in welke vorm.

3. Meer grip op onze samenwerkingspartners

De gemeente Heerenveen voert verschillende taken uit. Soms worden deze taken door externe organisaties uitgevoerd. Het is van belang om hier voldoende inzicht in - en grip op - te houden. Een risicoanalyse brengt de risico's in kaart. We werken daarom aan een risicoanalyse van de Nota Samenwerken-partijen. De uitkomsten van de analyse bepalen uiteindelijk welke beheersmaatregelen we inzetten. Ook dit is maatwerk.

In 2025 wordt een geactualiseerde nota samenwerken aan u voorgelegd.

Categorieën

In het overzicht hieronder ziet u in de categorieën 'Gemeenschappelijke regelingen',

'Vennootschappen en coöperaties' en 'Stichtingen en verenigingen' de vormen van samenwerking die voldoen aan de definitie van verbonden partijen waarin de gemeente Heerenveen participeert, zoals opgenomen in het BBV.

Overzicht (bijdragen) verbonden partijen

(bedragen x €1.000)			
Verbonden partij	2022	Bijdrage 2023	2024
Gemeenschappelijke regelingen			
Bedrijvenpark A7	0	0	-450
Veiligheidsregio Fryslân	5303	5561	6145
Sociale werkvoorziening Fryslân	2	2	3
De Marrekrite	39	37	39
Welstandszorg Hûs en Hiem	0	0	0
Fryske Útfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing	479	673	960
Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân	216	404	436
Vennootschappen en Coöperaties			
Afvalsturing Friesland NV	0	0	0
NV Fryslân Miljeu	0	0	0
Fryslân Miljeu Zuidoost BV	0	0	0
Caparis NV	8.140	8.401	8.440
Sportstad Heerenveen BV	0	634	0
Gemeentelijk Sportcentrum Heerenveen BV	0	0	0
Thialf OG BV	2.262	279	288
IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV	1.555	0	0
BNG Bank NV	0	0	0
Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA	52	49	85
Stichtingen en Verenigingen			
Vereniging Nederlandse Gemeenten	76	80	86
Vereniging van Friese Gemeenten	24	26	32
Stichting Ambion	0	0	0
Stichting OSG Sevenwolden	0	0	0
Stichting Onderwijsgroep Midden Friesland	0	0	0
Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen	0	0	0
MFA De Akkers	15	16	19
Totaal	18.163	16.162	16.083

Nota Samenwerken-partijen

De commissie BBV adviseert gemeenten om ook andere organisaties op te nemen. Bij deze organisaties is geen sprake van een financieel belang, maar wel van structurele bekostiging en een grote mate van afhankelijkheid van de gemeente. Dit betreft de volgende partijen:

- Stichting Caleidoscoop
- Stichting Maatschappelijk Werk Fryslân
- Bibliotheken Mar en Fean
- Ateliers Majeur
- Museum Heerenveen
- Kinderwoud Kinderopvang
- Sport Fryslân
- InPublic
- Werken in Friesland
- Heerenveen 'n Gouden Plak

Gemeenschappelijke regelingen

Bedrijvenpark A7				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	De gemeenten Heerenveen en De Fryske Marren hebben ieder 50 % zeggenschap in het Algemeen bestuur.			
Doelstelling	Het stimuleren van de ontwikkeling en verzorgen van een optimale afstemming van de in het werkingsgebied gelegen bedrijventerreinen. Het beleidskader voor de ontwikkeling van de bedrijvenparken A7 is de integrale visie Heerenveen- Skarsterlân. Het doel is een optimale benutting van de kansen op economische groei door de aanwezigheid van de rijksweg A-7, zonder afbreuk te doen aan het positieve woon- en leefklimaat.			
Ontwikkelingen	Als gevolg van het Didam-arrest zijn de verkopen opgeschort. In september 2023 heeft het Algemeen Bestuur de 'beleidsregels selectieprocedure en reserveringsbeleid bedrijventerrein Haskerveen' vastgesteld. Vanaf begin 2024 zijn ondernemers in de gelegenheid gesteld om hun belangstelling voor de beschikbare kavels te tonen. Dit heeft geleid tot de verkoop van 2 kavels en de verkoop van 1 kavel begin 2025. In 2024 is een deel van de algemene reserve, op basis van de liquiditeitsprognose van het Bedrijvenpark, uitgekeerd aan beide gemeenten. Heerenveen heeft € 450.000 ontvangen. Voor 2025 is in de begroting van het Bedrijvenpark een uitkering voorzien van € 800.000 (voor Heerenveen € 400.000). Deze is afhankelijk van de daadwerkelijke verkopen van kavels en daarom te prematuur om in de begroting 2025 van de gemeente op te nemen. De cijfers voor vermogen en resultaat 2024 zijn ontleend aan de concept-jaarrekening 2024.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	1.200	2.550	1.551
	Vreemd vermogen	49	61	124
	Resultaat	-264	1.349	-99
	Bijdrage Heerenveen	0	0	-450
Risico's	Bestaande risico's grondexploitatie worden jaarlijks geïnventariseerd en leiden tot een aanpassing van de grondexploitatie; het betreft de aan de exploitatie van bedrijfsterreinen inherente risico's van hoeveelheid gronduitgifte, marktprijzen en renteontwikkeling.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	Geen eigen website			

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing				
Vestigingsplaats	Grou			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in het bestuur met de andere Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en de Provincie Fryslân. Het aantal stemmen van de deelnemer wordt bepaald door diens financiële bijdrage. Er is voorzien in meervoudig stemrecht.			
Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de deelnemers bij de uitvoering van taken en bevoegdheden op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht.			
Ontwikkelingen	De invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 heeft een overdracht van taken naar de FUMO met zich mee gebracht. Hierdoor heeft een verschuiving in bijdragen plaats gevonden.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	1.207	1.279	n.n.b.
	Vreemd vermogen	3.824	5.327	n.n.b.
	Resultaat	72	72	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	479	673	960
Risico's	De taken van de FUMO zijn sterk afhankelijk van overheidsbeleid. Als gevolg hiervan kunnen wijzigingen optreden die impact hebben op de FUMO. Deze wijzigingen kunnen invloed hebben op de hoogte van de deelnemersbijdrage.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	www.fumo.nl			

Recreatieschap Marrekrite	
Vestigingsplaats	Uitwellingerga
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in het Algemeen bestuur met de Provincie Fryslân en andere Friese gemeenten.
Doelstelling	Recreatieschap Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân. Hierbij wordt rekening gehouden met de belangen van natuur en landschap. Recreatie en toerisme hebben ontwikkelpotentie en dragen bij aan de economische ontwikkeling, de leefbaarheid en het voorzieningenniveau in de deelnemende gemeenten: kort gezegd aan onze brede welvaart. Recreatieschap Marrekrite heeft als doel het behartigen van de belangen van de deelnemers om een uniforme, toeristisch-recreatieve infrastructuur op het water en het land te realiseren en te behouden. In de praktijk gaat het bijvoorbeeld om aanlegplekken in het buitengebied, Toeristische overstappunten en om knooppuntssystemen voor fietsen, wandelen en in de toekomst mogelijk voor varen, ATB-en Ruiters.

Ontwikkelingen	Momenteel voert Recreatieschap Marrekrite een grote vervangingsoperatie uit, waarbij een groot deel van de voorzieningen duurzaam wordt vervangen. Recreatieschap Marrekrite heeft besloten om haar eigen vermogen af te bouwen. Voor de jaren 2022 tot en met 2025 resulteert dit in een aan de gemeente uit te keren bedrag van 8.000 euro per jaar. Nu de afronding van de vervangingsoperatie in zicht komt, heeft Recreatieschap Marrekrite zich op de toekomst beraden en op de vraag of zij alleen een organisatie van beheer en onderhoud is, of zich kan doorontwikkelen tot een volwaardig recreatieschap met mogelijk een routebureau en eventueel andere taken. Het Algemeen Bestuur heeft eind 2024 besloten de basisformatie uit te breiden om de haar opgedragen taken goed te kunnen vervullen en minder kwetsbaar te zijn. Daarnaast heeft het AB besloten de Marrekrite door te ontwikkelen naar een volwaardig routebureau. Dit heeft tot gevolg dat de bijdragen omhoog gaan. Indicatie hiervan voor Heerenveen: een verhoging van € 6.000 per jaar. De meerkosten voor 2025 worden gedekt vanuit de begroting van de Marrekrite zelf. Voor 2026 en verder zal dit worden verdisconteerd in de deelnemersbijdragen.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	4.704	4.328	n.n.b.
	Vreemd vermogen	4.813	4.894	n.n.b.
	Resultaat	209	91	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	39	37	39
Risico's	Het grootste risico voor Recreatieschap Marrekrite is dat er, als gevolg van ziekte, vertrek of uitval, extra of duurder personeel moet worden aangetrokken om de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen blijven garanderen.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://www.marrekrite.frl			

Sociale werkvoorziening Fryslân				
Vestigingsplaats	Drachten			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Zeggenschap is georganiseerd in het Algemeen bestuur.			
Doelstelling	Uitvoeren van de Wet sociale werkvoorziening om de maatschappelijke participatie van inwoners met een arbeidsbeperking te bevorderen, veelal door een beschutte werkplek aan te bieden.			
Ontwikkelingen	GR SW Fryslân declareert de loonkosten volledig bij uitvoeringsbedrijf Caparis NV. Caparis NV brengt haar kosten via de dienstverleningsovereenkomsten in rekening bij de gemeenten. In deze structuur is geen sprake meer van een direct beslag door de GR op financiële middelen van de aangesloten gemeenten. Doordat Caparis NV alle loonkosten aan GR SW Fryslân betaalt, komt het jaarlijkse resultaat precies op € 0 uit. Omdat er geen risico's zijn is het aanhouden van Eigen vermogen niet noodzakelijk. Er is per balansdatum 31 december alleen sprake van kort vreemd vermogen,. Dat betreft een schuldpositie jegens de belastingdienst voor loonbelasting en sociale premies c.a. Deze schuld wordt na 31 december met de fiscus afgerekend. De jaarrekening over 2024 is nog niet beschikbaar. Analooq aan voorgaande jaren zal van eigen vermogen en van resultaat ook per balansdatum 2024 geen sprake zijn. De dienstverleningsovereenkomsten zijn in 2024 voor de komende vijf jaar verlengd voor de SW en Beschut Werk. Via GR SW Fryslân hebben we eind 2024 203 fte werkzaam bij Caparis.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	0	0	0
	Vreemd vermogen	3.719	7.172	2.088
	Resultaat	0	0	0
	Bijdrage Heerenveen	2	0	0
Risico's	De risico-ontwikkeling is afhankelijk van de CAO-stijging en de Rijksvergoeding die gemeenten gebruiken om aan Caparis te betalen. Zolang Caparis NV in staat is alle loonkosten aan GR SW Fryslân te voldoen is er de facto geen sprake van risico's voor de GR.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	Geen eigen website, zie bij Caparis NV			

Veiligheidsregio Fryslân				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Samen met de Friese gemeenten via dagelijks en algemeen bestuur en de bestuurscommissies veiligheid en gezondheid. De burgemeesters hebben zitting in het algemeen bestuur, met voor ieder een gelijk stemrecht.			
Doelstelling	Een zo doelmatig mogelijk georganiseerde en gecoördineerde repressieve en preventieve brandbestrijding en hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het in stand houden en continu paraat hebben van een centrale post ambulancevervoer, die voor het lokale grondgebied van de deelnemende gemeenten het ambulancevervoer dirigeert. Het behartigen van de preventieve taken op het gebied van de volksgezondheid, de taken op dit terrein waartoe door de deelnemende gemeenten of andere instanties specifieke opdrachten zijn verstrekt, en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen en de voorbereiding hierop.			
Ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft te maken met landelijke ontwikkelingen zoals de taakdifferentiatie bij de brandweer.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	9.527	8.868	n.n.b.
	Vreemd vermogen	81.045	82.448	n.n.b.
	Resultaat	894	562	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	5.303	5.561	6.145
Risico's	De context waarin de Veiligheidsregio opereert, is weerbarstig en dynamisch. Niet alleen de inzet bij crisissituaties zijn een uitdaging, maar ook de vraagstukken zoals het betaalbaar en beschikbaar houden van de zorg spelen een rol. Bijkomende complicerende factor is de algemene prijsontwikkeling.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://www.veiligheidsregiofryslan.nl			

Welstandszorg Hûs en Hiem				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling			
Zeggenschap	Heerenveen deelt de zeggenschap in Hûs en Hiem met de Friese gemeenten.			
Doelstelling	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkunstige en landschappelijke schoonheid in de provincie. De Welstandsnota is voor Hûs en Hiem de basis om de doelstelling voor Gemeente Heerenveen uit te voeren.			
Ontwikkelingen				
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	338	257	n.n.b.
	Vreemd vermogen	483	453	n.n.b.
	Resultaat	-109	-84	n.n.b.

	Bijdrage Heerenveen	0	0	0
Risico's	Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden, waarbij aan de gemeenten van rijkswege een zeer ruime overgangsperiode is geboden om gemeentelijk beleid te wijzigen. Hûs en Hiem heeft per 1 januari 2024 van geen enkele deelnemende gemeente een voornemen tot uittreding ontvangen. Hierdoor zijn ook in 2025 alle aangesloten gemeenten deelnemer. Of het aantal adviesaanvragen in de toekomst op peil zal blijven is een onzekerheid.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://www.husenhiem.nl			

Vennootschappen en coöperaties

Afvalsturing Friesland NV				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Zeggenschap	De zeggenschap is in de AVA georganiseerd naar rato van het aantal inwoners in Heerenveen, ten opzichte van het totale aantal inwoners in de provincie Friesland. Met 155 aandelen A heeft Heerenveen 3,6% van de geplaatste aandelen. De nominale waarde is 453,78 euro (70.336 euro).			
Doelstelling	De doelstelling is het inzamelen, scheiden en verwerken van afvalstoffen, inclusief het sluiten van kringlopen, tegen zo laag mogelijke kosten.			
Ontwikkelingen	De koers van het sluiten van de kringlopen, die uiteindelijk moet resulteren in een laag uniform verwerkingstarief, wordt ook in de nieuwe strategische koers vanaf 2021 doorgezet. Daarbij is de vollast van installaties (bijvoorbeeld de REC/Harlingen, SBI en KSI beiden in Heerenveen) een belangrijke taak die bij de onderneming rust, in het belang van bijvoorbeeld het aandeelhouderstarief. Als het gaat om de prioritering van het hergebruik van materialen en het produceren van duurzame energie dient het produceren van duurzame energie primair voort te vloeien uit de activiteit bewerken en verwerken van stromen.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	70.303	78.528	n.n.b.
	Vreemd vermogen	119.141	106.366	n.n.b.
	Resultaat	7.870	10.322	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	0	0	0
Risico's	Omrin voert een financieel solide beleid, waarbij niet wordt gestreefd naar winstmaximalisatie. De onderneming zoekt een balans tussen de tarieven die de aandeelhouders moeten betalen voor de inzameling en verwerking van hun afval en de winst die de onderneming maakt om voldoende solvabiliteit te hebben om tegenvallers te kunnen opvangen en investeringen te kunnen doen.			
Thema	5. Toekomstbestendigheid en Duurzaam			
Link	https://www.omrin.nl			

B.V. Fryslân Miljeu Zuidoost				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Zeggenschap	Middels houder van aandelen is de zeggenschap in de AVA indirect.			
Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van huishoudelijke herbruikbare grond- en afvalstoffen, en de hiermee verband houdende beleidsondersteuning en collectieve aanbestedingen ten behoeve van de gemeenten.			
Ontwikkelingen	Het door de gemeente vastgestelde beleid is primair gericht op een duurzame, circulaire economie. Hierbij past dat de gemeente de landelijk vastgestelde 'VanAfvalNaarGrondstof' (VANG) doelstellingen tot haar uitgangspunt van beleid heeft verheven. Richting huishoudens heeft dat onder andere consequenties voor het inzamelbeleid en de daarbij behorende tarieven en uitvoeringsregel.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	1.520	1.574	n.n.b.
	Vreemd vermogen	4.944	5.601	n.n.b.
	Resultaat	102	111	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	0	0	0
Risico's	Geen.			
Thema	5. Toekomstbestendigheid en Duurzaam			
Link	Geen eigen website			

BNG Bank NV				
Vestigingsplaats	Den Haag			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Zeggenschap	Via de algemene vergadering van aandeelhouders heeft de gemeente zeggenschap in BNG Bank N.V., via het stemrecht op onze aandelen (een stem per aandeel van 2,50 euro). Overigens is in het aandelenkapitaal sprake van een verdeling van 50% Rijk en 50% gemeenten, provincies en anderen.			
Doelstelling	De BNG is bankier ten dienste van overheden. De bank biedt toegevoegde waarde aan haar aandeelhouders en de Nederlandse publieke sector door middel van een zo goedkoop mogelijke financiële dienstverlening.			
Ontwikkelingen	De statutaire eis van voldoende overheidsbetrokkenheid begrenst het werkgebied van de bank. Het aankoersen op de mogelijkheid van wijziging van overheidseigendom is ook bij de bank zichtbaar en door de statutaire begrenzing zijn enkele cliënten afgevallen. De bank wordt verder geconfronteerd met nieuwe en/of gewijzigde wetgeving op financieel gebied (de bank is niet langer vrijgesteld van vennootschapsbelasting) en ten aanzien van bancaire toezicht. Heerenveen neemt met 65.267 aandelen van nominaal 2,50 euro deel in de NV.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	4.615.000	4.721.000	n.n.b.
	Vreemd vermogen	107.459.000	110.819.000	n.n.b.
	Resultaat	300.000	254.000	n.n.b.

	Bijdrage Heerenveen	0	0	0
Risico's	Algemene bancaire risico's.			
Thema	6. Financiën en Organisatie			
Link	https://www.bngbank.nl			

Caparis NV				
Vestigingsplaats	Drachten			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen heeft samen met Leeuwarden, Smallingerland en Opsterland zitting in de AVA.			
Doelstelling	Het bieden van beschutte arbeid onder aangepaste omstandigheden aan de in de Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet bedoelde mensen met een arbeidshandicap. Praktisch werkt zich dit uit in het realiseren van dienstbetrekkingen, detacheringen en leerwerkplekken voor die mensen.			
Ontwikkelingen	Per einde december 2024 had Heerenveen 203 fte/inwoners bij Caparis als SW'er aan het werk. Na de herstructurering in 2019 zorgt Caparis NV voor de organisatie en uitvoering van alle werkzaamheden. Caparis betaalt de loonkosten van de SW-cliënten aan GR SW Fryslan en brengt deze en andere bedrijfskosten via dienstverleningsovereenkomsten in rekening bij de opdrachtgevende gemeenten en andere klanten in de markt. In oktober 2024 zijn wij akkoord gegaan met de nieuwe overeenkomsten waarbij de tarieven gelijkgeschakeld zijn met de rijksbijdrage SW (2025 € 38.030). Begin 2024 lag voor BAB in het nieuwe jaar ook een dekkingsvoorstel voor dit tarief voor van € 38.030,- inclusief een loonkostensubsidie component van € 25.500 per fte. Op moment van voorbereiding van deze toelichting was de besluitvorming nog niet afgerond. De totaal tarieven (trajectvergoeding + loonkostensubsidie van 70% van het wettelijk minimumloon) voor alle drie DVO's worden daarmee gelijk getrokken naar het niveau van de Rijksbijdrage Sw per standardeenheid (SE).			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	8.174	7.594	6.260
	Vreemd vermogen	20.696	20.089	2.721
	Resultaat	-550	-580	-1.335
	Bijdrage Heerenveen	8.141	8.401	8.443
Risico's	De Participatiewet vormt een risico voor de toekomst van Caparis. Het risico zit met name in het genereren van voldoende omzet. Een ander risico is de daling van het aantal dienstbetrekkingen in de SW. Een effect van Corona is dat opdrachtgevers werk bij Caparis hebben opgeschort. Door minder beschikbare mensen en het wegvallen van werk is de exploitatie verlieslatend geworden. Gemeenten spannen zich in om het aantal medewerkers bij Caparis te laten stijgen. Caparis zoekt naar nieuwe dan wel vervangende werkgelegenheid. Dat moet meehelpen om het bedrijf op termijn weer rendabel te laten worden.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	https://www.caparis.nl			

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân UA				
Vestigingsplaats	Leeuwarden, kantoorhoudend te Sneek.			
Rechtsvorm	Coöperatie			
Zeggenschap	Leden zijn de Friese gemeenten, Wetterskip Fryslân en de Provincie Fryslân.			
Doelstelling	Adequaat en betaalbaar beheer en onderhoud van openbare verlichting/ energievoorziening (en aanverwante zaken)/ laadinfrastructuur voor elektrische vervoersmiddelen en het behalen van financiële voordelen met de gezamenlijke inkoop van energie.			
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2024 is OVEF zelf energieleverancier. Het accent komt nu meer te liggen op flexibiliteit en dat elk individueel lid meer keuzevrijheid heeft. Sinds 2024 nemen wij meer energie af bij OVEF.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	426	129	n.n.b.
	Vreemd vermogen	103	2.575	n.n.b.
	Resultaat	-19	-297	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	51	49	85
Risico's	1. Risico met variabele energieprijzen is dat ze ook hoger kunnen uitvallen dan de prognose. 2. Vanuit economische overwegingen kan het minder rendabel zijn om nu in nieuwe zonne-energieprojecten te investeren. Dit heeft te maken met de (huidige) lage stroomprijs. Hierdoor wordt de terugverdientijd langer dan 10 jaar, omdat de winst van de nieuwe eigen zonne-energie minder groot is dan bij een hoge energie inkoopprijs. 3. De overeenkomst is niet aanbesteed. Daarvoor is een wettelijke grondslag. Dit is artikel 2.24b van de Aanbestedingswet 2012. Daarin staat -samengevat- dat 'aanbestedende diensten' (zoals gemeenten, provincies en waterschappen) bij de uitvoering van hun taken kunnen samenwerken in een bestaande of op te richten rechtspersoon (zoals OVEF). De leden van OVEF kunnen zo één op één inkopen bij OVEF. Deze uitzondering wordt ook wel 'quasi-inbesteding' genoemd. OVEF heeft dit laten onderzoeken door Brackmann (aanbestedingsspecialist).			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	https://ovef.nl			

Gemeentelijk Sportcentrum BV				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Zeggenschap	Heerenveen is 100 % aandeelhouder			
Doelstelling	Het realiseren, beheren en exploiteren van sportvoorzieningen in het multifunctioneel centrum "Sportstad Heerenveen". Primaire doelstelling is het faciliteren van de Heerenveense breedtesport en zwemgelegenheid.			
Ontwikkelingen	De huurovereenkomst tussen Sportstad Heerenveen BV en Gemeentelijk Sportcentrum BV loopt af op 31 mei 2026. Continuïteit van het Gemeentelijk Sportcentrum (met name het zwembad) vraagt een forse bijdrage in de onrendabele top. Sportstad en de gemeente zijn hierover in gesprek en de gemeenteraad wordt bij de integrale afweging bij de Perspectiefnota 2025 een afweging voorgelegd. Vooruitlopend hierop wordt de gemeenteraad een voorstel voorgelegd met een scenariokeuze rond het zwembad (april 2025). Aan alle opties zijn kosten verbonden: • Voortzetting van de huidige zwembadvoorziening; • Een minimale zwembadvoorziening; • Sluiten van zwembadvoorziening. De onrendabele top bestaat uit het exploitatietekort én kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Tot 1 juni 2026, de looptijd van het huidige contract, zal Sportstad de noodzakelijke kosten voor onderhoud en vervangingsinvesteringen voor zijn rekening nemen. Dit betreft maatregelen die voor 15 jaar gelden. Mocht de gemeente overgaan tot sluiting zullen deze kosten mee moeten worden genomen in de compensatie van gevolgschade. Zonder voldoende compensatie wil Sportstad het gemeentelijk sportcentrum niet blijven huren/exploiteren en kan het sportcentrum (met name het zwembad) niet voortbestaan. In een informerende sessie met de raad in december 2023 is een en ander al aangekondigd. In het verleden is steeds al gewezen op de uitdaging met de onrendabele top.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	18	18	18
	Vreemd vermogen	0	0	0
	Resultaat	0	0	0
	Bijdrage Heerenveen	0	0	0
Risico's	Het beschikbaar stellen van middelen voor het voortbestaan van het gemeentelijk sportcentrum (met name het zwembad) is voor de gemeente Heerenveen een keuze en daarmee feitelijk geen risico. De keuze is tweeledig. Ofwel er wordt voorzien in een passende bijdrage, waardoor het voortbestaan wordt geborgd. Ofwel er wordt geen (passende) bijdrage verstrekt, waardoor de accommodatie (met name het zwembad) moet sluiten. Ook het scenario sluiting vraagt aanzienlijke middelen. De Gemeentelijk Sportcentrum BV is (deels) vrijgesteld van BTW. Dit betekent dat (deels) geen BTW verrekening kan plaatsvinden op de uitgaven. Tot 1 januari 2024 kon het gemeentelijk sportcentrum ter compensatie gebruikmaken van de zogenaamde BOSA-regeling. Vanaf 1 januari 2024 staat deze niet meer open voor het gemeentelijk sportcentrum. Tot op heden lopen investeringen allemaal via Sportstad. Sportstad heeft op het punt van BTW advies gevraagd. Zodra dit meer concreet is, wordt vanuit het gemeentelijk sportcentrum ook nader naar dit aspect gekeken.			
Thema	3. Wonen en Leven			
Link	Niet van toepassing			

Ijshockeyhal Thialf Heerenveen BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	Heerenveen bezit 100 % van de aandelen IJshockeyhal Thialf Heerenveen BV
Doelstelling	Het beheer en het (doen) exploiteren van de IJshockeyhal als onderdeel van het Thialf IJsstadion. Primaire doelstelling is het faciliteren van de Heerenveense breedtesport. Daarnaast streven we naar behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op wereld-, Europees en nationaal niveau in samenhang en samenwerking met IJsstadion Thialf.
Ontwikkelingen	Het was de bedoeling voor de ijshockeyhal een voorstel in te dienen bij de Perspectiefnota 2025. Als de ijshockeyhal vanaf medio 2028 jaarlijks op een veilige manier kan worden gecontinueerd, wordt mogelijk nog geen keuze gemaakt rond de toekomst van de hal. Daarmee hoeft bij de Perspectiefnota 2025 waarschijnlijk nog geen afweging te worden gemaakt en is er geen raadsbesluit nodig. Als er wel een keuze wordt gemaakt en een raadsbesluit nodig is, wordt dit in april 2025 voorgelegd. De huidige ijshockeyhal kan nog gebruikt worden tot en met april 2028. Benodigde werkzaamheden om deze termijn te halen zijn afgerond en er zijn geen onverwachte zaken naar boven gekomen. Een monitoringsplan is in werking getreden. Eerste monitoringsmomenten laten geen constructieve achteruitgang in de hal zien. Als bij de Perspectiefnota 2025 wel een keuze wordt gemaakt betekent dit, dat bepaalde besluiten/processen gelijktijdig moeten lopen en in juli 2025 meteen een voorbereidingskrediet nodig zal zijn. Voor de ijshockeyhal is wel een scenario analyse uitgevoerd en zijn de volgende zeven scenario's onderzocht (aan alle scenario's zijn kosten verbonden): 1. Sluiting/sloop IJshockeyhal 2. Vernieuwbouw IJshockeyhal a. Bestemd voor IJshockey b. Bestemd voor Shorttrack 3. Renovatie IJshockeyhal a. Bestemd voor IJshockey b. Bestemd voor Shorttrack 4. Vernieuwbouw IJshockeyhal met kortere dakoverspanning a. Bestemd voor IJshockey b. Bestemd voor Shorttrack De huurovereenkomst rond de ijshockeyhal tussen IJshockeyhal BV en Thialf is per 1 oktober 2024 stilzwijgend verlengd met 5 jaar (deze optie is opgenomen in de huurovereenkomst). Naar aanleiding van de verlenging maken IJshockeyhal BV en Thialf nog enkele aanvullende afspraken. Dit heeft betrekking op de levensduur van de ijshockeyhal naar april 2028 toe en de keuzes die daar al dan niet over worden gemaakt. Daarnaast speelt het rapport Eringa waarin is aangegeven, dat Thialf groot onderhoud en vervangingsinvesteringen zelf niet kan dragen. Zonder voldoende middelen zal Thialf de huur niet willen continueren en kan de ijshockeyhal niet voort blijven bestaan. De benodigde middelen hebben betrekking op groot onderhoud, vervangingsinvesteringen en verduurzaming. De gemeente draagt jaarlijks al ca. € 300.000 bij aan de exploitatie van Thialf (met name gericht op het tekort van de ijshockeyhal). In een informerende sessie met de raad in december 2023 is een en ander al aangekondigd.

	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	18	18	18
	Vreemd vermogen	618	289	0
	Resultaat	0	0	0
	Bijdrage Heerenveen	1.555	0	0
Risico's	Het beschikbaar stellen van middelen voor het voortbestaan van de ijshockeyhal is een keuze en daarmee feitelijk geen risico. De keuze is tweeledig. Ofwel er wordt voorzien in een passende bijdrage, waardoor het voortbestaan wordt geborgd. Ofwel er wordt geen (passende) bijdrage verstrekt, waardoor de accommodatie moet sluiten. Het doorschuiven van groot onderhoud en vervangingen tot na medio 2028 (en daarna) is een risico. Als dit niet lukt en er zijn voor de continuïteit van bedrijfsvoering onverhoopt cruciale investeringen nodig, dan moet op dat moment de keuze worden gemaakt deze te doen of de hal te sluiten. Thialf kan dit niet bekostigen en moet dan een beroep op de gemeente doen. De IJshockeyhal BV is vrijgesteld van BTW. Dit betekent dat geen BTW verrekening kan plaatsvinden op de uitgaven. Tot 1 januari 2024 kon IJshockeyhal BV compensatie gebruikmaken van de zogenaamde BOSA-regeling. Vanaf 1 januari 2024 staat deze niet meer open voor de IJshockeyhal BV. Thialf heeft op het punt van BTW advies gevraagd. Zodra dit bekend is, wordt vanuit IJshockeyhal BV ook nader naar dit aspect gekeken.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	Zie website Thialf			

NV Fryslân Miljeu	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Naamloze Vennoetschap
Zeggenschap	De aandelen zijn in handen van elf Friese gemeenten en drie Groningse gemeenten. Gemeente Heerenveen beschikt over 19.063 aandelen C van nominaal 4,53 euro (86.504 euro). Dit vertegenwoordigt 13,0% van het geplaatste aandelenkapitaal.
Doelstelling	Het bevorderen en leveren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het gebied van de inzameling van herbruikbare grondstoffen en van afvalstoffen en de hiermee verband houdende beleidsondersteuning. De vier regio B.V.'s sturen de inzameling van huishoudelijk afval aan namens de deelnemende gemeenten. Beleidsmatig richt de gemeente zich op een duurzame, circulaire economie met de landelijk vastgestelde VanAfvalNaarGrondstof (VANG)-doelstellingen als uitgangspunt.
Ontwikkelingen	Fryslân Miljeu/Omrin staat met haar gemeenten voor de uitdaging om bij te dragen aan de totstandkoming van een circulaire economie, waarin afval door zoveel mogelijk hergebruik waarde krijgt en houdt. Naast het belang van deze duurzaamheidsdoelstelling blijft het zaak om de kosten die hiermee gemoeid zijn, zo laag mogelijk te houden.

	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	11.303	11.573	n.n.b.
	Vreemd vermogen	23.497	26.299	n.n.b.
	Resultaat	1.432	1.007	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	0	0	0
Risico's	Geen.			
Thema	5. Toekomstbestendigheid en Duurzaam			
Link	Geen eigen website			

Sportstad Heerenveen BV				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Zeggenschap	Het belang van gemeente Heerenveen is 55,9 %. SC Heerenveen Vastgoed BV bezit 44,1 % van de aandelen. Gemeente Heerenveen is meerderheidsaandeelhouder.			
Doelstelling	Het realiseren, besturen en beheren van een multifunctioneel centrum voor sport, gezondheid, zorg, onderwijs en vrije tijd. Met het multifunctionele centrum zet gemeente Heerenveen in op bevordering van de economische ontwikkeling en werkgelegenheid en de bevordering van actieve deelname aan sport.			
Ontwikkelingen	Sportstad heeft vier belangrijke pijlers, die alle vier onder druk staan: • Verhuur stadion sc Heerenveen • Verhuur schoolgebouw Firda • Huur Gemeentelijk Sportcentrum • Energie Sc Heerenveen wil haar structurele kosten naar beneden brengen en heeft van daaruit de wens om nieuwe huurafspraken te maken. Sportstad en sc Heerenveen zijn hierover in gesprek. De huur van het schoolgebouw door Firda loopt af medio 2026. Het is duidelijk dat huur onder de huidige voor Sportstad gunstige voorwaarden niet houdbaar blijft. Sportstad en Firda zijn hierover in gesprek. De huurovereenkomst tussen Sportstad Heerenveen BV en Gemeentelijk Sportcentrum BV loopt af op 31 mei 2026. Continuïteit van het gemeentelijk sportcentrum (met name het zwembad) vraagt een forse bijdrage in de onrendabele top van de exploitatie. Sportstad en de gemeente zijn hierover in gesprek en de gemeenteraad wordt bij de integrale afweging bij de Perspectiefnota 2025 een afweging voorgelegd. Vooruitlopend hierop wordt de gemeenteraad een voorstel voorgelegd met een scenariokeuze rond het zwembad (april 2025). Aan alle opties zijn kosten verbonden: • Voortzetting van de huidige zwembadvoorziening; • Een minimale zwembadvoorziening; • Sluiten van zwembadvoorziening. De onrendabele top bestaat uit het exploitatietekort én kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Tot 1 juni 2026, de looptijd van het huidige contract, zal Sportstad de noodzakelijke kosten voor onderhoud en vervangingsinvesteringen voor zijn rekening nemen. Dit betreft maatregelen die voor 15 jaar gelden. Mocht de gemeente overgaan tot sluiting zullen deze kosten mee moeten worden genomen in de compensatie van gevolgschade. Zonder voldoende compensatie wil Sportstad het gemeentelijk sportcentrum niet blijven huren/exploiteren en kan het sportcentrum (met name het zwembad) niet voortbestaan. In een informerende sessie met de raad in december 2023 is een en ander al aangekondigd. In het verleden is steeds al gewezen op de uitdaging met de onrendabele top. De energiekosten zijn een aandachtspunt rond de financiën van Sportstad. Er is op dit moment een EnergieOpslagSysteem (EOS) actief bij Sportstad. Met het EOS en een flexibel energiecontract wil Sportstad haar energiekosten dempen. De cijfers over 2024 zijn voorlopig van aard, de jaarrekening zal in juni 2025 worden vastgesteld.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	22.913	24.237	24.870
	Vreemd vermogen	20.995	19.617	18.545
	Resultaat	578	560	632
	Bijdrage Heerenveen	0	634	0

Risico's	De risico's bij Sportstad spitsen zich toe op de ontwikkelingen rond de vier pijlers. De effecten van iedere pijler beïnvloeden daarbij de (on)mogelijkheden en uitdaging bij de andere pijlers. Minder goede voorwaarden in de huurcontracten hebben een nadelige invloed op de financiële resultaten. Sinds de oprichting van Sportstad heeft de gemeente een garantstelling afgegeven ten behoeve van de Bank Nederlandse Gemeenten. Op dit moment staat de garantstelling niet onder druk en beschikt Sportstad over voldoende inkomsten en eigen vermogen om aan de bancaire verplichtingen te voldoen. Sportstad is deels vrijgesteld van BTW. Dit betekent, dat er geen BTW in rekening hoeft te worden gebracht op bepaalde inkomsten (bijvoorbeeld verkoop van toegangskaartjes van het zwembad). Aan de andere kant betekent dit dat geen BTW verrekening kan plaatsvinden op bepaalde uitgaven (bijvoorbeeld investeringen in het zwembad). Tot 1 januari 2024 kon Sportstad ter compensatie gebruikmaken van de zogenaamde BOSA-regeling. Vanaf 1 januari 2024 staat deze niet meer open voor Sportstad. Sportstad heeft advies gevraagd op dit punt, omdat dit een grote financiële impact heeft.
Thema	3. Wonen en Leven
Link	https://www.sportstad.nl

Thialf OG BV	
Vestigingsplaats	Heerenveen
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Provincie Fryslan bezit tweederde van de aandelen en gemeente Heerenveen éénderde. Heerenveen heeft zich voor € 1,5 miljoen ingekocht waarbij voorzichtigheidshalve direct een voorziening met dezelfde omvang is getroffen Heerenveen neemt ingaande februari 2005 deel met 6.000 aandelen van nominaal € 1,00 (€ 6.000) in Thialf OG B.V. (1/3 deel).
Doelstelling	De holding Thialf OG BV is opgericht ten behoeve van het Thialf IJsstadion. Doel is het behoud van een High Performance Topsportcentrum voor topsportontwikkeling, innovatie en (top)sportevenementen op wereld-, Europees- en nationaal niveau. Daartoe biedt Thialf trainingsfaciliteiten aan topsporters van wereldniveau en organiseert Thialf schaatswedstrijden voor zowel de wereld-, de Europese - als de nationale competitie. Naast het schaatsen op mondiaal topniveau faciliteert Thialf het recreatieve schaatsen.

Ontwikkelingen	Thialf heeft in april 2020 een Herstelplan opgesteld, waarin Provincie Fryslan (€ 1,9 miljoen) en Gemeente Heerenveen (€ 991.000) deelnemen. Uiteindelijk was een steunbedrag van € 1,6 miljoen voldoende, omdat de stakeholders van Thialf hun verantwoordelijkheid hebben genomen. In het kader van het Herstelplan hebben provincie en gemeente elk een bijdrage beschikbaar gesteld. Voor Heerenveen ging het initieel om € 271.000, in de vorm van een bijdrage Dienst met een Algemeen Economisch Belang (DAEB). De bijdrage wordt jaarlijks geïndexeerd. Door de Corona-pandemie heeft ook Thialf in 2020 en 2021 schade ondervonden. Hiervoor zijn via gemeente Heerenveen bij het ministerie van VWS twee aanvragen voor de rijksregeling SPUK IJZ I en II ingediend met een omvang van samen ca. € 1.991.000 miljoen. Deze zijn eveneens bij de EC gemeld. Medio augustus 2022 is de Regeling SPUK IJZ wederom opengesteld (Q4 2021 en Q1 2022). SPUK IJZ III en IV. Thialf heeft ook in deze tranche een aanvraag gedaan. Er is ca. € 224.000 verleend. Op korte termijn wordt tot notificatie overgegaan voor SPUK IJZ I en II. SPUK IJZ III en IV zijn eind 2024 afgerond en worden afgehandeld bij de SISA verantwoording over 2024. Afronding van het herstelplan wacht op de afwikkeling van SPUK IJZ I en II . Richting ze zomer van 2025 is het EnergieOpslagSysteem (EOS) (batterij opslag) een jaar actief. Effecten van het EOS in combinatie met het dynamische energiecontract van Thialf zullen op dat moment inzichtelijk worden. Daarnaast is VWS bezig met een strategische visie topsport(trainings)accommodaties waar Thialf ook op de radar wil komen/blijven. Op dit moment is het rustig rond de visie. NOC*NSF heeft als grote belanghebbende van Thialf het initiatief genomen om met Thialf, KNSB en Topsport NOORD tot meerjarenafspraken te komen en daarmee bij te dragen aan een gezonde exploitatie van Thialf. De cijfers voor vermogen en resultaat 2024 betreffen voorlopige uitkomsten,.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	-155	-116	42
	Vreemd vermogen	5.657	5.587	6.042
	Resultaat	-150	39	159
	Bijdrage Heerenveen	2.262	279	288
Risico's	De gestegen (energie)kosten door de geopolitieke situatie vormen een risico. Thialf neemt hiervoor haar verantwoordelijkheid en is naar oplossingen aan het kijken (oa het EOS). Voor wat betreft kosten voor groot onderhoud etc zijn Rijksmiddelen mede van belang voor de instandhouding van de accommodatie. Medio 2025 is het eerste effect van het EOS in combinatie met het dynamische energiecontract van Thialf zichtbaar. Op dat moment zal indicatief blijken in hoeverre er een positief effect is dat kan worden ingezet voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. Er spelen in de energiemarkt en rond energienetwerken ontwikkelingen, die een kostenverhogend effect hebben. Thialf is (deels) vrijgesteld van BTW. Dit betekent, dat er geen BTW in rekening hoeft te worden gebracht op bepaalde inkomsten (bijvoorbeeld verkoop van toegangskaartjes van de ijsbaan). Aan de andere kant betekent dit dat geen BTW verrekening kan plaatsvinden op bepaalde uitgaven (bijvoorbeeld investeringen in de ijshal). Tot 1 januari 2024 kon Thialf ter compensatie gebruikmaken van de zogenaamde BOSA-regeling. Vanaf 1 januari 2024 staat deze niet meer open voor Thialf. Thialf heeft advies gevraagd op dit punt, omdat dit een grote financiële impact heeft.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	https://thialf.nl			

Stichtingen en verenigingen

MFA De Akkers				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Vereniging			
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen, Stichting Ambion en CBO Meilân, ieder voor één derde deel.			
Doelstelling	De vereniging heeft als doel het beheer van het gebouw en de grond, en het behartigen van gemeenschappelijke belangen van de eigenaars.			
Ontwikkelingen				
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	7	0	n.n.b.
	Vreemd vermogen	316	334	n.n.b.
	Resultaat	0	-7	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	16	17	19
Risico's	Het vertrekken van een partij brengt als risico mee dat de kosten onder de overgebleven partijen verdeeld moeten worden.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link				

Stichting Ambion				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Stichting			
Zeggenschap	De leden van de Raad van Toezicht worden benoemd door de gemeenteraden van Heerenveen en de Fryske Marren. In de statuten is vastgelegd dat de gemeenteraad de begroting en jaarrekening blijft goedkeuren. Omdat ook de Raad van Toezicht van Stichting Ambion deze stukken moet goedkeuren, is er sprake van gestapeld toezicht.			
Doelstelling	Het in stand houden van de scholen voor openbaar primair onderwijs in de gemeente Heerenveen en de Fryske Marren. Statutair doel: het geven van openbaar onderwijs als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs, alsmede al hetgeen hiermee verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.			
Ontwikkelingen				
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	6.289	4.987	n.n.b.
	Vreemd vermogen	5.428	6.249	n.n.b.
	Resultaat	-238	-1.302	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	0	0	0

Risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het Rijk.
Thema	2. Zorg en Welzijn
Link	https://www.ambion.nl

Stichting Onderwijsgroep Midden-Friesland

Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Stichting			
Zeggenschap	Voordat de stichting de begroting en de jaarrekening incl. bestuursverslag vaststelt, moet zij hierover in overleg treden met de gemeenteraad. Ingeval van ernstige taakverwaarlozing m.b.t. het openbaar onderwijs, neemt de gemeenteraad ingevolge de WVO 2020 de maatregelen die hij nodig acht om de continuïteit van het onderwijsproces te waarborgen. Tevens besluit de gemeenteraad omtrent opheffing van een door de stichting in stand gehouden openbare school.			
Doelstelling	Het in stand houden van de scholen voor openbaar voortgezet onderwijs en christelijk voortgezet onderwijs alsmede al dan niet informele samenwerkingsscholen alsmede hetgeen daarmee verband houdt en daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.			
Ontwikkelingen	De stichting is per 1 januari 2023 opgericht als een fusiestichting van OSG Sevenwolden en het Bornego College.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	19.925	20.368	n.n.b.
	Vreemd vermogen	22.282	30.529	n.n.b.
	Resultaat	-138	3.758	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	0	0	0
Risico's	De realisatie van de begroting is sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de leerlingenaantallen en de bekostiging vanuit het Rijk.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	https://www.ogmf.nl			

Vereniging Nederlandse Gemeenten

Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd door middel van stemrecht in de ledenvergadering. Vanwege het aantal leden zijn de zeggenschap en invloed voor een individueel lid beperkt.
Doelstelling	De VNG staat haar leden-gemeenten bij in de vervulling van bestuurstaken, zowel collectief als individueel. Zo worden er bijvoorbeeld modelverordeningen ontwikkeld en aan de leden aangereikt.
Ontwikkelingen	De ontwikkeling bij de VNG is stabiel.

	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	51.704	56.301	n.n.b.
	Vreemd vermogen	124.585	118.819	n.n.b.
	Resultaat	-4.219	3.758	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	76	77	86
Risico's				
Thema	6. Financiën en Organisatie			
Link	https://vng.nl			

Vereniging van eigenaars Sportcentrum Heerenveen				
Vestigingsplaats	Heerenveen			
Rechtsvorm	Vereniging			
Zeggenschap	Gemeente Heerenveen en Sportstad ieder 50% zeggenschap			
Doelstelling	De Vereniging van Eigenaars Sportcentrum Heerenveen heeft als doel het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de eigenaars. Hieronder valt uitdrukkelijk ook het verkrijgen, bezwaren, vervreemden en beheren van registergoederen. Het betreft hier het registergoed Abe Lenstra Boulevard 23-27.			
Ontwikkelingen				
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Risico's				
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	Niet van toepassing			

Vereniging van Friese Gemeenten	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Rechtsvorm	Vereniging
Zeggenschap	De zeggenschap is georganiseerd door middel van stemrecht in de ledenvergadering. De leden zijn de achttien Friese gemeenten.
Doelstelling	Het behartigen van de belangen van de leden (de Friese gemeenten); het verstrekken van advies aan de leden; het uitoefenen van een platform-functie voor afstemming met - en communicatie tussen - de leden; het regelen van vertegenwoordigingen voor en namens de leden. De activiteiten moeten leiden tot kwaliteitsverbetering bij de gemeenten. VFG werkt samen met Provincie Fryslân.
Ontwikkelingen	Er zijn geen specifieke ontwikkelingen.

	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	185	171	n.n.b.
	Vreemd vermogen	81	101	n.n.b.
	Resultaat	-45	-14	n.n.b.
	Bijdrage Heerenveen	25	26	32
Risico's	Geen.			
Thema	6. Financiën en Organisatie			
Link	https://www.friesegemeenten.nl			

Overige verbonden partijen

Centrumregeling samenwerking Sociaal domein Fryslân				
Vestigingsplaats	Leeuwarden			
Rechtsvorm	Overige			
Zeggenschap	Door het aangaan van de gemeenschappelijke regeling in de vorm van een centrumgemeente-regeling, is de zeggenschap over de onderwerpen die in deze regeling zijn opgenomen, feitelijk en formeel overgedragen aan de gemeente Leeuwarden. In de centrumregeling nemen alle achttien Friese gemeenten deel.			
Doelstelling	De Friese gemeenten streven binnen het Sociaal Domein, zowel ten aanzien van de wettelijk verplichte samenwerking als ten aanzien van de vrijwillige samenwerking, naar maximale efficiëntie en effectiviteit in de uitvoering van de aan hen opgelegde wettelijke taken. De regeling stroomlijnt de beleidsvoorbereiding ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van Jeugdzorg, Maatschappelijke ondersteuning en Participatie. Ook beoogt de regeling de inkoop van de Jeugdzorg en Maatschappelijke ondersteuning doelmatig te organiseren. Beoogd worden lage administratieve lasten bij de centrumconstructie, de deelnemende gemeenten en de zorgaanbieders.			
Ontwikkelingen	Er is zorg ingekocht op de taken die bij de doelstelling horen. Via het accounthouderschap wordt gemonitord of de gestelde doelen door de zorgaanbieders worden gerealiseerd, en voor de beleidsvoorbereiding worden aan de hand van de actualiteit voorstellen ontwikkeld en besluiten genomen. In de regeling is opgenomen dat er een periodieke evaluatie van de samenwerking plaatsvindt.			
	Omschrijving (Bedragen *€ 1.000)	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Bijdrage Heerenveen	216	313	436
Risico's	Risico's doen zich voor op het terrein van aanbestedingsrecht en/of op fiscaal terrein, waaronder de btw. Daarnaast kunnen bij beëindiging van deelname risico's ontstaan rond de uitvoering en de continuïteit van de zorgverlening jegens cliënten. Bij beëindiging kunnen frictiekosten ten laste van de gemeente ontstaan. De zeggenschap ligt bij gemeente Leeuwarden, maar de risico's bij de deelnemende gemeenten.			
Thema	2. Zorg en Welzijn			
Link	https://www.sdfryslan.nl			

Grondbeleid

Algemeen

Grondbeleid is een middel om ruimtelijke doelstellingen op het gebied van de volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur en maatschappelijke voorzieningen te verwezenlijken. De paragraaf Grondbeleid moet in ieder geval bestaan uit:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting
- een omschrijving van hoe de gemeente het grondbeleid uitvoert
- een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie
- een onderbouwing van de geraamde winstneming
- de beleidsuitgangspunten voor de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken

Nota Grondbeleid

De actuele nota Grondbeleid, die op 19 oktober 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld, beschrijft de kaders. Hierin is bijvoorbeeld rekening gehouden met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024, de gewijzigde notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken van commissie BBV (2023) en het Didam-arrest (2021). Daarnaast heeft de problematiek rondom de woningvoorraad grote invloed gehad op de kaders binnen het nieuwe grondbeleid. Waar de vorige nota nog uitging van krimp, is in de nieuwe Nota Grondbeleid het tegenovergestelde eerder het geval. De gemeente heeft beleidsstukken vastgesteld die groei, betaalbaarheid, diversiteit, woonzorg en duurzaamheid benadrukken. Er is een streven naar samenwerking op provinciaal en regionaal niveau met focus op leefbaarheid en werklocaties die inspelen op maatschappelijke trends. In de Nota grondbeleid staat opgenomen

Beleidsregels opgenomen in de nota Grondbeleid

Onderstaand worden de kaders voor het huidige grondbeleid, zoals in deze nota beschreven, en voor zover in de huidige situatie relevant, vermeld:

- de gemeente kiest voor situationeel grondbeleid, waarbij per ontwikkeling een keuze wordt gemaakt tussen (meer) actief of (meer) faciliterend beleid.
- bij actief grondbeleid zijn diverse instrumenten voor grondverwerving beschikbaar, waaronder voorkeursrecht, minnelijke verwerving en onteigening.
- bij faciliterend grondbeleid speelt de gemeente een kaderstellende rol, waarbij de focus ligt op planologische beslissingen en de kwaliteit van de openbare ruimte. De gemeente legt de nadruk op de instrumenten van het kostenverhaal. Wij willen gemaakte kosten terugverdienen tegen een zo beperkt mogelijk risicoprofiel.
- met het grondprijsbeleid beoogt de gemeente de bouwgrond te verkopen tegen marktconforme condities en prijzen. Daarbij wordt voortdurend rekening gehouden met wijzigingen in marktomstandigheden.
- gronden worden uitgegeven tegen marktwaarde. Deze waarde wordt objectief en transparant vastgesteld. In eerste aanleg wordt gebruik gemaakt van de residuele grondwaardebepaling en waar nodig wordt expertise ingehuurd van makelaars en taxateurs en adviseurs om bouwkosten te toetsen.
- voor niet commerciële functies hanteert de gemeente in eerste aanleg de nota grondprijzen en past het maatwerk in de vorm van externe expertise van makelaars en taxateurs toe waar nodig.
- voor alle grondexploitaties worden onderbouwde exploitatieberekeningen gemaakt.

- de exploitatieberekeningen worden aan de raad ter vaststelling aangeboden en jaarlijks herzien.
- naast de reguliere informatie in het kader van de P&C-cyclus en het vaststellen van de grondexploitaties informeren wij u minimaal twee maal per jaar over de voortgang van de grondexploitatie. Via deze monitoring betrekken wij u bij de inhoudelijke en kwalitatieve voortgang binnen de afzonderlijke projecten. Afwijkingen worden vroegtijdig gesignaleerd, zodat kan worden bijgestuurd indien gewenst.
- bij het opstellen van grondexploitaties worden ook risicoanalyses opgesteld.
- winsten worden conform de Percentage of Completion methode (POC-methode) genomen. Dit houdt in dat in het geval van positieve grondexploitaties, voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd, tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst op basis van de eindwaarde worden opgenomen. Bovenstaande is conform de notitie BBV
- verlies wordt genomen door een voorziening te treffen ter grootte van het volledige verlies. Het verlies wordt direct genomen zodra het zich voordoet.

Monitoring projecten grondbedrijf, risico analyse en actualisatie

De monitor Grondbedrijf is inmiddels enkele jaren actief. Deze geeft goede handvatten voor het beheersen van de grondexploitaties en maakt de inhoudelijke voortgang van de verschillende projecten en processen inzichtelijk. Bij het monitoren richten we ons telkens op de referentiesituatie zoals die jaarlijks wordt vastgesteld bij de behandeling van de themarekening. Daarbij wordt per project de situatie per 1 januari van het betreffende jaar geschetst en vastgelegd in de vorm van:

- voorziene grondverkoppen en inkomsten bij themarekening
- gerealiseerde grondverkoppen
- duiding van de (reden voor) afwijking van prognose

Voor de jaarrekening stellen wij een position paper op. In dit document lichten we de waardering van de grondexploitaties toe. Wij zijn in control door:

- aan te geven welke werkzaamheden worden verricht
- door wie dit is gedocumenteerd
- wie de werkzaamheden heeft gecontroleerd.

De ramingen in de grondexploitaties worden betrouwbaarder en potentiële risico's zijn eerder gesignaleerd.

Techniek grondexploitaties

De grondexploitaties worden gebouwd en onderhouden in het systeem "GREX-manager". Het systeem maakt de opbouw van de verschillende projecten helderder en eenduidiger. Ook maakt het systeem snellere (management)analyses mogelijk. Daarnaast biedt het de afzonderlijke disciplines meer mogelijkheden en comfort bij het werken aan de afzonderlijke projectonderdelen binnen de verschillende grondexploitaties.

Resultaten grondbedrijf 2024

Het resultaat van het grondbedrijf wordt in belangrijke mate bepaald door winstnemingen en mutaties in de voorzieningen voor verlies van de bouwgronden in exploitatie (actief grondbedrijf). Daarnaast worden er kosten en opbrengsten gerealiseerd in het kader het grondbedrijf algemeen en het faciliterend grondbedrijf. Hiervoor is een jaarlijks budget beschikbaar. In onderstaande tabel wordt het resultaat over 2024 toegelicht.

(Bedragen x € 1.000)

Resultaten grondbedrijf	Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Verschil
Winstnemingen:				
Heerenveen Oost Stadiongebied	-	-	-68	-68
Fedde Schurerplein	-	117	-	-117
Schoollocaties Jubbega	-	9	-	-9
Skoatterwâld fase 1+2	-	54	60	6
Skoatterwâld fase 3	-	-350	-370	-20
De Kavels	-	9	-	-9
IBF II	795	1.449	2.020	571
Spikerboor Zuid	-	54	-	-54
KNO	105	342	-	-342
Subtotaal winstnemingen	900	1.684	1.642	-42
Voorzieningen voor verlies:				
Tjalleberd - De Eide	-	-	-205	-205
Heerenveen Oost Stadiongebied	-	-	-716	-716
De Fjilden Nieuwehorne	-	-	-152	-152
Fedde Schurerplein	-	-	-353	-353
Schoollocaties Jubbega	-	-	-34	-34
Tellegebied	-	-	64	64
Haskerdijken	-	-	-43	-43
Skoatterwâld fase 1+2	-	-	-	-
Skoatterwâld fase 3	-	-	-	-
Subtotaal voorzieningen voor verlies	-	-	-1.439	-1.439
Subtotaal actief grondbedrijf	900	1.684	203	-1.481
Grondbedrijf algemeen en faciliterend grondbedrijf	295	233	441	208
Totaal product grondbedrijf	1.195	1.917	644	-1.273
Reserve mutaties actief grondbedrijf	-900	-1.684	-1.684	-
Reserve mutaties algemeen en faciliterend grondbedrijf	-350	-600	-445	155
Totaal	-55	-367	-1.485	-1.118

In de primitieve begroting 2024 is de verwachte (tussentijdse) winstneming voor het begrotingsjaar op grond van het voorzichtigheidsbeginsel voor 30% verwerkt. In de begroting na wijziging zijn, naar aanleiding van de najaarsrapportage, de verwachte (tussentijdse) winstnemingen voor 90% meegenomen in het resultaat.

Toekomstperspectief

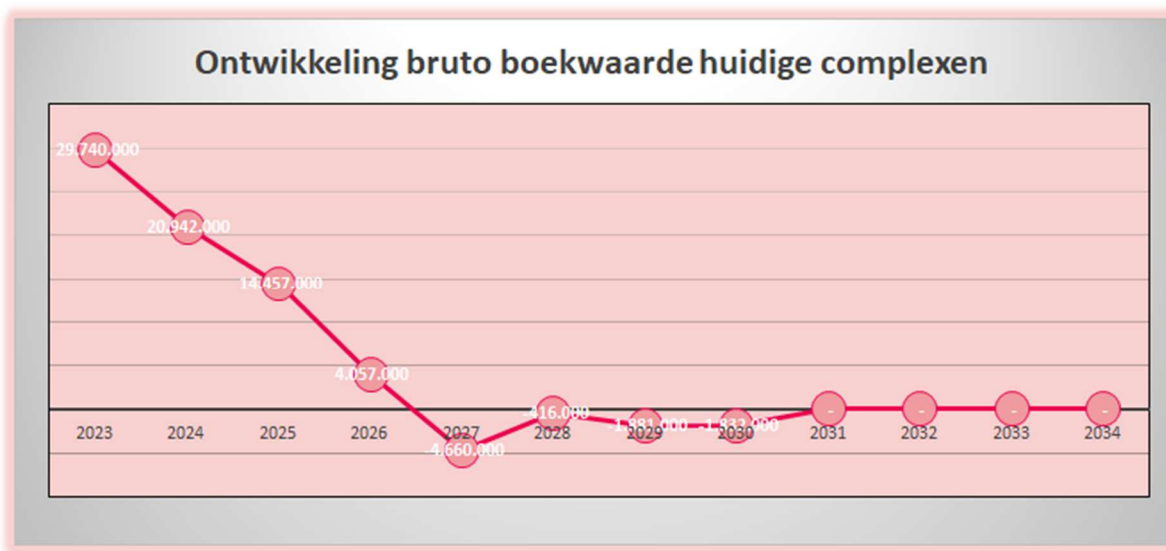
Ten aanzien van het op termijn te verwachten resultaat, plaatsen we de kanttekening dat het behalen hiervan voor een belangrijk deel afhankelijk is van economische factoren. Als het 'economische tij tegenzit', kan dit enerzijds leiden tot een stijging van de nog te maken kosten. Anderzijds kan het leiden tot een stagnatie van de verkopen en/of lagere verkoopopbrengsten. Een stagnatie in de verkopen leidt in het algemeen tot een drukkend effect op de winstgevendheid van de complexen.

Ontwikkeling boekwaarde bouwgronden in exploitatie

Op de balans in deze jaarrekening vindt u de boekwaarde terug van de bouwgronden in exploitatie. De boekwaarde is het saldo van alle in het verleden gemaakte kosten, gerealiseerde opbrengsten en tussentijds genomen winsten. Op dit saldo wordt de omvang van de gevormde verliesvoorziening in mindering gebracht. Hoe hoger de boekwaarde, hoe meer opbrengsten de gemeente nog dient te realiseren. Bij een hoge boekwaarde is het financiële risico voor de gemeente groter dan bij een relatief lage boekwaarde.

In onderstaande grafiek laten wij u de verwachte ontwikkeling van de bruto boekwaarde (excl. voorziening voor verlies) zien. De komende jaren verwachten wij een sterke

afname van de boekwaarde. Deze afname ontstaat doordat er meer opbrengsten dan kosten worden gerealiseerd. Vanaf 2027 zien we een omslag naar een negatieve boekwaarde, omdat op dat moment er meer gerealiseerde opbrengsten dan gerealiseerde kosten in de grondexploitatie aanwezig zijn. Ten slotte worden in de loop van de komende jaren grondexploitaties afgerond, waardoor de boekwaarde volgens prognose vanaf medio 2031 nihil is.

In onderstaande tabel wordt per grondexploitatie weergegeven welke kosten en opbrengsten er de komende jaren geprognosticeerd zijn. Deze kosten en opbrengsten vormen de basis voor de voorgaande grafiek.

(Bedragen x € 1.000)

Bouwgronden in exploitatie	Netto boekwaarde 31-12-2024	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat (eindwaarde)	Geraamd resultaat (contante waarde)
Wonen					
1000 Tjalleberd - De Eide	640	480	1.037	-83	-
1002 Heerenveen Oost Stadiongebied	4.125	12.396	16.414	-106	-
1017 De Fjilden Nieuwehorne	-58	119	-	-61	-
1021 Fedde Schurerplein	256	773	1.000	-29	-
1025 Schoolloccaties Jubbega	458	189	645	-2	-
1026 Tellegebied	-264	270	3	-2	-
1038 Haskerdijken	99	426	507	-18	-
1040 Skoatterwâld fase 1+2	4.290	7.366	14.266	2.609	2.358
1041 Skoatterwâld fase 3	6.861	9.155	16.621	604	586
Subtotaal Wonen	16.407	31.175	50.492	2.912	2.944
Werken					
1008 De Kavels	-46	35	1	12	12
1016 IBF II	-3.450	4.531	5.399	4.318	3.835
1037 Spikerboor Zuid	-99	32	2	68	67
1042 KNO	2.250	5.913	10.086	1.923	1.707
Subtotaal Werken	-1.346	10.512	15.487	6.321	5.621
Totaal Bouwgronden in exploitatie	15.061	41.687	65.979	9.233	8.565

In de laatste kolom van bovenstaande tabel worden de verwachte winstnemingen (tegen contante waarde) getoond. Afhankelijk van de werkelijke realisatie van baten en lasten zal jaarlijks beoordeeld worden of er voor afronding van de grondexploitatie tussentijds een deel van de winst kan worden genomen. Daarbij volgen we de verslaggevingsvoorschriften van het BBV.

Voorzieningen voor verlies

Voor een aantal grondexploitaties is de afgelopen jaren een voorziening voor verlies gevormd op grond van de verslaggevingsvoorschriften. De voorzieningen worden overeenkomstig de financiële verordening van de gemeente gewaardeerd tegen contante waarde. In onderstaande tabel is de voorziening voor verlies per complex toegelicht. Per saldo is de omvang van de voorziening met € 1,4 mln. toegenomen. De toename van de verliesvoorziening is met name het gevolg van enkele nieuwe plankostenramingen die hoger zijn uitgevallen dan voorzien. Hierdoor wordt het financiële resultaat van enkele grondexploitaties gedrukt. Daarnaast wordt in het Stadiongebied bij jaarrekening 2024 rekening gehouden met de realisatie van een geluidsluwe gevel voor de woningen die op de Noordplot gerealiseerd worden. Dit heeft tevens een drukkend effect op het financiële resultaat van deze grondexploitatie. Ten slotte wordt de grondopbrengst voor het schoolkavel in grondexploitatie Fedde Schurerplein opgevoerd tegen de boekwaarde in plaats van de getaxeerde waarde. Reden hiervoor is dat dit een interne overdracht betreft die tegen boekwaarde dient te geschieden.

(Bedragen x € 1.000)

Voorzieningen voor verlies (contante waarde)	Saldo 31-12-2023	Toevoeging	Vrijval	Saldo 31-12-2024
Wonen				
Tjalleberd - De Eide	1.154	205		1.359
Heerenveen Oost Stadiongebied	-	716		716
De Fjilden Nieuwehorne	2.899	152		3.051
Fedde Schurerplein	-	353		353
Schoollocaties Jubbega	-	34		34
Tellegebied	133		64	69
Haskerdijken	256	43		299
Skoatterwâld fase 1+2	-			-
Skoatterwâld fase 3	-			-
Werken				
De Kavels	-			-
IBF II	-			-
Spikerboor Zuid	-			-
KNO	-			-
Totaal	4.442	1.503	64	5.881

Risicomanagement grondbedrijf

Voor het grondbedrijf wordt via de GREX-manager een risicoanalyse uitgevoerd. De GREX-manager biedt de mogelijkheid om per complex en rekening houdend met de looptijd en omvang, de financiële risico's te bepalen. Deze risico's bestaan uit mogelijke afwijkingen ten opzichte van de gehanteerde uitgangspunten in de exploitaties. Bijvoorbeeld stijging van kosten, daling van verkoopprijzen, verschuiving van de doorlooptijd/ geplande afzetten en dergelijke. Om de financiële impact hiervan in beeld te brengen wordt gebruikt gemaakt van de MonteCarlo-analyse. Hierbij worden per grondexploitatie 10.000 verschillende scenario's berekend.

De uitkomsten van de MonteCarlo-analyse zijn per complex uitgevoerd en worden in de navolgende tabel toegelicht. De meest risicovolle projecten, in kwantitatieve zin, zijn het Stadiongebied en Skoatterwald fase 3. Dit resulteert in een benodigd weerstandsvermogen voor het grondbedrijf van € 3,5 miljoen, een afname met € 1,5 miljoen. De afname van het benodigd weerstandsvermogen geeft weer dat het gros van de risico's binnen de grondexploitaties zelf opgevangen kunnen worden. Dit is het gevolg

van onder andere de voortgang die is geboekt binnen de projecten, waardoor het risicoprofiel in absolute zin steeds kleiner wordt. Daarnaast is het risicoprofiel beperkt gewijzigd door het wegvallen van twee projectspecifieke risico's op het Fedde Schurerplein en het (beperkt) verlagen van het risico op grondopbrengsten.

De benodigde buffer dekt 90% van de mogelijke scenario's af. De benodigde buffer wordt met een factor 1,2 verhoogd. Er ontbreken namelijk mogelijk risico's ('zwarte zwanen'). Dit heeft als gevolg dat de buffer door potentiële winst hiermee niet langer aanwezig is. Het percentage van 90% zekerheid en de factor 1,2 is gelijk aan de uitgangspunten zoals u die voor het 'algemene weerstandsvermogen' heeft vastgesteld.

(Bedragen x € 1.000)	
Risicobuffer	
Wonen	
Tjalleberd - De Eide	109
Heerenveen Oost Stadiongebied	2.015
De Fjilden Nieuwehorne	12
Fedde Schurerplein	93
Schoollocaties Jubbega	58
Tellegebied	23
Haskerdijken	64
Skoatterwâld fase 1+2	-
Skoatterwâld fase 3	544
Subtotaal Wonen	2.918
Werken	
De Kavels	-
IBF II	-
Spikeboor Zuid	-
KNO	-
Subtotaal Werken	-
Totaal Bouwgronden in exploitatie	2.918
Factor 1,2 (Zwarte Zwanen)	3.502

Lokale Heffingen

Tarievenbeleid algemeen

Uitgangspunt voor de tarieven van 2024 zijn de tarieven van 2023, gecorrigeerd met het inflatiepercentage. Voor de overwegend loongevoelige heffingen zoals leges, begraafrechten, bruggelden, havengelden en veergelden, is de inflatiecorrectie 3,10%. Daar waar het tarief wettelijk is gemaximaliseerd, hanteren we het maximaal mogelijke tarief (bijvoorbeeld paspoort- en rijbewijsleges). Eventuele tariefsverhogingen worden expliciet in deze paragraaf voorgelegd.

Lastendruk 2024

Onderstaande tabel geeft het verschil weer tussen de gemiddelde lokale lasten van de gemeente Heerenveen en het landelijk gemiddelde.

	rekening 2023	begroting 2024	rekening 2024
OZB-lasten gezin WOZ-waarde	323	349	349
Rioolheffing gezin	242	253	253
Lasten mini-containers, per aansluiting	265	283	273
Totale woonlasten	830	885	875
Woonlasten landelijk gemiddelde t-1	944	944	994

(bron Coelo, Atlas van de lokale lasten)

	bedragen x € 1.000		
	rekening 2023	begroting 2024	rekening 2024
Gemiddelde WOZ-waarde	318	321	332
Belastingcapaciteit	88%	94%	88%

Voor inzicht in de lokale lastendruk maken wij gebruik van de [lokale lasten meter](#). Deze meter geeft iedereen inzicht in de lokale lasten. Ook kan een vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten, zoals de omliggende gemeenten De Fryske Marren, Súdwest-Fryslân, Leeuwarden en Smallingerland. De meter geeft inzicht in:

- de OZB;
- de rioolheffing;
- de afvalstoffenheffing.

[Raadsleden](#) kunnen met de meter de hoogte van belastingen en heffingen berekenen en bekijken wat dit doet voor de burgers en/of ondernemers en voor de opbrengsten voor de gemeente.

Kostendekkendheid

Voor een deel van de bestemmingsheffingen is wettelijk geregeld dat de belastingopbrengst de lasten niet mag overschrijden. Dit is de zogenaamde eis van maximaal 100% kostendekkendheid. Bij overschrijding van de norm kostendekkendheid bestaat het risico dat de verordening onverbindend kan worden verklaard en de aanslag wordt verminderd of vernietigd. De toelichting op de kostendekkendheid is in onderstaande tabel opgenomen.

bedragen x € 1.000										
Omschrijving heffing	Lasten	Perceptie kosten	Overhead	BTW	Lasten totaal	Egalisatie/ sparen *	Baten	Saldo lasten- baten	Heffingen	Kosten dekking
Afvalstoffenheffing	5.962	90	133	1.106	7.291	-324	-755	6.212	6.212	100%
Rioolheffing	5.024	87	420	864	6.395	973	-78	7.292	7.293	100%
Begraafrechten	178	92	121	-	392	-	-444	-53	-	113%
Totaal generaal	11.164	269	674	1.970	14.078	649	-1.277	13.451	13.505	100%

Uit de tabel blijkt dat de heffingen op of onder de grens van 100% kostendekkendheid blijven. Bij een tweetal bestemmingsheffingen is sprake van budgettaire kostendekkendheid, waarbij het saldo van de geraamde lasten en baten 0 is. Dit betreft de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Een eventueel overschot of een tekort bij deze heffingen wordt geëgaliseerd via de voorziening egalisatie heffingen.

Kwijtscheldingsbeleid

In Heerenveen is kwijtschelding mogelijk van de OZB op woningen, de rioolheffing op woningen, het vaste deel van de afvalstoffenheffing en (gedeeltelijk) van de Diftar. Ondernemers kunnen gebruik maken van de kwijtscheldingsregeling als het hun privé aanslag betreft.

bedragen x € 1.000			
	rekening 2023	begroting 2024	rekening 2024
Afvalstoffenheffing vast	262	335	239
Diftar	96	84	56
Rioolheffing	348	444	320
OZB	-	27	2
Totaal	706	890	617

In de [Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen 2024](#) heeft uw raad de belastingen bepaald waarvan kwijtschelding mogelijk is en de voorwaarden waaronder de kwijtscheldingsprocedure plaatsvindt.

Invorderingsbeleid

Het grootste deel van de belastingen en heffingen wordt met een gecombineerde aanslag aan de belastingplichtigen opgelegd. De rest wordt op andere wijze opgelegd. Als niet op tijd wordt betaald, start de invordering. Hierin nemen we de wettelijke regels op in de door u besloten belasting- en heffingsverordeningen en volgen we de [Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen](#).

Verordeningen

De verordeningen van de belastingen en heffingen zijn de actuele verordeningen. In de raadsvergadering van december 2023 stelt uw raad de nieuwe verordeningen voor 2024 vast.

Heffingen en belastingen

Bedragen x € 1.000

Opbrengsten	Begroting 2024 voor wijzigingen	Begroting 2024 na wijzigingen	Realisatie 2024	Saldo
Afvalstoffenheffing	6.302	6.123	6.213	90
Rioolheffing	6.961	6.961	7.292	331
Onroerende zaakbelasting	16.953	17.094	17.194	100
Parkeerbelasting	3.592	3.399	3.406	7
Forensenbelasting	55	55	51	-4
Haven-, kade- en opslaggeld	33	33	75	42
Leges	2.841	2.741	3.116	375
Lijkbezorgingsrechten	290	403	444	41
Precariobelasting	45	115	122	7
Reclamebelasting	148	148	118	-30
Toeristenbelasting	263	310	312	2
Totalen	37.483	37.381	38.343	962

Afvalstoffenheffing

Voor alle percelen waar, als gevolg van de Wet milieubeheer, een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, heffen wij een afvalstoffenheffing. Dit heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van afvalstoffenheffing](#). In Heerenveen maken we bij afvalstoffenheffing onderscheid tussen een vast deel en een variabel deel. Dit noemen we Diftar.

Met de afvalstoffenheffing dekken we de kosten van het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Hier is sprake van een wettelijke inzamelplicht. In de tabel hieronder staan de tarieven afvalstoffenheffing van de voorgaande jaren.

Bedragen in euro's

	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
Gemiddelde lasten minicontainers:			
Vastrecht Diftar	146,00	155,00	155,00
Diftar + minicontainers	111,18	119,78	113,18
Milieustraat opbrengst per aansluiting	8,20	8,50	5,14
gemiddelde kosten per aansluiting	265,38	283,28	273,32
Diverse belasting eenheden:			
minicontainers restafval per container	1,00	1,00	1,00
minicontainers restafval per kg	0,35	0,35	0,35
huisvuilzakken per zak * 1	2,10	2,15	2,15
Eenpersoonshuishoudens zonder diftar	236	240	240
Meerpersoonshuishoudens zonder diftar	293	298	298

De begroting is gebaseerd op de verwachte kosten en opbrengsten. De meerjarig verwachte stijging van de kosten van klein huishoudelijk restafval vlakt af. Dit wordt

veroorzaakt door lagere verwerkingskosten, met name rijksafvalstoffenbelasting, omdat Omrin meer herbruikbare afvalstromen uit het afval kan halen.

Rioolheffing

We heffen een rioolheffing op alle percelen die direct of indirect zijn aangesloten op de riolering. Dit heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing](#). Met deze rioolheffing op woningen en niet-woningen dekken we de kosten van het onderhoud en de vervanging van de gemeentelijke voorzieningen, voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater (hemel- grond- en afvalwater) in de gemeente. In het vastgestelde Gemeentelijk Riolerings Plan met bijbehorend kostendekkingsplan van december 2015, is afgesproken dat de rioolheffingen elk jaar met 4,75% stijgen. Dit geldt voor woningen en niet-woningen.

Bij de vaststelling van het nieuwe Watertakenplan 2021-2024 (inclusief kostendekkingsplan) kunt u beleidskeuzes en financiële keuzes bepalen, rekening houdend met een langjarige doorkijk van de kosten en de dekking via de rioolheffing.

We brengen de kosten voor riolering in rekening via twee afzonderlijke rioolheffingen:

- een belasting voor de gebruikers van woningen (RIOP);
- een belasting voor de gebruikers van niet-woningen (RIOZ).

Bij de kostentoerekening van de rioolheffingen hanteren we de volgende uitgangspunten:

Bedragen in euro's			
	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
tariefstijging			
<u>Woningen</u>			
tarief eenpersoonshuishoudens	181,00	190,00	190,00
tarief meerpersoonshuishoudens	242,00	253,00	253,00
<u>Niet woningen</u>			
Tarief tot 50m3 geloosd afvalwater	363,00	380,00	380,00
Tarief 50 tot 200 m3 geloosd afvalwater	567,00	594,00	594,00

Vanaf 200m² geloosd afvalwater wordt een aflopende staffel toegepast per 100m³.

Onroerende zaakbelasting

We heffen onroerende zaakbelasting (OZB) op onroerende zaken in de gemeente Heerenveen. Dit heeft uw raad geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van onroerendezaakbelastingen](#).

Op grond van de Wet WOZ bepalen we jaarlijks de economische waarde van de onroerende zaken in Heerenveen. Voor het belastingjaar 2024 geldt als waardepeildatum 1 januari 2023. Voor 2024 zijn we bij de woningen uitgekomen op een waardeverhoging van 2,00% en bij de niet-woningen van 2,00%. Zie onderstaande tabel voor het verloop over de afgelopen jaren.

	Rekening 2022	Rekening 2023	Rekening 2024
Woningen	9,00%	18,00%	2,00%
Niet-woningen	-1,00%	2,90%	2,00%

De OZB bestaat uit drie afzonderlijke belastingen:

- een belasting voor de gebruikers van niet-woningen;
- een belasting voor de eigenaren van niet-woningen;
- een belasting voor de eigenaren van woningen.

Tussen het gebruikers- en eigenarentarief is een vaste verhouding van 1:1,25. Daarnaast is er een 'vaste' verhouding tussen het aandeel van woningen en niet-woningen in de totale opbrengst. Met deze laatste verhouding voorkomen we dat verschillen in waardeontwikkeling tussen woningen en niet-woningen leiden tot verschillen in ontwikkeling van de belastingdruk.

Tabel Vaste verhoudingen opbrengsten OZB bedragen x € 1.000

	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
Woningen	46,3%	48,8%	48,7%
Niet-woningen	53,7%	51,2%	51,3%
OZBE won	7.637	8.267	8.371
OZBE nwon	5.151	5.070	5.112
OZBG nwon	3.714	3.616	3.711
OZB nwon totaal	8.865	8.686	8.823
OZB totaal	16.502	16.953	17.194

Tabel Ontwikkeling tarieven OZB (% stijging t.o.v. vorig jaar)

	Rekening 2023	Begroting 2024	Rekening 2024
Woningen	-10,08%	2,88%	2,88%
Niet-woningen	2,23%	-3,95%	-3,95%

Bij de stijgingen en dalingen van de opbrengsten onroerendezaakbelastingen wordt geen rekening gehouden met de aanpassing van de tarieven als compensatie van de wijzigingen in de WOZ-waarde. In het geval van een verschil in gemiddelde waardestijging tussen de categorieën woningen en niet-woningen passen we de tarieven zo aan, dat de opbrengst in elke categorie gelijk blijft. Dit heeft dan uiteindelijk geen gevolg voor de reële belastingdruk (opbrengst OZB blijft ongewijzigd).

Ondernemersfonds

De tarieven van de OZB voor de niet-woningen zijn inclusief een opslag van 4,76% ten behoeve van het Ondernemersfonds. Deze extra opbrengst wordt, na aftrek van de gemeentelijke objecten, volledig in een door de ondernemers zelf beheerd fonds gestort. Het Heerenveen Ondernemers Fonds (HOF) is in handen van, bestemd voor en opgericht door ondernemers in de gemeente Heerenveen. Alle ondernemers dragen bij via de onroerendezaakbelasting (OZB) en deze bijdrage komt vervolgens weer ten goede aan de ondernemers. Stichting Heerenveen Ondernemers Fonds heeft de opdracht om het fonds te beheren en om hiermee projecten, voorzieningen, activiteiten mogelijk te maken.

Voor meer informatie over het HOF: [website ondernemersfonds](#).

Parkeerbelasting

We heffen parkeerbelasting voor het parkeren van een motorvoertuig en voor een parkeervergunning. Dit heeft uw raad geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van parkeerbelasting](#).

Forensenbelasting

Personen die langer dan de in de verordening genoemde periode een gemeubileerde woning beschikbaar houden, zonder te zijn ingeschreven in het gemeentelijke bevolkingsregister, moeten forensenbelasting betalen. Dit heeft uw raad geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van een forensenbelasting](#).

Haven-, kade- en opslaggeld

We heffen haven-, kade- en opslaggeld voor:

- het innemen van ligplaatsen in de gemeentelijke industriehaven;
- het gebruikmaken van gemeentelijke kaden, oevers, aanlegsteigers of meerpalen;
- het opslaan of hebben van goederen of voorwerpen op gemeentelijke kaden.

Dit heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van haven-, kade- en opslaggeld](#).

Leges

Voor, door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten worden (onder de naam leges) rechten geheven. Dit geldt ook voor de werkzaamheden die verband houden met het aanvragen van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. Dat heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van leges](#).

Kostendekkendheid leges

bedragen x € 1.000		
Titel 1 Burgerzaken leges	Begroting 2024	Realisatie 2024
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en)	1.505	1.757
Overhead	674	674
BCF-BTW	-	-
Totaal lasten (A)	2.179	2.431
Legesopbrengsten	982	1.242
Totaal baten (B)	982	1.242
Kostendekkendheid leges titel_1	45%	51%

bedragen x € 1.000		
Titel 2 Bouwleges	Begroting 2024	Realisatie 2024
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en)	3.160	3.550
Overhead	1.436	1.436
BCF-BTW	25	34
Totaal lasten (A)	4.621	5.020
Legesopbrengsten	1.797	1.781
Totaal baten (B)	1.797	1.781
Kostendekkendheid leges titel_2	39%	35%

bedragen x € 1.000		
Titel 3 Overige leges (evenementen en horeca)	Begroting 2024	Realisatie 2024
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en)	112	121
Overhead	-	-
BCF-BTW	-	-
Totaal lasten (A)	112	121
Legesopbrengsten	16	27
Totaal baten (B)	16	27
Kostendekkendheid leges titel_3	14%	22%

Totaal lasten titel 1 t/m 3 (A)	6.912	7.572
Totaal baten titel 1 t/m 3 (B)	2.795	3.050
Totaal saldo titel 1 t/m 3 (A-B)	4.117	4.522
Totale kostendekkendheid titel 1 t/m 3 (B/A*100%)	40%	40%

In het kader van het project Duurzaam en Financieel Gezond Perspectief worden de legesopbrengsten, de kostentoerekening en de dekking nog nader onderzocht. Daarmee kunnen de uitkomsten van hetgeen hierboven is opgenomen in de komende jaren een ander beeld geven.

Lijkbezorgingrechten

We heffen rechten voor het gebruik van de begraafplaats en voor door ons verleende diensten in verband met de begraafplaats. Dit heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten](#).

In de Verordening op de lijkbezorgingsrechten en de hierbij behorende tarieventabel hebben we de keuze voor het vastleggen van een grafrecht met meerdere mogelijkheden verrijkt. Per 2024 zijn de tarieven verhoogd tot marktconforme tarieven.

Precariobelasting

We heffen precariobelasting op het hebben van voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond. Dit heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting](#).

Reclamebelasting

In het centrumgebied van Heerenveen heffen we reclamebelasting. Dit heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van reclamebelasting](#). We houden de gemeentelijke perceptiekosten (kosten die te maken hebben met de heffing en invordering van belastingen) in op de opbrengsten. Wat overblijft, verstrekken we als subsidie aan de Stichting Centrum Promotie Heerenveen. Het grootste deel van de opbrengsten is dus bestemd voor de evenementen in het centrum.

Toeristenbelasting

We heffen een toeristenbelasting op nachtverblijf. De logiesverstrekker mag deze belasting verhalen op degene die overnacht. Dit heeft u geregeld in de [Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting](#).

WOO

Deze tekst maakt deel uit van de Wet open overheid (Woo). Elk jaar, bij het opstellen van de jaarrekening, kijken we terug op de uitvoering van onze plannen voor een overheid die open en duidelijk is.

Waarom de Woo?

We willen dat mensen fijn kunnen wonen en werken in gemeente Heerenveen. Daarvoor is het belangrijk dat we goed zijn in dienstverlening aan inwoners, ondernemers en de gemeenteraad. Ook moeten collega's goed samenwerken binnen de organisatie. Daarom willen we informatie delen en krijgen wanneer anderen dat nodig hebben. We willen dit altijd snel, precies en op een duidelijke en betrouwbare manier doen. De Woo zorgt ervoor dat mensen het recht hebben om informatie te krijgen over alles wat de gemeente doet.

Hoe werkt de Woo?

We geven nog steeds informatie vrij als mensen erom vragen (dat heet passieve openbaarmaking). Maar de Woo zorgt er ook voor dat overheden bepaalde informatie zelf actief openbaar moeten maken. Voor gemeenten gaat het om elf soorten documenten, zoals stukken voor de gemeenteraad, organisatie-informatie en onderzoeksrapporten.

Hoe passen we de Woo toe?

We pakken dit projectmatig op volgens het 'Meerjarenplan implementatie Wet open overheid (Woo) Gemeente Heerenveen: Op weg naar een open overheid en bewuste medewerkers.' Hierin staat hoe we de Wet open overheid gaan invoeren in onze gemeente. Informatie die actief openbaar gemaakt moet worden, moet digitaal vindbaar zijn via de Woo-index. We willen dat onze medewerkers begrijpen dat zij een rol spelen in het delen van informatie. Dit is de sleutel tot actieve openbaarmaking van informatie in de elf informatiecategorieën. Het meerjarenplan is opgesplitst in diverse deelprojecten die stapsgewijs worden uitgevoerd inclusief controle op de planning.

Ontvangen Woo-verzoeken in 2024

In 2024 zijn 47 Woo-verzoeken ontvangen. Die zijn weer onder te verdelen naar 17 kleine, 20 middelgrote en 10 omvangrijke Woo-verzoeken. Een klein Woo-verzoek bestaat uit minder dan 15 documenten. Het aantal documenten van een middelgroot Woo-verzoek is tussen 15 en 50 documenten. Bij een omvangrijk Woo-verzoek gaat het om meer dan 50 documenten.

Wat is er verder gedaan in 2024?

Transpanter werken en méér openbaar maken is vooral een cultuurverandering. Ook in 2024 hebben we gewerkt aan het bewustzijn en het gedrag van onze medewerkers. Dit hebben we gedaan door het maken van communicatiemiddelen en het geven van trainingen. Verder is er software geïmplementeerd om informatie anoniem te maken binnen de hele organisatie.

Voor de invoering van actief openbaar te maken informatiecategorieën wordt de landelijke volgorde gevolgd. In 2024 zijn de informatiecategorieën "organisatie-informatie" en "bereikbaarheidsgegevens" afgerond.

Eind 2024 is een eerste basis gelegd van een technische infrastructuur voor het actief openbaar maken van informatie. Deze infrastructuur wordt in 2025 verder uitgewerkt per informatiecategorie. Het uiteindelijke resultaat is een overzichtelijk schema voor te publiceren informatie. Hierdoor ontstaat inzicht in hoe we in principe omgaan met de opslag van deze informatie en hoe aan te sluiten op de Woo-index vanuit onze eigen publicatiemiddelen.

Naast het delen van informatie met het publiek, is het ook van groot belang om onze interne informatie op orde te hebben volgens de Woo. Dit betekent dat we duidelijke afspraken moeten maken over hoe we in onze gemeente met informatie omgaan. Eind 2024 is een bewaarbeleid en -strategie vastgesteld voor digitale informatie. Hierin staan afspraken over hoe we digitale informatie duurzaam kunnen bewaren, zodat deze toegankelijk blijft voor onze inwoners en medewerkers gedurende de periode dat we deze informatie moeten bewaren. Ook is er een Governance Microsoft 365 vastgesteld. Hierin staan kaders en richtlijnen voor hoe informatie te beheren binnen de Microsoft 365 omgeving. Verder is het Protocol Migratie en Conversie geactualiseerd. Dit protocol is nodig wanneer wordt overgestapt naar een ander softwarepakket. In dit protocol zijn afspraken vastgelegd over het veilig en betrouwbaar overzetten van data.

Eind 2024 zijn er grote stappen gezet in het opstellen van beleid vastgesteld voor het archiveren van e-mails, aangezien deze informatie ook onder de Woo-verzoeken valt. Momenteel kost het veel tijd om e-mails te verzamelen. Daarom streven we naar oplossingen die bijdragen aan een efficiënte bedrijfsvoering en een goede dienstverlening.

Tot slot zijn de eerste stappen gezet met het onderzoeken van de beste manier om een digitaal archiefdepot (e-depot) op te zetten en in te richten voor onze gemeente. Een e-depot is een digitale bewaarplaats waar we permanent te bewaren informatie kunnen beheren en bewaren.

Welke andere wetten dragen bij aan transparantie?

Naast de Wet open overheid zijn er andere wetten die zorgen voor goede informatievoorziening en toegankelijkheid. Deze wetten dragen bij aan een professionele dienstverlening op een veilige manier. We proberen deze wetten zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Er is geanalyseerd wat deze wetten betekenen en wat hun impact is op onze dienstverlening, processen, informatievoorziening, techniek en vooral op onze inwoners. Eind 2024 zijn er drie workshops georganiseerd met het thema "Integrale informatiewetten". Hierdoor hebben we meer inzicht gekregen in wat we moeten doen om deze wetten in samenhang met elkaar op te pakken.

De Archiefwet schrijft voor dat overheidsinstanties hun informatie op een goede manier moeten bewaren. De huidige wet is verouderd en niet goed toepasbaar op digitale informatie. Daarom wordt deze wet gemoderniseerd om ervoor te zorgen dat ook digitale informatie goed bewaard blijft en in de toekomst kan worden geraadpleegd.

De Algemene informatiewet verduidelijkt de samenhang tussen bestaande informatiewetten en zorgt voor instrumenten om de informatiehuishouding goed in te richten en op orde te houden. De wet is een hulpmiddel: een echt goede informatiehuishouding helpt bij het responsief maken van de overheid. Dat betekent een overheid die naast de samenleving staat in plaats van er tegenover.

De Wet digitale toegankelijkheid (Dto) zorgt ervoor dat onze communicatiekanalen toegankelijk zijn voor iedereen, inclusief mensen met beperkingen. Ook digitale informatie en diensten moeten toegankelijk zijn. Iedereen in onze gemeente heeft het recht om mee te doen. We moeten ervoor zorgen dat onze websites en apps toegankelijk zijn. Intranetten hoeven alleen bij vernieuwing toegankelijk te zijn.

De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) regelt hoe burgers en bedrijven digitaal met de overheid kunnen communiceren. Ze kunnen officiële berichten elektronisch naar de overheid sturen, zoals vergunningsaanvragen. Deze wet verbetert hun positie bij digitale interactie met de overheid.

De Wet digitale overheid (Wdo) zorgt ervoor dat burgers en bedrijven veilig en betrouwbaar kunnen inloggen bij de overheid. Dit betekent dat burgers elektronische identificatiemiddelen krijgen. Deze identificatiemiddelen geven publieke dienstverleners zekerheid over iemands identiteit. De wet verplicht ook open standaarden, zoals de Europese richtlijn over toegankelijkheid van overheidswebsites en apps.

De Wet elektronische publicaties (Wep) verplicht de overheid om officiële publicaties online te plaatsen. Dit geeft inwoners de kans om digitaal bekendmakingen en mededelingen van de overheid te raadplegen. Inwoners kunnen op tijd inspraak uitoefenen. De Bekendmakingswet is hierdoor gewijzigd: documenten die vroeger fysiek ter inzage lagen, moeten nu digitaal beschikbaar zijn. De Wep past verschillende wetten aan, zoals de Algemene wet bestuursrecht, de Bekendmakingswet, de Gemeentewet en de Wet op de ruimtelijke ordening. De Bekendmakingswet regelt waar en hoe besluiten bekendgemaakt moeten worden.

Jaarrekening

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De onderstaande uiteenzetting van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling is bedoeld als een leidraad voor een juiste interpretatie van de in deze jaarrekening gepresenteerde financiële gegevens.

De Gemeentewet en de Provinciewet schrijven voor dat elke gemeente en elke provincie jaarlijks begrotings- en verantwoordingsstukken moeten opstellen. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat de regelgeving daarvoor. Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de inrichting en functioneren van het financiële stelsel en de regelgeving met betrekking tot de inrichting van de begrotings- en verantwoordingsstukken van medeoverheden.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het BBV en de (financiële) verordening ex artikel 212 Gemeentewet, waarin door de gemeenteraad de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld. De financiële verordening 2024 is door de gemeenteraad vastgesteld in haar vergadering van 27 februari 2025 en met terugwerkende kracht geldend vanaf 1 januari 2024.

De in de jaarrekening 2024 opgenomen tabellen zijn gepresenteerd in duizendtallen en opgenomen in euro's. De genoemde bedragen in de toelichting op de balans zijn, tenzij anders vermeld, afgerond op honderdtallen.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, onverschillig of zij tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover deze op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Met betrekking tot de verwerking van de algemene uitkering heeft de commissie BBV een stellige uitspraak gedaan. Deze uitspraak houdt in dat in de jaarrekening de algemene uitkering wordt opgenomen conform de in het jaar laatst gepubliceerde accresmededeling, die doorgaans is opgenomen in de septembercircularaire van het boekjaar. Gemeente Heerenveen hanteert de laatste verzamelstaat gemeentefonds met betrekking tot het jaar 2024. Deze is gebaseerd op het Accres van de septembercircularaire.

Met betrekking tot de eigen bijdragen die het CAK int en aan de gemeenten afdraagt, geldt op basis van de Kadernota rechtmatigheid 2024 van de commissie BBV het volgende. Gemeenten kunnen op basis van de overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen WMO-

administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op deze overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen als gevolg van het niet kunnen vaststellen van de juistheid op persoonsniveau, zoals hiervoor is toegelicht.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij kan worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende verlofaanspraken en dergelijke.

Voor arbeidskostengerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming; te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een voorziening gevormd te worden.

Algemeen

Op grond van de nota waardering en afschrijving vaste activa worden investeringen - met uitzondering van gronden en terreinen - kleiner dan € 10.000 of met een technische levensduur die korter is dan drie jaar niet geactiveerd, maar worden direct ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd maar hier wordt niet op afgeschreven.

Er wordt gestart met afschrijving op een actief in het begrotingsjaar dat volgt op de datum van ingebruikname.

Krachtens artikel 63, lid 1 BBV dienen alle activa te worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen dienen in mindering te worden gebracht op het geactiveerde bedrag (artikel 62, lid 2 BBV).

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Eventuele van derden verkregen specifieke investeringsbijdragen worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht.

In de balans worden op grond van het BBV onder de immateriële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
- Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio worden door de gemeente Heerenveen op grond van de financiële verordening 2024 direct ten laste van het resultaat gebracht.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden in 5 jaar afgeschreven.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd op het bedrag van de verstrekte bijdragen. De afschrijvingstermijn sluit aan bij de afschrijvingstermijnen zoals de derde deze ook hanteert. Het betrokken actief van de derde moet daartoe bijdragen aan de publieke taak.

Materiële vaste activa

In de balans worden onder de materiële vaste activa afzonderlijk opgenomen:

- Investerings met een economisch nut;
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Onder activa met een economisch nut wordt verstaan investeringen die bijdragen aan de mogelijkheid om middelen te genereren of welke (mogelijk) verhandelbaar zijn.

In erfpacht uitgegeven gronden.

De in erfpacht uitgegeven percelen zijn gewaardeerd tegen de eerste uitgifteprijs (i.c. de waarde die bij eerste uitgifte als basis voor de canonberekening in aanmerking is genomen). Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Eventuele afkoopsommen voor voortdurende contracten zijn verwerkt onder de langlopende schulden en vervallen naar rato van de afkoopperiode ten gunste van het resultaat.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Wanneer investeringen grotendeels of meer worden gedaan voor riolering of het verzamelen van huishoudelijk afval, of andere rechten die op grond van artikel 229 lid 1a en b Gemeentewet worden geheven, dan worden deze investeringen op de balans opgenomen in een aparte categorie onder de investeringen met economisch nut. Indien in de heffing bijdragen zijn opgenomen voor de toekomstige vervanging van investeringen voor deze beide taken, dan komen deze gelden in een vervangingsvoorziening. Op het moment dat vervolgens de daadwerkelijke vervangingsinvestering plaats vindt worden deze investeringen geactiveerd en worden de bedragen opgenomen in de voorzieningen rechtstreeks op de vervangingsinvesteringen in mindering gebracht. Deze situatie is van toepassing op de riolering, omdat in het tarief

van de rioolheffing een component is opgenomen ter dekking van toekomstige investeringen. In de afvalstoffenheffing is geen spaarbedrag voor toekomstige investeringen opgenomen.

Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven.

Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven. Op grond van artikel 65 van het BBV wordt bij de waardering van de vaste activa rekening gehouden met een vermindering van de waarde, indien deze vermindering naar verwachting duurzaam is. Vaste activa worden voor het bedrag van de investering geactiveerd. Investeringssubsidies en andere bijdragen van derden worden in mindering gebracht op het actief (artikel 62, lid 2 BBV). Compensabele BTW wordt niet geactiveerd.

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut.

Investerings met een maatschappelijk nut worden, evenals investeringen met een economisch nut, geactiveerd en over de toekomstige gebruiksduur afgeschreven. De verplichting om alle investeringen te activeren volgens de nieuwe methode geldt alleen voor investeringen die vanaf het begrotingsjaar 2017 zijn gedaan.

De afschrijvingstermijnen voor investeringen uit de hierboven genoemde categorieën staan opgenomen in de nota waardering en afschrijving vaste activa uit 2024. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen, (overige) leningen u/g en overige uitzettingen zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Van een "deelneming" is krachtens artikel 1 lid e van de BBV sprake als de gemeente participeert in het aandelenkapitaal van een NV of BV.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's ("kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen" in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering plaats.

VLottende activa

Voorraden

Onderhanden werk

De als "onderhanden werken" opgenomen bouwgronden in exploitatie zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs, dan wel lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals

grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Voor het bepalen van de tussentijdse winst geldt de percentage of completion (poc) methode. Deze methode houdt rekening met de specifieke kenmerken van de gemeentelijke grondexploitaties en de (financiële) fase waarin de grondexploitatie zich bevindt. De tussentijdse winst wordt berekend op basis van de kosten en opbrengsten die zijn gerealiseerd per individuele grondexploitatie. De totale winst wordt aan de reeds verkochte kavels van de individuele grondexploitatie toegerekend. Er kan geen sprake zijn van gerealiseerde winst als er nog geen gronden verkocht zijn. De realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie is daarbij leidend.

Eventueel te verwachten verliezen op complexen zijn in mindering gebracht op de boekwaarde tenzij er een voorziening voor verlies is getroffen.

Overige grond- en hulpstoffen

De overige grond- en hulpstoffen (magazijnvoorraden) worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Op het punt van uitzettingen wordt de terminologie van de Wet Fido (Wet financiering decentrale overheden) gevolgd. Het begrip uitzettingen heeft zowel betrekking op vorderingen als op effecten. Het onderscheid tussen beiden is komen te vervallen.

Vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is hierop een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inbaarheid. Voor openstaande publiekrechtelijke vorderingen wordt een voorziening wegens oninbaarheid gevormd op basis van ervaringscijfers (gebaseerd op de laatste 5 jaar).

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Reserves

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het nog niet verdeelde resultaat over 2024. Conform de verslaggevingsvoorschriften wordt het saldo van de rekening van baten en lasten separaat in de balans onder het eigen vermogen verantwoord. Een nadere uiteenzetting van de reserves is opgenomen in de toelichting op de balans. Reserves worden gevormd en bestemd overeenkomstig de door de raad genomen raadsbesluiten. Aan de reserves worden geen rentetoevoegingen gedaan.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van (gewezen) wethouders is echter tegen de contante (actuariële) waarden van de (reeds

opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. De voorzieningen zijn conform artikel 44 van het BBV onderverdeeld in de volgende vijf categorieën:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;
- op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven;
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde verminderd met gedane aflossingen. De aflossingen die binnen een jaar vervallen, worden in de toelichting apart vermeld evenals de daarmee gepaard gaande rentelast in het betreffende jaar.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overlopende passiva

De overlopende passiva bestaan uit 'vooruitontvangen bedragen' en 'nog te betalen bedragen'. Beide posten worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 is de gemeente belastingplichtig geworden voor de Vennootschapsbelasting (Vpb). Dit geldt alleen voor ondernemingsactiviteiten ('door de ondernemerspoort gaan'), zoals de verkoop van grond. Afspraken hierover hebben we vastgelegd in vaststellingsovereenkomsten met de belastingdienst. Hierin staat onder andere hoe wij de fiscale winst bepalen. Daarbij houden we ook rekening met beschikbare fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren, vrijgestelde winstbestanddelen en bijtelling van niet-afrekbare kosten.

Alleen de winsten uit de grondexploitatie en eventueel reclameopbrengsten zijn vennootschapsbelastingplichtig.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Op grond van artikel 53, lid a van het BBV worden in de toelichting op de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente voor toekomstige jaren is gebonden.

Gegarandeerde en gewaarborgde geldleningen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Tevens zijn hier de gemeentelijke garantstellingen (achtervang) vermeld.

Gebeurtenissen na balansdatum

Of een 'gebeurtenis na balansdatum' moet worden verwerkt in de jaarrekening is afhankelijk van het tijdstip waarop deze gebeurtenis zich voordoet en de impact daarvan.

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gebeurtenissen die:

- *tijdens het opstellen van de jaarrekening plaats hebben gevonden:*
tot en met de formele opmaakdatum van de jaarrekening worden 'de gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum' in de jaarrekening opgenomen.
- *ontstaan na het opstellen van de jaarrekening tot het moment van vaststelling door de raad:*
na de formele opmaakdatum moet alleen de jaarrekening worden aangepast 'voor zover de gebeurtenissen na balansdatum onontbeerlijk zijn voor het inzicht', ofwel van materieel belang zijn.

Exploitatie

De baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen. Conform de voorschriften van het BBV wordt het zogenaamde stelsel van baten en lasten gehanteerd.

De begrotingscijfers 2024 zijn ontleend aan de door de raad vastgestelde primitieve begroting en aan de in 2024 doorgevoerde begrotingswijzigingen.

De lasten en de baten worden tegen de nominale waarde toegerekend aan de perioden waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden genomen zodra ze voorzienbaar zijn. Winsten worden eerst verantwoord zodra ze gerealiseerd zijn. De afschrijvingslasten worden conform de afschrijvingstermijnen berekend.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate opgenomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Balans

(Bedragen x € 1.000)

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2024
Vaste activa		
<u>Immateriële vaste activa</u>	<u>14.368</u>	<u>13.879</u>
• Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	38	133
• Bijdragen aan activa in eigendom van derden	14.330	13.746
<u>Materiële vaste activa</u>	<u>124.487</u>	<u>148.554</u>
• Investerings met een economisch nut	63.462	78.962
• Investerings met economisch nut, waarvoor een heffing kan worden geheven	18.437	19.100
• Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	42.589	50.492
<u>Financiële vaste activa</u>	<u>12.431</u>	<u>13.207</u>
• Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	12.281	12.281
• Overige langlopende leningen	150	926
Totaal vaste activa	151.286	175.639
Vlottende activa		
<u>Voorraden</u>	<u>25.310</u>	<u>15.072</u>
• Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	25.298	15.061
• Gereed product en handelsgoederen	11	11
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar</u>	<u>51.001</u>	<u>41.053</u>
• Vorderingen op openbare lichamen	12.864	15.156
• Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar	33.743	19.542
• Overige vorderingen	4.393	6.354
<u>Liquide middelen</u>	<u>1.693</u>	<u>1.916</u>
• Kassaldi	3	6
• Banksaldi	1.690	1.910
<u>Overlopende activa</u>	<u>13.627</u>	<u>13.293</u>
• Voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- het Rijk	295	2.329
- overige Nederlandse overheidslichamen	311	2.633
• Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	13.021	8.332
Totaal vlottende activa	91.631	71.334
Totaal activa	242.917	246.973
Recht op verliescompensatie krachtens de Wet op de vpb 1969	-	-

(Bedragen x € 1.000)

PASSIVA	31-12-2023	31-12-2024
Vaste passiva		
<u>Eigen vermogen</u>	<u>72.260</u>	<u>75.075</u>
• Algemene reserve	50.178	60.606
• Bestemmingsreserves	3.182	4.576
• Nog te bestemmen resultaat	18.899	9.893
<u>Voorzieningen</u>	<u>28.955</u>	<u>31.671</u>
<u>Vaste schulden met een rentetypische looptijd > 1 jaar</u>	<u>103.875</u>	<u>98.772</u>
• Onderhandse leningen van:		
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen;	103.864	98.760
• Waarborgsommen	12	12
Totaal vaste passiva	205.090	205.518
Vlottende passiva		
<u>Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar</u>	<u>9.808</u>	<u>6.534</u>
• Overige schulden	9.808	6.534
<u>Overlopende passiva</u>	<u>28.020</u>	<u>34.921</u>
• Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	13.874	13.410
• Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- het Rijk	10.334	19.399
- overige Nederlandse overheidslichamen	3.610	763
• Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	202	1.349
Totaal vlottende passiva	37.827	41.455
Totaal passiva	242.917	246.973
Garant- en borgstellingen	229.389	204.671

Toelichting op de balans

Activa

De activa omvatten alle bezittingen van de gemeente. De activa worden onderverdeeld in vaste activa en vlottende activa. Vaste activa zijn bezittingen van de gemeente die voor langere tijd dienstbaar zijn aan de bedrijfsvoering; in het algemeen kan worden gesteld dat indien de bezittingen voor langer dan 1 jaar dienstbaar zijn, deze als vaste activa worden beschouwd.

Het begrip vlottende activa wordt gehanteerd voor alle bezittingen van de gemeente welke over het algemeen korter dan 1 jaar dienstbaar zijn aan de bedrijfsvoering.

Vaste activa

Het verloopoverzicht van de vaste activa voor 2024 kan als volgt worden weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

Vaste activa	Boek- waarde 01-01- 2024	Herrubri- cering	Boek- waarde 01-01- 2024	Inves- teringen	Des-inves- teringen	Afschrij- vingen/ aflos- singen	Bij- dragen van derden	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2024
Immateriële vaste activa	14.368	-	-	94	-	-584	-	-	13.879
Materiële vaste activa	129.291	-4.803	124.488	36.278	-857	-5.953	-5.402	-	148.554
Financiële vaste activa	12.431	-	-	809	-	-33	-	-	13.207
Totaal vaste activa	156.089	-4.803	124.488	37.181	-857	-6.570	-5.402	-	175.639

Hierna worden de afzonderlijke posten binnen de vaste activa inhoudelijk toegelicht. Voor een nadere specificatie van de vaste activa wordt ook verwezen naar de staat van investeringen.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa hebben in z'n algemeenheid betrekking op kosten voor onderzoek en ontwikkeling van een bepaald actief en bijdragen aan activa in eigendom van derden.

Het verloopoverzicht van de immateriële vaste activa voor 2024 kan als volgt worden weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

Immateriële vaste activa	Boek- waarde 01-01- 2024	Inves- teringen	Des- inves- teringen	Afschrij- vingen	Bij- dragen van derden	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2024
Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald	38	94	-	-	-	-	133
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	14.330	-	-	-584	-	-	13.746
Totaal immateriële vaste act.	14.368	94	-	-584	-	-	13.879

Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief

Deze investeringskosten die geactiveerd mogen worden zijn grotendeels gemaakt voor de gebiedsvisie voor de A32 zone.

Bijdrage aan activa in eigendom van derden

Deze bijdragen worden hier verantwoord omdat de gemeente geen eigenaar is van de betreffende gebouwen, maar alleen een geldelijke bijdrage beschikbaar heeft gesteld voor de realisering van de uitbreiding/nieuwbouw.

Het verloopoverzicht van de 'bijdragen in eigendom van derden' kan als volgt worden weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

Specificatie bijdragen aan activa in eigendom van derden	Boek-waarde 01-01-2024	Investeren	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boek-waarde 31-12-2024
Verb. dorpshuis Haskerdijken	43	-	-	-2	-	-	41
Glasvezelkabel Provincie	149	-	-	-5	-	-	144
Participatie Gem. Sportcentr. bv.	6.225	-	-	-205	-	-	6.020
Uitbreiding Bornego College	1.140	-	-	-64	-	-	1.076
Bornego Beugel comp. BTW	18	-	-	-1	-	-	17
Nieuwbouw - bijdrage SBO	3.652	-	-	-144	-	-	3.508
Nieuwbouw Bornego College	207	-	-	-8	-	-	199
Sportcomplex Nieuwehorne	1.444	-	-	-52	-	-	1.393
IJshockeyhal Thialf 2022	1.452	-	-	-104	-	-	1.348
Totaal bijdr. act. eigend.derd.	14.330	-	-	-584	-	-	13.746

Materiële vaste activa

Op grond van de verslaggevingsvoorschriften dienen de materiële vaste activa te worden verbijzonderd naar materiële vaste activa met een economisch nut en materiële vaste activa met een maatschappelijk nut. Daarnaast dient ook inzichtelijk te worden gemaakt voor welk bedrag aan investeringen met een economisch nut een heffing kan worden geheven. Het verloopoverzicht van de materiële vaste activa voor 2024 kan als volgt worden weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

Materiële vaste activa	Boek-waarde jaar-rekening 2023	Herrubricering	Boek-waarde 01-01-2024	Investeren	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boek-waarde 31-12-2024
Invest. economisch nut	68.265	-4.803	63.462	14.377	-60	-3.620	-	-	78.962
Invest. econ. nut, waarv. heffing	18.437	-	18.437	1.514	-	-787	-63	-	19.100
Invest. maatschappelijk nut	42.589	-	42.589	20.387	-797	-1.546	-5.339	-	50.492
Totaal materiële vaste activa	129.291	-4.803	124.488	36.278	-857	-5.953	-5.402	-	148.554

De herrubricering heeft betrekking op een schoolgebouw. Deze was op de balans per 31 december 2023 te hoog opgenomen, omdat de voorschotten waren geactiveerd. Om dit te corrigeren is de waarde per 1 januari aangepast en zijn de voorschotten opgenomen onder de vooruitbetaalde bedragen.

Erfpachtgronden

In onderstaand overzicht is aangegeven welke activa opgenomen onder de investeringen met economisch nut in erfpacht zijn uitgegeven.

Waarvan in erfpacht uitgegeven	Boek-waarde 01-01-2024	Investeren	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boek-waarde 31-12-2024
Industrieterrein "Het Kanaal"	26	-	-	-	-	-	26
Tjalleberd "De Eide"	17	-	-	-	-	-	17
Grond zonnepark KNO	-	3.406	-	-	-	-	3.406
Grond batterij Sportstad	-	35	-	-	-	-	35
Totaal in erfpacht uitgegeven	43	3.441	-	-	-	-	3.483

De totale waarde van de erfpachtgronden bedraagt per 31 december 2024 bijna € 3.5 miljoen.

Investerings met een economisch nut

Het verloopoverzicht van de investeringen met een economisch nut ziet er als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000)

Investerings met een economisch nut	Boek-waarde jaar-rekening 2023	Herrubri- cering	Boek- waarde 01-01- 2024	Inves- teringen	Des-inves- teringen	Afschrij- vingen	Bij- dragen van derden	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2024
Gronden en terreinen	5.967	-	5.967	3.515	-	-16	-	-	9.465
Woonruimten	92	-	92	-	-	-7	-	-	84
Bedrijfsgebouwen	54.886	-4.803	50.083	14.035	-	-2.375	-	-	61.743
Grond-, weg- en waterb. werk.	1.197	-	1.197	1	-	-83	-	-	1.115
Vervoermiddelen	1.571	-	1.571	521	-	-415	-	-	1.676
Machines, appar. en installaties	3.105	-	3.105	918	-60	-619	-	-	3.344
Overige materiële vaste activa	1.448	-	1.448	191	-	-106	-	-	1.533
Totaal economisch nut	68.265	-4.803	63.462	19.180	-60	-3.620	-	-	78.962

Gronden en terreinen

Tot de gronden en terreinen behoren onder andere de gronden voor schoolgebouwen, begraafplaatsen, gemeentelijke grondbank en overige gemeentelijke eigendommen. In beginsel wordt op gronden en terreinen niet afgeschreven. Alleen op de grond "uitbreiding begraafplaats Schoterhof" en "terreininrichting Park ten Woude" wordt afgeschreven. Dit verklaart de € 16.000 aan afschrijvingskosten in dit overzicht. In 2024 zijn er voor € 3.515.000 gronden aangekocht. Dit betreft grond voor materiaalopslag de Komeet, het zonnepark Klaverblad Noordoost en grond t.b.v. de batterij voor Sportstad.

Strategische gronden

Onder de gronden en bedrijfsgebouwen zijn een drietal locaties opgenomen die zijn aangekocht in het kader van gronden bestemd voor de gemeentelijke gebiedsontwikkelingen. Het betreft de volgende locaties:

(Bedragen x € 1.000)

Gronden bestemd voor gemeentelijke gebiedsontwikkelingen	Boekwaarde 01-01-2024	Inves- teringen	Des-inves- teringen	Boekwaarde 31-12-2024
Klaverblad Noord-Oost	1.998	-	-	1.998
Heerenveen Noord-Oost	404	-	-	404
Voormalige ING-locatie Heerenveen	-	680	-	680
Totaal strategische gronden	2.402	680	-	3.082

Woonruimten

De gemeente heeft een aantal woonruimten in eigendom. In 2024 hebben er geen (des)investeringen plaatsgevonden.

Bedrijfsgebouwen

Hiertoe behoren onder meer de gebouwen voor huisvesting van de gemeentelijke organisatie (personeel en materieel), het Posthuis, het museum Heerenveen, (voormalige) schoolgebouwen, multifunctionele centra, sportaccommodaties, de parkeergarage op het Geert Willigensplein en overige gebouwen waar bedrijfsmatige activiteiten plaatsvinden. De grootste investeringen die in het boekjaar 2024 hebben plaatsgevonden betreffen de gebouwen van OBS Ekke de Haan voor € 3.550.200 en OBS het Kompas voor € 3.909.700. Er is voor in totaal € 2.375.000 op de bedrijfsgebouwen afgeschreven waarmee de boekwaarde ultimo 2024 zo'n 61,7 miljoen bedraagt.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Dit betreffen de investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken met een economisch nut. De boekwaarde bestaat vooral uit de investeringen in kunstgras- en sportvelden.

Vervoermiddelen

De post vervoermiddelen betreft voornamelijk het materieel dat ingezet wordt bij het wijkbeheer. De investering in 2024 heeft betrekking op de aanschaf van diverse auto's en busjes voor in totaal € 380.900. Daarnaast is er een tractor voor € 90.400 en een kipwagen voor € 49.500 aangeschaft.

Machines, apparaten en installaties

Hiertoe behoren onder meer de computers en installaties van het gemeentelijk apparaat, het Posthuis, de parkeergarage op het Geert Willigensplein en de parkeerautomaten en het materieel van de afdeling Wijkbeheer. De belangrijkste investeringen in 2024 hadden betrekking op de kosten samenhangende met de investeringen in:

- ICT inrichting werkplekken (€ 62.500);
- Draadloos netwerk (€ 101.600);
- ICT faciliteiten vergaderruimten (€ 66.900);
- De trekkenwand van het Posthuis Theater (€ 139.900);
- Materieel voor de buitendienst (€462.000).

De desinvesteringen voor € 60.000 hebben betrekking op twee verkochte klepelmaaiers.

Overige materiële vaste activa

Deze activa omvatten voornamelijk de met de aanschaf van zonnepanelen, aanleg van het glasvezelnetwerk, inventaris gymnastieklokalen en met (theater)inventaris gepaard gaande kosten. Er is in 2024 € 173.700 aan kantoorinrichting geïnvesteerd en er is voor € 18.000 een betaalzuil voor publiekszaken aangeschaft.

Investerings met een economisch nut; heffingen

Het verloopoverzicht voor 2024 van de investeringen met een economisch nut waarvoor heffingen kunnen worden geheven, ziet er als volgt uit:

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

(Bedragen x € 1.000)

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	Boek-waarde 01-01-2024	Inves-teringen	Des-inves-teringen	Afschrij-vingen	Bij-dragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-2024
Grond-, weg- en waterb. werk.	18.437	1.514	-	-787	-63	-	19.100
Totaal economisch nut, heff.	18.437	1.514	-	-787	-63	-	19.100

De investeringen zoals die in 2024 voor dit onderdeel zijn verricht, hebben betrekking op klimaatmaatregelen (€ 383.200), uitbreiding van riolering (€ 142.300) en vervangingsinvesteringen voor zowel riolering (€ 780.700) als rioolgemalen (€ 162.900). Voor de klimaatmaatregelen is een subsidie van het Rijk ontvangen van € 63.100.

Investerings met een maatschappelijk nut

Tot 1 januari 2017 moesten alleen investeringen met een economisch nut verplicht worden geactiveerd en was het mogelijk om investeringen met een maatschappelijk nut in de openbare ruimte te activeren. Met ingang van 1 januari 2017 moeten alle investeringen, die vanaf het begrotingsjaar 2017 of later gereedkomen, geactiveerd worden, dus ook die met maatschappelijk nut. Dit betekent een geleidelijke invoering, met als gevolg dat pas over 30 tot 40 jaar alle investeringen op een identieke manier op de balans zijn opgenomen en hierop wordt afgeschreven. Een van de consequenties van deze wijziging is dat de structurele kapitaallasten sterk stijgen. Hier staat tegenover dat er geen eenmalige investeringsuitgaven meer ten laste van de exploitatie worden gebracht. Feitelijk is er dus sprake van een verschuiving van de lasten van incidenteel naar structureel.

Door de geleidelijke invoering van de nieuwe systematiek blijven er verschillen bestaan in de wijze waarop er wordt afgeschreven op investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Om inzicht te geven in het deel van de activa dat wel vergelijkbaar is qua systematiek wordt onderscheid gemaakt in de activa in de openbare ruimte met maatschappelijke nut met een aanschafdatum van voor 1 januari 2017 en een aanschafdatum van na 1 januari 2017.

(Bedragen x € 1.000)

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Boek-waarde 01-01-2024	Inves-teringen	Des-inves-teringen	Afschrij-vingen	Bij-dragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-2024
Aanschaf voor 1 januari 2017	11.010	-	-	-661	-	-	10.350
Aanschaf na 1 januari 2017	31.578	15.584	-797	-885	-5.339	-	40.142
Totaal maatschappelijk nut	42.589	15.584	-797	-1.546	-5.339	-	50.492

Het verloopoverzicht van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut, ziet er als volgt uit:

(Bedragen x € 1.000)

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	Boek-waarde 01-01-2024	Inves-teringen	Des-inves-teringen	Afschrij-vingen	Bij-dragen van derden	Afwaar-deringen	Boek-waarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	22	-	-	-	-	-	22
Grond-, weg- en waterb. werk.	42.543	15.584	-797	-1.522	-5.339	-	50.470
Machines, appar. en installaties	24	-	-	-24	-	-	-
Overige materiële vaste activa	-	-	-	-	-	-	-
Totaal maatschappelijk nut	42.589	15.584	-797	-1.546	-5.339	-	50.492

Gronden en terreinen

Tot de gronden en terreinen met een maatschappelijk nut behoort de grond van het parkeerterrein ten noorden van de K.R. Poststraat. In beginsel wordt op gronden en terreinen niet afgeschreven. In 2024 hebben er geen (des)investeringen plaatsgevonden.

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

De in het boekjaar 2024 gedane investeringen in grond-, weg- en waterbouwkundige werken met een maatschappelijk nut hebben met name betrekking op:

- Heerenveen Beter Bereikbaar, verbeteringen A32 (€ 9.050.900);
- Diverse verhardingen (€ 1.143.300);

- Herinrichtingen openbare ruimte (€ 2.702.900);
- Verledden van armaturen en lichtmasten (€ 502.200);
- Vervanging Damwand (€ 86.600);
- Renovatie en vervanging bruggen (€ 347.800).

In 2024 is er bij een aantal investeringen sprake van een bijdrage van derden. Deze bijdragen zijn in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag. De ontvangen bijdragen hebben betrekking op:

- Heerenveen Beter Bereikbaar, verbeteringen A32 (€ 4.266.000);
- Herinrichtingen openbare ruimte (€ 1.074.000).

De desinvestering betreft het voorbereidingskrediet voor het zonnepark Klaverblad Noordoost. Deze kosten zijn in rekening gebracht bij Energiepark Klaverblad Noordoost B.V.

Machines, apparaten en installaties

Hiertoe behoren diverse technische (regel)installaties in de openbare ruimte. In 2024 hebben er geen (des)investeringen plaatsgevonden.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa bestaan per ultimo december 2024 uit:

(Bedragen x € 1.000)

Financiële vaste activa	Boek- waarde 01-01- 2024	Inves- teringen	Des- inves- teringen	Aflos- singen	Bij- dragen van derden	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2024
Kap.verstrek. aan deelnemingen	12.281	-	-	-	-	-	12.281
Overige langlopende geldlening.	150	809	-	-33	-	-	926
Totaal financiële vaste activa	12.431	809	-	-33	-	-	13.207

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

De kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen kunnen als volgt verder worden onderverdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Boek- waarde 01-01- 2024	Inves- teringen	Des- inves- teringen	Aflos- singen	Bij- dragen van derden	Afwaar- deringen	Boek- waarde 31-12- 2024
Participatie Thialf	1.500	-	-	-	-	-	1.500
Voorziening participatie Thialf	-1.500	-	-	-	-	-	-1.500
Aand.kap. gem. sportcentrum	18	-	-	-	-	-	18
Deelname Sportstad H'veen	11.900	-	-	-	-	-	11.900
Deeln. IJshockeyhal Thialf	18	-	-	-	-	-	18
Aand. Afvalsturing Friesland N.V.	70	-	-	-	-	-	70
Aand. Bank voor Ned. Gem.	128	-	-	-	-	-	128
Aandelen BNG NV	22	-	-	-	-	-	22
Deelneming Friesland Milieu	125	-	-	-	-	-	125
Totaal kap.verstrekk.deeln.	12.281	-	-	-	-	-	12.281

In verband met een mogelijk risico van duurzame waardevermindering is in het verleden ten behoeve van deze balanspost een voorziening getroffen van € 1.500.000 inzake 'Thialf'. Op grond van de verslaggevingsvoorschriften wordt deze voorziening voor wat

betreft de presentatie in de balans in mindering gebracht op het activum en staat deze niet in het overzicht van voorzieningen.

Overige langlopende geldleningen u/g

De overige langlopende geldleningen kunnen als volgt verder worden onderverdeeld:

(Bedragen x € 1.000)

Overige langlopende geldleningen (UG)	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Rente %	Saldo 1-1-2024	Saldo 31-12-2024	Rente-opbr.
Hypothecaire geldlening personeel	14.539	n.v.t.	div.	54	28	3
Lening Heenenveense Boys	119	2032	1,00%	96	89	1
Lening Energiepark Klaverblad Noord Oost	800	2050	2,30%	-	809	-
Totaal over.langl.geldleningen	15.458			150	926	4

In totaliteit is € 33.000 aan aflossingen ontvangen in 2024. Deze zijn in mindering gebracht op de uitstaande leningen.

Er is in 2024 een nieuwe geldlening van € 800.000 verstrekt aan Energiepark Klaverblad Noordoost B.V. Dit bedrag wordt jaarlijks opgehoogd met de rente. In 2024 was de rente € 8.500. De eerste aflossing van deze lening zal plaatsvinden na 15 jaar.

Vlottende activa

Voorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

(Bedragen x € 1.000)

Voorraden	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Bouwgronden in exploitatie	25.298	15.061
Gereed product en handelsgoederen	11	11
Totaal voorraden	25.310	15.072

Bouwgrond in exploitatie

De boekwaarde van de diverse in exploitatie genomen bouwgronden is in het afgelopen verantwoordingsjaar met € 10,2 miljoen afgenomen.

In onderstaande tabel wordt het één en ander gespecificeerd per bouwgrond weergegeven:

(Bedragen x € 1.000)

Specificatie bouwgronden in exploitatie	Bruto boekwaarde 31-12-2023	Investerings	Opbrengsten	Winstuitname	Bruto boekwaarde 31-12-2024	Voorziening verlieslatend complex	Netto boekwaarde 31-12-2024
Tjalleberd - De Eide	2.492	103	-596	-	1.999	-1.359	640
Heerenveen Oost Stadiongebied	4.645	299	-35	-68	4.841	-716	4.125
De Fjilden Nieuwehome	2.499	521	-26	-	2.993	-3.051	-58
Fedde Schurerplein	600	13	-4	-	609	-353	256
Schoollocaties Jubbega	461	30	-	-	492	-34	458
Tellegebied	-199	63	-59	-	-195	-69	-264
Haskerdijken	363	34	-	-	398	-299	99
Skoatterwâld fase 1+2	3.569	666	-5	60	4.290	-	4.290
Skoatterwâld fase 3	9.579	1.512	-3.860	-370	6.861	-	6.861
Subtotaal wonen	24.010	3.241	-4.585	-378	22.288	-5.881	16.407
De Kavels	-44	1	-4	-	-46	-	-46
IBF II	1.231	214	-6.915	2.020	-3.450	-	-3.450
Spikerboor Zuid	-100	1	-	-	-99	-	-99
KNO	4.643	1.059	-3.453	-	2.250	-	2.250
Subtotaal werken	5.730	1.275	-10.371	2.020	-1.346	-	-1.346
Totaal bouwgronden in exploitatie	29.740	4.516	-14.956	1.642	20.942	-5.881	15.061

In onderstaande tabel wordt per grondexploitatie weergegeven welke kosten en opbrengsten er de komende jaren geprognosticeerd zijn.

Bouwgronden in exploitatie	Netto boekwaarde 31-12-2024	Geraamde nog te maken kosten	Geraamde nog te realiseren opbrengsten	(Bedragen x € 1.000)	
				Geraamd resultaat (eindwaarde)	Geraamd resultaat (contante waarde)
Wonen					
1000 Tjalleberd - De Eide	640	480	1.037	-83	-
1002 Heerenveen Oost Stadiongebied	4.125	12.396	16.414	-106	-
1017 De Fjilden Nieuwehorne	-58	119	-	-61	-
1021 Fedde Schurerplein	256	773	1.000	-29	-
1025 Schoollocaties Jubbega	458	189	645	-2	-
1026 Tellegebied	-264	270	3	-2	-
1038 Haskerdijken	99	426	507	-18	-
1040 Skoatterwâld fase 1+2	4.290	7.366	14.266	2.609	2.358
1041 Skoatterwâld fase 3	6.861	9.155	16.621	604	586
Subtotaal Wonen	16.407	31.175	50.492	2.912	2.944
Werken					
1008 De Kavels	-46	35	1	12	12
1016 IBF II	-3.450	4.531	5.399	4.318	3.835
1037 Spikerboor Zuid	-99	32	2	68	67
1042 KNO	2.250	5.913	10.086	1.923	1.707
Subtotaal Werken	-1.346	10.512	15.487	6.321	5.621
Totaal Bouwgronden in exploitatie	15.061	41.687	65.979	9.233	8.565

Voor een verdere toelichting word verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Gereed product en handelsgoederen

De per 31 december 2024 aanwezige voorraden van het Posthuis zijn verantwoord onder de gereed product en handelsgoederen.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van maximaal één jaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	Boekwaarde 31-12-2023 jaarrekening 2023	herrubricering	(Bedragen x € 1.000)	
			Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Vorderingen op openbare lichamen	12.864	-	12.864	15.156
Uitzettingen in 's Rijksschatkist met een rentetypische looptijd < 1 jaar	33.743	-	33.743	19.542
Overige vorderingen	2.656	1.737	4.393	6.354
Totaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar	49.263	1.737	51.001	41.053

De herrubricering heeft betrekking op de debiteuren MO en het uitstaand kapitaal TOZO en de voorziening dubieuze debiteuren van het sociaal domein. Deze posten waren op de eindbalans van 2023 per abuis bij de overlopende passiva opgenomen. Om dit te corrigeren is de waarde per 1 januari aangepast zodat deze alsnog bij de overige vorderingen zijn opgenomen. Het bedrag van de overlopende passiva voor "Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen" per 31-12-2023 is met € 1,7 miljoen verlaagd.

Vorderingen op openbare lichamen

Eind 2024 bedroegen de vorderingen op openbare lichamen € 15,1 miljoen. Dit betreft grotendeels de vordering op het btw-compensatiefonds (BCF) voor een bedrag van € 13,1 miljoen. Daarnaast een bedrag van € 1.552.300 aan overige vorderingen op openbare lichamen waarvan de grootste vorderingen betrekking hebben op:

- Belastingdienst (€ 959.400)
- Wetterskip Fryslân (€ 236.300) voor jaarlijks onderhoud waterlopen
- Ministerie van Binnenlandse zaken (€ 126.300) algemene uitkering

Rekening-courantverhoudingen met het Rijk

Op 31 december 2024 was een bedrag van € 19.542.400 gestald in 's Rijks schatkist. Eind 2023 bedroeg de uitzetting in 's Rijks schatkist € 33.743.300.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige liquide middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Een bepaald bedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, het zogenaamde drempelbedrag, mag buiten de schatkist worden gehouden. Voor de gemeente Heerenveen is dit een bedrag van € 4.361.700. Zoals uit de benutting drempelbedrag schatkistbankieren blijkt, is er in geen van de kwartalen van 2024 sprake geweest van een overschrijding van het drempelbedrag.

Bedragen x € 1.000

Benutting drempelbedrag schatkistbankieren	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(1) Op dagb. buiten 's Rijks schatkist gehouden middelen	494	596	509	498
(2) Drempelbedrag	4.362	4.362	4.362	4.362
(2 -/- 1) Benutting van het drempelbedrag	3.868	3.766	3.853	3.864
Overschrijding van het drempelbedrag?	Nee	Nee	Nee	Nee

Overige vorderingen

Het saldo van de overige vorderingen bestaat uit de openstaande debiteuren ultimo 2024 en kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(Bedragen x € 1.000)

Overige vorderingen	Boekwaarde 31-12-2023 jaarrekening 2023	herrubricering	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Debiteuren algemeen	1.863	-	1.863	3.091
Af: voorziening dubieuze debiteuren	-132	-	-132	-318
Debiteuren gemeentelijke belastingen	978	-	978	2.054
Af: voorziening dubieuze debiteuren belastingen	-82	-	-82	-64
Debiteuren sociaal domein	28	3.500	3.528	3.326
Af: voorziening dubieuze debiteuren sociaal domein	-	-1.763	-1.763	-1.736
Overige vorderingen	-	-	-	-
Totaal overige vorderingen	2.656	1.737	4.393	6.354

Debiteuren algemeen

De grootste vorderingen ultimo 2024 hebben betrekking op:

- Ontvangsten belparkeren november en december 2024 (€ 302.400);
- Afrekening parkeerbeheer december 2024 (€ 159.300);
- Mars vastgoed B.V. (€ 550.500) voor een kavel;
- Heerenveen Centrum Ontwikkeling B.V. (€ 200.000) bijdrage verleggen riolering;

Daarnaast is bij de algemene debiteuren rekening gehouden met een voorziening voor oninbare vorderingen. In 2024 is voor een bedrag van € 13.800 aan vorderingen oninbaar verklaard en ten laste van de voorziening dubieuze debiteuren gebracht. Tevens is berekend dat op basis van de openstaande debiteuren per 31-12-2024 een voorziening nodig is van € 318.000. De voorziening neemt hierdoor toe met een bedrag van € 185.900 ten opzichte van eind 2023.

Debiteuren gemeentelijke belastingen

De vorderingen ultimo 2024 hebben betrekking op:

- Overige belastingdebiteuren (€ 2.054.000).

Ook bij de belastingdebiteuren is rekening gehouden met een voorziening voor oninbare vorderingen. In 2024 is voor een bedrag van € 27.400 aan vorderingen oninbaar verklaard en ten laste van de voorziening dubieuze belastingdebiteuren gebracht. Tevens is berekend dat op basis van de openstaande debiteuren per 31-12-2024 een voorziening nodig is van € 63.900. De voorziening neemt hierdoor per saldo af met een bedrag van € 18.130 ten opzichte van eind 2023.

Debiteuren sociaal Domein

Voor 2024 is rekening gehouden met een voorziening voor oninbare vordering voor een bedrag van € 1735.800. De openstaande posten hebben voor een bedrag van 2850.000 betrekking op debiteuren MO en voor € 492.300 op uitstaand kapitaal TOZO.

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

(Bedragen x € 1.000)

Liquide middelen	Boekwaarde 1-1-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Kassaldi	3	6
Banksaldi	1.690	1.910
Totaal liquide middelen	1.693	1.916

Van het saldo van de liquide middelen staat een bedrag van € 1,4 miljoen (inzake schuldhelpverlening) niet ter vrije beschikking van de gemeente Heerenveen.

Overlopende activa

De post overlopende activa bevat de volgende posten:

(Bedragen x € 1.000)

Overlopende activa	Boekwaarde 31-12-2023 jaarrekening 2023	herrubricering	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Nog te ontvangen bedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	606	-	606	4.962
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	9.955	3.066	13.021	8.332
Totaal overlopende activa	10.561	3.066	13.627	13.293

De herrubricering heeft betrekking op vooruitbetaalde kosten voor een schoolgebouw die per 31 december 2023 waren opgenomen onder de materiële vaste activa. Deze kosten zijn gecorrigeerd naar de vooruitbetaalde bedragen.

Nog te ontvangen uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel

De van Europese, het Rijk en overige Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen bedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel dienen te worden uitgesplitst naar het soort overheidslichaam waarvan de uitkering wordt ontvangen. De post 'nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel' is gepresenteerd in onderstaand overzicht

(Bedragen x € 1.000)

Nog te ontvangen uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	Boekwaarde 1-1-2024	Vermeerderingen	Verminderings	Boekwaarde 31-12-2024
Toeslagenaffaire B2	207	229	207	229
Toeslagenaffaire C62	6	-	2	4
Bekostigingsreg. opvang ontheemden Oekraïne	-	7.184	5.088	2.096
Middelen Niet Gesprongen Explosieven (NGE)	13	-	13	-
Specifieke uitkering stimulering sport	69	-	69	-
Nog te ontvangen van het Rijk	295	7.413	5.379	2.329
TOZO middelen Leeuwarden	192	176	192	176
ESF Samen aan de slag	119	-	119	-
ESF Sociale Inclusie	-	24	-	24
ESF+ Actieve Inclusie	-	78	-	78
subsidie HBB	-	2.325	-	2.325
Aandeel in voordelig saldo BZF	-	29	-	29
Nog te ontv. overige overheid	311	2.633	311	2.633
Totaal nog te ontv. voorschotbedragen	606	10.046	5.690	4.962

Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen

Dit betreffen de overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen. De grootste posten ultimo 2024 hebben betrekking op:

- Nog te ontvangen bedragen (€ 6.812.400), w.o.:
 - Afrekening Caparis fairdeal (€ 536.500);
 - Afrekening Sportstad Heerenveen SPUK meerkosten energie (€ 369.700);
 - Nog te ontvangen rente schatkistbankieren 2024 (€ 187.000);
 - Voorlopige afrekening SDF programma Meedoen (€ 1.208.900);
 - Nog te verrekenen bedragen crediteuren Sociaal Domein 2024 (€716.700);
 - Nog te ontvangen gemeentelijke belastingen (Diftar) 2024 (€ 2.346.200).
- Vooruitbetaalde bedragen (€ 941.500), w.o.:
 - Diverse softwarelicenties 2024 (€ 332.000);
 - SC Heerenveen, onderhoudsvergoeding SKW 2024/2025 (€ 69.000);
 - Vereniging Nederlandse Gemeenten, jaarlijkse bijdrage (€ 90.800);
 - Bibliotheek, vooruitbetaalde SPUK (€ 232.700);
 - Stichting. Blauwwit Heerenveen, subsidie voor verlichting (€ 40.000).

Passiva

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het gerealiseerd resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. In overeenstemming met artikel 54 van het BBV is de aard en de reden van iedere reserve toegelicht.

Algemene reserve

De algemene reserve dient als buffer voor eventuele risico's en jaarresultaten en maakt onderdeel uit van het weerstandsvermogen van de gemeente Heerenveen. Daarnaast worden er uit het deel van de algemene reserve dat niet nodig is om eventuele tekorten en risico's op te vangen incidentele voorstellen gefinancierd. Per 31 december 2024 bedraagt de algemene reserve € 60,6 miljoen. Hieronder volgt een overzicht van de mutaties in de algemene reserve gedurende het verslagjaar.

(Bedragen x € 1.000)

Algemene reserve	Boek- waarde 1-1-2024	Toevoeg- ingen	Onttrek- kingen	Vermind. i.v.m. afschrijv. activa	Bestemm. resultaat vorig boekjaar	Boek- waarde 31-12- 2024
Algemene reserve	50.178	9.965	-18.422	-	18.884	60.606
Totaal algemene reserve	50.178	9.965	-18.422	-	18.884	60.606

Bestemmingsreserves

Bestemmingsreserves zijn reserves waaraan door de raad een bepaalde bestemming is gegeven. De precieze doelstelling per reserve staat beschreven in de notitie 'Reserves en Voorzieningen'. In de jaarstukken wordt deze doelstelling daarom slechts kort toegelicht. Hieronder volgt een overzicht van de mutaties in de bestemmingsreserves gedurende het verslagjaar.

(Bedragen x € 1.000)

Bestemmingsreserves	Boek- waarde 1-1-2024	Toevoeg- ingen	Onttrek- kingen	Vermind. i.v.m. afschrijv. activa	Bestemm. resultaat vorig boekjaar	Boek- waarde 31-12- 2024
Projecten uit eigen middelen	79	-	-	-	-	79
Leegst. Kompenije/ MFG Jubbega	77	-	-	-	-	77
Reserve Baggeren	339	-	-59	-	-	280
Energiefonds	914	251	-200	-	-	966
Mobiliteitsfonds	523	195	-	-	15	733
Bestemmingsreserve Centrumvisie Heerenveen	-	1.865	-	-	-	1.865
Bestemmingsreserve afwaardering grond zonnepark KNO	-	7	-	-	-	7
Frictiekosten concern	1.250	-	-681	-	-	570
Totaal bestemmingsreserves	3.182	2.318	-940	-	15	4.576

Projecten uit eigen middelen

Er worden diverse projecten uitgevoerd die niet op de staat van investeringen terechtkomen omdat deze uit eenmalige middelen worden gefinancierd en/of uit subsidies en bijdragen van derden worden gedekt. Nog niet bestede gemeentelijke middelen per ultimo boekjaar worden ten gunste van deze reserve gebracht en in het volgende boekjaar weer beschikbaar gesteld voor de betreffende projecten.

Leegstand Kompanije/MFG Jubbega

De reserve dient als dekking voor de huurinkomsten, voortvloeiende uit leegstand, die het gevolg is van gemeentelijke bezuinigingen.

Reserve Baggeren

In de reserve zijn middelen opgenomen voor het financieren van toekomstige baggerprojecten.

Energiefonds

Om uitvoering te kunnen geven aan de energietransitie zijn middelen nodig. De inkomsten uit de zonneparken worden direct in deze reserve gestort. De stortingen worden via de tussenrapportages en/of begroting aan de gemeenteraad voorgelegd.

Mobiliteitsfonds

De verwachting is dat in de toekomst zich steeds vaker situaties zullen voordoen, waarbij het parkeren op eigen terrein niet te realiseren is. Het 'Mobiliteitsfonds' kan worden ingezet voor die gebieden waar het parkeren moeilijk te realiseren is (met name in het centrum en de schil van Heerenveen).

Bestemmingsreserve Centrumvisie Heerenveen

De Raad heeft op 25 april 2024 besloten om dit bedrag te reserveren voor de aankoop van de huidige AH-locatie en de doorverkoop ten behoeve van herontwikkeling.

Bestemmingsreserve afwaardering grond zonnepark KNO

Na afloop van de erfpachtperiode dienen de gronden van het zonnepark KNO te worden gewaardeerd tegen agrarische waarde. Ter dekking van deze toekomstige afwaardering is deze bestemmingsreserve ingesteld.

Frictiekosten concern

Deze reserve dient voor het opvangen van frictiekosten gerelateerd aan personeel.

Gerealiseerd resultaat volgens het overzicht van baten en lasten

Dit betreft het gerealiseerde rekeningresultaat 2024 dat volgt uit het overzicht van baten en lasten. Het gerealiseerde rekeningresultaat in 2024 bedraagt € 9,9 miljoen voordelig.

Voorzieningen

Volgens artikel 55 van de BBV moeten de aard en de reden van elke voorziening worden toegelicht. De precieze doelstelling per voorziening staat beschreven in de notitie 'Reserves en Voorzieningen'. In de jaarstukken wordt deze doelstelling slechts kort toegelicht. Het verloop van het totaal van de voorzieningen gedurende het verslagjaar is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Voorzieningen	Boekwaarde 1-1-2024	Toevoeg- ingen	Aanwend- ingen	Vrijgevallen bedragen t.g.v. exploitatie	Boekwaarde 31-12-2024
Gevolgen wet APPA	3.940	531	-	-	4.471
Voorziening verlofsparen	1.514	375	-	-	1.889
Voorziening wachtgeld wethouder	-	114	-	-51	63
Voorziening RVU-regeling	-	79	-	-22	57
Voorziening verpl. en verliezen	5.454	1.099	-	-73	6.481
	-	-	-	-	-
Voorz. t.b.v. risico's verplicht.	-	-	-	-	-
Voorziening sportvelden	1.093	603	-19	-	1.676
Onderh. kade- en oeverbesch.	203	104	-150	-	156
Onderhoud CT Kunstwerken	1.507	1.240	-1.266	-	1.481
Groot onderhoud verhardingen	1.086	2.314	-2.319	-	1.080
Voorziening onderh. gebouwen	5.069	925	-391	-	5.604
Voorz. ter egalisatie van kstn.	8.957	5.185	-4.144	-	9.998
Riolerings	-	745	-	-745	-
Voorz. toek. vervangingsinvest.	-	745	-	-745	-
Voorziening afvalstoffenheffing	1.170	-	-	-324	846
Egalisatie riolering	13.373	973	-	-	14.347
Voorz. van derden verk. midd.	14.543	973	-	-324	15.193
Totaal voorzieningen	28.955	8.003	-4.144	-1.142	31.671

Voorzieningen voor toekomstige verplichtingen en te verwachten verliezen

Dit betreffen de voorzieningen voor toekomstige verplichtingen of verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, maar redelijkerwijs is te schatten.

Gevolgen wet APPA

Deze voorziening is gevormd om te voorzien in de pensioenaanspraken die (voormalige) wethouders of hun nabestaanden hebben op de gemeente Heerenveen. Jaarlijks vindt een actualisatie plaats van de totale pensioenverplichtingen. De rekenrente die hierbij wordt gehanteerd is 2,3523%. (bron: berekening door Visma Idella).

Voorziening verlofsparen

In overeenstemming met de Notitie Arbeidskostengerelateerde verplichtingen van de commissie BBV dient een voorziening te worden gevormd voor alle aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen waarbij sprake is van een ongelijkmatig patroon. Deze voorziening is daarom gevormd voor:

- De verplichting die ontstaat naar aanleiding van het spaarverlof zoals dat vanaf 2022 van toepassing is.
- Het bovenwettelijke verlof dat geen gelijke omvang kent en/of bestaat uit overmatige verlofsaldi of spaarsaldi. Dit verlof kent geen verjaringstermijn.

Voorziening wachtgeld wethouder

Een wethouder is afgetreden bij de Gemeente Heerenveen en heeft recht op wachtgeld voor een periode van 38 maanden. Om financiële risico's te vermijden, is een voorziening getroffen voor de volledige duur van deze periode. Hoewel de wethouder een sollicitatieplicht heeft en mogelijk niet het volledige wachtgeld zal benutten, is ervoor gekozen om het volledige risico af te dekken. Eventuele niet-benutte middelen zullen op een later moment vrijvallen ten gunste van het resultaat.

Voorziening RVU-regeling

Deze voorziening is gevormd voor medewerkers die gebruikmaken van de regeling voor vervroegd uittreden (RVU). Jaarlijks zal een actualisatie van deze voorziening plaatsvinden om deze op het gewenste niveau te houden.

Voorzieningen ter dekking van risico's

Dit betreffen de voorzieningen voor de op de balansdatum bestaande risico's met betrekking tot bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. Dergelijke voorzieningen zijn voor onze gemeente niet geïdentificeerd.

Voorzieningen sportvelden

Deze voorziening is voor de egalisatie van onderhoudskosten van natuur- en kunstgrasvelden, inclusief de atletiekbaan.

Onderhoud kade- en oeverbescherming

Deze voorziening is voor de egalisatie van onderhoudskosten ten behoeve van de bescherming van kades en oevers die in gemeentelijk eigendom zijn.

Onderhoud civieltechnische kunstwerken

Egalisatie van onderhoudskosten van de civieltechnische kunstwerken die in gemeentelijk eigendom zijn.

Groot onderhoud verhardingen

Deze voorziening is voor de egalisatie van onderhoudskosten van verhardingen die in gemeentelijk eigendom zijn.

Onderhoud gebouwen

Deze voorziening is voor de egalisatie van onderhoudskosten van de gebouwen die in gemeentelijk eigendom zijn.

Voorzieningen ter egalisatie van kosten

Dit betreffen de voorzieningen voor kosten die in een volgend begrotingsjaar worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het (voorgaande) begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. De hoogte van de voorziening wordt bepaald op basis van plannen en de looptijd van deze plannen.

Voorziening ten behoeve van toekomstige vervangingsinvesteringen

Dit betreffen de voorzieningen die zijn ingesteld ten behoeve van de toekomstige vervangingsinvesteringen. Als de daadwerkelijke vervangingsinvestering plaatsvindt, wordt deze investering geactiveerd op de balans. Vervolgens worden de bedragen die zijn opgenomen in de voorziening, rechtstreeks op de vervangingsinvestering in mindering gebracht.

Voorziening vervangingsinvesteringen riolering

In het huidige Watertakenplan is geen uitvoeringsprogramma opgenomen voor de vervangingsinvesteringen waardoor deze niet ten laste van de voorziening vervangingsinvesteringen riolering gebracht kunnen worden. Als gevolg hiervan zijn deze

investeringen geactiveerd en komen de kapitaallasten ten laste van de rioolheffing. Bij het vaststellen van het nieuwe Watertakenplan (ingangsdatum 1-1-2025) is geen rekening gehouden met deze voorziening voor vervangingsinvesteringen riolering. Daarmee kan deze voorziening volledig komen te vervallen en is het bedrag dat in deze voorziening stond toegevoegd aan de voorziening egalisatie riolering (voorziening van derden verkregen middelen). Hiermee blijft de ontvangen rioolheffing die hierin is gestort binnen het 'gesloten systeem' ten gunste van de riolering.

Voorziening ten behoeve van derden verkregen middelen die specifiek besteed worden
Dit betreffen de voorzieningen die zijn ingesteld voor de van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Dit zijn middelen die aan betreffende taakvelden moeten worden besteed, dan wel aan de burger moeten worden teruggegeven.

Voorziening afvalstoffenheffing

Deze voorziening is voor de egalisatie ten behoeve van de tarieven afvalstoffenheffing.

Voorziening egalisatie rioolheffing

Deze voorziening wordt ingezet ten behoeve van de egalisatie van de (toekomstige) tarieven rioolheffing. Hiermee voorkomen we grote schommelingen in het tarief van de rioolheffing. Bij het opstellen van het nieuwe Watertakenplan per 1 januari 2025 wordt de inzet van deze voorziening vorm gegeven.

Vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar

In het onderstaande overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden met een looptijd langer dan één jaar over het jaar 2024.

Onderhandse leningen

De onderhandse leningen bestaan volledig uit onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen. In 2024 is in totaliteit € 5,1 miljoen afgelost en zijn geen nieuwe langlopende leningen aangetrokken. De totale rentelast met betrekking tot de vaste schulden voor het jaar 2024 bedroeg € 2,5 miljoen (2023: € 2,6 miljoen). De onderhandse leningen bedragen eind 2024 nog € 98,8 miljoen. De onderverdeling is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Onderhandse leningen (OG)	Oorspr. Bedrag	Einde lening	Rente %	Saldo 01-01-2024	Saldo 31-12-2024	Rente-last
NWB (2005)	13.000	2030	3,65%	3.640	3.120	125
NWB (2012)	12.000	2037	3,63%	6.720	6.240	229
NWB (2015)	10.000	2027	0,79%	4.000	3.000	25
BNG (2015)	22.000	2035	1,27%	22.000	22.000	279
BNG (2015)	75.709	2045	2,78%	54.889	52.365	1.493
NWB (2015)	17.400	2045	2,43%	12.615	12.035	300
Binnenl. bank. en ov. fin.instell.	150.109			103.864	98.760	2.451
Totaal onderhandse leningen	150.109			103.864	98.760	2.451

Waarborgsommen

Deze balanspost bestaat uit enkele langlopende (waar)borgsommen. Per 31 december 2024 bedraagt dit gesaldeerd een bedrag van € 11.600.

Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn de netto-vlottende schulden en de overlopende passiva verantwoord.

Netto vlottende schulden

Onder netto-vlottende schulden worden verstaan die schulden die een rentetypische looptijd kennen die korter is dan één jaar.

Overige vlottende schulden

De overige vlottende schulden bestaan voornamelijk uit de rekeningcourantverhouding met de Gemeenschappelijke Regeling Bedrijvenparken A7 (€ 425.400) en uit de crediteurenpositie van de gemeente Heerenveen (€ 6,0 miljoen).

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

(Bedragen x € 1.000)

Overlopende passiva	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	13.874	13.410
Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	13.943	20.162
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	202	1.349
Totaal overlopende passiva	28.020	34.921

Verplichtingen opgebouwd in het begrotingsjaar

De verplichtingen opgebouwd in het begrotingsjaar bestaan uit de lasten 2024 die pas in 2025 of later tot een betaling zullen leiden. Hieronder vallen bijvoorbeeld de nog te betalen belastingen, nog te betalen sociale premies en de nog te betalen rente. De grootste posten ultimo 2024 hebben betrekking op:

- Nog te betalen kosten Sociaal Domein 2024 (€ 3.953.300);
- Nog te betalen bedragen schuldhelpverlening (€ 1.391.800);
- Nog te betalen loonkosten en pensioenbijdragen 2024 (€ 3.280.700);
- Nog te betalen rente 2024 (€ 587.400);
- Diverse posten op gebied van afvalverwerking (€ 431.500);

Ontvangen voorschotbedragen met een specifiek bestedingsdoel

De van Europese, het Rijk en overige Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, zijn uitgesplitst naar het soort overheidslichaam waarvan de uitkering is ontvangen. Het verloop is gepresenteerd in het volgende overzicht:

(Bedragen x € 1.000)

Van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	Boekwaarde 1-1-2024	Vermeerderingen	Verminderen	Boekwaarde 31-12-2024
Opvang ontheemden Oekraïne	547	-	-547	-
1e opvang ontheemden Oekraïne	-	2.684	-2.502	182
Onderwijsachterstandenbeleid	-	1.187	-988	199
COVID-19 ger. onderwijsvertragingen	162	49	-	211
Voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	45	-	-	45
Spuk lokale bibliotheekvoorziening	-	422	-190	233
Specifieke uitkering ventilatie in scholen	252	-	-252	-
Woningbouw impuls centrumplan-oost	-	1.748	-	1.748
Aanpak energiearmoede	1.598	-	-687	911
Lokale Aanpak Isolatie	1.832	3.620	-33	5.418
Verkeersveiligheidsmaatregelen 2020-2022	1.468	-	-243	1.226
Stimulering verkeersmaatregelen 2022-2023	296	-	-	296
Platform mijnbouw decentrale overheden	19	-	-	19
Impulsaanpak winkelgebieden	1.450	870	-	2.319
Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	969	1.345	-566	1.749
Tijd.overbrug.regeling zelfst.ondern. (TOZO)	543	161	-175	529
Wet inburgering 2021	223	1.073	-513	783
Onderwijsroute	85	46	-40	91
Specifieke uitkering stimulering sport 2023	12	391	-112	291
Specifieke uitk. voor lokale Sportakkoorden	-	-	-	-
Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden	448	-	-224	224
Spuk Breed	14	936	-950	-
Energie openbare zwembaden	370	-	-	370
DUMAVA subsidies diverse scholen	-	2.555	-	2.555
	10.334	17.089	-8.023	19.399
Verkeersmanifest 2021 - 2025	30	-	-9	21
Bereikbaarheid gebiedsontw. Heerenveen A32	1.753	-	-1.753	-
Regiodeal onderdeel Centrumvisie Akkrum	531	-	-531	-
Regiodeal onderdeel Centrumvisie Jubbega	388	-	-388	-
Regiodeal onderdeel de Heide	61	-	-61	-
Regiodeal onderdeel Regiofonds	291	-	-182	109
Dorpsontwikkelingsmethodiek (DOM)	32	68	-20	79
Dorpsontwikkelingsmethodiek (DOM)	79	-	-16	63
TOP: Ervaren en Turf Akkrum	-	-	-	-
TOP: Ervaren en Turf Aldeboarn	1	-	-1	-
Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie	182	-	-63	119
Natuurvriendelijk isoleren	-	61	-	61
Dichtbij meedoen	67	-	-67	-
Hoofdlijnen akkoord GGZ	195	252	-195	252
Project fietspad ontsluiting busstation Heerenveen.	-	91	-34	57
Ontvangen van overige overheden	3.610	472	-3.319	763
Totaal ontvangen voorschotbedragen	13.943	17.561	-11.343	20.162

Overige vooruitontvangen bedragen

Dit betreffen de overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen. Einde 2024 bedraagt de post overige vooruitontvangen bedragen € 1,4 miljoen. Dit betreft o.a. een perceel grond dat verkocht is aan Liander voor € 21.000. en een vooruitbetaling aan Caparis van € 1,3 miljoen.

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Garant- en borgstellingen

Een garantie is een vorm van zekerheidstelling. Het is een overeenkomst waarbij de ene partij (de garant) zich jegens een andere partij (de schuldeiser) verbindt tot nakoming van een verbintenis die een derde (de gegarandeerde) jegens de schuldeiser heeft. Dit is overigens geen vastomlijnd juridisch begrip. Dat geldt wel voor een andere vorm van zekerheidstelling: de borgtocht. Borgtocht is volgens het Burgerlijk Wetboek (artikel 7:850) een overeenkomst waarbij de ene partij (de borg) zich jegens een andere partij (de schuldeiser) verbindt tot nakoming van een verbintenis die een derde (de hoofdschuldenaar) jegens de schuldeiser heeft of zal verkrijgen. Daar waar wordt gesproken van gemeentelijke garantstelling, is formeel sprake van borgtocht.

De gemeente Heerenveen staat per 31 december 2024 nog borg voor een bedrag van € 11,8 miljoen. Het bedrag is, conform de jaarverslaggevingseisen, opgenomen onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen.

Gewaarborgde geldleningen

Van de door de gemeente Heerenveen per ultimo 2024 gewaarborgde geldleningen kan het volgende overzicht worden gegeven:

(Bedragen x € 1.000)

Gewaarborgde geldleningen	Oorspronk. Bedrag	Percentage borgstelling	Saldo 1-1-24	Saldo 31-12-2024
Stichting Acolade	8.296	100%	440	366
Stichting WoonFriesland	2.997	100%	1.843	-
Sportstad Heerenveen B.V.	20.000	100%	11.333	10.000
St. Samenwerking Bevordert Vooruitgang	1.283	100%	937	891
Stichting Bibliotheken Mar en Fean	340	100%	68	45
Stichting Leppehiem	2.042	100%	681	545
Totaal gewaarborgde geldleningen	34.958		15.302	11.847

Garanties

WSW

Instellingen op het gebied van zorg- en sociale woningbouw hebben de mogelijkheid leningen aan te trekken via het Waarborgfonds sociale woningbouw (WSW). Hiervoor geldt een achtervangregeling waarvoor onder andere de gemeente Heerenveen risicodragend is. De omvang van de door Heerenveen gegarandeerde geldleningen bedraagt € 199,1 miljoen per 31 december 2024.

NHG

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog bestond een groot woningtekort. Naast het bouwen in grote volumes voor de sociale huurmarkt, werd ook het eigen woningbezit gestimuleerd. Om het destijds makkelijker te maken om via een hypotheek voor de aanschaf van een woning te lenen, maar ook om dat voor geldverstrekkers minder riskant te maken, werden door gemeenten garanties afgegeven. Die garantie hield in dat de gemeente zich garant stelde voor de verschuldigde betalingen als de geldlener (de burger) niet meer aan zijn hypothecaire verplichtingen kon voldoen. In 1995 hebben rijks- en gemeenteoverheid één gemeenschappelijk waarborgfonds opgezet, die overal op dezelfde manier uitvoering gaf aan de hypotheekgarantie: Stichting Waarborgfonds

Eigen Woningen (WEW); deze regeling staat beter bekend onder de naam Nationale Hypotheek Garantie (NHG). In 2011 hebben gemeenten zich uit de regeling teruggetrokken en staat het rijk alleen garant voor de kosten.

Op leningen tot 1995 kan de gemeente Heerenveen voor 100% worden aangesproken op het tekort. Op basis van de ontwikkeling van de huizenprijzen in relatie tot de omvang van de restschuld, wordt het risico dat de gemeente Heerenveen nu nog wordt aangesproken op tekorten voor deze hypotheek ingeschat als nihil. Sinds 1995 is de gemeente samen met het rijk aansprakelijk voor eventuele tekorten. Indien het waarborgfonds niet toereikend is om de financiële risico's op te vangen kan de gemeente Heerenveen voor 50% worden aangesproken om het tekort aan te vullen. Dit geldt voor leningen die na 1994 en vóór 1 januari 2011 zijn afgesloten. De omvang van de door Heerenveen gegarandeerde geldleningen bedraagt naar schatting € 5,5 miljoen per 31 december 2024 (dit op basis van de meest recente gegevens verstrekt door NHG).

Het voorgaande wordt als volgt gespecificeerd:

(Bedragen x € 1.000)

Garanties met achtervang	Oorspronk. Bedrag	Percentage borgstelling	Saldo 1-1-24	Saldo 31-12-2024
Stichting Accolade	159.035	100%	127.313	118.570
St. Habion	8.500	100%	8.500	8.500
Woonzorg Nederland	7.382	100%	4.768	4.564
Stichting WoonFriesland	79.000	100%	42.500	42.500
Stichting Elkien	32.500	100%	25.000	25.000
Totaal WSW-garanties	286.417		208.081	199.134
Leningen tot 1995	pm	100%	-	-
Leningen 1995 tot en met 2010	252.000	50%	6.005	5.537
Leningen vanaf 2011	pm	0%	-	-
Totaal NHG-garanties	252.000		6.005	5.537
Totaal garanties met achtervang	538.417		214.086	204.671

Vermogensinstandhoudingsverklaring Sportstad Heerenveen BV

In 2003 is door de aandeelhouders (gemeente Heerenveen en Sc Heerenveen Vastgoed BV) een vermogensinstandhoudingsverklaring ondertekend. Dit betekent dat, indien het garantievermogen van Sportstad Heerenveen BV niet meer toereikend is, de aandeelhouders het verschil op verzoek van de bank (BNG) moeten aanvullen. Het garantievermogen is opgebouwd uit het aandelenvermogen, de reserves en de achtergestelde leningen.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Op grond van artikel 53 BBV dient in de toelichting op de balans de belangrijke financiële verplichtingen waaraan de gemeente Heerenveen voor de komende jaren is gebonden te worden opgenomen. In de volgende tabel zijn per soort overeenkomst de niet in de balans opgenomen rechten en/of verplichtingen voor de contractuele verplichting per 31 december 2024. De verplichting is berekend met een bandbreedte van jaar 2025 tot 2027

(Bedragen x € 1.000)

Langlopende financiële verplichtingen ten laste van de exploitatie		
Omschrijving	Bandbreedte	
	van	tot
Accountancy werkzaamheden	190	216
Bouwwerkzaamheden voor hoofdwegen en wegen	7.786	8.872
Cirkelmaaiers	365	415
Civieltechnische en bouwwerkzaamheden	759	864
Energie	1.400	1.666
Hardware, mobiele telefonie en tablets	326	388
Huishoudelijke hulp	6.800	8.500
Inhuur personeel	4.092	4.662
Leerlingenvervoer	900	1.400
Licentiekosten	663	755
Levering HVO & ad blue brandstoffen	147	167
Onderhoudscontracten	1.226	1.391
Parkeerbeheer	340	387
Schoonmaakonderhoud	400	455
Servers en Storage	200	227
Specialistische Jeugdhulp in Friesland	20.351	21.257
Verzekeringen	384	437
WMO hulpmiddelen	465	530
WMO maatwerkvoorziening ondersteuning	5.800	6.700
WMO-vervoer	555	632
Opvang ontheemden	3.000	4.000
Arbodienst	80	91

Onrechtmatige contracten

Er is sprake van een aantal inkoopdossiers met een resterende inkoopwaarde per 31 december 2024 van € 2,9 miljoen welke onrechtmatig zijn. Wij hebben deze inkoopdossiers betrokken bij de rechtmatigheidsverantwoording

Niet uit de balans blijkende rechten

Kredietfaciliteiten

De gemeente Heerenveen beschikt over een kredietfaciliteit bij de BNG Bank met een kredietlimiet van € 500.000. In 2024 is er geen gebruik gemaakt van deze faciliteit.

Gebeurtenissen na balansdatum

Inzichten van belang voor de financiële positie van de gemeente Heerenveen, dienen te worden verwerkt in de jaarstukken, ook als deze inzichten zijn verkregen na 31 december 2024. In 2024 zijn geen gebeurtenissen geweest die materiële gevolgen hebben voor de jaarrekening 2024.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeenten. Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Toelichting

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen. Om de gemeente een beeld te geven van hun aandeel in het gezamenlijke EMU-tekort worden jaarlijks individuele referentiewaarden gepubliceerd door het Ministerie van BZK. Wanneer het berekende EMU-saldo onder de referentiewaarde valt is de bijdrage van de gemeente aan het totale EMU-saldo geen aandachtspunt, mits de andere overheden zich aan hun referentiewaarden houden. Als het berekende EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt. Een of meer andere overheden moeten onder hun referentiewaarde blijven, om ervoor te zorgen dat de Nederlandse overheid als geheel onder de EMU-norm van 3% blijft.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo van de gemeente Heerenveen komt voor het boekjaar 2024 uit op € 3,5 miljoen negatief. Dit betekent dat in EMU-termen de uitgaven in 2024 € 3,5 miljoen hoger zijn dan de inkomsten. Met dit EMU-saldo wordt voldaan aan de norm (referentiewaarde). Het aandeel in het EMU-saldo betreft overigens een inspanningsverplichting, er staat momenteel geen sanctie op een eventuele overschrijding van het toegestane EMU-tekort. Hieronder volgt een overzicht van de berekening van het EMU saldo.

(Bedragen x € 1.000)

Berekening EMU-saldo		Realisatie 2024
Periode		T
A.	Gerealiseerd exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	2.315
B.	Mutatie (im)materiële vaste activa	18.774
C.	Mutatie voorzieningen	2.721
D.	Mutatie voorraden	-10.238
E.	Gerealiseerde boekwinst verkoop effecten en gerealiseerde boekwinst verkoop (im)materiële vaste activa	-
F. Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)		-3.500
G.	EMU-saldo referentiewaarde 2024	-11.413
H. Verschil EMU-saldo & referentiewaarde (F-G)		7.913

Overzicht lasten en baten en toelichting

Rekeningresultaat 2024

Bedragen x € 1.000

Omschrijving		Begroting 2024 voor wijziging	Begroting 2024 na wijziging	Realisatie	Verschil
Sociale Leefomgeving	Lasten	-68.299	-73.893	-74.689	-796
Economische Leefomgeving	Lasten	-47.668	-61.096	-60.720	376
Fysieke Leefomgeving	Lasten	-63.328	-57.063	-59.719	-2.656
Mensen Middelen en Bestuur	Lasten	-8.117	-9.263	-10.081	-817
Totaal Lasten		-187.411	-201.315	-205.208	-3.893
Sociale Leefomgeving	Baten	3.689	6.168	6.600	433
Economische Leefomgeving	Baten	22.088	34.932	36.712	1.781
Fysieke Leefomgeving	Baten	42.070	37.087	39.440	2.353
Mensen Middelen en Bestuur	Baten	3.368	4.678	5.157	478
Totaal Baten		71.215	82.865	87.909	5.044
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	-2.103	-1.478	-1.059	419
Overhead	Lasten	-27.027	-26.555	-26.714	-159
VPB	Lasten	-264	-603	-443	160
Onvoorzien	Lasten	-1	-1	-	1
Totaal Lasten		-29.395	-28.637	-28.216	421
Algemene Dekkingsmiddelen	Baten	141.409	146.595	147.838	1.244
Overhead	Baten	159	159	492	333
VPB	Baten	-	-	-	-
Onvoorzien	Baten	-	-	-	-
Totaal Baten		141.568	146.754	148.330	1.577
Saldo van baten en lasten		-4.023	-333	2.815	3.149
Toevoegingen reserve		-1.279	-12.576	-12.283	292
Onttrekking reserve		9.131	19.868	19.361	-506
Saldo van baten en lasten		3.829	6.958	9.893	2.935

De analyse van de verschillen tussen de begroting en de realisatie worden in de thema's toegelicht.

Begrotingsrechtmatigheid

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten hoger zijn dan de, ook na begrotingswijziging geraamde lasten op de geautoriseerde thema's, is sprake van onrechtmatige uitgaven (begrotingsonrechtmatigheid), omdat de overschrijding in strijd kan zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording

(BBV) dienen deze overschrijdingen herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen.

Op 14 november 2024 heeft de raad het controleprotocol voor de jaarstukken 2024 vastgesteld. Hierin is het begrotingscriterium opgenomen. Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium wordt getoetst of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Hiervoor wordt de 'kadernota rechtmatigheid' van de commissie BBV gebruikt.

Afwijkingen van de begroting worden tijdig aan de raad gemeld. Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd indien deze net tijdig aan de raad zijn gemeld. Onder 'tijdig melden' wordt verstaan bij de eerstvolgende tussenrapportages, of bij de jaarstukken. Over het algemeen betekent dit bij de eerstvolgende tussenrapportage, tenzij de aard van de afwijking directe melding aan de raad rechtvaardigt. Lasten- en kredietoverschrijdingen zijn altijd onrechtmatig. Afwijkingen worden als acceptabel/passend binnen het bestaande beleid aangemerkt in de volgende situaties:

- Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.
- Er is sprake van een overschrijding van lasten welke past binnen het bestaande beleid, maar wordt veroorzaakt door een feit/gebeurtenis dat zich voordoet op een moment dat er geen begrotingswijzigingen meer door de raad konden worden vastgesteld.
- Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.
- De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.

Voor investeringskredieten geldt tevens dat de uitgaven het beschikbare krediet niet mogen overschrijden. In onderstaande tabel zijn de kredietoverschrijdingen groter dan € 10.000 toegelicht.

Omschrijving investering	Krediet 2024	Uitgaven	Afwijking	Acceptabel	Toelichting
Vorbereidingskrediet Gebiedsvisie A32	37.598	66.141	-28.543	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
IHP obs Het Vogelnest	251.730	313.479	-61.749	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Bouwkundige aanpassingen Duisterhoutschool	-45.399	34.169	-79.568	Ja	Op de infrastructuur van deze school is een overschot van € 79.564. Door het college is besloten om dit in te zetten voor de school. Omdat dit op een apart taakveld geboekt wordt is bij de school een tekort bij de infra een voordeel. Per saldo is het 0.
Waterrecreatie Akkrum - ligplaatsen	-210.000	0	-210.000	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Oever Compagnonsvaart	-387.923	-312.122	-75.801	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Herinrichten overkluizing	276.635	280.520	-3.885	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Herinrichting Wjitteringswei	350.000	350.768	-768	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Herinrichting Hiddingalaan e.o.	0	4.541	-4.541	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Waterrecreatie Akkrum	-35.000	0	-35.000	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Herinrichting evenemententerrein Akkrum	218.628	245.566	-26.938	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Speelvoorziening Rozenveld Heerenveen	-22.311	0	-22.311	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Herinrichting centrum Akkrum fase 2	-344.623	287.296	-631.919	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Parkeren Sudkant Oost	32.210	43.566	-11.356	Ja	Het project in Aldeboarn bestaat uit diverse deelprojecten. Hier is een tekort maar dat wordt gecompenseerd door andere deelprojecten. (bijvoorbeeld parkeren bij de Ijsbaan Aldeboarn)
Fietspad busstation Heerenveen	0	0	0	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Laadpalen Akkrum	14	31.889	-31.875	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Kantoorinventaris	30.000	40.111	-10.111	Ja	Negatieve restantkrediet van 2024 wordt verrekend met een krediet dat voor 2025 beschikbaar is gesteld. Betreft doorlopende kredieten.
Noodlokalen Spring!	-20.627	3.003	-23.630	Nee	Dit komt door de NUTS-aansluitingen die moeten worden gerealiseerd en de specifieke eisen die gelden voor een noodlokaal, zoals ventilatie vanwege Corona.
Vervangingsinvestering vrijverval riolering 2024	-1.168.000		-1.168.000	Nee	Er was van uitgegaan dat dit krediet kon worden gedekt uit de voorziening voor vervangingsinvesteringen riolering. Vanwege het ontbreken van het onderhoudsplan kan deze voorziening niet meer benut worden.
Vervangingsinvestering rioolgemalen 2024	0	162.880	-162.880	Nee	Er was van uitgegaan dat dit krediet kon worden gedekt uit de voorziening voor vervangingsinvesteringen riolering. Vanwege het ontbreken van het onderhoudsplan kan deze voorziening niet meer benut worden.
Vervanging kademuur Breedpad West	215.699	404.399	-188.700	Nee	Tijdens de uitvoering is gebleken dat de fundering van de kademuur dermate slecht was en op bepaalde locaties zelfs ontbrak, hierdoor was het noodzakelijk om de een nieuwe fundatie aan te brengen om de kademuur opnieuw op te kunnen bouwen. Aangezien de werkzaamheden dicht bij oude bebouwing heeft plaatsgevonden hebben we extra maatregelen moeten treffen om schade aan bebouwing te voorkomen, oa. monitoring dmv trillingsmeters.
Pumptrack Karst de Jongweg	24.226	24.579	-353	Nee	Overschrijding < € 10.000
Brug Poelsbrug	108.000	108.141	-141	Nee	Overschrijding < € 10.000
Verharding Hooivaartsweg Mercuur	83.025	90.959	-7.934	Nee	Overschrijding < € 10.000
Verharding Uhlweg-Rotondeweg	-35.009	0	-35.009	Nee	Er zijn Proefsleuven zijn gemaakt om de staat van de fundering te toetsen en om te beoordelen of bij vervangen van het oude riool onder de nutsleidingen door konden. Tevens is tijdens de uitvoering gebleken dat de voorgeschreven asfaldikte van 3,5cm onvoldoende was, er is dikkere asfalt constructie toegepast.
Verharding Thialfweg	120.000	120.900	-900	Nee	Overschrijding < € 10.000
Verledden Lichtmasten 2024	41.000	41.159	-159	Nee	Overschrijding < € 10.000
Renault Trafic L2H1 T30 GB dCi 150 Comfort	47.000	47.050	-50	Nee	Overschrijding < € 10.000
Toyota Proace Electric Truck 1	54.500	54.989	-489	Nee	Overschrijding < € 10.000
Toyota Proace Electric Truck 2	54.500	54.989	-489	Nee	Overschrijding < € 10.000
Toyota Proace Electric Truck 3	55.500	55.502	-2	Nee	Overschrijding < € 10.000
H&I - Draadloos netwerk 2023	80.500	101.607	-21.107	Nee	Betere en duurdere wifi aangeschaft dan oorspronkelijk gedacht.
H&I - Laptops en toebehoren 2023	10.366	17.738	-7.372	Nee	Overschrijding < € 10.000
H&I - Plotters en scanners 2023	21.000	24.656	-3.656	Nee	Overschrijding < € 10.000
Grasmaaier 1 Toro Groundsmaster 4010	121.000	122.034	-1.034	Nee	Overschrijding < € 10.000
Grasmaaier 2 Toro Groundsmaster 4010	121.000	122.034	-1.034	Nee	Overschrijding < € 10.000
Grasmaaier 3 Toro Groundsmaster 4010	121.000	122.034	-1.034	Nee	Overschrijding < € 10.000
CIKAM betaalzuil	17.500	17.627	-127	Nee	Overschrijding < € 10.000

Voorgesteld wordt om bij de vaststelling van de Themarekening 2024 de genoemde overschrijdingen op de exploitatie en investeringskredieten te autoriseren.

Rechtmatigheidsverantwoording 2024

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 14 november 2024 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 2.457.070,-. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevinding

Het college stelt vast dat de omvang van de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties die niet rechtmatig tot stand zijn gekomen € 18.877.000 bedraagt. Dit is hoger dan de daarvoor gestelde grens van € 2.457.070. Van de niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties is volgens het college overigens een bedrag van € 3.956.000 acceptabel op basis van door de gemeenteraad vastgestelde afspraken.

De geconstateerde afwijkingen betreffen:

bedragen x € 1.000

De geconstateerde afwijkingen betreffen:	bedragen x € 1.000
Begrotingscriterium	
1A. Overschrijding lasten thema's (door de raad vastgesteld autorisatie-niveau)	4.270
1B. Overschrijding investeringsbudgetten (kredieten)	1.624
2. Ongeautoriseerde reservemutaties	-
3. Overschrijdingen van baten en/of onderschrijding van lasten, investeringen en baten die niet tijdig tot een begrotingswijziging hebben geleid of te laat aan de raad zijn gemeld.	-
Totaal begrotingsonrechtmatigheden	5.894
4. Totaal van de begrotingsonrechtmatigheden (van onderdeel 1 en 2) dat past binnen het vooraf vastgestelde beleid en daarmee vooraf als acceptabel is geduid in de Financiële verordening 212 gemeente Heerenveen 2024.	3.956
5. Resterend saldo begrotingsonrechtmatigheden	1.938

Voorwaardencriterium	
6. Inkopen ten onrechte niet Europees aanbesteed	12.983
M&O criterium	
7. Geen bevindingen: beleid is toegepast	-
Totaal Onrechtmatigheden	18.877
Waarvan acceptabel	3.956
Waarvan niet-acceptabel	14.921

Toelichting begrotingsonrechtmatigheden:

Binnen het thema Middelen, Mensen en Bestuur is voor € 314.000 aan niet acceptabele begrotingsonrechtmatigheden geconstateerd. De hogere gerealiseerde beheerlasten zijn vooral veroorzaakt door autonome kostenstijgingen.

Voor investeringskredieten geldt dat de uitgaven het beschikbare krediet niet mogen overschrijden. In de tabel Overzicht lasten en baten en toelichting zijn de kredietoverschrijdingen groter dan € 10.000 toegelicht.

Toelichting voorwaardencriterium:

Europese aanbestedingen: de financiële rechtmatigheidsfouten zijn ontstaan doordat inkoopdossiers met uitgaven boven de wettelijke aanbestedingsdrempels niet tijdig Europees zijn aanbesteed.

Van de in bovenstaande tabel opgenomen inkoopcontracten is voor vijf contracten de onrechtmatigheid in 2023 ontstaan, en voor een totaalbedrag van € 2,9 mln. niet opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording van vorig jaar. Dit heeft geen invloed op de conclusie van de rechtmatigheidsverantwoording van 2023.

De acceptabele afwijkingen in de thema's betreffen overschrijdingen op open-einde regelingen en overschrijdingen gecompenseerd door direct gerelateerde inkomsten

In de paragraaf Bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Overzicht incidentele lasten en baten

Lasten per programma	Toelichting lasten		2024
Sociale leefomgeving / Us Mienskip			
Inkomensregelingen	Bestaanszekerheid/vroegsignalering	MJP2	128
Media	SPUK bilbliothek IDO	VJR24	241
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	SPUK Onderwijs achterstanden beleid	VJR24	988
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Marrekrite	B23	-9
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	SEB recreatie	B23	8
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Regiodeal- onderdeel Regiofonds	VJR24	171
Samenkracht en burgerparticipatie	Brede SPUK	VJR24	757
Samenkracht en burgerparticipatie	Frictiekosten ombuigingen Sociaal Domein	VJR24	315
Samenkracht en burgerparticipatie	Hoofdlijnenakkoord GGZ	VJR24	15
Samenkracht en burgerparticipatie	ZonMW subsidie	VJR24	125
Samenkracht en burgerparticipatie	Onderzoek ziekenhuis	VJR24	25
Samenkracht en burgerparticipatie	Verdeling transitiebudgetten	NJR24	200
Samenkracht en burgerparticipatie	SPUK-FrlZA	NJR24	140
Samenkracht en burgerparticipatie	Ziekenhuis	NJR24	45
Samenkracht en burgerparticipatie	De Kompenije	NJR24	50
Sportaccommodaties	VV Heerenveen	NJR24	50
Sportaccommodaties	Zwembad en IJshockeyhal onderzoeken en analyse	NJR24	106
Sportbeleid en activering	Brede SPUK	VJR24	157
Toegang en eerstelijnsvoorz.	Programma digitalisering Sociaal Domein	MJP2	243
Wonen en bouwen	Subsidieregeling energie initiatieven	Raad 24	11
Mutaties reserves	Storting bestemmingsreserve aan en verkoop ABC complex	Raad 24	1.865
Mutaties reserves	Stoting alg. reserve budgetoverheveling 2024-2025	Dec. Brief	995
Economische leefomgeving / Us Ekonomy			
Arbeidsparticipatie	ESF actieve en sociale inclusie	VJR24	103
Economische ontwikkeling	Bijdrage provincie Friese Projecten Machine	B23	42
Economische ontwikkeling	SPUK F28 CDOKE	Raad 24	176
Economische ontwikkeling	Overheveling 2023-2024 Circulair	VB2-23	82
Onderwijshuisvesting	IHP Basisonderwijs tijdelijke huisvesting	B23	61
Overhead	Kwartiermaker/subsidie//lobby regiseur FPM	B23	114
Samenkracht en burgerparticipatie	Oekraïense regionale vluchtelingenspreiding	VJR24	2.502
Samenkracht en burgerparticipatie	Oekraïne gemeentelijke opvang	VJR24	7.064
Samenkracht en burgerparticipatie	SPUK onderwijsroute	VJR24	25
Samenkracht en burgerparticipatie	SPUK Wet inburgering	VJR24	484
Mutaties reserves	Storting alg. reserve budgetoverheveling 2024-2025	Dec. Brief	2.115
Fysieke leefomgeving / Us Romte			
Economische havens en waterwegen	Baggerplan	MJP2	581
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Herverdeling SPUK CDOKE	NJR24	130
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Grondexploitaties bedrijven	JR24	10.372
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Grondexploitaties wonngen	JR24	8.023
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Coa locatieonderzoek	NJR24	100

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Aankoop grond Poiesz Akkrum	NJR24	27
Milieubeheer	SPUK C55 Energiearmoede	VJR24	556
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Budgetoverheveling 2023-2024	VB2-23	315
Overhead	Opzetten integraal omgevingsplan PPN 2021	B23	82
Ruimte en leefomgeving	Transitie - ruimtetransitie	MJP2	195
Ruimte en leefomgeving	Overheveling 2023-2024 Lelylijn	VB2-23	36
Ruimte en leefomgeving	Overheveling 2023-2024 Programmabudget omgevingswet	VB2-23	95
Verkeer en vervoer	Constructieve veiligheid CT kunstwerken	MJP2	90
Verkeer en vervoer	Oeverfonds	MJP2	12
Verkeer en vervoer	Transitie - energietransitie	MJP2	104
Verkeer en vervoer	Nieuw regionaal verkeersmodel	MJP2	23
Wonen en bouwen	Capaciteit bouwplantoetsing	MJP2	90
Verkeer en vervoer	Straatwerk sleuven nutsbedrijven	VJR24	107
Verkeer en vervoer	Light Challenge	NJR24	51
Wonen en bouwen	SPUK C94 Nationaal Isolatie Programma	VJR24	27
Wonen en bouwen	SPUK CDOKE	NJR24	260
Wonen en bouwen	Transitiebudgetten	NJR24	3
Mutaties reserves	Storting bestemmingsreserve Energiefonds	B23	29
Mutaties reserves	Storting bestemmingsreserve Mobiliteitsfonds	B24	195
Mutaties reserves	Storting alg. reserve resultaat grondbedrijf	B24	1.684
Mutaties reserves	Storting alg. reserve Uitkering Algemene reserve GR A7	NJR24	250
Mutaties reserves	Storting alg. reserve RSP2 fase bereikbaarheid A32	NJR24	69
Mutaties reserves	Storting alg. reserve budgetoverheveling 2024-2025 Dec. Brief		2.322
Mensen, middelen en bestuur / Us Minsken en Middels			
Burgerzaken	Nieuwe opgaven dienstverlening	B23	253
Burgerzaken	Verbetering informatievoorziening	B23	154
Burgerzaken	Toekomstigbestendig team burgerzaken	B23	215
Mutaties reserves	Storting bestemmingsreserve afwaardering grond	Raad24	7
Mutaties reserves	Storting bestemmings reserve energiefonds	VJR24	34
Mutaties reserves	Storting alg. reserve Heerenveense School	NJR24	316
Mutaties reserves	Storting alg. reserve Busremise Heerenveen	NJR24	16
Algemene Dekkingsmiddelen			
Mutaties reserves	Storting alg. reserve voorjaarsrapportage 2024	VJR24	169
Overhead			
Overhead	Overhead begr. 2024	MJP2	1.806
Overhead	Oekraïne gemeentelijke opvang	VJR24	15
Overhead	Hoofdlijnenakkoord GGZ	VJR24	140
Overhead	Flexschil jeugd	VJR24	250
Overhead	Onderzoek ziekenhuis (MO)	VJR24	100
Overhead	Onderzoek ziekenhuis (O&C)	VJR24	50
Overhead	Onderzoek ziekenhuis (RO)	VJR24	80
Overhead	Voorziening RVU regeling	NJR24	79
Overhead	Frictie Organisatieverandering	NJR24	524

Overhead	Bestuursvereenkomst Heerenveen West	NJR24	11
Mutaties reserves	Storting alg. reserve budgetoverheveling 2024-2025	Dec. Brief	2.219
VPB			
Vennootschapsbelasting	Grondexploitatie bedrijven		443
Totaal incidentele lasten			52.102

Baten per programma	Toelichting baten		2024
Sociale leefomgeving / Us Mienskip			
Media	SPUK bilbliothek en IDO	VJR24	241
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	SPUK Onderwijs achterstanden beleid	VJR24	988
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Regiodeal- onderdeel Regiofonds	VJR24	182
Samenkracht en burgerparticipatie	Brede SPUK	VJR24	914
Samenkracht en burgerparticipatie	Hoofdlijnenakkoord GGZ	VJR24	155
Samenkracht en burgerparticipatie	ZonMW subsidie	VJR24	125
Samenkracht en burgerparticipatie	SPUK-FrIZA	NJR24	140
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve begr.2024	MJP2	358
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve aan en verkoop ABC complex	Raad 24	1.865
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserves voorjaarsrapportage	VJR24	985
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve VV Heerenveen	NJR24	50
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve Sportstad en Thialf	NJR24	45
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve Zwembad en Ijshockeyhal	NJR24	75
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve motie Ziekenhuis	NJR24	45
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve De Kompenije	NJR24	75
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve budgetoverheveling 2023-2024	VB2-23	135
Economische leefomgeving / Us Ekonomy			
Arbeidsparticipatie	ESF actieve en sociale inclusie	VJR24	103
Economische ontwikkeling	Herverdeling SPUK CDOKE	NJR24	176
Samenkracht en burgerparticipatie	Oekraïense regionale vluchtelingenspreiding	VJR24	2.502
Samenkracht en burgerparticipatie	Oekraïne gemeentelijke opvang	VJR24	7.064
Samenkracht en burgerparticipatie	SPUK onderwijsroute	VJR24	25
Samenkracht en burgerparticipatie	SPUK Wet inburgering	VJR24	484
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve begr.2024	MJP2	160
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve dekking IHP	B23	746
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve dekking visie waterrecreatie	B23	50
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve dekking Friese Projecten Machine	B23	137
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve voorjaarsrapportage	VJR24	618
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve budgetoverheveling 2023-2024	VB2-23	1.525
Fysieke leefomgeving / Us Romte			
Beheer overige gebouwen en gronden	Busremise Heerenveen	NJR24	9
Economische havens en waterwegen	Bijdrage baggerplan Wetterskip	Aanvulling	607
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Herverdeling SPUK CDOKE	NJR24	130
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Uitkering Algemene reserve GR A7	NJR24	450
Grondexpl. (niet bedrijventerreinen)	Mobiliteitsfonds en reserve afschr.	B24	195

Fysieke bedrijfsinfrastructuur	Grondexploitatie bedrijven	JR24	12.392
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	Grondexploitatie woningen	JR24	6.205
Milieubeheer	SPUK C55 Energiearmoede	VJR24	556
Riolering	Bijdr. baggerplan uit voorziening riolering	Aanvulling	651
Verkeer en vervoer	Subsidie manifest verkeersveiligheid	B23	9
Verkeer en vervoer	Light Challenge	NJR24	51
Wonen en bouwen	Herverdeling SPUK CDOKE	NJR24	260
Wonen en bouwen	SPUK C94 Nationaal Isolatie Programma	VJR24	27
Mutaties reserves	Onttrekking bestemmingsreserve Energiefonds	Raad24	200
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve baggeren	MJP2	59
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve begr.2024	MJP2	450
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve baggerplan	Aanvulling MJP2	418
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve piekmomenten RO	B23	640
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve PPN2021	B23	100
Mutaties reserves	Onttrekking alg reserve voorjaarsrapportage	VJR24	882
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve budgetoverheveling baggeren	Dec. Brief	107
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve Coa locatieonderzoek	NJR24	100
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve grondaankoop Poiesz Akkrum	NJR24	27
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve budgetoverheveling 2023-2024	VB2-23	1.019
Mensen, middelen en bestuur / Us Minsken en Middels			
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve H'veense school	MJP2	385
Mutaties reserves	Onttrekking frictiereservereserve	B23	16
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve (PPN2021)	B23	220
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve strategie taakstelling Jeugd	B23	34
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve vennootschapsbelasting	B24	225
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve voorjaarsrapportage	VJR24	159
Algemene dekkingsmiddelen			
	BCF afrekeningen 2014 en 2015	NJR24	100
Overhead			
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve begr.2024	MJP2	2.845
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve begr.2023	B23	1.782
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve voorjaarsrapportage	VJR24	233
Mutaties reserves	Onttrekking Frictiereserve Organisatieverandering, OR en HR21	NJR24	664
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve Bestuursovereenkomst Heerenveen West	NJR24	11
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve Onderhoud gemeentehuis	NJR24	175
Mutaties reserves	Onttrekking alg. reserve budgetoverhevelingen van 2023 naar 2024	VB2-23	1.403
Vpb			
Mutaties reserves	Grondexploitatie bedrijven	JR24	339
Totaal incidentele baten			54.102

Toelichting incidentele baten en lasten

In bovenstaande tabel zijn de incidentele mutaties verwerkt die in deze jaarrekening zijn verantwoord. Naast deze mutaties, zijn in deze tabel ook de incidentele mutaties

verwerkt die in eerdere documenten door de raad zijn vastgesteld. Afwijkingen boven € 100.000 worden hieronder toegelicht.

Sociale Leefomgeving

- SPUK bibliotheek IDO lasten € 241.000 en baten € 241.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- SPUK Onderwijs achterstanden beleid lasten € 988.000 en baten € 988.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- Regiodeal- onderdeel Regiofonds lasten € 171.000 en baten € 182.000: Het resterende deel van het Regiofonds van € 1.000.000 van 2023 en betreft een eenmalige toekenning en uitkering.
- Brede SPUK lasten € 757.000 en € 157.000 en baten € 914.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- Frictiekosten ombuigingen Sociaal Domein lasten € 315.000: Frictiekosten inzake het beëindigen van een tweetal subsidies (de Kaai en Mindup GGZ). Betreft eenmalige kosten.
- ZonMW subsidie lasten € 125.000 en baten € 125.000: Eenmalige subsidie voor de uitvoering van dagactiviteiten voor mensen met dementie en hun naasten. Betreft dus de ontvangen subsidie en de toekenning daarvan.
- Verdeling transitiebudgetten lasten € 200.000: Interne verdeling transitiebudgetten over thema's. Dit zijn budgetten voor het opstarten van de programma's en zijn voor twee jaar toegekend.
- SPUK-FriZA lasten € 140.000 en baten € 140.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- Programma digitalisering Sociaal Domein lasten € 243.000: Dit betreft een raadsbesluit uit 2022 waarin voor de digitalisering van de processen van Maatschappelijke ontwikkeling 2 jaar wordt uitgetrokken.
- Storting bestemmingsreserve aan en verkoop ABC complex lasten € 1.865.000: Toevoeging aan bestemmingsreserve aan en verkoop ABC complex. Bestemmingsreserves zijn per definitie incidenteel.
- Storting algemene reserve budgetoverheveling 2024-2025 lasten € 995.000: Toevoeging aan algemene reserve van de budgetoverhevelingen 2024-2025, een mutatie in de algemene reserve is per definitie incidenteel, daarnaast betreft dit incidentele budgetten die eenmalig worden overgeheveld naar het volgende jaar.
- Hoofdlijnenakkoord GGZ: Eenmalige bijdrage gemeente Leeuwarden inzake hoofdlijnenakkoord GGZ.
- Onttrekking algemene reserve baten € 3.633.000: mutaties op reserves zijn per definitie incidenteel.

Economische Leefomgeving

- ESF actieve en sociale inclusie lasten € 103.000 en baten € 103.000: Eenmalige ESF subsidie die is ontvangen, waartegenover ook incidentele uitgaven staan.
- SPUK F28 CDOKE lasten € 176.000 en baten € 176.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- Kwartiermaker/subsidie//lobby regisseur FPM lasten € 114.000: 2 jarige inzet voor lobby Europese subsidies.
- Oekraïense regionale vluchtelingenspreiding lasten € 2.502.000 en baten € 2502.000: Eenmalige vergoeding van het Rijk voor de opvang van Oekraïners.
- Oekraïne gemeentelijke opvang lasten € 7.064.000 en baten € 7.064.000: Eenmalige vergoeding van het Rijk voor de opvang van Oekraïners.

- SPUK Wet inburgering lasten € 484.000 en baten € 484.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- Storting algemene reserve budgetoverheveling 2024-2025 lasten € 2.115.000: Toevoeging aan algemene reserve van de budgetoverhevelingen 2024-2025, een mutatie in de algemene reserve is per definitie incidenteel, daarnaast betreft dit incidentele budgetten die eenmalig worden overgeheveld naar het volgende jaar.
- Onttrekking algemene reserve baten € 3.236.000: mutaties op reserves zijn per definitie incidenteel.

Fysieke Leefomgeving

- Baggerplan lasten € 581.000 en baten € 607.000 en € 651.000: Betreft het baggerplan welke drie jaar loopt.
- Herverdeling SPUK CDOKE lasten € 130.000 en baten € 130.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- Uitkering Algemene reserve GR A7 baten € 450.000: Eenmalige uitkering van de algemene reserve uit de Gemeenschappelijke Regeling A7.
- Grondexploitaties lasten € 18.394.000 en baten € 18.792.000: Grondexploitaties zijn per definitie incidenteel.
- Coa locatieonderzoek lasten € 100.000: Eenmalig onderzoek naar een opvanglocatie voor asielzoekers.
- SPUK C55 Energiearmoede lasten € 556.000 en baten € 556.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- Budgetoverheveling 2023-2024 lasten € 315.000: Dit betreft de budgetoverhevelingen van 2023 naar 2024 en lopen via de algemene reserve en daardoor per definitie incidenteel.
- Transitie- ruimte transitie lasten € 195.000: Interne verdeling transitiebudgetten over thema's welke voor twee jaar zijn toegekend
- Transitie- energietransitie lasten € 104.000: Interne verdeling transitiebudgetten over thema's welke voor twee jaar zijn toegekend
- Straatwerk sleuven nutsbedrijven lasten € 107.000: Betreft een eenmalig hogere kosten in verband met de aanleg van glasvezel.
- SPUK CDOKE lasten € 260.000 en baten € 260.000: Dit betreft een Sisa regeling met einddatum, welke dus per jaar wordt toegekend.
- Storting algemene reserve en bestemmingsreserves Mobiliteitsfonds € 4.549.000: Reservemutaties zijn per definitie incidenteel.
- Onttrekking algemene en bestemmingsreserve baten € 4.002.000: mutaties reserves zijn per definitie incidenteel.

Mensen, middelen en bestuur

- Nieuwe opgaven dienstverlening € 253.000: Incidenteel toegekende middelen voor het verbetertraject dienstverlening
- Verbetering informatievoorziening € 154.000: Incidenteel toegekende middelen voor het verbetertraject informatievoorziening
- Toekomstig bestendig team burgerzaken € 215.000: Incidenteel toegekende middelen voor het verbetertraject burgerzaken
- Storting algemene reserve € 332.000: Reservemutaties zijn per definitie incidenteel
- Onttrekking algemene en bestemmingsreserve baten € 1.039.000: Mutaties in de reserves zijn per definitie incidenteel

Algemene dekkingsmiddelen

- Storting algemene reserve lasten € 169.000: Reservemutaties zijn per definitie incidenteel
- BCF afrekeningen 2014 en 2015 baten € 100.000: Betreft eenmalige afrekeningen BCF 2014 en 2015

Overhead

- Overhead begr. 2024 € lasten 1.806.000: Eenmalige middelen voor transities (voor 2 jaar toegekend), applicaties WMO en binden en boeien.
- Hoofdlijnenakkoord GGZ lasten € 140.000: Eenmalige bijdrage Wijk GGD-er en EPA project.
- Flexschil jeugd lasten € 250.000: Voor één jaar toegekend inhuur in verband met het wegwerken van achterstanden bij het team jeugd, de zogenaamde flexibele schil.
- Onderzoek ziekenhuis lasten € 230.000: Eenmalige toegekend budget naar onderzoek naar het behoud van het ziekenhuis voor Heerenveen
- Fricatie Organisatieverandering lasten € 524.000: Verwachte frictielasten in verband met de organisatiewijziging
- Storting algemene reserve lasten € 2.219.000: Reservemutaties zijn per definitie incidenteel
- Onttrekkingen algemene en bestemmingsreserves € 7.113.000: Mutaties reserves zijn per definitie incidenteel

VPB

- Grondexploitatie bedrijven lasten € 443.000: Vennootschapsbelasting last in het kader van grondexploitaties
- Onttrekking algemene reserve grondexploitatie bedrijven: Mutaties in reserves zijn per definitie incidenteel

Overzicht lasten en baten per taakveld

	Begroting			Begroting na wijziging			Realisatie			Verschil begroting na wijziging met realisatie		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.1 Bestuur		-3.155	-3.155		-3.518	-3.518	1	-3.911	-3.910	1	393	-392
0.10 Mutaties reserves	9.131	-1.279	7.852	19.868	-12.576	7.292	19.361	-12.283	7.078	-507	-293	-214
0.2 Burgerzaken	907	-2.227	-1.320	907	-2.285	-1.378	1.171	-2.446	-1.275	264	161	103
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	2.042	-2.669	-627	2.760	-2.872	-112	2.833	-3.186	-352	73	314	-240
0.4 Overhead	159	-27.027	-26.868	191	-26.586	-26.396	492	-26.714	-26.222	301	128	174
0.5 Treasury	579	-17	563	1.126	-539	587	1.251	-532	720	125	-7	133
0.61 OZB woningen	8.272	-234	8.039	8.379	-234	8.146	8.376	-217	8.159	-3	-17	13
0.62 OZB niet-woningen	8.687		8.687	8.720		8.720	8.823		8.823	103		103
0.63 Parkeerbelasting	3.590		3.590	3.397		3.397	3.405		3.405	8		8
0.64 Belastingen overig	200	-373	-173	270	-373	-103	247	-493	-246	-23	120	-143
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	120.343	-202	120.141	125.428	-202	125.226	126.621	-218	126.403	1.193	16	1.177
0.8 Overige baten en lasten	130	-1.295	-1.165	260	-670	-411	246	-132	114	-14	-538	525
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)		-264	-264		-603	-603		-443	-443		-160	160
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		-3.615	-3.615		-3.615	-3.615		-3.704	-3.704		89	-89
1.2 Openbare orde en veiligheid	23	-1.600	-1.577	23	-1.625	-1.601	20	-1.694	-1.674	-3	69	-73
2.1 Verkeer en vervoer	203	-9.587	-9.385	512	-9.296	-8.785	590	-8.766	-8.176	78	-530	609
2.2 Parkeren	20	-1.194	-1.173	20	-1.238	-1.218	29	-1.185	-1.156	9	-53	62
2.3 Recreatieve havens	25	-33	-8	25	-33	-8	35	-25	10	10	-8	18
2.4 Economische havens en waterwegen	923	-2.223	-1.300	316	-782	-466	499	-581	-82	183	-201	384
3.1 Economische ontwikkeling	3	-1.587	-1.584	540	-2.181	-1.641	180	-1.768	-1.588	-360	-413	53
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	13.119	-12.219	900	9.401	-7.391	2.010	13.034	-10.651	2.384	3.633	3.260	374
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	84	-101	-17	84	-78	7	106	-79	27	22	1	20

3.4	Economische promotie	320	-504	-184	367	-533	-165	364	-514	-149	-3	-19	16
4.2	Onderwijshuisvesting	43	-6.224	-6.181	43	-5.317	-5.274	135	-4.628	-4.493	92	-689	781
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	813	-2.511	-1.698	1.110	-2.675	-1.565	996	-2.493	-1.497	-114	-182	68
5.1	Sportbeleid en activering	71	-1.101	-1.030	71	-1.244	-1.173		-1.149	-1.149	-71	-95	24
5.2	Sportaccommodaties	183	-3.298	-3.116	333	-3.405	-3.073	211	-3.294	-3.083	-122	-111	-10
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	643	-2.804	-2.161	967	-3.397	-2.430	1.046	-3.468	-2.421	79	71	9
5.4	Musea		-556	-556		-556	-556		-414	-414		-142	142
5.5	Cultureel erfgoed		-88	-88		-88	-88		-138	-138		50	-50
5.6	Media		-1.200	-1.200	262	-1.487	-1.225	241	-1.451	-1.211	-21	-36	14
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	15	-7.447	-7.432	66	-7.059	-6.993	282	-7.089	-6.806	216	30	187
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie		-5.248	-5.248	11.850	-17.731	-5.881	13.647	-18.351	-4.704	1.797	620	1.177
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-1.475	-1.475		-1.475	-1.475		-1.475	-1.475			
6.3	Inkomensregelingen	22.040	-26.994	-4.954	23.768	-29.695	-5.927	24.014	-29.300	-5.286	246	-395	641
6.4	WSW en beschut werk		-10.122	-10.122		-10.122	-10.122		-10.018	-10.018		-104	104
6.5	Arbeidsparticipatie		-2.128	-2.128	103	-2.541	-2.438	141	-2.478	-2.337	38	-63	101
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)		-2.410	-2.410		-2.805	-2.805	48	-2.956	-2.908	48	151	-103
6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	681	-8.535	-7.854	521	-7.703	-7.182	571	-7.338	-6.767	50	-365	415
6.71B	Begeleiding (WMO)	11	-5.854	-5.843	11	-5.901	-5.889		-5.667	-5.667	-11	-234	222
6.71C	Dagbesteding (WMO)		-2.350	-2.350		-2.640	-2.640		-2.297	-2.297		-343	343
6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)												
6.72A	Jeugdhulp begeleiding		-14.735	-14.735		-7.459	-7.459		-7.431	-7.431		-28	28
6.72B	Jeugdhulp behandeling												
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding					-1.350	-1.350		-2.034	-2.034		684	-684

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

6.72D Jeugdhulp zonder verblijf overig					-5.196	-5.196		-5.863	-5.863		667	-667
6.73A Pleegzorg		-1.895	-1.895		-1.131	-1.131		-1.249	-1.249		118	-118
6.73B Gezinsgericht					-950	-950		-1.328	-1.328		378	-378
6.73C Jeugdhulp met verblijf overig		-2.185	-2.185		-3.274	-3.274		-3.676	-3.676		402	-402
6.74A Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		-701	-701		-705	-705		-907	-907		202	-202
6.74B Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		-631	-631		-849	-849		-893	-893		44	-44
6.74C Gesloten plaatsing		-969	-969		-1.253	-1.253		-1.222	-1.222		-31	31
6.81A Beschermd wonen (WMO)	905	-387	518	905	-387	518	1.201	-320	881	296	-67	363
6.81B Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)					-75	-75	1	-79	-77	1	4	-2
6.82A Jeugdbescherming		-541	-541		-2.541	-2.541		-2.378	-2.378		-163	163
6.82B Jeugdreclassering		-1.075	-1.075		-225	-225		-232	-232		7	-7
7.1 Volksgezondheid		-2.354	-2.354		-2.354	-2.354		-2.440	-2.440		86	-86
7.2 Riolering	7.763	-6.050	1.713	7.763	-5.867	1.896	8.115	-6.737	1.378	352	870	-518
7.3 Afval	7.780	-6.680	1.100	7.195	-6.217	978	7.194	-6.318	876	-1	101	-102
7.4 Milieubeheer		-1.926	-1.926	952	-3.154	-2.202	648	-2.786	-2.138	-304	-368	64
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	291	-486	-195	404	-485	-81	448	-441	7	44	-44	88
8.1 Ruimte en leefomgeving	61	-1.958	-1.897	218	-2.860	-2.642	412	-2.717	-2.305	194	-143	337
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	10.012	-9.722	290	7.594	-7.705	-111	6.454	-8.324	-1.870	-1.140	619	-1.759
8.3 Wonen en bouwen	1.840	-4.043	-2.203	2.757	-5.421	-2.664	2.109	-4.791	-2.682	-648	-630	-18
Totaal	221.912	-218.088	3.825	249.487	-242.529	6.959	255.598	-245.712	9.892	6.111	3.183	2.933

*Bedragen kunnen afwijken van voorgaande tabellen door afronding

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

Verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa)

Ministerie van Binnenlands
Koninkrijksrelaties

OCW

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025							
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T)	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T)	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee)	Normbedragen voor e (ja/nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
	Gemeenten		Aard controle D2 Indicator: B2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02	Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 Aard controle n.v.t. Indicator: B2/03	Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 Aard controle n.v.t. Indicator: B2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05
			7	22	Ja	Ja	Nee
			Reeks 1	Reeks 1			
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3)			

			Keuze werkelijke kosten	Keuze werkelijke kosten		
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: B2/07</i>		
			Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1	Reeks 1
			Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3)	Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3)
			Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Werkelijke kosten	Werkelijke kosten
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/08</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/09</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/10</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/11</i>
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/12</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/13</i>		
			€69.297	€ 118.802		
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2
			Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/14</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/15</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/16</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/17</i>
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/18</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: B2/19</i>		
			€2.737	€28.197	€24.983	€77.003
					€12.929	€39.854
			Reeks 2	Reeks 2	Reeks 2	Totaal

			Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen	Keuze normbedragen		
			<i>Aard controle R Indicator: B2/20</i>	<i>Aard controle R Indicator: B2/21</i>	<i>Aard controle R Indicator: B2/22</i>	<i>Aard controle R Indicator: B2/23</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: B2/24</i>	
			€123.480	€243.480	€0	€ 0	€233.426	
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffect	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle R Indicator: C62/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02</i>				
			€ 0	Nee				
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	

			Aard controle R Indicator: C92/01	Aard controle R Indicator: C92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05	
			€ 50.899	€ 0	3	200	10	
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T)
		Gemeenten	Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Let op bij correctie verder verwerken bij indicator 05 Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05	Aard controle R Indicator: D8/06
			€ 789.418	€ 198.513	€ 0	€ 0	€ 0	€ 199.430
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07	Aard controle R Indicator: D8/08	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/09	Aard controle R Indicator: D8/10		

		1					
		2					
		100					
OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03		
			€ 0	€ 0	€ 0		
			Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05	Aard controle R Indicator: D14/06	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/07	
			-€ 49.125	€ 162.030	€ 211.154	Nee	

			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs		
			Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/10	Aard controle R Indicator: D14/11		
		1						
		2						
		10						
OCW	D23	Regeling eenmalige specifieke uitkering en subsidies lokale bibliotheekvoorzieningen	Beschikkningsnummer/referen tienummer	Aard van de activiteit besteding (jaar T)	Besteding (jaar T)	Indien van toepassing: bedrag dat wordt meegenomen van 2024 naar 2025.	Aard van de activiteit Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t Indicator: D23/01	Aard controle n.v.t Indicator: D23/02	Aard controle R Indicator: D23/03	Aard controle n.v.t Indicator: D23/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D23/05	Aard controle n.v.t Indicator: D23/06
		1	SB240013	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 65.448		b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 65.448

			2	SB240013	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 9.936		c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 9.936		
			3	SB240013			€ 135.816		€ 75.384		
			4	SB240012	b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 31.496		b) De verruiming van bemande openingstijden	€ 31.496		
			5	SB240012	c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 82.835		c) De doorontwikkeling van een bestaande beperkte bibliotheekvoorziening	€ 82.835		
			6	SB240012			€ 96.869		€ 114.331		
			Eindverantwoording (Ja/Nee)								
			Aard controle n.v.t. Indicator: D23/07								
			1	Nee							
			2	Nee							
			3	Nee							
			4	Nee							
			5	Nee							
			6	Nee							
lenW	E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)					
		Provincies en Gemeenten									

	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E20/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: E20/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/04</i>
	€ 586.404	€ 1.164.162	€ 632.493	Nee
	Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk
	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/06</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: E20/08</i>
1	212 Inrichten van een schoolzone door snelheidsbeïnvloedende maatregelen aantal in st	Nee	0	
2	215 Aanleg van een rotonde binnen de bebouwde kom aantal in st	Ja	1	Rotonde Stadionweg Heerenveen
3	217 Het volwaardig afwaarderen van een gebiedsontsluitingsweg 50 km/uur naar een erftoegangsweg 30 km/uur aantal in meters	Nee	0	
4	219 Aanleg van een fietsoversteek (middeneiland), alleen bij een kruispunt aantal in st	Nee	0	

	5	205 Verbreden van fietspaden aantal in meters	Nee	0	
	6	207 Aanleg van een vrijliggend fiets-/bromfietspad op een 50 km/uur weg of een 80 km/uur weg aantal in meters	Nee	0	
	7	204 Uitvoeren van gesloten verharding van fietsstroken en –paden aantal in dagen	Nee	2	Betreft Verwijderen oneffenheden
	8	204 Uitvoeren van gesloten verharding van fietsstroken en –paden aantal in dagen	Nee	2	Betreft: Vullen gaten en scheuren
	9	224 Aanleg van één rijloper met fiets(suggestie)stroken en bermen aantal in meters	Nee	0	
	10	208 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Nee	5	5x Jubbega
	11	209 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden aantal in st	Ja	2	2x Jubbega

	12	222 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Nee	0	
	13	223 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwverkeer) aantal in st	Nee	0	
	14	104 Uitvoeren van gesloten verharding van fietsstroken en –paden aantal in dagen	Ja	1	In 2021 verwijderen oneffenheden
	15	104 Uitvoeren van gesloten verharding van fietsstroken en –paden aantal in dagen	Ja	1	In 2021 verwijderen scheuren en gaten
	16	118 Aanleg van een veilige voetgangersoversteekplaats aantal in st	Nee	0	Niet gerealiseerd voor 1-1-2023, hoort bij deel 2, vervalt

		17	124 Aanleg van één rijloper met fiets(suggestie)stroken en bermen aantal in meters	Ja	11.500	In 2020 2500 meter uitgevoerd markering fietssuggestiestrook in 60 km zone tussen De Knipe en Jubbega, in 2021 fietssuggestiestrook gecompoteerd door middel van rode slijtlaag In 2022 9000 meter uitgevoerd markering fietssuggestiestrook in 60 km zone Bornego, Hooivaartsweg en Ds Veenweg
		18	102 Saneren paaltjes en verticale elementen op of naast fietspaden aantal in st	Ja	18	In 2020 uitgevoerd
		19	108 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Ja	16	In 2021 binnen 30 km zone Katlijk In 2022 binnen 30 km zone De Greiden, Ds. Veenweg en Bontebok
		20	109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden aantal in st	Ja	10	In 2021 binnen 30 km zone Katlijk In 2022 binnen 30 km zone De Greiden, Ds. Veenweg en Bontebok

			21	110 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraat GOW naar 30 km/uur-zone aantal in st	Nee	0	Niet gerealiseerd voor 1-1-2023, hoort bij deel 2, vervalt	
			22	123 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwverkeer) aantal in st	Ja	9	In 2020 in 60 km zone tussen De Knipe en Jubbega in 2022 binnen 60 km zone Bornego, Hooivaartsweg en Ds. Veenweg	
			23	122 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW aantal in st	Ja	7	In 2020 in 60 km zone tussen De Knipe en Jubbega In 2022 binnen 60 km zone Bornego, Hooivaartsweg en Ds. Veenweg	
			24					
			50					
lenW	E28 C	Regionale mobiliteitsfondsen (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Gerealiseerd (Ja/Nee)	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Te verrekenen met provincie	
		Provinciale beschikking, verordening of overeenkomst				Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		

		Gemeenten	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E28C/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E28C/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E28C/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E28C/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E28C/05</i>			
			1	1447376	Ja	€ 4.077.309	€ 24.324.601		€ 2.324.601	
			2							
			100							
			Kopie beschikingsnummer	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
					Als u kiest voor 'Ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden					
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E28C/06</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E28C/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E28C/08</i>					
			1	1447376					Ja	
			2							
			100							

lenW	E44 B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E44B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06</i>

1	030002 Provincie Friesland	2143937	€ 63.095	€ 150.923	€ 150.699	€ 326.355
2	030002 Provincie Friesland					
3	030002 Provincie Friesland					
4	030002 Provincie Friesland					
	Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09</i>			
1	030002 Provincie Friesland	2143937	Nee			
2	030002 Provincie Friesland					
3	030002 Provincie Friesland					
4	030002 Provincie Friesland					
	Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel		
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12</i>			
1	030002 Provincie Friesland	2143937	13,. Centrum ontwikkeling Heerenveen			

			2	030002 Provincie Friesland		14. Herinrichting Gaasterlandlaan e.o.	Ja	
			3	030002 Provincie Friesland		15. Aanleg RWA riolering Akkrum	Ja	
			4	030002 Provincie Friesland		16. Centrumplan Jubbega	Ja	
lenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023		Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)	
		Provincies en Gemeenten		Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04	
				€ 0	€ 60.628	€ 30.314	Nee	
				Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheidsmaatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk	
				Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08	
			1	330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h/aantal in Stuks		3	2023: Buitenweg,Nieuwehorne	
					Nee			
			2	331 Drempel/aantal in Stuks		2	2023: Buitenweg,Nieuwehorne	
					Nee			

			3	333 As-verspringing aantal in Stuks	Nee	0			
			4	334 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraten GOW naar 30 km/uur-zone aantal in Stuks	Nee	0			
			5	360 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 60 km/h aantal in Stuks	Nee	0			
			6	361 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtstanden (rekening houdend met landbouwverkeer) aantal in Stuks	Nee	0			
			50						
EZ	F20	Regeling specifieke uitkering Impulsaanpak winkelgebieden	Beschikkingnummer	Projectnaam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Toelichting afwijking besteding (jaar T) conform projectplan	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cofinanciering (jaar T)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: F20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/02	Aard controle R Indicator: F20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F20/05	Aard controle R Indicator: F20/06	
			1	SPUKIW22T2-03373081	Woontoren Woonfriesland	€ 0		€ 0	€ 122.065

	2	SPUKIW22T2-03373081	Parkeergarage	€ 0	De voor 2024 geplande sloop van kiosken is doorgeschoven naar april 2025. Het verwijderen van de parkeerplaatsen op het BK-plein en de start bouw parkeergarage zijn verschoven naar 2026/2027.	€ 0	€ 193.802
	3	SPUKIW22T2-03373081	AH-locatie en Vögele-locatie	€ 0	Het aanpassen van de Vögele locatie is van 2024 doorgeschoven naar het mei 2025. De start van de 1e fase van de bouw van de AH is verschoven van 2024 naar 2025. De 2e fase naar verwachting in 2027.	€ 0	€ 39.179
	4	SPUKIW22T2-03373081	Vergroening Gasthoudersplein en Ernst van Harenplein	€ 0	Het vergroenen van het Gasthoudersplein en Ernst van Harenplein wordt verschoven van 2026 naar 2029. Dit sluit aan bij de realisatie van de herinrichting van het ABC-complex.	€ 0	€ 77

			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie renovatie/transformatie gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee)	Cumulatief aantal verblijfobjecten binnen panden renovatie/transformatie gerealiseerd (t/m jaar T)	Aantal verblijfobjecten binnen panden waarvan realisatie sloop-nieuwbouw gestart is (jaar T) komt overeen met de fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee)	Cumulatief aantal verblijfobjecten binnen panden sloop-nieuwbouw gerealiseerd (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F20/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F20/08</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: F20/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F20/10</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: F20/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F20/12</i>
1			SPUKIW22T2-03373081	-€ 103.651	nee	0	ja	88
2			SPUKIW22T2-03373081	€ 542.548	nee	0	nee	0
3			SPUKIW22T2-03373081	€ 50.426	nee	0	nee	0
4			SPUKIW22T2-03373081	€ 6.259	nee	0	nee	0
			Kopie beschikingsnummer	Realisatie fasering verloopt conform projectplan (ja/nee)	Toelichting (verplicht indien bij indicator F20/14 'Nee' is ingevuld)	Samenwerkingsovereenkomst aanwezig (ja/nee)	Eindverantwoording (ja/nee)	
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F20/13</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: F20/14</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F20/15</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: F20/16</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: F20/17</i>	
1			SPUKIW22T2-03373081	ja		ja	Ja	

		2	SPUKIW22T2-03373081	nee	De voor 2024 geplande sloop van kiosken is doorgeschoven naar april 2025. Het verwijderen van de parkeerplaatsen op het BK-plein en de start bouw parkeergarage zijn verschoven naar 2026/2027.	ja	nee	
		3	SPUKIW22T2-03373081	nee	Het aanpassen van de Vögele locatie is van 2024 doorgeschoven naar het mei 2025. De start van de 1e fase van de bouw van de AH is verschoven van 2024 naar 2025. De 2e fase naar verwachting in 2027.	ja	nee	
		4	SPUKIW22T2-03373081	nee	Het vergroenen van het Gashoudersplein en Ernst van Harenplein wordt verschoven van 2026 naar 2029. Dit sluit aan bij de realisatie van de herinrichting van het ABC-complex.	ja	nee	

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2024	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			<i>Aard controle R Indicator: G2/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: G2/06</i>
			€ 20.073.616	€ 168.995	€ 1.008.279	€ 0	€ 83.738	€ 440
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente

			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/07	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/08	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09	I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10	I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11	Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 314.066	€ 232.559	€ 0	€ 1.878.178	€ 0	€ 0
		Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW) Aard controle D2 Indicator: G2/13	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14					
			€ 0	Ja				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeent edeel 2024	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)

		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004						
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03	Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06
			€ 20.000	€ 22.144	€ 47.720	€ 0	€ 0	€ 0
		BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)		BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekking en (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekking en BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		

			Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09	Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
		1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	-€ 497	€ 0	-€ 16	€ 124.211	€ 8.680	
		2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	-€ 190	€ 0	€ 0	€ 6.718	€ 972	
		3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	-€ 988	€ 0	€ 0	€ 16.490	€ 1.159	
		4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.080	€ 77	

5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.080	€ 187
6	Totaal	-€ 1.675	€ 0	-€ 16	€ 149.579	€ 11.075
	Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Gemeente	Gemeente	Gemeente		
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10</i>		
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
6	Totaal	0	0	N.v.t.		
	Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/12</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/13</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/14</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/15</i>	

1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)				
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
	Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	
	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/17</i>	<i>Aard controle D2 Indicator: G4/18</i>	<i>Aard controle R Indicator: G4/19</i>	
1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	

			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	
SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024		Besteding (jaar T)	Baten (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		Gemeente	Gemeente	Gemeente		
				<i>Aard controle R Indicator: G10/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: G10/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03</i>		
				€ 513.452	€ 0	Ja		

SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)			
			Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			Aard controle R Indicator: G12/01	Aard controle R Indicator: G12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03			
			€ 0	€ 0	Ja			
SZW	G13	Onderwijsroute_deel gemeente 2024	Bestedingen onderwijsroute (jaar T)	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk)	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T)	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		

		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr						
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: G13/04</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: G13/05</i>	
			€ 24.931	€ 0	€ 0	€ 0	Ja	
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulerings sport 2024-2025	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende uitkering				
		Gemeenten	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/01</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/02</i>				
			€ 391.226	€ 99.803				
		Activiteiten	Totale werkelijke berekende uitkering per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden	Toelichting	
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/03</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicator: H4/07</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicator: H4/08</i>
		1 1.1 Nieuwbouw	€ 0	€ 0				
		2 1.2 Renovatie	€ 3.924	€ 3.924				

			3	1.3 Onderhoud	€ 4.058	€ 4.058			
			4	2.1 Aankoop	€ 0		€ 0		
			5	2.2 Dienstverlening derden	€ 83.947			€ 83.947	
			6	2.3 Beheer en exploitatie	€ 7.873		€ 7.873		
			7						
			8						
VWS	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)		Beschikingsnummer / kenmerk	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T)	Totale definitieve exploitatietekort	Totale cumulatieve besteding	Eindverantwoording	
					<i>Automatisch berekend</i>	<i>Automatisch berekend</i>	<i>Automatisch berekend</i>		
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H25/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H25/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H25/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H25/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H25/05</i>	
			1	SPUKIJZ21-22157	€ 448.058	€ 448.058	€ 224.029	Ja	
				Naam locatie	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022?	Totaal bedrag toezegging per locatie	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie	Besteding per locatie	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T)
				<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H25/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: H25/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H25/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: H25/09</i>	<i>Aard controle R Indicator: H25/10</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: H25/11</i>
			1	Thialf	Nov + dec 2021	€ 298.705	€ 298.705	€ 149.352	€ 149.352
			2	Thialf	44562	€ 149.353	€ 149.353	€ 74.677	€ 74.677
			50						

VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) per onderdeel	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 41.141	€ 41.141	€ 80.634	Ja	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 281.651	€ 573.136	€ 1.086.056	Ja	Ja
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 63.293	€ 63.293	€ 124.052	Ja	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 50.634	€ 60.050	€ 96.505	Ja	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 15.823	€ 16.213	€ 37.479	Ja	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 55.381	€ 55.705	€ 108.545	Ja	Ja
			7 Valpreventie	€ 150.321	€ 151.063	€ 306.775	Ja	Ja
			8 Leefomgeving	€ 31.647	€ 32.026	€ 62.026	Ja	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 7.912	€ 7.912	€ 15.507	Ja	Ja
			10 Versterken sociale basis	€ 113.927	€ 142.383	€ 253.268	Ja	Ja
			11 Mantelzorg	€ 31.647	€ 31.659	€ 62.026	Ja	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 31.647	€ 48.000	€ 74.608	Ja	Ja

			13	Welzijn op recept	€ 30.064	€ 30.064	€ 46.773	Ja	Ja
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 7.912	€ 7.912	€ 15.507	Ja	Ja
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 23.102	€ 44.822	€ 71.860	Ja	Ja
				Eindverantwoording (Ja/Nee)					
				Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07					
				Nee					
VWS	H35 B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)		Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)				
				Aard controle n.v.t. Indicator: H35B/01	Aard controle R Indicator: H35B/02				
			1	060090 Gemeente Smallerland	€ 300.101				
			2	060090 Gemeente Smallerland	€ 29.542				

VRO	J9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls	Projectnaam/nummer	Aantal woningen waarvan bouw is gestart in (jaar T) komt overeen met fasering uit de projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Afgesproken datum van start bouw van de eerste woning uit de projectaanvraag binnen 3 jaar na toekenning gehaald? (Ja/Nee)	Aantal woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Aantal betaalbare woningen waarvan de bouw gestart is cumulatief (t/m jaar T)	Aantal gerealiseerde woningen (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/02</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: J9/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/06</i>
			1 2024-0000031945	Ja	Nee	0	0	0
			2 2024-0000046340	Ja	Nee	0	0	0
			20					
		Tranche 1 t/m 6 Gemeenten	Kopie projectnaam/nummer	Uitvoering WBI- maatregelen verloopt conform fasering projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Opbrengsten (jaar T)	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/08</i>	<i>Aard controle R Indicator: J9/09</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: J9/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J9/12</i>
			1 2024-0000031945	Ja	€ 74.266	€ 74.266	€ 21.945	€ 21.945
			2 2024-0000046340	Ja	€ 34.436	€ 34.436	€ 0	€ 0
			20					

			Kopie projectnaam/nummer	Prijscategorieën woningen komen overeen met projectaanvraag (Ja/Nee) - bij Nee is indicator 15 verplicht	Toelichting afwijking(en)	Eindverantwoording/ project afgerond (ja/nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: J9/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/14	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/15	Aard controle n.v.t. Indicator: J9/16		
		1	2024-0000031945	Ja		Nee		
		2	2024-0000046340	Ja		Nee		
		20						
VRO	J32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	Beschikingsnummer /naam	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee)	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld)	Eindverantwoordin g (Ja/Nee)
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/01	Aard controle R Indicator: J32/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/03	Aard controle D2 Indicator: J32/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/06
		1	SUVIS21-01238163	€ 0	€ 5.978.962	Ja		Ja
		2						
		100						
			Kopie Beschikingsnummer/Naam	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld)			

			Aard controle n.v.t. Indicator: J32/07	Aard controle D2 Indicator: J32/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J32/09			
		1	SUVIS21-01238163	Ja				
		2						
		100						
VRO	J55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/01	Aard controle R Indicator: J55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/04	Aard controle R Indicator: J55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/06
			619	€ 516.606	€ 516.606	36	€ 28.815	€ 28.815
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			

Accountants N.V.
Uitsluitend voor
identificatiedoeleinden

			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/07	Aard controle R Indicator: J55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/09				
			747	€ 141.813	€ 141.813				
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparen de maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparen de maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energie rekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/15	
			0	0	3	652	747	0	
VRO	J75 B	Regiodeals 3e tranche SiSa tussen medeoverheden	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Kenmerk/ beschikingsnummer	Betreft pijler	Besteding per pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cofinanciering per pijler (jaar T)		
					Een pijler per regel				
			Aard controle n.v.t. Indicator: J75B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J75B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J75B/03	Aard controle R Indicator: J75B/04	Aard controle R Indicator: J75B/05		
			1 060086 Opsterland	DGNVLG20208478	Vitale kernen	€ 1.116.384	€ 2.003.602		
			2 060086 Opsterland	DGNVLG20208478	Veerkrachtig landschap en verbindende Thema's	€ 61.134	€ 11.208		
		100							

		Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator J75B/01	Totale cumulatieve besteding per pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve cofinanciering per pijler (t/m jaar T)	Toelichting		
		In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen					
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J75B/06</i>	<i>Aard controle R Indicator: J75B/07</i>	<i>Aard controle R Indicator: J75B/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J75B/09</i>		
1		060086 Opsterland	€ 2.091.225	€ 3.357.671			
2		060086 Opsterland	€ 200.000	€ 27.900			
100							
		Totale cumulatieve uitvoeringskosten (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale compensabele BTW (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
		<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J75B/10</i>	<i>Aard controle R Indicator: J75B/11</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J75B/12</i>			
1		€ 0	€ 177.556	Nee			
2		€ 0	€ 0	Ja			
3							

VRO	J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T), in C94/06 t/m C94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2).	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J94/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: J94/02</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: J94/03</i>	<i>Aard controle D1 Indicator: J94/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: J94/05</i>	<i>Aard controle R Indicator: J94/06</i>
			1 LAI23-03582795	€ 33.221	3	0	€ 0	€ 0
			2 LAI24-03757622	€ 0	0	0	€ 0	€ 0
		100						
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen	Eindverantwoordin g (ja/nee)			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J94/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J94/08</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: J94/09</i>			
		1	€ 27.371	€ 5.850	Nee			

		2	€ 0	€ 0	Nee			
		100						
VRO	J11 7B	Regeling specifieke uitkering versnelling natuurinclusief isoleren	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T)			
		SiSa tussen medeoverheden						
			Aard controle n.v.t. Indicator: J117B/01	Aard controle R Indicator: J117B/02	Aard controle R Indicator: J117B/03			
			030002 Provincie Friesland	€ 0	€ 0			
			Kopie provinciecode	Status SMP (nog niet gestart/in ontwikkeling/afgerond)	Gebruik van pre- SMP (Ja/Nee)	Verwachte opleverdatum SMP(dd/mm/jj)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: J117B/04	Aard controle D2 Indicator: J117B/05	Aard controle D2 Indicator: J117B/06	Aard controle D2 Indicator: J117B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J117B/08	
			030002 Provincie Friesland	nog niet gestart	Nee		Nee	
KGG	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten

			Aard controle R Indicator: K28/01	Aard controle R Indicator: K28/02	Aard controle R Indicator: K28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/04	Aard controle R Indicator: K28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/06
			€ 2.079	€ 261.101	€ 272.765	€ 535.945	€ 30.277	€ 30.277
		Eindverantwoording (Ja/Nee)						
		Aard controle n.v.t. Indicator: K28/07						
		Nee						
AenM	M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepali ng (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO)
	Gemeenten		Aard controle R Indicator: M16/01	Aard controle R Indicator: M16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/03	Aard controle R Indicator: M16/04	Aard controle R Indicator: M16/05	Aard controle R Indicator: M16/06
			€ 6.866.892			€ 2.130.180	€ 0	€ 140.246
		Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T)	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)		
					Som indicatoren 01/02/04/05/06/07/08 verminderd met 09			

			Aard controle R Indicator: M16/07	Aard controle R Indicator: M16/08	Aard controle R Indicator: M16/09	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/10	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/11	
			€ 0	€ 22.540	€ 0	€ 9.159.858	€ 21.306.884	
AenM	M29	Bekostigingsregeling eerste opvang ontheemden Oekraïne door Regionale openbare lichamen	Naam Kostensoort	Besteding per kostensoort (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T)	Cumulatieve besteding per kostensoort (t/m jaar T inclusief uitvoering door andere medeoverheden vanaf SiSa 2024)			
		Regionaal openbaar lichaam, provincie of gemeente	Aard controle n.v.t. Indicator: M29/01	Aard controle R Indicator: M29/02	Aard controle R Indicator: M29/03			
		1 Meerkosten regie		€ 327.791	€ 327.791			
		2 Meerkosten coördinatie van de spreiding van ontheemden		€ 404.999	€ 404.999			
		3 Meerkosten communicatie		€ 0	€ 0			
		4 Meerkosten zorgkosten		€ 184.556	€ 184.556			
		5 Meerkosten materiele uitgaven		€ 1.584.890	€ 1.584.890			

			Berekening totale besteding (zelfstandige uitvoering inclusief uitvoering door andere partijen, niet zijnde medeoverheden, jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld	
			Som indicator 02			
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: M29/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: M29/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: M29/06</i>	
		1	€ 2.502.236	Nee	regeling loopt door in 2025	

Overzicht reserves en voorzieningen

(Bedragen x € 1.000)

Algemene reserve	Boek- waarde 1-1-2024	Toevoeg- ingen	Onttrek- kingen	Vermind. i.v.m. afschrijv. activa	Bestemm. resultaat vorig boekjaar	Boek- waarde 31-12- 2024
Algemene reserve	50.178	9.965	-18.422	-	18.884	60.606
Totaal algemene reserve	50.178	9.965	-18.422	-	18.884	60.606

(Bedragen x € 1.000)

Bestemmingsreserves	Boek- waarde 1-1-2024	Toevoeg- ingen	Onttrek- kingen	Vermind. i.v.m. afschrijv. activa	Bestemm. resultaat vorig boekjaar	Boek- waarde 31-12- 2024
Projecten uit eigen middelen	79	-	-	-	-	79
Leegst. Kompenije/ MFG Jubbega	77	-	-	-	-	77
Reserve Baggeren	339	-	-59	-	-	280
Energiefonds	914	251	-200	-	-	966
Mobiliteitsfonds	523	195	-	-	15	733
Bestemmingsreserve Centrumvisie Heerenveen	-	1.865	-	-	-	1.865
Bestemmingsreserve afwaardering grond zonnepark KNO	-	7	-	-	-	7
Frictiekosten concern	1.250	-	-681	-	-	570
Totaal bestemmingsreserves	3.182	2.318	-940	-	15	4.576
Totaal reserves	53.361	12.283	-19.361	-	18.899	65.182

Mutaties reserves per thema

(bedragen x € 1.000)

Thema's	Toevoegingen	Onttrekkingen
Economische leefomgeving	2.115	3.236
Fysieke leefomgeving	4.549	4.002
Sociale leefomgeving	2.860	3.633
Mens middelen en bestuur	372	1.039
Algemene dekkingsmiddelen	169	-
Overhead	2.219	7.113
VPB		339
Totaal	12.284	19.362

(Bedragen x € 1.000)

Voorzieningen	Boekwaarde 1-1-2024	Toevoeg- ingen	Aanwend- ingen	Vrijgevallen bedragen t.g.v. exploitatie	Boekwaarde 31-12-2024
Voorziening verpl. en verliezen	5.454	1.099	-	-73	6.481
Voorz. t.b.v. risico's verplicht.	-	-	-	-	-
Voorz. ter egalisatie van kstn.	8.957	5.185	-4.144	-	9.998
Voorz. toek. vervangingsinvest.	-	745	-	-745	-
Voorz. van derden verk. midd.	14.543	973	-	-324	15.193
Totaal voorzieningen	28.955	8.003	-4.144	-1.142	31.671

(Bedragen x € 1.000)

Voorzieningen	Boekwaarde 1-1-2024	Toevoeg- ingen	Aanwend- ingen	Vrijgevallen bedragen t.g.v. exploitatie	Boekwaarde 31-12-2024
Gevolgen wet APPA	3.940	531	-	-	4.471
Voorziening verlofsparen	1.514	375	-	-	1.889
Voorziening wachtgeld wethouder	-	114	-	-51	63
Voorziening RVU-regeling	-	79	-	-22	57
Voorziening verpl. en verliezen	5.454	1.099	-	-73	6.481
	-	-	-	-	-
Voorz. t.b.v. risico's verplicht.	-	-	-	-	-
Voorziening sportvelden	1.093	603	-19	-	1.676
Onderh. kade- en oeverbesch.	203	104	-150	-	156
Onderhoud CT Kunstwerken	1.507	1.240	-1.266	-	1.481
Groot onderhoud verhardingen	1.086	2.314	-2.319	-	1.080
Voorziening onderh. gebouwen	5.069	925	-391	-	5.604
Voorz. ter egalisatie van kstn.	8.957	5.185	-4.144	-	9.998
Rioleringen	-	745	-	-745	-
Voorz. toek. vervangingsinvest.	-	745	-	-745	-
Voorziening afvalstoffenheffing	1.170	-	-	-324	846
Egalisatie riolering	13.373	973	-	-	14.347
Voorz. van derden verk. midd.	14.543	973	-	-324	15.193
Totaal voorzieningen	28.955	8.003	-4.144	-1.142	31.671

WNT

De WNT is van toepassing op gemeente Heerenveen. Het voor de gemeente Heerenveen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000,00 het algemeen bezoldigingsmaximum.

Gegevens 2024		
bedragen x € 1	J. van Leeuwestijn	L. Roest-Jonkers
Functiegegevens	Alg. Directeur gemeente secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 t/m 30/11	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 124.099,08	€ 110.476,84
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.841,04	€ 17.786,64
<i>Subtotaal</i>	€ 144.940,12	€ 128.263,48
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 213.265,00	€ 233.000,00
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	€ 144.940,12	€ 128.263,48
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT		
Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.		

Gegevens 2023		
bedragen x € 1	J. van Leeuwestijn	L. Roest-Jonkers
Functiegegevens	Alg. Directeur gemeente secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 129.068,50	€ 104.887,96
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 21.712,08	€ 15.423,00
<i>Subtotaal</i>	€ 150.780,58	€ 120.310,96
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000,00	€ 223.000,00
Bezoldiging	€ 150.780,58	€ 120.310,96

Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

bedragen x € 1		T. van Lenthe
Functiegegevens	Alg. Directeur gemeente secretaris (wnd.)	
Kalenderjaar	2024	2023
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)	11/11 t/m 31/12	n.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	Twee maanden	n.v.t.
Omvang van het dienstverband in uren per kalenderjaar	252 uren	n.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum		
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 221	n.v.t.
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 61.600,00	n.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 55.692,00	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)		
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 37.800,00	n.v.t.
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 37.800,00	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag ¹¹	N.v.t.	
Bezoldiging	€ 37.800,00	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

Overige gegevens

Investeringskredieten

(Bedragen x €1.000)

Lopende investeringen	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	Uitgaven t/m 2023	Inkomsten t/m 2023	Uitgaven 2024	Inkomsten 2024	Uitgaven totaal	Inkomsten totaal	Restant-krediet
Omschrijving									
Herontwikkeling Gashoudersplein & E.van Harenplein	68	-	-	-	-	-	-	-	68
Horecacluster Breedpad-Amelius van Oenemapark	88	-	-	-	-	-	-	-	88
Herstructurering Sinnebuorren	5.548	2.436	5.378	2.436	71	-	5.449	2.436	99
Herinrichting Romkessteeg	179	-	107	-	-	-	107	-	72
Herinrichting Jelle van Damweg	789	-	381	-	171	22	553	22	259
Herinrichten Overkluizing	292	-	15	-	281	-	296	-	-4
Herinrichting PW Jansenweg	569	-	25	-	145	107	170	107	506
Herinrichting Wjitteringswei	350	-	-	-	351	-	351	-	-1
Herinrichting Hiddingalaan e.o.	-	-	-	-	5	-	5	-	-5
Herinr. Doelhof-Kerkplein-Lycklema's Leantjes	332	-	6	-	4	-	10	-	322
Herinrichting BK-plein-Koornbeursweg	170	25	70	25	1	7	72	32	106
Upgrade recreatiegebied de Heide	501	149	119	119	72	61	191	180	341
Herinr. V. Oenemastraat & Coehoorn	250	-	-	-	-	-	-	-	250
Herinrichting centrum Akkrum fase 1	1.630	380	280	87	1.318	305	1.598	392	44
Herinrichting centrum Akkrum fase 2	453	14	3	-	287	-	290	-	149
Herinr. evenemententerrein Akkrum	467	187	248	161	246	226	494	387	173
Herinrichting Kernwinkelgebied Heerenveen	650	-	-	-	43	-	43	-	607
Verbeteringen A32	32.344	25.294	21.451	21.251	9.051	4.266	30.501	25.517	2.065
Calamiteitenontsluiting Kanaal West	504	-	69	-	5	-	74	-	430

Verharding Parkeerterrein Muntflats	400	-	-	-	231	-	231	-	169
Parkeergarage BK-plein	595	-	195	-	61	-	256	-	339
Uitbreiding parkeren Molenplein	370	-	26	-	148	-	174	-	196
Parkeren Sudkant West	70	-	42	9	3	-	45	9	34
Beplantingsplan KNO	217	-	9	-	-	-	9	-	208
Beeldend Kunstwerk Jubbega	47	-	15	-	7	-	22	-	24
Straatmeubilair 2024	38	-	-	-	-	-	-	-	38
Groeiplaatsverbetering bomen 2024	187	-	-	-	118	-	118	-	69
Sport- en speeltoestellen 2022	53	-	-	-	4	-	4	-	49
Speelvoorziening Rozenveld H'veen	100	-	122	43	-	-	122	43	20
Speelvoorziening Kerkelaan	30	-	-	-	25	-	25	-	5
Speelvoorziening Kwartelstraat	35	-	-	-	-	-	-	-	35
Speelvoorziening Reigerstraat	35	-	-	-	-	-	-	-	35
Sport & Bewegen: Wandelpaden	69	-	-	-	-	-	-	-	69
Waterrecreatie Akkrum	90	35	13	-	1	-	14	-	41
Waterrecreatie Akkrum-ligplaatsen	210	210	4	-	1	-	5	-	-5
Laadpalen/watertappunten Aldeboarn	30	-	-	-	10	-	10	-	19
Laadpalen Akkrum	70	-	70	-	32	-	102	-	-32
Voorber.krediet Uitbreiding Akkrum	20	-	-	-	-	-	-	-	20
Vorbereidingskrediet vm J.B. Kanschool Jubbega	48	-	-	-	28	-	28	-	19
Vorbereidingskrediet Gebiedsvisie A32	76	-	38	-	66	-	105	-	-29
Opwaarderen brug Jubbega	350	-	61	-	120	1	181	1	170
Brug Buorren	93	-	-	-	-	-	-	-	93
VVI: Bruggen	512	-	-	-	-	-	-	-	512
Damwand F. Kuiperstrjitte	125	-	1	-	-	-	1	-	124

Damwand Ljouwerterdyk	500	-	1	-	-	-	1	-	499
Damwand Badweg	70	-	-	-	-	-	-	-	70
Damwand Boudewijn Leenheerstraat	30	-	-	-	-	-	-	-	30
Damwand It Finlan	14	-	-	-	3	-	3	-	11
Damwand Opstekker	87	-	-	-	-	-	-	-	87
Damwand Amelius van Oenemapark	90	-	-	-	-	-	-	-	90
Damwand Bolster	35	-	-	-	7	-	7	-	28
Damwand Haskeruitgang/Veenscheiding	65	-	-	-	2	-	2	-	62
Damwand Siemen Brinksmaweg Jubbega	140	-	-	-	8	-	8	-	132
Damwand W.J. Koopmanstrjitte	20	-	-	-	5	-	5	-	15
Damwand Teampeal Akkrum	10	-	-	-	1	-	1	-	9
Damwand Veilingstraat	10	-	-	-	1	-	1	-	9
Oever Compagnonvaart	700	413	42	25	295	312	337	337	287
Oever Hoflaan - Park ten Woude	65	-	-	-	7	-	7	-	58
Oever kleasterwei	92	-	-	-	21	-	21	-	71
Oever Leeuwarderstraatweg	28	-	-	-	-	-	-	-	28
Oever Westein Aldeboarn	15	-	-	-	-	-	-	-	15
Paalschot Crackstate	55	-	-	-	-	-	-	-	55
Grondwatermeetnet	55	-	4	-	45	-	49	-	6
Vervangingsinvestering vrijverval riolering 2024	1.168	1.168	-	-	781	-	781	-	-781
Uitbreiding riolering grexen 2024	280	-	-	-	142	-	142	-	138
Klimaatmaatregelen bovengronds structureel 2024	927	-	-	-	144	37	144	37	820
Klimaatmaatregelen ondergronds structureel 2024	213	-33	-	-	235	26	235	26	38
Klimaatmaatregelen bovengronds incidenteel 2024	189	-	-	-	5	-	5	-	184

Klimaatmaatregelen ondergronds incidenteel 2024	34	-	-	-	-	-	-	-	34
Vervangingsinvestering rioolgemalen 2024	445	445	-	-	163	-	163	-	-163
Aanpassingen sanitairgebouw Aldeboarn	75	-	-	-	49	-	49	-	26
Verlichting kerk Aldeboarn	37	-	-	-	-	-	-	-	37
Bankjes langs de Boarn	14	-	-	-	-	-	-	-	14
Doorfietsroute Heerenveen-Drachten	1.000	-	20	-	23	-	43	-	958
Fietspad busstation Heerenveen	-	-	-	-	34	34	34	34	-
Aanlegkosten materiaalopslag Komeet	170	-	-	-	3	-	3	-	167
IHP obs Het Vogelnest	299	-	47	-	313	-	361	-	-62
IHP Renovatie Kingweg 1 Bornego College	6.410	420	5.979	420	-	-	5.979	420	431
IHP Albertine Agnesschool kinderopvang	84	-	-	-	-	-	-	-	84
IHP Obs Albertine Agnesschool	454	-	41	-	159	-	201	-	253
IHP Albertine Agnesschool - infra	26	-	-	-	4	-	4	-	22
IHP VO KIIM Gymzaal	98	-	-	-	-	-	-	-	98
IHP VO KIIM	757	-	-	-	-	-	-	-	757
IHP Cbs De Finne Gymzaal	150	-	-	-	-	-	-	-	150
IHP Cbs De Finne Kinderopvang	73	-	-	-	-	-	-	-	73
IHP Cbs De Finne	188	-	-	-	79	-	79	-	109
IHP Cbs De Roerganger Kinderopvang	128	-	-	-	-	-	-	-	128
IHP Cbs De Roerganger	469	-	-	-	-	-	-	-	469
IHP Cbs Het Kompas - infra	167	-	-	-	1	-	1	-	166
IHP Cbs Het Kompas Kinderopvang	759	-	-	-	759	-	759	-	-
IHP Cbs Het Kompas	3.491	-	341	-	3.150	-	3.491	-	-
IHP Obs De Boarne	184	-	-	-	26	-	26	-	158
IHP Obs Ekke de Haan - infra	22	-	-	-	14	-	14	-	9

IHP Obs Ekke de Haan Gymzaal	64	-	-	-	-	-	-	64
IHP Obs Ekke de Haanschool Kinderopvang	759	-	-	-	759	-	759	-
IHP Obs Ekke de Haanschool	3.141	-	363	-	2.777	-	3.141	-
IHP Obs Het Vogelnest Gymzaal	64	-	-	-	-	-	-	64
IHP Obs Het Vogelnest - infra	20	-	-	-	-	-	-	20
IHP De Buitenkans - kinderopvang	84	-	-	-	-	-	-	84
IHP De Buitenkans - tijd. huisvesting	46	-	-	-	-	-	-	46
IHP Renovatie De Buitenkans	374	-	13	-	181	-	195	179
IHP Uitbreiding De Buitenkans	109	-	8	-	89	-	98	11
IHP PO 2022 de Buitenkans -infra	27	-	-	-	-	-	-	26
IHP VO Tijdelijke huisvesting Kingweg 1	500	-	-	-	-	-	-	500
IHP VO OSG Sevenwolden LO-voorzieningen	173	-	-	-	-	-	-	173
IHP VO OSG Sevenwolden tijdelijke huisvesting	72	-	-	-	-	-	-	72
IHP VO OSG Sevenwolden Upgrade terrein	46	-	-	-	-	-	-	46
IHP VO OSG Sevenwolden	410	-	-	-	-	-	-	410
VVI Voertuigen R&W	20	-	-	-	-	-	-	20
Bouwk. aanpassingen Duisterhoutschool	-	-	45	-	34	-	80	-80
VVI onderwijshuisvesting	1.000	-	-	-	-	-	-	1.000
Zonnepanelen gem. gebouwen	25	-	-	-	-	-	-	25
Gemeentehuis - huisvesting	425	-	25	-	92	-	116	308
H&I - Docking stations 2023	50	-	11	-	-	-	11	39
H&I - ICT faciliteiten vergaderruimten 2023	125	-	65	-	35	-	100	25
Investering faciliteiten vergaderruimten	125	-	-	-	32	-	32	93
Kantoor en werkplekken 2024 (3 jr)	200	-	-	-	28	-	28	172

Kantoor en werkplekken 2024 (5 jr)	35	-	-	-	-	-	-	-	35
Investering printers publiekruimte	12	-	-	-	-	-	-	-	12
Investering thuiswerkplek dockingstations	25	-	-	-	-	-	-	-	25
Werkconcept belcellen	100	-	-	-	76	-	76	-	24
Kantoorinventaris	30	-	-	-	40	-	40	-	-10
Totaal lopende investeringen	77.502	31.143	35.755	24.575	23.526	5.404	59.281	29.979	17.057

(Bedragen x €1.000)

Af te sluiten investeringen	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	Uitgaven t/m 2023	Inkomsten t/m 2023	Uitgaven 2024	Inkomsten 2024	Uitgaven totaal	Inkomsten totaal	Restant-krediet
Omschrijving									
Grond materiaalopslag Komeet	150	-	-	-	71	-	71	-	79
Voorbereid.krediet Zonnepark KNO	1.000	-	681	-	114	-	795	-	205
AenI Grond Zonnepark KNO	3.408	-	-	-	3.406	-	3.406	-	2
Grond batterij Sportstad	35	-	-	-	35	-	35	-	-
Aankoop vm ING bank Heerenveen	690	-	-	-	680	-	680	-	10
Renovatie V.V. Heerenveen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Noodlokalen Spring!	150	-	171	-	3	-	174	-	-24
Brug wilde Stege	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brug Poolsbrug	108	-	-	-	108	-	108	-	-
Herinrichting Gaasterlandlaan/ Oostergo/Westergo/Montferdlaan	715	55	1.011	-	-285	-	726	-	43
Herinr. Breedpad (Compagnonsweg)	300	-	34	-	137	-	172	-	128
Frederik Hendriklaan (Skoatterwald) incl.banden	-	-	-	-	-5	-	-5	-	5
Verharding Haudmare	285	-	-	-	285	-	285	-	-

Verharding Houtdraaijer/ Skrynmakker	300	-	-	-	300	-	300	-	-
Verharding Scharweg	116	-	-	-	116	-	116	-	-
Verharding Thialfweg	120	-	-	-	121	-	121	-	-1
Verledden Armaturen 2024	588	-	-	-	461	-	461	-	127
Verledden Lichtmasten 2024	41	-	-	-	41	-	41	-	-
Renault Trafic L2H1 T30 GB dCi 150 Comfort	47	-	-	-	47	-	47	-	-
Renault Trafic L2H1 T30 GB dCi 150 ComfortImperial	52	-	-	-	51	-	51	-	-
Toyota Proace Electric Truck 1	55	-	-	-	55	-	55	-	-
Toyota Proace Electric Truck 2	55	-	-	-	55	-	55	-	-
Toyota Proace Electric Truck 3	56	-	-	-	56	-	56	-	-
Tractor Lindner Lintrac 70	90	-	-	-	90	-	90	-	-
Transportvoertuig ADDAX MOTORS MT15n	52	-	-	-	52	-	52	-	-
KIA Niro EV (GDT-91-G)	60	-	-	-	46	-	46	-	14
Renault Master 2.3 Dci	19	-	-	-	19	-	19	-	-
VGM Rocky 12 kipwagen	50	-	-	-	49	-	49	-	-
Posthuis vervanging trekkenwand	150	-	-	-	140	-	140	-	10
Grasmaaier 1 Toro Groundsmaster 4010	121	-	-	-	122	-	122	-	-1
Grasmaaier 2 Toro Groundsmaster 4010	121	-	-	-	122	-	122	-	-1
Grasmaaier 3 Toro Groundsmaster 4010	121	-	-	-	122	-	122	-	-1
Timberwolf TW230HB(Houtversnipperaer)	35	-	-	-	29	-	29	-	6
Maailaadcombiwagen Panda P1806	50	-	-	-	50	-	50	-	-
Mengmesttank Mudulo 2	17	-	-	-	17	-	17	-	-
CIKAM betaalzuil	18	-	-	-	18	-	18	-	-
Inrichting kantoor 2023	216	-	52	-	57	-	109	-	107
Oever Narcislaan	19	-	-	-	-	-	-	-	19

Verharding Hooivaartsweg Mercur	86	-	3	-	91	-	94	-	-8
Verharding Uhlweg-Rotondeweg	148	-	183	-	-	-	183	-	-35
Parkeren bij de ijsbaan Aldeboarn	84	-	6	-	48	-	54	-	30
Parkeren Sudkant Oost	33	-		-	44	-	44	-	-11
Rijbaan Hooivaartsweg Haskerdijken	125	-		-	66	-	67	-	58
Renovatie Boarnebrug	230	-	126	-	90	-	216	-	14
Smellebrêge (renovatie + vervanging)	360	-	62	-	94	-	156	-	204
Terbandsterschansbrug	75	-	44	-	29	-	74	-	2
Vervanging kademuur Breedpad West	700	-	484	-	404	-	889	-	-189
Verv.damwand Nijehaske	450	-	220	-	59	-	280	-	170
H&I - ICT-inrichting werkplekken 2023	350	-	305	-	35	-	340	-	10
H&I - Laptops en toebehoren 2023	300	-	290	-	18	-	307	-	-7
H&I - Plotters en scanners 2023	21	-	-	-	25	-	25	-	-4
H&I - Draadloos netwerk 2023	81	-	-	-	102	-	102	-	-21
Aanpassen alle parkeerautomaten	65	-	65	-	-	-	65	-	-
Vervangen VRI Rottumerweg	198	-	70	-	128	-	197	-	
Herinr. Buitenbaan 3 (IHP-VO 2022)	150	-	70	-	-	-	70	-	80
Pumptrack Karst de Jongweg	100	-	76	-	25	-	100	-	-
Totaal af te sluiten investeringen	12.961	55	3.953	-	8.044	-	11.997	-	1.019

Controleverklaring

Volgt nog separaat

Indicatoren

Indicatoren	Eenheid	Jaar	Heerenveen	Nederland	Bron
Verwijzingen HALT	per 1.000 inwoners 12-18 jaar	2023	4	9	Stichting HALT
Niet sporters	%	2022	51,0	46,4	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2023	2,3	2,4	DUO/Ingrado
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	4,5	6,3	DUO/Ingrado
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2023	20	27	DUO/Ingrado
Netto arbeidsparticipatie	%	2023	73,3	73,1	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners 15-64 jaar	2024	161,2	197,7	CBS
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inwoners	2024	830	650	CBS MSD WMO
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2023	5	6	CBS Jeugd
Personen met een bijstands-uitkering	per 10.000 inwoners	2024	362,6	343,6	CBS
Werkloze jongeren	%	2023	2	2	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdhulp	% inwoners tot 18 jaar	2024	11,8	11,5	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	% inwoners 12-23 jr	2024	0,2	0,3	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	% inwoners tot 18 jaar	2024	1,2	0,9	CBS Jeugd
Nieuwe gebouwde woningen	aantal per 1.000 woningen	2023	5,7	9,1	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	%	2024	79,3	70,4	CBS- bevolking statistiek
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	1,5	2,2	CBS
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	aantal per 1.000	2024	3,9	4,3	CBS

	inwoners				
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	0,7	1,2	CBS
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	aantal per 1.000 inwoners	2024	4,6	5,7	Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vestigingen	per 1000 inwoners 15-74 jaar	2023	187,3	181,8	LISA
Func tiemenging	%	2023	59,5	54,2	LISA
Banen	per 1000 inwoners 15-64 jaar	2023	1.104,1	836,6	LISA
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2023	122	150	CBS- statistiek huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	%	2022	24,9	41,0	Rijkswaterstaat klimaatmonitor
Gemiddelde woonlasten éénpersoons huishoudens	€	2023	822	860	COELO
Gemiddelde Woonlasten meerpersoons huishoudens	€	2023	944	942	COELO
Gemiddelde WOZ waarde woningen	x €1.000	2024	325	379	CBS-WOZ

[Waar staat je gemeente](#)